95 Bani
Biblioteca Socec
Scriitori Români

BASME

DIN

TOATE ȚINUTURILE ROMÂNEȘTI

BUCUREȘTI
Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă
1909

14-15

www.dacoromanica.ro

Număr dublu Lei 1.90

BASME

23719

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA SOCEC

BASME

DIN

TOATE ȚINUTURILE ROMÂNEȘTI

BUCUREȘTI
Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă
1909

www.dacoromanica.ro

PREFAȚĂ

Publicând această culegere de basme, nu avem nici intenția și nici posibilitatea de a da la lumină produceri necunoscute până acum. Ținta noastră este de ordine didactică în primul rând. Programa analitică a învățământului secundar recomandă între alte lecturi făcute de elevi acasă, și poezii și basme din toate ținuturile locuite de Români.

Am întrunit într'un prim volum poeziile; în cel de față urmează poveștile. Am utilizat tot ce se puteà utilizà pe acest teren, începând cu Ispirescu și Creangă, pe care îi socotim prea identificați cu geniul popular, pentru a-i mai prenumărà între scriitorii literaturii culte.

Pentru textele dialectale nu am ezitat să citățm și în graiul particular acelor regiuni; de vreme ce, dacă culegerea de față are ca rațiune să învedereze că există o unitate de cugetare, simțire și închipuire — că este un suflet unic — în toată «Românimea», atunci ea poate învederà încă odată mai mult, că este aceeaș unitate și în vorbire.

Intrebuințarea curentă a acestei culegeri va decide dacă am greșit sau nu.

www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE

Din chipul cum judecăm şi culegem literatura populară

«Datinele, poveştile, muzica şi poezia sunt arhivele popoarelor. Cu ele se poate oricând reconstitui trecutul întunecat. Din studiul lor ne vom lămuri despre origina limbii noastre, de naşterea naţionalităţii române, de plecările naturale cu care este înzestrat poporul şi de luptele ce le-au susţinut coloniile romane până a nu se preface în locuitorii de astăzi ai vechei Dacii».

Cu asemenea cuvinte entusiaste se exprimă, pe la jumătatea secolului trecut, Al. Russo, unul din pionierii folklorului la noi, încântat fără îndoială de bogăţia şi noutatea unei literaturi anonime, exuberante, care de curând fusese scoasă la lumină de dânsul şi alţii.

Pe la 1882, Alexandri tovarăşul de muncă al celui dintâi, într'o scrisoare adresată lui Petru Ispirescu, îşi spune şi el cuvântul în chestiunea producerilor populare — în special poveştilor.

«Aceste fantastice roduri ale imaginaţiei poporului român au un caracter de originalitate,

www.dacoromanica.ro

care le ridică mai presus decât basmele altor neamuri, căci sunt şi înavuţite de tradiţii mitologice ale anticilor noştri străbuni şi viu colorate de razele soarelui oriental».

Azi, folklorul este o ramură de cunoştinţe distinctă; producţia populară nu ne mai uimeşte ca la 1882 sau 1842, când Alexandri rămâneà în extaz în faţa primelor balade pe care le descoperise în popor. O judecată rece se impune cu atât mai mult cu cât cuvintele celor doi folkloriști, citate mai sus, se repetă şi azi, zilnic, fără multă convingere — prin tradiţie.

Poveşti se culeg mereu şi se publică atât în reviste folkloristice cât şi în altele, nu totdeauna din cauza unei nevoi simţite, nu printr'o încălzire entusiastă, ca acum o jumătate de veac, ci printr'o rutină în care suntem prinşi.

Lucrurile trebuesc reduse la dreapta lor măsură, patriotismul rău înţeles nu ne va mai alterà judecata literaturei naţionale. Ne vom referì în deosebi la unele din producerile poporului — la basme.

Ele sunt produceri narative, care abundă în miraculos şi în care realitatea este răsfrântă prin prisma fantaziei, devenind astf el de nerecunoscut. Foarte vechi în vârstă, ele au reuşit în toate timpurile să stimuleze închipuirea omului simplu ori echivalentului său sufletesc — copilului —, să-l facă să se avânte într'o lume ideală, uitându-şi o clipă de realitatea vieţii. De aceea şi poeţii şi-au aflat—nu arareori—izvorul de inspiraţie în basme.

www.dacoromanica.ro

Construite pe un substrat sufletesc comun întregei omeniri, pe nevoia de a fi pusă în mişcare fantazia omenească, poveştile s'au înfăţişat cu analogii izbitoare, cu o identitate desăvârşită uneori, la popoare care nici când n'au auzit unele de numele altora, necum să fi venit în atingere vreodată.

Din pornirea de a-şi explică fenomenele din natură în chipul cel mai lesnicios, omul primitiv atribue totul unor fiinţe ca şi el — deşi cu puteri mult mai mari — de oarece el nu poate concepe acţiune şi mişcare fără o voinţă condusă de o conştiinţă. Animismul primitive unul din factorii creatori ai mitului, ai basmului; viziunile de tot felul colaborează şi ele tinzând să deà proporţii imense unor lucruri de nimic pe care le asociază în chipul cel mai ciudat.

Şi astfel îşi ia naştere Panteonul mitologic şi întreaga înscenare a acestor mituri.

Geneza unor asemenea produceri a fost mult discutată în secolul nostru şi a ocazionat felurite ipoteze.

Teoria alegorică sau simbolistă afirmă că miturile în fond nu sunt decât nişte simboluri în dosul cărora se ascund înalte adevăruri morale ori religioase, că sunt personificarea puterilor naturale şi fenomenelor cosmice — poetizarea acestora. In formă, teoria inaugurată de Max Müller, acum patru decenii, afirmă că miturile sunt o boală a vorbirei, constând în uitarea înţelesului primordial al unor epitete

www.dacoromanica.ro

aplicate la fenomenele cosmice, în transformarea lor în nume de ființe supranaturale. Teoria istorică a lui H. Spencer susține că mitologia și eroii ei nu sunt decât cultul oamenilor mari, strămoșilor înconjurați de o aureolă miraculoasă Hasdeu, izbit de analogia dintre basm și vis, admite împreună cu alții drept cauză a celui dintâi pe cel din urmă.

Toate aceste teorii învederează în deajuns preocuparea serioasă a cugetătorilor cu privire la basme. Ca un corolar al acesteia s'au făcut numeroase culegeri în epoca noastră la mai toate popoarele.

S'a observat însă o lipsă de varietate în producerile adunate. Aceeaș idee a fost desvoltată în mai multe chipuri prea puțin deosebite; acelaș basm cu mici variante s'a regăsit la mai multe popoare. Printr'o analisă de fond, basmele existente s'au putut reduce la o minoritate de formule — câtevà zeci — din încrucișarea cărora au eșit felurite tipuri — nici acestea prea variate.

De unde această uniformitate?

Ne o explică teoria migrațiunii, care susține că leagănul de origină al poveștilor este India, de unde pornind s'au împrăștiat prin felurite căi în toată lumea, un adevărat pelerinaj dealungul veacurilor.

In această nesfârșită călătorie basmul, trecând pe la felurite popoare și-a păstrat firea sa primordială, dar a adoptat în înfățișare și cevà local; astfel povestea se prezintă ca un substrat

www.dacoromanica.ro

antropologic consistent, învăluit într'un subțire strat etnic. Uniformitatea basmelor noastre și ale altora devine astfel explicabilă.

Judecate basmele românești nu ne pot așà spune mare lucru asupra sufletului poporului nostru și cu dânsele nu vom fi în stare a «reconstitui trecutul întunecat». Intr'însele vor putea citì tot așà de bine trecutul Germanul ca și Slavul, sau oricare altul din Indo-Europeni, din moment ce asemenea produceri sunt patrimoniul omenirii primitive. Și nu va putea nici unul dintr'înșii să-și afirme dreptul de proprietate asupra lor, întrucât sunt averi comune. In afară de aceasta, chiar vagul în care se desfășoară toată acțiunea basmului, este destul de eloquent în această privință: «A fost odată, într'o țară foarte departe, un împărat și o împărătească». Când? Unde? Cine? sunt întrebări la care povestea răspunde în mod evasiv.

Ceeace basmul primitiv a luat din realitate, a trebuit să-l piardă în nesfârșita-i călătorie pretutindeni. El nu e localizat în timp și în spațiu; totul se petrece în nesfârșit, între vis și viață.

Decorul în basmele noastre e totdeauna primăvăratec; iarna cu asprimea ei nu o întâlnim, fapt care ne-ar trimete la origină, în regiuni cu «cer senin și aer cald» — India. In povești găsim antagonismul între principiul luminii și al întunericului—dualismul cosmic—și o pronunțată dragoste, mai just, un adevărat cult pentru lumină: eroii au fețe strălucitoare, luminoase;

www.dacoromanica.ro

sunt îmbrăcați în haine sclipitoare, presărate cu stele.

Nu ne-am propus să facem un adevărat studiu asupra basmelor, de aceea nu vom răspunde decât în treacăt.

E un mod special fiecărui neam de a simți și de a-și orândui gândirea, chiar dacă tema ar fi comună întregei omeniri, mod ce se oglindește în literatura lui și în deosebi în povești, unde se cer calități speciale spre a le face interesante.

Basmele noastre brodate pe o urzeală comună tuturor producerilor deasemenea caracter, însă să se simtă și un colorit specific. Feți-frumoșii noștri sunt niște flăcăi chipeși și vânjoși plăsmuiți cam sumar de către povestitor; ei nu îmbracă armura de cavaler feudal, cum apar în decorul medieval al poveștilor din occidentul Europei; nici nu duc o vieață indolentă și închisă în seraiul oriental, ca în basmele arabe din «O mie și una de nopți».

Ilenele Cosinzene din narațiunile noastre poporane rămân în esență tot țărăncuțele minunat de gingașe, așà cum au fost cântate de Alexandri în «Rodica», sau eternizate pe pânză de Grigorescu. Departe de dânsele, înfățișarea de castelane elegante care pândesc din înălțimea donjonului castelelor apariția cavalerului iubit, pe care îl anunță de departe armura-i sclipitoare.

Cu atât mai puțin sunt zânele-fecioare ale

www.dacoromanica.ro

basmelor noastre nişte odalisce de poveste orientală.

Smeii, sgripţoroaicele şi toate minunăţiile atât de cunoscute îşi află locaş în codrii nepătrunşi ai Carpaţilor, iar nu în citadelele spânzurate pe cine ştie ce colţ de stâncă şi nici în insule vrăjite răsleţite prin vreun ocean închipuit.

Dragostea eroilor noştri pentru calul întraripat, câte nu ne spune asupra caracterului vitejesc al vieţei de altădată!

Distincţiunile se pot întinde şi mai departe, în ceeace priveşte formularea artistică a basmelor române: formulele ciudate cu care începe şi sfârşeşte naraţiunea, chiuiturile presărate în mijlocul poveştilor imaginile luminoase şi figurile poetice speciale poeziei române, tehnica povestirii, etc.

Ce rămâne însă din afirmările lui Russo şi Alexandri?

Ei aveau dreptate să se entusiasmeze de literatura populară. La jumătatea secolului trecut nu simţiam încă destul românește, căutam subiecte într'o lume prea săracă şi le exprimam într'o limbă pe jumătate neînţeleasă. Când un Russo şi Alexandri se coboară până la pătura ţărănească, învaţă să-l cunoască bine pe sătean, atunci descopere bogăţia literară al cărei păzitor fusese acesta. Reacţiunea împotriva exotismului se produce, şi ea vine să exagereze proporţiile, să încălzească prea mult pe poeţii noştri, făcându-i să se extazieze deopotrivă înaintea producerilor mai palide ca şi a celor izbutite din popor.

www.dacoromanica.ro

Şi atunci: fraze patriotice pline de o căldură sinceră, dar neînstruinte de o judecată rece. Acum însă am ajuns să simţim şi să cugetăm mai bine româneşte, găsim izvoare de inspiraţie în tot ce ne înconjoară în acest colţ de pământ şi am dat uitării toată declamaţiunea romantică din alte vremi. Literatura cultă, încă tânără, s'a ridicat desigur şi pe temelia influenţei populare, dar pe lângă aceasta au intrat în alcătuirea ei şi elemente străine binefăcătoare.

Limba literară s'a desfăcut de pusderia franţuzismelor, latinismelor şi italienismelor, a căpătat o fisionomie distinctă datorită subsidiilor trimise de limba vie a poporului; mântuită şi cizelată de artişti, ea a dobândit acum o lumină nebănuită pe la jumătatea secolului trecut.

Influenţa populară deci ne-a dat ceeace ne-a putut da şi nu-i vom cere mai mult. Fără a-i contestà meritele, i-am acordat, credem însemnătatea ce i se cuvine.

Să nu uităm iarăşi că literatura populară trăeşte prin trecut, nu prin prezent. Fapte mari s'au întâmplat pe vremea lui Ştefan şi lui Mihai atât de celebraţi în popor, dar tot aşà de mari vitejii s'au desfăşurat în veacul nostru în câmpiile Bulgariei. Cu toate acestea glasul poetului popular nu se aude, şi nu se descopere nici o producere în care să ni se cânte episoade din ultimul război al nostru. Şi trebue reţinut şi ce spune poetul în versurile:

Şi cum vin cu drum de fier,
Toate cântecele pier.

www.dacoromanica.ro

Prezentul dar sub acest raport nu mai poate fi pus la contribuțiune.

Ceeace s'a produs însă în trecut ne e într'o bună parte cunoscut.

Culegerile folklorice — numeroasele culegeri folklorice, unele mari în volum și mici în calitate, altele dimpotrivă, sunt dovadă eloquentă a stimei recunoscute literaturei poporului. Și acì se impune discernământul.

Se adună produceri populare, se culeg mai cu seamă basme care au mai fost adunate de atâtea ori, dar munca aceasta trebue să înțelegem că e de multe ori pierdută.

In basme avem de acum a face cu formule-tipuri, cu încrucișări și variantele acestora; ne vom ferì dar de a le culege orbește numai de dragul de a culege literatură populară, ca acum 50—60 de ani, când se credeà că într'însa ar fi rețeta tuturor nevoilor — linguistice ori istorice, psihologice și chiar... politice [1]).

---

[1]) Introducerea aceasta se datorește d-lui C. Damianovici, profesor secundar, și a fost publicată întâiu în *Viața Nouă*, anul I-iu.

www.dacoromanica.ro

MUNTENIA

www.dacoromanica.ro

ILEANA SIMZIANA

A fost odată ca niciodată, etc.

A fost odată un împărat. Acel împărat mare și puternic bătuse pe toți împărații de prin prejurul lui și-i supusese, încât își întinsese hotarele împărăției sale pe unde a înțărcat dracul copiii, și toți împărații cei bătuți erau îndatorați a-i dà câte un fiu d'ai săi ca să-i slujească câte zece ani.

La marginea împărăției lui mai erà un alt împărat carele, cât a fost tânăr, nu se lăsase să-l bată; când cădeà câte un pârjol asupra țării sale, el se făceà luntre și punte și-și scăpà țara de nevoie; iară după ce ajunsese la bătrânețe, se supuse și el împăratului celui mare și tare, fiindcă n'aveà încotro. El nu știà cum să facă, cum să dreagă, ca să împlinească voia acelui împărat de a-i trimite pe unul din fiii săi, ca să-i slujească; fiindcă n'aveà băeți, ci numai trei fete. Dintr'aceasta el stà pe gânduri. Grija lui cea mare erà ca să nu crează acel împărat că el este zăcaș și se îndărătnicește a nu-i trimite vreun fiu, din care pricină

www.dacoromanica.ro

să vină să-i ia împărăția, iară el cu fetele să moară în ticăloșie, în sărăcie și cu rușine.

Văzând fetele pe tată-său tot supărat, se luase și ele de gânduri, și nu știau ce voie să-i facă ca să-l mai înveselească. Dacă văzură și văzură că nimic nu-i este pe plac, fata cea mai mare își luă inima în dinți și-l întrebă într'o zi la masă, că de ce este supărat:

— Au purtarea noastră nu-ți place? îi zise ea. Au supușii Măriei Tale sunt răi și arțăgoși de-ți pricinuesc atâta mâhnire? Spune și nouă, tată, cine este vipera aceea care nu-ți dă pace și-ți otrăvește bătrânețele și ne făgăduim chiar a ne jertfi, dacă aceasta va puteà să-ți aline oarecum mâhnirile: căci numai tu, tată, ești mângâierea noastră, după cum prea bine știi; iară noi niciodată n'am ieșit din cuvântul tău.

— De asta, așà este; n'am a mă plânge de nimic. Nu mi-ați călcat porunca niciodată. Dar voi, dragele mele, nu puteți să-mi alinați durerea care-mi pătrunde sufletul. Voi sunteți fete, și numai un băiat m'ar scoate din nevoia în care mă aflu.

— Eu nu înțeleg, zise fata cea mare, de ce ascunzi de noi izvorul mâhnirilor tale, tată; spune, că eu iată sunt gata a-mi dà vieața pentru tine.

— Ce să știți voi face, dragele mele! De când sunteți pe lumea asta albă, voi ați umblat cu furca, cu acul, cu răsboiul: știți toarce, coase, țese. Numai un viteaz mă poate mântuì, care să știe să răsucească buzduganul,

www.dacoromanica.ro

să mânuească sabia cu virtute și să călărească ca un smeu-paraleu.

— Oricum, tată, spune-ne și nouă, că doară nu s'o face gaură în cer, dacă vom ști și noi ce lucru te amărăște.

Dacă văzù împăratul că-l înțeșesc fetele cu rugăciunile, zise:

— Iată, copilele mele, de ce sunt tot trist. Voi știți că nimeni nu s'a putut atinge de împărăția mea, cât am fost tânăr, fără să-și capete alageaoa și fără să se ducă rușinat de unde a venit. Acuma pârdalnicele de bătrânețe mi-au secat toată virtutea; brațul meu e slăbănogit, numai poate să învârtească palosul de să se cutremure vrăjmașul. Șoimuleanul meu, pentru care p'acì-p'acì erà să-mi pierz vieața până l-am dobândit, a îmbătrânit și el: este un răpcigos; abià își târâe și el vieața de azi pe mâine. Altădată abià mă arătam înaintea vrăjmașului și, să te ții pârleo! îĭ sfărâiau călcâele dinnaintea feții mele; dar azi, ce să vă mai spui? voi știți că m'am supus celui mai mare și mai tare împărat de pe fața pământului. Insă la dânsul este obiceiul că toți supușii împărăției să-i trimită câte un fiu, să-i slujească zece ani, și eu vă am numai pe voi.

— Mă duc eu, tată, zise fata cea mare, și mă voiu silì din toate puterile mele să te mulțumesc.

— Mă tem să nu te întorci fără nici o ispravă. Cine știe ce încurcătură vei face p'acolo, de să nu-i mai deà nimeni de căpătâiu, cât hău'!

www.dacoromanica.ro

— Tot ce știu tată, și mă făgăduesc, este că nu te-oi dà de rușine.

— Dacă este așà, pregătește-te și te dù.

Când auzì fata că tată-său îi dă voie să meargă, nu mai puteà de bucurie. Puneà la cale tot pentru drum; și se întorceà numai într'un călcâiu, când poruncià și așezà lucrurile de călătorie. Își alese calul cel mai de frunte din grajdurile împărătești, hainele cele mai mândre și mai bogate, și merinde ca să-i ajungă un an de zile.

După ce tată-său o văzù gata de plecare, îi dete povețile părintești de cum să se poarte, cum să facă să nu se descopere că e fată. O învățà tot ce trebuià să știe un viteaz care mergeà la așà slujbă înnaltă, și cum să se ferească de bârfeli și clevete, ca să nu fie urîtă și nebăgată de seamă de ceilalți fii de împărați. Apoi îi zise:

— Pasă cu Dumnezeu, fica mea, și adu-ți aminte de învățăturile mele.

Fata ieșì din curte ca fulgerul; n'o mai țineà pământul de bucurie; într'o clipă nu se mai văzù. Și dacă n'ar fi stat mai încolo să-și aștepte boierii și carele cu merinde, acestea s'ar fi pierdut, fiindcă nu puteau să se țină după dânsa.

Impăratul îi eșì pe de altă parte înainte, mai la marginea împărăției, tără să știe ea; așezà îndată un pod de aramă, se făcù un lup și se ascunse sub pod. Când erà să treacă fiică-sa, deodată ieșì de sub acel pod, cu dinții

www.dacoromanica.ro

rânjiți și clânțănind de te luà groaza; se uità drept la dânsa cu niște ochi cari străluciau ca două făclii, și se repezì la ea ca să o sfâșie. Fata, în care înghețase sângele de frică, își pierduse cumpătul, și dacă calul nu făceà o săritură la o parte, lupul înfigeà ghiarele întrânsa; ea o luă la sănătoasa înapoi. Tată-său, care se întoarse înaintea ei, ieșì s'o întâmpine, și-i zise:

Nu-ți spuneam eu, fata mea, că nu toate muștele fac miere?

— Așà este, tată, dar n'am știut că ducându-mă să slujesc unui împărat, am să mă lupt și cu fiare sălbatice și turbate.

— Dacă este așà, zise împăratul, șezi acasă de-ți vezi de fuse și de mosoare, și Dumnezeu să aibă milă de mine, ca să nu mă lase a murì rușinat.

Nu trecù mult și se cerù și fata cea mijlocie să se ducă și dânsa; și se leagă că ea își va pune toate puterile cum să-și sfârșească slujba ce luà asupră-și.

După multe rugăciuni și făgăduieli, se înduplecă tată-său și o lasă și pe dânsa să se ducă; dar păți și ea ca soră-sa cea mare, și întâmpinând-o tată-său când se întorceà, îi zise:

— Ei, fata mea, nu ți-am spus eu că nu se mănâncă tot ceeace sboară?

— Adevărat este, tată, așà mi-ai zis; dar prea erà grozav acel lup. Unde deschise o gură de să mă îmbuce dintr'odată, și unde se

www.dacoromanica.ro

uită cu niște ochi din cari parcă ieșiau niște săgeți de mă săgetau la inimă!

— Șezi acasă dară, răspunse împăratul, de vezi de coada măturii și de zarzavaturile dela bucătărie.

Mai trecù ce mai trecù, și iată că și fata cea mică zise tatălui său, într'o zi când ședeau la masă:

— Tată, lasă-mă și pe mine să fac o cercare: lasă-mă, rogu-te, să mă duc și eu să-mi încerc norocul.

— Deoarece surorile tale cele mai mari n'au putut-o scoate la căpătâiu, mă mir cum îți mai vine să vorbești de tine care nu știi nici cum să mănâncă mămăliga.

Și se cercà în tot felul să-i taie pofta de plecare, dară în zadar.

— Pentru dragostea ta, tată, mai zise ea, voiu face pe dracul în patru, numai să izbutesc; însă dacă Dumnezeu îmi va stà împotrivă, mă voiu întoarce iarăși la tine și fără să mă rușinez.

Se mai împotrivì tată-sàu, se mai codì; dară fie-sa îl biruì cu rugăciunile. La urmă de tot, zise împăratul:

— Dacă este așà, iată îți dau și ție voie să vedem ce procopseală ai să-mi faci. Ce aș mai râde să te văd întorcându-te cu nasul în jos!

— Vei râde, tată, cum ai râs și de surioarele mele, fără cu toate astea să le scadă cinstea.

Fata împăratului, dacă văzù că tatăl său ii

www.dacoromanica.ro

dete voie, se gândì mai întâi pe care din boierii cei bătrâni să ia de povățuitor. Și până una-alta, ea își aduse aminte de vitejiile tatălui său din tinerețe și calul său. Se duse deci la grajd ca să-și aleagă și ea un cal. Se uită la unul, se uită la altul, se uită la toți caii din grajduri, și nici de unul nu i se prindeau ochii, deși erau armăsarii și caii cei mai buni din toată împărăția. In cele mai de pe urmă dete și peste calul tatălui să din tinerețe, răpciugos, bubos și zăcând pe coaste. Cum îl văzù, se uită la el cu milă și parcă nu se îndurà să se depărteze de dânsul.

Calul, dacă văzù așà, îi zise:

— Se vede că pentru iubirea ce ai către împăratul, stăpână, te uiți așà de galeș la mine. Ce puiu de voinic erà în tinerețele lui! Multe izbânzi am mai făcut noi amândoi. Dară de când a îmbătrânit, nici pe mine n'a mai încălecat altul. Și dacă mă vezi așà de jigărit, este că n'are cine să mă hrănească ca el. Astăzi, uite, de m'ar îngriji cinevà cum să-mi priească mie, în zece zile m'aș face de nu m'aș dà pe zece ca d'alde ăștia.

Atunci, fata zise:

— Și cum trebue să te îngrijească?

— Să mă spele în toate zilele cu apă neîncepută, să-mi dea orzul fiert în lapte dulce ca să-l pot roade, și pe fiecare zi o baniță de jăratec.

— Când aș ști că-mi vei fi de ajutor să

www.dacoromanica.ro

sfârşesc ce am pus de gând, mai-mai că aş face aşà precum zici tu!

— Stăpână, zise calul, fă cercarea asta şi nu te vei căi.

Calul erà năsdrăvan.

Fata împăratului îngrijì de cal tocmai precum îi zise el.

La a zecea zi, unde se scutură odată calul, şi se făcù frumos, gras ca un pepene şi sprinten ca o căprioară. Apoi uitându-se vesel la fata împăratului, zise:

— Să-ţi deà Dumnezeu noroc şi izbândă, stăpâna mea, că m'ai îngrijit şi m'ai făcut să mai fiu odată pe lume cum doriam. Spune-mi tu care este păsul tău, şi porunceşte-mi ce trebue să fac.

— Eu vroiu să merg la Impăratul cel mare şi tare, vecinul nostru, ca să-i slujesc, şi-mi trebue pe cinevà care să mă povăţuească. Spune-mi pe care din boieri să aleg?

— Dacă vei merge cu mine, îi zise calul, habar să n'ai; nu-ţi trebue nimeni. Te voi slujì, cum am slujit şi pe tată-tău. Numai să m'asculţi.

— Dacă este aşà, de azi în trei zile plecăm.

— Şi chiar acum dacă porunceşti, îi răspunse calul. Fata împăratului cum auzì aceasta, puse toate alea la cale pentru drum. Işi luă nişte haine curate, dar fără podoabe, şi venind înaintea tatălui său, îi zise:

— Rămâi cu Dumnezeu, tată, şi să te găsesc sănătos!

— Cale bună, fata mea, îi zise tată-său.

www.dacoromanica.ro

Toate ca toate, numai poveţele ce ţi-am dat să nu le uiţi niciodată. Şi la orice nevoie mintea ta să fie pironită la Dumnezeu, de unde ne vine tot binele şi tot ajutorul.

După ce se făgăduì că aşà va face, fata pornì.

Ca şi la celelalte fete, tată-său dete pe altă parte şi-i ieşì înainte, aşează iarăşi podul de aramă şi o aşteptà acolo.

Pe drum, calul spuse fetei cu ce tertipuri umblă tată-său să-i încerce bărbăţia, şi o povăţuì ce să facă să scape cu faţa curată. Ajungând la pod, unde se năpustì asupra ei un lup cu nişte ochi turbaţi şi sgâiaţi de băgà fiori în oase, cu o gură mare şi cu o limbă ca de dihanie turbată, cu colţii rânjiţi şi clănţănind de pare că nu mâncase de o lună de zile; şi când să înfigă ghiarele sale cele sfâşietoare, fata dete călcâe calului, şi unde se repezì asupra lupului cu paloşul în mână de să-l facă mici fărâmi, şi dacă nu se dà în lături lupul, în două îl făceà cu paloşul; căci ea nu glumià, fiindcă-şi pusese credinţă în Dumnezeu, şi dorià ca vrând-nevrând să împlinească slujba ce şi-o luase asupră-şi.

Ea trecù podul mândră ca un voinic. Tată-său se mirà de vitejia ei şi dând pe dealtă parte, ieşì mult înaintea ei, aşează un pod de argint, se făcù un leu şi acolo o aşteptà.

Calul spuse fetei peste ce o să deà şi o învăţă cum să facă să scape şi de astă ispită. Cum ajunse fata la podul de argint, unde îi ieşì leul înainte cu gura căscată, de să o îm-

www.dacoromanica.ro

buce cu cal cu tot, cu niște colți ca cei de fildeș și cu niște ghiare ca secerile și răcnià de se cutremurau codrii, și câmpiele vuiau de-ți luau auzul. Numai uitându-se cinevà la capul lui cel cât o baniță, și la coama aia ce stà ridicată în sus și sbârlită, ar fi înghețat de frică. Dară fata împăratului, îmbărbătată de cal, se năpustì odată într'însul cu sabia goală în mână, încât dacă nu fugià leul sub pod, în patru îl făceà. Atunci trecù podul, mulțumind lui Dumnezeu și neștiind ce o mai așteaptă.

Fata împăratului, care nu ieșise din casă de când o făcuse măsa, se mirà și stà în loc uimită, văzând frumusețile câmpului. Acì îi venià să descalice ca să adune câte un mănuchiu de flori din mulțimea aia ce acoperià văile și dealurile, flori de cari nu mai văzuse ea; acì îi venià să se deà la umbră sub câte un copac nalt și stufos, în care miile de pasări cântau fel de fel de cântece, așà de duioase de erau în stare să te adoarmă; și acì în urmă să se ducă la câte un șipot de apă limpede ca lacrima ce isvorà din câte un colț de piatră din coastele dealurilor: susurul acestor isvoare o făceà să se uite galeș la ele și-i plăceà să le audă curgerea lor cea șerpuită ce alunecà pe pământ, înconjurate de mulțime de floricele și verdeață de primăvară. Dară la toate astea calul o îmbărbătà și-i dà ghes să meargă înainte și să-și caute de drum. El îi spuneà să nu se uite la d'alde astea, decât după ce duc trebile la capăt bun. Ii mai spuse că are să mai

www.dacoromanica.ro

deà de o cursă pe care i-o întindeà tată-său, și o învățà cum să facă să iasă și de astădată biruitoare.

Fata ascultà cu toate urechile și făcù precum o învățà calul, fiindcă văzù ea că toate învățăturile lui îi ies în de bine, și din cuvântul lui nu se abăteà.

Tată-său, ca și de alt rând, dete pe de altă parte și-i ieșì înainte, așeză un pod de aur, se făcù un balaur mare cu douăsprezece căpete și se ascunse sub acel pod.

Când fù ca să treacă fata pe acolo, unde îi ieșì înainte balaurul plesnind din coadă și încolăcindu-se; din gurile lui ieșià văpaie de foc, și limbile îi jucau ca niște săgeți arzătoare; cum îl văzù fata că este așà de grozav, niște răcori o apucară și i se făcù părul măciucă de frică. Calul, dacă simți că fata se pierde cu firea, o îmbărbătă iarăși și-i aduse aminte ce o învățase să facă; iar fata împăratului, după ce mai prinse nițică inimă, strânse frâul calului cu mâna stângă, îi dete călcâe și cu paloșul în dreapta se repezì asupra acelui balaur.

Un ceas ținù lupta. Calul o potrivià cum să vină tot cam la o parte ca să-i reteze vreun cap; dară vrăjmașul se păzià și el destul de bine. In cele mai de pe urmă izbutì fata să rănească pe balaur. Atunci, dându-se el de trei ori peste cap, se făcù om.

Fetei nu-i venià să crează ochilor când văzù pe tată-său înaintea ei; iară el, luând-o în brațe și sărutând o pe frunte, îi zise:

www.dacoromanica.ro

— Văd că tu eşti voinică, fata mea, şi bine ai făcut de ţi-ai luat calul ăsta, căci fără dânsul te-ai fi întors şi tu ca surorile tale. Am bună nădejde să isprăveşti cu bine slujba cu care te-ai însărcinat de bunăvoie. Numai adu-ţi aminte de poveţele mele şi să nu ieşi din cuvântul calului ce ţi-ai ales. Să ne vedem sănătoşi!

Să te audă Dumnezeu, tată, îi răspunse fata, şi să te găsesc sănătos.

Apoi sărutând mâna tatălui său, se despărţiseră.

După ce merse cale lungă, depărtată, ajunse la nişte munţi mari şi înalţi. Intre munţi întâlnì doi smei ce luptau de nouă ani şi nu puteau să se dovedească unul pe altul. Lupta erà pe moarte ori pe vieaţă. Cum o văzură ei, crezând că este un voinic, unul îi zise:

— Făt-frumos, Făt-frumos, vino de taie pe ăst duşman al meu, că ţi-oiu cădeà şi eu vreodată bun la cevà.

Iar celălalt, zise şi el:

— Făt-frumos, Făt-frumos, vino de mă scapă pe mine de idolul ăsta de vrăjmaş, şi-ţi voiu dà un telegar fără splină, care se numeşte Galben-de-Soare.

Fata întrebă pe cal, pe care din amândoi să scape; iar calul îi zise să scape pe cel ce-i făgăduise să-i deà pe Galben-de-Soare, că este un cal mai harnic decât dânsul, fiindu-i frate mai tânăr. Atunci unde se repezì fata la smeul celălalt cu paloşul, şi dintr'o lovitură îl făcù în două bucăţi!

www.dacoromanica.ro

Smeul, dacă se văzù scăpat, îmbrățișe pe mântuitorul său și-i mulțumì, apoi merseră acasă la dânsul ca să deà lui Făt-frumos pe Galben-de-Soare, după cum se făgăduise. Mama smeului nu mai puteà de bucurie când văzù pe fiu-său teafăr, și numai știà ce să facă ca să mulțumească lui Făt-frumos, că-i scăpase copilul de moarte.

Fata împăratului arătă dorința ce are a se odihnì de osteneala drumului ce făcuse. Îi dete o cămară și o lăsară singură. Ea, prefăcându-se că voește să îngrijească de cal, îl întrebă dacă are să i se întâmple cevà; și calul îi spuse ce are să facă.

Muma Smeului pricepù că aici la mijloc se joacă vreo drăcie. Ea spuse fiului său că voinicul ce-l scăpase de primejdie trebuie să fie fată, că o asemenea fată vitează ar fi numai bună să ia el de soție. Fiul său ziceà că odată cu capul nu puteà el crede una ca asta, fiindcă nu se puteà ca o mână femeiască să răsucească paloșul așà de bine cum făceà Făt-frumos. Atunci muma Smeului zise că are să facă cercare. Pentru aceasta puse seara la capul fiecărui din ei câte un mănunchiu de flori: la care se vor veștejì florile, acela este bărbat, și la care vor rămâneà verzi, este femeie.

Fata împăratului, după povața calului, s'a sculat peste noapte cam spre ziuă, când somnul este mai dulce, și, pâș, pâș, în vârful degetelor, intră în cămara Smeului, îi puse mănunchiul său de flori, luă pe al lui, și pu-

www.dacoromanica.ro

nându-l la capul patului său, se culcă şi dormì dusă.

Dimineaţa, cum se sculă smeoaica, se duse într'un suflet la fiul său şi văzù florile veştede. După ce se sculă şi fata împăratului, merse şi la dânsa şi văzând că şi ale ei se veştejise, tot nu crezù că este voinic. Ea ziceà fiului său că nu se poate să fie bărbat, fiindcă vorba îi curgeà din gură ca mierea, boiul îi erà aşà de gingaş, încât îţi venià să o bei într'o bărdăcuţă de apă, perişorul subţire şi tufos îi cădeà pe umeri în unde, faţa-i aveà pe vino'ncoace; ochìi ăia mari, frumoşi şi vioi de te bagă în boale, mănuşiţa aia micuţă şi picioruşul ca de zână, şi însfârşit totul nu puteà să fie decât de fată, măcar că se ascundeà sub ţoalele cele voinicesti. Apoi hotărîră să mai facă o încercare.

După ce-şi dară bună dimineaţa, după obiceiu, Smeul luă pe fată şi merseră în grădină. Aici Smeul, îi arătă toate felurile de flori ce aveà, şi o îmbiiè şi pe dânsa să le miroase. Fata împăratului îşi aduse aminte de povetele ca lului, şi cunoscând viclenia, zise cam răstit, că de ce l-a adus în grădină de dimineaţă ca pe o femeie să-i laude florile cu nişte vorbe seci, pe când ar fi trebuit să meargă mai întâi la grajduri să vadă cum se îngrijeşte p'acolo de cai.

Auzind acestea Smeul, spuse măsei, dar ea nici acum nu puteà să crează că este băiat. In cele mai de pe urmă Smeoaica se vorbì cu fiul său să mai facă încă o încercare; zise fiului

www.dacoromanica.ro

său să ducă pe Făt-frumos în cămara cu ar mele, să-l îmbie să-şi aleagă cevà de acolo, şi de va alege vreo armă din cele împodobite cu nestimate, să ştie de bună seamă că ea este fată.

După prânz, Smeul duse pe Făt-Frumos în cămara cu armele. Acì erau rânduite cu meşteşug tot felul de arme: unele împodobite cu nestimate, altele numai aşà, fără podoabe. Fata împăratului, după ce se uită şi cercetă mai toate armele, îşi alese o sabie cam ruginită, dar cu fierul ce se încovoia de se făceà covrig. Apoi spuse Smeului şi mamei sale că a doua zi vreà să plece.

Când auzì mama Smeului ce fel de armă îşi alese, se da de ceasul morţii că nu putea descoperì adevărul. Ea spuse fiului său, că deşì pare că este băiat, după apucăturile lui, dar este fată, şi încă de cele mai prefăcute.

Dacă văzù că n'are încotro, merserà la grajd şi-i deterà pe Galben-de-Soare. Şi după ce-şi luă rămas bun, fata împăratului îşi cătă de drum.

Incă pe cale fiind şi silind să ajungă, calul zise fetei:

— Stăpână, până acum m'ai ascultat la orice ţi-am zis, şi toate ţi-au mers bine. Ascultă-mă şi de astădată şi nu vei greşì. Eu sunt bătrân de acì înainte; şi mi-e să nu poticnesc. Ia pe frate-meu Galben-de-Soare, şi fă călătoria mai departe cu el. Increde-te lui, cum te-ai încrezut în mine şi nu te vei căì. El este mult mai

www.dacoromanica.ro

tânăr decât mine și mai sprinten, și te va învăță ca și mine ce să faci la vreme de nevoie.

— Este adevărat că am izbutit ori de câte ori te-am ascultat. Și dacă n'aș ști cât ai fost de credincios tatălui meu, de astădată nu te-aș asculta. Mă voiu încrede însă fratelui tău ca și ție, după ce-mi va dovedì că-mi vreà binele.

— Increde-te, Stăpână, zise Galben-de-Soare, căci voiu fi mândru să încalece pe mine o vitează ca tine, și apoi mă voi silì ca să nu simți lipsa fratelui meu, fiindcă voiu să-l scutesc și pe dânsul, sărmanul, că e bătrân, de necazurile și primejdiile călătoriei ce vrei să faci, pentrucă trebue să știi, peste multe nevoi ai să dai și multe primejdii ai să întâlnești. Dar cu vrerea lui Dumnezeu și de mă vei ascultà, pe toate ai să le biruești și să le scoți la capăt bun.

Fata împăratului încălecă apoi pe Galben-de-Soare și se despărți de calul ei, lăcrămând. Merseră, merseră, cale lungă, depărtată, când fata împăratului zări o cosiță de aur. Oprì calul și l întrebă dacă este bine s'o ia, ori s'o lase locului. Calul îi răspunse: de o vei luà, te vei căi; de nu o vei luà iarăși te vei căi; dar mai bine este să o iei. Fata o luă, o băgă în sân și plecă înainte.

Trecură dealuri, trecură munți și văi, lăsară în urmă păduri dese și verzi, câmpii cu flori de care nu mai văzuse fata, izvoare cu ape limpezi și reci, și ajunseră la curtea împăratului celui mare și tare.

Ceilalți fii de împărați cari slujiau acolo, îi

www.dacoromanica.ro

ieşiră înainte şi o întâmpinară. Ei nu se puteau deslipì de dânsa, căci şi vorba-i şi fața îi erau cu lipiciu.

A doua zi se înfățişă la împăratul şi spuse pentru ce a venit. Impăratul nu mai puteà de bucurie că îi sosise aşa voinic chipeş şi drăgălaş. Ii plăceau prea mult răspunsurile ce primià la întrebările lui, se vedeà cât de colo că vorbià cu înțelepciune şi supunere. Văzând împăratul un tânăr aşà de cuminte, prinse dragoste de el şi-l luă pe lângă dânsul.

Fata de împărat nu se putù împrietenì cu toți ceilalți fii de împărați, fiindcă cei mai mulți erau năzuroşi, tembeli, şi deşuchiați; iar ei prinseră pismă pe dânsa pentru aceasta; şi pentrucă văzuse că împăratul o luà în nume de bine, îi purtau sâmbetele.

Intr'una din zile, ea îşi gătì bucate singură şi şedea la masă, când doi din ceilalți fii de împărați veniră să o vadă. Şezură deci cu toții şi mâncară. Atât de mult plăcură acestor fii de împărați bucatele, încât îşi lingeau şi degetele când mâncau. O lăudară pentru meşteşugul de a face bucatele, şi ziseră că de când sunt ei, nu mai mâncaseră aşa bucate bune.

Cum se întâlniră aceştia cu ceilalți fii de împărați, le spuseră că au fost la masă la fiul de împărat venit de curând, că au mâncat cum nici împăratul nu mănâncă şi că bucatele au fost gătite de dânsul.

Atunci toți fii de împărați se rugară de dânsa să le gătească într'o zi ea bucatele. Şi iată că

www.dacoromanica.ro

tocmai în ziua aceea bucătarii curții se îmbătaseră sau nu știu ce făcuseră, că nici focul nu era făcut pe vatră. Și așa, rugată fiind cu stăruință, se apucă și găti niște bucate înfricoșate. Când le aduse pe masă la împăratul acesta nu se putea sătura mâncând. Iar dacă chemă pe bucătarul și-i dete poruncă că tot astfel de bucate să-i gătească, el spuse cine a gătit în ziua aceea. Impăratul rămase pe gânduri.

Apoi veniră și ceilalți fii de împărați și spuseră împăratului că fiul împăratului de curând venit s'ar fi lăudat la un chef ce a făcut cu toții, că știe unde este *Ileana Simziana*, *cosiță de aur*, *câmpul înverzește*, *florile înflorește*, și că are o cosiță din cosița ei. Cum auzi împăratul aceasta, porunci să-l cheme și îndată îi zise:

— Tu ai știut de Ileana Simziann și mie nu mi-ai spus nimic, măcar că ți-am arătat dragoste și te-am cinstit mai mult decât pe ceilalți.

După ce cerù și văzù cosița de păr, îi zise:

— Poruncă împărătească să știi că ai să-mi aduci pe stăpâna acestei cosițe; căci de nu, unde-ți stau tălpile îți va stà și capul.

Biata fată de împărat se încercă să zică și ea cevà, dar împăratul îi tăiè cuvântul. Apoi se duse de spuse calului cele ce se întâmplară. Calul îi zise:

— Nu te sperià stăpână. Astă noapte chiar frate-meu mi-a adus răspuns că pe stăpâna cosiței a furat-o un Smeu; că ea nu voește nici în ruptul capului să-l iubească până nu-i va

www.dacoromanica.ro

aduce herghelia ei de epe; și că Smeul își bate capul cum să-i împlinească dorința. Ea este acum în smârcurile mărilor. Du-te la împăratul și cere să-ți dea douăzeci de corăbii, și ia marfă de cea mai frumoasă de pune într'însele.

Fata de împărat nu aşteptă să-i zică de două ori, și se duse drept la împăratul.

— Să trăești, luminate împărate, și să-ți fie fața cinstită. Am venit să-ți spun că slujba cu care m-ai însărcinat o voiu împlini-o, dacă îmi da douzeci de corăbii și bani ca să cumpăr marfa cea mai frumoasă și mai scumpă ca să pun într'însele.

— Să se facă așa precum zici tu, numai să-mi aduci pe Ileana Simziana, îi răspunse împăratul.

Cum se gătiră corăbiile, le încărcară cu marfă; fata de împărat împreună cu Galben-de-Soare intră în cea mai frumoasă, și plecară. Nici vânturi, nici valurile mării nu putură să le stea împotrivă, și după o călătorie de câtevà săptămâni ajunseră la smârcurile mărilor. Acolo stătură. Fata împăratului și cu Galben-de-Soare ieșiră la uscat și umblau pe țărmuri; însă când ieșiră, luară din corabie o pereche de conduri cusuți numai cu fir și împodobiți cu petre nestimate. Tot umblând pe acì, zăriră niște palaturi, care se învârtiau după soare, și o luară într'acolo. In cale se întâlniră cu trei roabe de ale Smeului, cari păziau pe Ileana Simziana. Cum văzură ele condurii, li se scurgeau ochii

www.dacoromanica.ro

după dânșii; iar fata împăratului le spuse că este un negustător, care a rătăcit drumul pe mare.

Intorcându-se roabele, spuseră doamnei lor cele ce văzură; iar ea zărise de pe fereastră pe negustătorul; de cum îl ochì, începu să-i tâcâie inima, fără să știe de ce; și eră bucuroasă de a putea să scape de Smeu, mai cu seamă că nu eră atunci acolo; fiindcă îl trimisese ca să-i aducă herghelia ei cu epele.

După ce ascultă cele ce-i spusese roabele, se duse la negustător, care așteptà la poartă, ca să vadă și ea condurii; dar după ce auzì dela negustător că are în corabie marfă și mai scumpă și mai frumoasă, se înduplecă de rugăciunile negustătorului și poftì să meargă să-i vadă marfa; ajungând la corabie și tot alergând la marfă nu băgase de seamă că lopătarii depărtaseră corabia de uscat, și dând Dumnezeu un vânt bun, corăbiile mergeau ca săgeata; când se pomenì în mijlocul mării, Ileana Simziana se prefăcu că-i pare rău și prinse a certà pe negustător că o înșelase, iar în sufletul ei rugà pe Dumnezeu să-i ajute a scăpà de iasma de Smeu.

Ajunseră cu norocire la țărm, când, ce să vezi! drăcoaica de muma zmeului cum auzì dela roabe că pe Ileana Simzeana o furase un negustător și fugià cu dânsa cu corăbiile, se luă după ei; și ajungând la țărm, o văzură venind după dânșii ca o leoaică, cu o falcă în cer și

www.dacoromanica.ro

una în pământ, şi aruncând văpaie din gura ei ca dintr'un cuptor.

Cum o văzù Ileana Simzeana, înţelese că e sgripţoroaica de mumă a Smeului, spuse neguţătorului, cu care erà călare pe Galben-de-Soare, şi începù a plânge cu toc.

Fata împăratului întrebă pe Galben-de-Soare ce să facă, pentrucă o dogoreşte văpaia ce ese din gura Smeoaicei, iar Galben-de-Soare răspunse:

— Bagă mâna în urechia mea cea stângă, de scoate gresia ce este acolo, şi o aruncă înapoi.

Aşà făcù fata împăratuiui. Apoi o luară iute la picior, pe când în urma lor, se înalţă deodată un munte de peatră care atingeà cerul.

Muma Smeului făcù ce făcù şi trecù muntele, cătărându-se din colţ în colţ, şi să te ţii după dânşii! Văzând Ileana Simziana că erà să-i ajungă, spuse neguţătorului; iar aceasta, după ce se înţelese cu calul, scoase din urechia lui cea dreaptă o perie, şi o aruncă înapoi. Indată se făcù o pădure mare şi deasă de nu puteà să treacă prin ea nici pui de fiară.

Muma Smeului roase din copaci, se agăţă de ramure, sărì din vârf în vârf, se strecură şi, tot după dânşii, alergând ca un vârtej! Dacă văzură că şi de astădată umblà să-i ajungă, fata împăratului întrebă iar pe cal ce să facă şi acesta îi zise să ia inelul de logodnă ce se află în degetul Ileanei Simzianei şi să-l arunce înapoi. Cum aruncă inelul, se făcù un zid de cremene până la cer.

www.dacoromanica.ro

Muma Smeului dacă văzù că nu se poate urcà pe dânsul şi să treacă dincolo, nici să roadă din acest zid, nu mai puteà de ciudă, şi cum erà de cătrănită şi amărîtă, se urcă şi ajunse cu gura la gaura ce lăsase inelul să rămână, şi suflă văpaia din gura ei cea spurcată cale de trei ceasuri ca să-i ajungă şi să-i pârjolească; dar ei se aşezară jos la rădăcina zidului şi nu le păsà nimic de focul Smeoaicei.

Smeoaica suflă cè suflă, şi dacă văzù că nu poate să-i prăpădească, nici să pună mâna pe dânşii, plesnì fierea într'însa de necaz, căzù şi crăpă ca necuratul; iar ei aşteptară până să moară bine, apoi neguţătorul băgă degetul în gura inelului, după cum îl învăţase Galben-de-Soare, şi zidul pierì ca şi cum n'ar mai fi fost şi-i rămase inelul în deget. Dupu ce se uitară la stârvul Smeoaici şi făcură haz de dânsul, îl lăsară corbilor şi porniră mai departe, şi merseră până ce ajunseră la curtea împărătească.

Ajungând, se înfăţişară la împăratul; acesta primì cu cinste pe Ileana Simziana. El nu mai puteà de bucurie, şi se îndrăgostì de dânsa de cum o văzù. Iar Ileana Simziana se căinà şi se întristà în sufletul ei că n'avea trişte. Cum se poate — ziceà ea, — să ajungă pe mâinele unora şi altora, pe care nu-i puteà să-i vadă de urîţi ce-i erau. Inima şi ochii ei erau tot la Făt-frumos care o scăpase din mâna Smeului.

Când însă o silì împăratul ca să se cunune cu el, ea îi zise:

— Luminate împărate, să-ţi stăpâneşti îm-

www.dacoromanica.ro

părăția cu norocire; dar eu nu mă pot mărità până nu mi s'o aduce herghelia de epe, cu armăsarul ei cu tot.

Auzind astfel împăratul, chemă îndată pe fata de împărat și-i zise:

— Să te duci să-mi aduci herghelia de epe cu armăsarul ei cu tot a iubitei mele; căci de nu, unde-ți stau picioarele, îți va stà capul!

— Prea mărite împărate! m-ai însărcinat cu o slujbă care abià am săvârșit-o, fiindu-mi capul în joc. Ai la curtea Măriei tale atâți viteji, fii de împărați; și fiindcă toți te țin de om drept și cu frica lui Dumnezeu, eu socotesc că ar fi cu dreptul ca să dai la altul această slujbă. Ce mă știu eu face, și de unde să-ți aduc eu herghelia ce-mi poruncești?

— Nu știu eu. Din pământ, din iarbă verde, să te duci să-mi aduci herghelia, și să nu îndrăznești a mai zice nici o vorbă măcar.

Atunci fata împăratului se închină și ieși. Ea se duse de spuse lui Galben-de-Soare ceeace i se poruncise. Iară calul îi răspunse:

— Du-te, caută nouă piei de bivol, să le cătrănești și să le așezi bine pe mine. Nu te teme, că cu ajutorul lui Dumnezeu vei scoate-o la căpătâiu bun și slujba cu care te-a împovărat împăratul. Dară trebue să știi că cu amar are să-i vină și lui, la urma urmelor, pentru faptele sale.

Fata împăratului tăcù precum îi zise calul, ș porniră amândoi. După o cale lungă și greà, ajunseră pe tărâmul unde pășteau epele. Acolo

www.dacoromanica.ro

se întâlnì cu smeul care furase pe Ileana Simziana rătăcind ca un desmetic şi neştiind cum să facă pentru ca să aducă herghelia. Ii spuse că Ileana nu mai este a lui şi că măsa crăpase de necaz, pentrucă nu putuse să-i scape dela răpitor pe iubita lui.

Auzind Smeul aceasta, se făcù foc şi pară de mânie, se turbură de necaz şi nu mai vedeà înaintea ochilor. Apoi, după ce înţelese că are aface tocmai cu răpitorul iubitei sale, îşi pierdù cumpătul de supărare şi amărăciune; şi răcnind ca un leu, se luă la luptă cu fata împăratului, care îşi ţineà firea şi pe care o îmbărbătà calul. Pe fata împăratului o ferià calul de loviturile Smeului; căci când vedeà că ridicà sabia să deà, odată se ridicà mai sus decât calul Smeului, şi el dà în vânt; iară când aduceà fata paloşul, calul se lăsà repede asupra calului Smeului şi ea dà în carne vie. Dupăce se luptară de credeau că o să se scufunde pământul subt ei, nu ştiu cum îi venì bine fetei împăratului, aduse paloşul cam pieziş şi-i reteză capul. Apoi lăsându-i stârvul ciorilor şi coţofenilor, se duseră până ajunseră la locul unde se află herghelia.

Acì calul zise fetei de împărat să se urce ea într'un pom ce erà acolo, şi să privească la lupta lor. După ce se urcă fata în pom, necheză Galben-de-Soare de trei ori, şi toată herghelia de epe se adună împrejurul lui. Apoi d'odată se arătă şi armăsarul epelor, plin de spume şi sforăind de mânie. Şi văzând pe Galben-

www.dacoromanica.ro

de-Soare în mijlocul epelor, să repezì la dânsul cu turbare şi se încinse o luptă, de să te ferească Dumnezeu! Când se dà armăsarul la Galben-de Soare, muşcà din piele de bivol; iară când se dà acesta la armăsar, muşcà din carne vie, şi se bătură, şi se bătură pânăce armăsarul sfâşiat, hărtănit de sus până jos şi plin de sânge, fu răsbit şi biruit; iară Galben-de-Soare scăpase teafăr, fiindcă se hărtănise pieile de bivol. Atunci se dete fata jos din pom, încălecă şi luară herghelia, mânând-o de dinapoi; iară armăsarul abià se târà după dânsa.

După ce băgă herghelia în curtea împăratului, se duse de-l înştiinţă. Atunci ieşì Ileana Simziana şi le chemă pe numę. Armăsarul cum îi auzì glasul, îndată se scutură şi se făcù ca întâi, fără să se cunoască semn de rane pe el.

Ileana Simziana zise împăratului să pună pe cinevà să-i mulgă epele ca să se îmbăieze amândoi. Dară cine puteà să se apropie de ele? că asvârliau din copite de svântà unde loviau. Dacă nimeni nu putù, împăratul porunci iarăşi fetei de împărat să le mulgă.

Fata împăratului, cu o inimă zdrobită de mâhnire şi obidă că tot pe dânsa o puneà la lucrurile cele mai grele, şi fiind curată în cugetul ei, se rugă lui Dumnezeu cu credinţă ca să o ajute să sfârşească cu bine şi slujba aceasta. Şi unde începù o ploaie d'alea de părea că toarnă cu găleata, şi îndată ajunse apa până la genunchii epelor, apoi dete un îngheţ de nu se mai puteau mişcà de loc. Văzând

www.dacoromanica.ro

minunea aceasta, fata împăratului mai întâi mulțumì lui Dumnezeu pentru ajutorul ce-i dete, apoi se duse de mulse epele.

Impăratul se topià de dragoste pentru Ileana Simziana și se uità la dânsa ca la un cireș copt; dară ea nici nu-l băgà în seamă, ci tot dà zi după zi, cu fel de fel de vorbe, a se cununà. In cele de pe urmă, îi zise:

— Văd, luminate împărate, că tot ce am cerut mi s'a împlinit. Un lucru ne mai trebue, și apoi să știi că ne vom cununà.

— Porumbița mea, îi răspunse împăratul, împărăția mea și eu suntem supuși ascultători ai poruncilor tale. Cere ce mai ai de cerut cu un ceas mai curând, că iată mă sfârșesc de dragoste pentru tine. Am ajuns ca un năuc, visez deștept, nu mai știu ce fac, când mă uit la ochii tăi cei frumoși și tânjitori.

— Dacă este așà, mai zise Ileana Simziana, să mi aduci vasul cu botez, care se păstrează într'o bisericuță de peste apa Iordanului, și atunci ne vom cununà.

Cum auzì împăratul aceasta, chemă iarăși pe fata împăratului, și-i porunci să facă ce o face și cum va ști ca să-i aducă ceeace poruncise Ileana Simziana.

Fata de împărat cum auzì se duse de spuse lui Galben-de-Soare, și el îi răspunse:

— Aceasta este cea din urmă și mai greà slujbă ce mai ai să faci. Aibi însă nădejde în Dumnezeu, stăpână, căci și împăratului i s'a împlinit.

www.dacoromanica.ro

Se gătiră şi plecară.

Calul ştià toate astea, căci nu erà el năsdrăvan de florile mărului.

El spuse fetei împăratului, zicând:

— Acel vas cu botez se află pe o masă în mijlocul unei bisericuţe, şi-l păzesc nişte călugăriţe. Ele nu dorm nici zi, nici noapte. Din când în când însă un pustnic vine pe la ele de le povăţuieşte cele sfinte pentru Domnul. Când sunt la ascultare de le învaţă pustnicul, rămâne numai una de pândă. De am puteà nemerì la vremea aceea, tocmai bine ar fi: de nu, cine ştie cât avem a zăbovì, căci alfel nu e chip.

Se duseră deci, trecură apa Iordanului şi ajunseră la acea bisericuţă. Noroc că tocmai atunci sosise pustnicul şi chemase pe toate călugăriţele la ascultare. Numai una rămăsese de pază; şi aceasta, obosită fiind de şedere îndelungată, o prinse somnul. Ca să nu se întâmple însă cine ştie ce, ea se culcă pe pragul uşii, cu gândul că n'o să poată nimeni intrà fără să simtă ea.

Galben-de-Soare povăţuì pe fata de împărat cum să facă ca să pună mâna pe vasul de botez. Fata se duse binişor, se strecură pe lângă zid şi, pâş pâş, în vârful degetelor, până la uşe. Acì odată sărì ca o pisică de uşure peste prag, de nici nu atinse pe călugăriţă pe care o furase somnul: şi punând mâna pe vas, ieşì cum a intrat, încălecă pe cal şi, — pe ici ţi-e drumul!

www.dacoromanica.ro

Călugărița simți, sări odată în sus și văzând că lipsește vasul, începù a se bocì de ți se rupeà rărunchii de milă. Indată se adunară călugărițele și se văicăriau de focul ce le ajunsese. Pustnicul, dacă văzù că s'a spălat pe mâini de vasul de botez, cătă către fata de împărat cum sburà cu Galben-de-Soare, și ridicând mâinile în sus, și îngenunchind, o blestemă, zicând:

— Doamne, Doamne sfinte! fă ca nelegiuitul care a cutezat să pună mâna lui pângărită pe sf. vas cu botez, să se facă muiere de va fi bărbat, iar de va fi muiere, să se facă bărbat!

Și îndată rugăciunea pustnicului se ascultă. Fata împăratului se făcù un flăcău de-ți erà dragă lumea să te uiți la el.

Cum ajunse la împăratul, se miră și nu știà ce să creadă ochilor săi, băgând de seamă că se schimbase; lui i se păreà că nu mai este cum erà la plecare, ci că acum e mai chipos și mai semeț. Cum dete vasul, zise:

— Mărite împărate, ți-am făcut slujbele cu cari m'ai însărcinat. Socotesc că acum am sfârșit. Fii fericit și domnește cu pace cât mila Domnului va voì!

— Sunt mulțumit de slujbele tale, zise împăratul; să știi că după moartea mea tu ai să te urci pe scaunul împărăției mele, fiindcă eu n'am moștenitor până acum. Iar dacă Dumnezeu îmi va dà un fiu, tu vei fi mâna lui cea dreaptă.

Toți sfetnicii și fiii de împărați erau de față când a zis împăratul vorbele acestea.

www.dacoromanica.ro

Ileana Simziana, dacă văzù că i se împlinì şi astă voinţă, se hotărî să-şi răsbune asupra împăratului, pentrucă trimise tot pe Fătul ei frumos la toate slujbele cele grele, cari puteau să-l răpună; căci ea credeà că însuşi împăratul se va duce să-i aducă vasul cu botez, fiindcă el puteà mai lesne s'o facă, de vreme ce toţi se supuneau la porunca lui.

Ea porunci să încălzească baia şi împreună cu împăratul să se îmbăieze în laptele epelor ei. După ce intră în baie, porunci să-i aducă armăsarul ca să sufle aer răcoros. Şi dacă venì, armăsarul suflă cu o nară înspre dânsa răcoare, eară cu altă nară spre împăratul aer înfocat, încât fierse şi maţele dintrânsul, şi rămase mort pe loc.

Mare vâlvă se făcù în împărăţie când se auzì de moartea împăratului celui mare şi tare; toţi din toate părţile se adunară şi-i făcură o înmormântare d'ale împărăteştile.

După acestea, zis Ileana Simziana Fătului-frumos:

— Tu m'ai adus aici, tu mi-ai adus herghelia, tu ai omorît pe smeul care mă furase, tu mi-ai adus vasul cu botez, tu să-mi fii bărbat. Aidem să ne îmbăiem şi să ne cununăm.

— Eu te voiu luà, dacă tu mă alegi, răspunse Făt-frumos; dară să ştii că în casa noastră voiu ca să cânte cocoşul, iară nu găina.

Se învoiră şi intrară în bae. Ileana chemă armăsarul ei ca să încropească laptele, în care se vor înbăià. Chemă şi împăratul cel nou pe

www.dacoromanica.ro

Galben-de-Soare. Şi astfel amândoi caii se întreceau care de care să facă baia mai potrivită de caldă stăpânului său, şi mai nemerit de încropită.

După ce s'au îmbăiat, a doua zi s'au şi cununat. Apoi s'au urcat în scaunul împărăţiei. Trei săptămâni ţinură veseliile, şi toată lumea se bucură că le-a dat Dumnezeu un împărat aşà de viteaz, care făcuse atâtea isprăvi.

Iară el domnì cu dreptate şi cu frica lui Dumnezeu, ocrotind pe săraci şi neasuprind pe nimeni, şi domnesc şi în ziua de astăzi de n'or fi murit.

Eram şi eu p'acolo de căscam gura pe dinafară, pe la toate serbările, căci nici pomeneală nu erà să fiu şi eu poftit, şi apoi se ştie că nepoftitul scaun n'are.

Incălecai p'o şea şi v'o spusei D-voastră aşà.

Notă. Comunicat de **D. Panait Nicolescu,** din Craiova.

Publicat pentru întâia oară în *Legende* sau *Basmele Românilor*, adunate de un culegător-tipograf, Partea II, fasc. I, la 1874.

www.dacoromanica.ro

OMUL DE PIATRA

A fost odată ca niciodată: că de n'ar fi nu s'ar povesti; de când făceà plopușorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coadă; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se; de când se potcovià puricile la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și s'aruncà în slava cerului de ne aduceà povești;

De când se scrià musca pe perete
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată un împărat și o împărătească, amândoi tineri și frumoși, dar nu făceau copii.

Intr'o zi venì la împăratul un Arap buzat și-i zise: Să trăești, luminate împărate! Am auzit că împărăteasa nu face copii și am adus buruieni pe cari, cum le-o beà, rămâne greà. Impăratul luă buruienile dela Arap și porunci să-i deà un cal împărătesc și un rând de haine de aur ce-ți luau vederile de frumusețe, apoi chemă pe împărăteasa și-i dete buruienile să le fiarbă și să le beà. Impărăteasa chemă pe bucătăreasa și-i dete buruienile să le fiarbă,

www.dacoromanica.ro

fără să-i spuie de ce treabă sunt. Bucătăreasa, neştiind puterea lor, gustă dintr'însele şi apoi le duse împ rătesei să le beà. Nu trecù mult timp la mijloc şi rămase greà împărăteasa. Iar când venì vremea, născură amândouă câte un coconaş, mai frumos decât tot ce este frumos pe lumea aceasta, şi le puse nume: unuia Dafin şi altuia Afin.

Intr'o zi împăratul plecă la bătălie, şi lăsând pe fiul său în locu-i, îi dete o mulţime de chei în mână şi-i zise:

— Fiule, în toate casele ce se deschid cu aceste chei să intri; iar în casa ce se deschide cu cheia de aur, să nu-ţi calce piciorul, căci nu va fi bine de tine.

Cum plecă împăratul din oraş, fiul său intră prin toate casele şi văzù o mulţime de pietre nestimate foarte frumoase, dar nu-i plăcù nici una; în cele din urmă ajunse şi la casa ce se deschideà cu cheia de aur, stătù puţin, se gândì la porunca ce-i dăduse tată-său; dar biruindu-l nerăbdarea, intră înnăuntru şi văzù un ochean de sticlă: se uită prin el şi văzù un palat cu totul şi cu totul de aur, încât la soare te puteai uità, iar la dânsul ba. Şi într'însul şedeà *Doamna Chiralina, tânăra copilă, floare de grădină, frumoasă ca o zână.*

După ce o privì mai mult timp, puse ochianul iarăşi la locul lui şi ieşì afară cu ochii plini de lacrămi.

Nu trecù mult timp şi împăratul se întoarse dela bătălie biruitor, dar în loc să-i iasă fiul

www.dacoromanica.ro

său înainte, să-l primească cu bucurie, ieşì numa. împărăteasa şi-i spuse că fiul ei este bolnavi Impăratul pricepù numai decât de unde-i venià boala, şi chemă pre toţi doftorii şi doftoriţele din lume, dar toţi îi ziseră; ca până nu va da fiului său de soţie pe Doamna Chiralina, el nu se va însănătoşì. Impăratul trimise soli peste soli la Doamna Chiralina, dar fu peste putinţă, căci tatăl ei nu voià să o mărite.

Auzind feciorul împăratului toate acestea, hotărî să se ducă el însuşi să o ceară dela tatăl ei. Aşà dar spuse toate acestea fratelui său de cruce şi într'o zi plecară amândoi şi se făcură nevăzuţi. Merseră zi de vară până seară şi ajunseră la muma Crivăţului, băturâ la uşă şi ieşì înnaintea lor o babă sbârcită; şi întrebă ce cauţă? Ei răspunseră că cer să-i găzduească până a doua zi, şi să le spuie pe care drum să apuce, ca să ajungă la împărăţia Doamnei Chiralina.

Baba se uită la dânşii cu milă şi apoi le zise: V'aş primì în casă cu mare bucurie; dar mi-e frică că va venì fiul meu şi vă face pe amândoi sloi de ghiaţă; duceţi-vă mai bine la sora mea cea mică, că ea poate să vă găzduească şi să vă spue drumul la Doamna Chiralina.

Feciorul de împărat plecă înnainte şi ajunse la muma Vântului turbat, plecară şi de acolo şi ajunseră la muma Vântului de primăvară, băturâ în uşă şi ieşì o femeie înnaltă şi tânără şi frumoasă. Această femeie, cum văzù pe feciorul de împărat, îi zise:

www.dacoromanica.ro

— Dragă Făt-frumos, ştiu că ai plecat să cauţi pe Doamna Chiralina s'o iei de soţie; dar nu vei puteà să ajungi până la împărăţia ei, fără ajutorul fiului meu. Rămâneţi acì; dar trebuie să vă ascund foarte bine; căci cum o simţì fiul meu că se află la mine oameni după tărâmul celălalt, vă omoară. Zicând aceste vorbe, plesnì de trei ori din palme şi îndată sărì de pe sobă o pasăre de aur cu ciocul de diamant şi cu ochii de smarand, şi-i băgă supt aripi pe amândoi; apoi se suì iarăşi pe sobă.

Nu trecù mult timp şi se auzì o dulce vâjiitură de vânt care aduceà un miros de trandafiri şi de rosmarini, uşa se deschise singură şi intră în casă un flăcău frumos, cu părul lung de aur, cu aripi de argint şi cu un băţ în mână împletit cu tot felul de ierburi şi flori. Cum intră în casă, zise mă-sei:

— Mamă, mie îmi miroase a om de pe tărâmul celălalt.

— Ţi-o fi mirosind, mamă, dar p'aicea n'au ce căutà oamenii de pe tărâmul celălalt.

Vântul se liniştì şi se puse la masă; iar după ce mâncă o strachină de lapte dulce de căprioară şi băù apă de micşunele dintr'o oală de marmură, se puse la povestit.

Mă-sa, văzându-l cu voie bună, zise: — Fiul meu, ia spune-mi unde este împărăţia Doamnei Chiralina, şi cum ar face cinevà ca să o ia de nevastă?

— Greu lucru mă întrebaşi, mamă! dar aide, treacă meargă:

www.dacoromanica.ro

Împărăția Doamnei Chiralina este departe de ací cale de zece ani; dar această cale se poate face cât te ștergi la ochi, dacă cinevà s'o duce în pădurea cea neagră de lângă gârla de păcură, care aruncă cu pietre și foc până la cer, și dacă o încălecà pe bușteanul Ielelor, cu care poate să treacă gârla; însă cine aude și va spune cuivà, acela să se facă de piatră, până la genuchi.

După ce va ajunge la împărăție, trebuie să se facă un cerb de aur și să intre într'însul ca să ajungă în odaia împărătesei și să o fure; cine aude și va spune cuivà, să se facă de piatră până la brâu. După ce o va luà de soție, muma Crivățului de pismă o să trimeață un Ovreiu cu niște cămăși frumoase și mai subțiri decât pânza păianjenului; Doamna Chiralina o să cumpere cămăși: și dacă nu le va udà cu lăcrămi de turturică, cum se va îmbrăcà cu dânsele, va murì; cine aude și va spune cuivà, să se facă cu totul și cu totul de piatră.

Pe când Vântul spuneà toate aceste, feciorul de împărat adormise; iar feciorul bucătăresei rămăsese deștept și auzise tot.

A doua zi, după ce plecă Vântul d'acasă, feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului, dacă i-a spus fiul său cevà: dar ea, temându-se să nu se facă piatră, îi răspunse că n'a aflat nimic.

Atunci feciorul bucătăresei și cel de împărat luară drumul înnainte, și se duseră zi de vară până'n seară, dar când fu pe la scă-

www.dacoromanica.ro

pătatul soarelui, auziră un sgomot şi un urlet mare, apoi văzură o gârlă mare de păcură aprinsă, aruncând pietre până la înnaltul cer. Feciorul de împărat se sperie; dar feciorul bucătăresei îi zise: nu te teme de nimic şi vino cu mine în această pădure şi tă cum ţi-oiu zice eu.

Ajungând în mijlocul pădurii, zări buşteanul Ielelor, încălicară amândoi pe dânsul şi dându-i pinteni de trei ori, se prefăcù într'o căruţă cu doisprezece cai de foc şi într'o clipă se înnălţă până la vântul turbat şi se pogorî la porţile palatului Doamnei Chiralina. Apoi după ce se deteră jos, căruţa se prefăcù iar buştean şi ei rămaseră dinnaintea unui palat de zamfir şi cu porţile de chiparos; iar la una din ferestre stà Doamna Chiralina, îmbrăcată cu haine de aur, ţesute cu mărgăritar.

Cum văzù Doamna Chiralina pe feciorul de împărat, prinse o aşà de mare dragoste de dânsul, încât căzù la grea boală şi ajunse la ceasul morţii.

Ce nu făcù bietul împărat ca să o scape? Dar toate erau în zadar. In cele de pe urmă venì o babă şi-i zise: Luminate împărate! să trăeşti întru mulţi ani! Dacă vrei să se facă sănătoasă fiica împărăţiei tale, să cauţi cerbul de aur care cântă ca toate păsările şi să-l aduci în casă numai trei zile, şi vei vedeà cum se va face sănătoasă.

Împăratul puse să strige pristavul în toată împărăţia; iar, după trei zile, feciorul bucătă-

www.dacoromanica.ro

resei lovì buşteanul de trei ori se făcù un cerb de aur frumos, apoi băgă într'însul pe feciorul de Împărat, şi se puse dinnaintea palatului.

Împăratul văzând cerbul, se dete jos şi întrebă pe feciorul bucătăresei, dacă-i este de vânzare.

Nu-mi este de vânzare, ci de închiriere, răspunse cu semeţie feciorul bucătăresei.

— Ei bine! ce să-mi ceri ca să mi-l dai numai trei zile.

— Să-mi dai o mie de bani de aur.

Tocmeala se făcù şi împăratul luă cerbul şi-l băgă în odaia Doamnei Chiralina; apoi se duse la treaba lui.

Cerbul, cum se văzù numai cu Doamna Chiralina, începù să cânte un cântec de dor de plângeau lemnele şi pietrele. Doamna Chiralina adormì, iară feciorul de împărat ieşì din cerb şi o sărută pe frunte, apoi intră iarăşi în cerb.

A doua zi Doamna Chiralina spuse femeilor sale că a visat de două ori că a sărutat-o un june frumos. Atunci una din femei, fiind mai pricepută, zise Doamnei Chiralina: că pe dată ce va începe cerbul să cânte, să se prefacă că doarme; şi cum se va simţì că o sărută cinevà să puie mâna pe dânsul.

Cum venì noaptea, cerbul începù să cânte un cântec de jale. Doamna Chiralina se prefăcù că doarme; şi când venì Făt-frumos să o sărute, îl strânse în braţe şi-i zise;

— D'acum înnainte nu vei mai scăpà, că mult am dorit să te dobândesc.

www.dacoromanica.ro

Ei stătură amândoi până îi apucă ziua: iar când fu pe la prânz, a venit împăratul şi cu fiul bucătăresei, ca să-i deà cerbul. Doamna Chiralina începù să plângă şi nu vreà nici de cum să se desparţă de cerb; dar fiul bucătăresei îi zise încetinel: — Cere dela împăratul voie să petreci cerbul până afară din oraş, căci acolo ne aşteaptă o căruţă cu doisprezece cai de foc în care o să ne ducem la împărăţia lui Făt-frumos, iubitul tău.

Doamna Chiralina cerù şi dobândì dela împăratul această voe, şi petrecù pe cerb cu mare alaiu până afară din oraş; atunci Afin lovì cerbul de trei ori în burtă şi îndată se făcù dintr'însul o căruţă cu doisprezece cai de foc; apoi luând pe Doamna Chiralina c'o mână şi pe Dafin cu alta, sărì într'însa şi se făcură nevăzuţi. Şi după ce umblară zi de vară până 'n seară, ca cuvântul din poveste ce d'acilea mult mai ieste, ieşiră pe tărâmul celălalt şi ajunseră în ţara lor.

Impăratul, cum primì ştire despre sosirea fiului său, îi ieşì înainte cu mulţime de oşti, apoi îl însoţì cu Doamna Chiralina şi făcù nuntă împărătească, care ţinù trei zile şi trei nopţi.

Intr'o zi Doamna Chiralina sedeà la fereastra palatului şi se uità la drum, când iată un Ovreiu cu cămăşi de vânzare. Doamna Chiralina îl chemă sus şi luă două cămăşi şi mai subţiri decât pânza păiajenului şi se îmbrăcă cu una dintr'însele. Nu trecù mult şi se bolnăvì atât de greu, încât ajunse în mâna morţii.

www.dacoromanica.ro

Afin află de boala împărătesei şi intră pe la miezul nopţii în odaia unde dormea ea, apoi o stropì peste tot cu lacrămi de turturică şi ieşì afară; dar strejarii dela uşe se duseră la Dafin împărat, şi-l părî că l'au văzut sărutând pe împărăteasa.

Impăratul, cum auzì, se făcù foc de mânie, şi poruncì să taie capul lui Afin. Dar când ajunse la locul de pierzare, Afin zise împăratului:

— Mulţi ani să-ţi deà Dumnezeu, împărate! pentru toată frăţia şi dragostea mea către tine, te rog să strângi pe toţi boierii cei mari ai împărăţiei, că am să spuiu înaintea lor un mare cuvânt, şi apoi vei poruncì să-mi taie capul.

Impăratul poruncì să se adune divanul împărătesc în care să fie de faţă şi Doamna Chiralina; şi aducând pe Afin, îi zise:

— Spune, nelegiuitule, aceea ce ai de spus!

Atunci Afin începù aşà:

«A fost odată un fecior de împărat care prinsese dragoste asupra unei fete de împărat de pe tărâmul celălalt, şi fiindcă nu puteà să trăească fără dânsa, a plecat împreună cu fratele său de cruce, ca ori să găsească ori să-şi răpue capul prin pustii. După ce umblară lumea în cruciş şi curmeziş, ajunseră la muma Crivăţului şi o rugă să le spuie drumul care duce la fata de împărat, după care plecaseră ei. Muma Crivăţului îi trimise la muma Vântului de primăvară care îi găzduì şi le făgăduì să întrebe pe fiul său. Ea s'a ţinut de vorbă; căci cum a venit fiul său l-a întrebat şi el a

www.dacoromanica.ro

început să spuie așà: împărăția Doamnei Chiralina este departe de ei cale de zece ani; dară această cale se poate face într'o clipeală de ochi, dacă s'o găsì cinevà care să se ducă în pădurea cea neagră de lângà gârla de păcură, care aruncă pietre și foc până la cer, unde va găsì bușteanul Ielelor și va încălicà pe dânsul ca să treacă gârla. După ce va ajunge la împărăție, trebuie să facă din bușteau un cerb de aur și să intre într'însul ca să ajungă în odaia Doamnei Chiralina și să o fure. După ce o va luà de soție, sora Vântului turbat de pismă o să trimiță un Ovreiu cu niște cămăși mai subțiri decât pânza păiajenului, și dacă nu va știì să le ude cu lacrămi de turturică, cum se va îmbrăcà cu dânsele în trei zile va murì.

După ce Vântul spuse toate acestea mume-sei, o jură că de va spune cuivà ceeace auzit, să se facă cu totul de piatră.

A doua zi, feciorul de împărat întrebă pe muma Vântului dacă a aflat cevà dela fiul său; dar ea temându se să nu se facă piatră, îi zise că n'a aflat nimic. Iar fratele de cruce al feciorului de împărat nu dormise în noaptea aceea și auzise tot. Astfel, fără să spuie feciorului de împărat această taină, se duse împreună cu dânsul în pădurea neagră, încălecară pe bușteau și trecură dincolo».

Cum sfârși Afin aceste vorbe, se tăcu de piatră până la genunchi Afin începù iarăși și zise:

«După ce ajunseră la palatul Doamnei Chi-

www.dacoromanica.ro

ralina, fratele de cruce lovì bușteanul de trei ori și se făcù un cerb de aur și băgă pe feciorul de împărat într'însul...» Prin aceste cuvinte, Afin se făcù de piatră până la brâu.

Impăratul și împărăteasa, văzând nevinovăția lui Afin, începură a plânge și a-l rugà să înceteze din povestire. Dară el nu voì, ci merse înainte zicând: «...după ce împăratul se cunună cu Doamna Chiralina, nu trecù mult și împărăteasa cumpără două cămăși dela un Ovreiu, se îmbrăcă cu una dintr'însele și îndată căzù la grea boală. Afin, știind din ce venià boala, intră pe la miezul nopții la împărăteasa și găsind-o dormind, o stropì cu lacrămi de turturică și o scăpă de moarte». Cum sfârșì Afin această povestire, se făcù cu totul de piatră, iar Dafin împărat și cu Doamna Chiralina plânseră trei zile și trei nopți, apoi luară trupul cel împietrit al făcătorului lor de bine și-l puseră în odaia lor ca să-și aducă aminte de dânsul totdeauna.

După aceea ei trăiră mai mult timp și născură un copil.

Intr'o dimineață, Dafin împărat intră în casa împărătesei și-i spuse că a visat o femeie îmbrăcată în haine albe, care i-a zis că dacă voește să învieze pe fratele său cel împetrit, să taie copilul lor, să ungă piatra cu sângele lui. Impărăteasa spuse că și ea a visat tot un astfel de vis: apoi, unindu-se amândoi, tăiară copilul și stropind piatra cu sânge, începù să se miște, apoi învià cum se cade și zise:

www.dacoromanica.ro

— O doamne! dar greu somn am dormit.

— E! e! frate, răspunse împăratul: ai fi dormit mult și bine dacă nu tăiam copilul ca să te stropim cu sângele lui. Atunci Afin se crestă la un deget cu cuțitul și lăsă să curgă sângele său peste copil, care învie numai într'o clipă; iar împăratul, de bucurie, porunci să facă veselie mare în toată țara.

Și încălecai p'o șea și v'o spusei domnieivoastre așà.

Notă. Scris de N. Filimon, și publicat pentru întâia oară în *Țăranul român* No. 34 din 1862, a doua oară în Legende sau Basmele românilor, partea II, fasc. I, 1873.

www.dacoromanica.ro

FĂT-FRUMOS CU PĂRUL DE AUR

A fost odată ca niciodată: că de n'ar fi nu s'ar mai povesti; pe când răceà plopuşorul pere şi răchita micşunele; de când se băteau urşii în coadă; de când se luau de gât lupii cu mieii de să sărutau, înfrăţindu-se, de când se potcovià puricele la un picior cu nouăzeci şi nouă de ocă de fier şi s'aruncà în slava cerului de ne aduceà poveşti;

De când se scrià musca pe perete
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată într'o pustie mare un pustnic, şi petreceà singur, singurel. Vecinii săi erau fiarele pădurilor. Şi aşà erà de bun la Dumnezeu, încât toate dobitoacele i se închinau, când se întâlniau cu dânsul.

Intr'una din zile se duse pustnicul pe marginea gârlei, care curgeà pe aproape de coliba lui, şi iată văzù că vine pe apă un sicriaş smolit şi încleit bine şi auzì un orcăit de copil, ieşind dintr'însul.

Stătù puţin de cugetă, şi după ce făcù rugăciune, intră în apă şi trase cu o prăjină si-

www.dacoromanica.ro

criașul la margine. Când deschise, ce să vadă în el? Un copilaș ca de vreo două luni: îl scoase din sicriu și cum îl luă în brațe, tăcù.

Acest copil aveà un baier atârnat de gât. Și dacă îl luă, văzù că într'însul erà o scrisoare: o citì și află că copilul de față este lepădat de o fată mare de împărat, care alunecase și ea în valurile lumii, și care de frica părinților, lepădă copilul, îl puse în sicriaș și-i dase drumul pe gârlă, lăsându-l în știrea lui Dumnezeu.

Pustnicul voià din toată inima să crească pruncul ce-i trimisese Dumnezeu; dar când se gândì că n'are cu ce să-l hrănească, îl podidì un plâns de nu se mai puteà sfârșì. Căzù în genunchi și se rugă lui Dumnezeu, și o! minune! deodată răsărì, măre, dintr'un colț al chiliei sale, o viță, și numai decât crescù și se înnălță până la streașina casei.

Pustnicul căută la dânsa și văzù struguri, unii copți, alții pârguiți, alții aguridă și alții tocmai în floare; îndată luă și dete copilului, și văzând că-i mănâncă, se bucură din tot sufletul lui și mulțumì lui Dumnezeu. Cu struguri crescù copilul, până ce începù să mănânce și câte altcevà.

Iar dacă se mai mări copilul, pustnicul se apucă și-l învață să citească, să adune rădăcini, ca să se hrănească și să umble la vânat.

Dar într'o zi chemă pustnicul pe copil și-i zise:

— Fătul meu, simt că slăbesc din ce în ce; sunt bătrân, precum mă vezi, află dar că de azi în trei zile mă duc pe lumea cealaltă. Eu nu sunt tatăl tău cel adevărat, ci te-am prins

www.dacoromanica.ro

pe gârlă, unde erai dat şi pus· într'un sicriaş de mumă-ta, ca să nu se mai dovedească fapta sa cea de ruşine, fiindcă erà fată de împărat.

Dacă voiu adormì somnul cel de veci, care o să-l cunoşti când vei vedeà că tot trupul meu are să fie rece ca ghiaţa, amorţit şi ţeapăn, să bagi de seamă că o să vină un leu. Să nu te sperii, dragul tatei; leul îmi va face groapa şi tu vei trage pământ peste mine; de moştenire n'am ce să-ţi las, decât un frâu de cal. După ce vei rămâneà singur, să te sui în pod, să iei frâul, să-l scuturi, şi îndată va venì un cal să te înveţe ce să faci.

După cum zise bătrânul, aşà se întâmplă.

A treia zi pustnicul, luându-şi rămas bun dela fiul său cel de suflet, se culcă şi adormì somnul cel lung.

Apoi îndată venì un leu groaznic, nevoie mare! Şi venì răcnind; cum văzù pe bătrân mort, îi săpă groapa cu ghiarele, iar fiul îl îngropă, şi rămase acolo trei zile şi trei nopţi, plângând la mormânt.

Apoi foamea îi dete în ştire că el viază încă; se sculă de pe mormânt cu inima sdrobită de durere şi de întristare, se duse la viţă, şi cu mare mâhnire văzù că se uscase; atunci îşi aduse aminte de vorbele bătrânului şi se suì în pod, unde găsì frâul; îl scuturà, şi iată că venì un şoimulean aripat, şi stând înainte-i, zise:

— Ce poruncesti, stăpâne?

Copilul îi spuse calului din cuvânt în cuvânt toată şiretenia cu moartea bătrânului, şi adaugă:

www.dacoromanica.ro

— Iată-mă aicea singur. Dumnezeu mi-a luat pe tatăl ce-mi dăduse; rămâi tu cu mine; dar să mergem într'altă parte, unde să ne facem colibă; aici, lângă acest mormânt, nu știu de ce, dar îmi tot vine să plâng.

— Nu așà, stăpâne, îi răspunse calul; noi o să ne ducem, să locuim unde sunt mulți oameni ca dumneata.

— Cum? întrebă băiatul, sunt mulți oameni ca mine și ca tata? Și o să trăim cu dânșii?

— Negreșit, îi răspunse calul.

— Atunci, dacă e așà, mai întrebă copilul, de ce nu vin ei pe la noi?

— Ei nu vin, îi mai zise calul, fiindcă n'au ce căutà p'acì; trebuie să mergem noi la dânșii.

— Să mergem, răspunse copilul cu bucurie.

Iar dacă îi spuse că trebuie să fie îmbrăcat, fiindcă ceilalți oameni nu umblă așà goi, băiatul rămase cam pe gânduri; și calul îi zise să bage mâna în urechia lui cea stângă și după ce băgă mâna, scoase niște haine pe cari le îmbrăcă, ciudindu-se că nu știà cum să le întrebuințeze; calul îl învățà, și apoi copilul încălecă pe dânsul și porni.

După ce ajunse în orașul cel mai aproape, și se văzù între mulțimea aia de oameni, furnicând în sus și în jos, se cam spăimântà copilul de atâta sgomot, și umblà tot cu fricà, mirându-se de frumusețea caselor și de tot ce vedeà; băgă însă de seamă că fiecare lucru își are rânduiala sa. Dar calul, îmbărbătându-l, îi zise:

www.dacoromanica.ro

— Vezi, stăpâne, aici toate sunt cu șartul lor; de aceea trebue să știi să-ți faci și tu un căpătâiu.

Și după ce șezù acolo câtevà zile, mai dedându-se cu lumea și mai obișnuindu-se a trăì în huetul ce înăbușește orașele, plecă luându-și calul cu sine și se duse până ce ajunse pe tărâmul unor zâne.

Ajungând la zâne, cari erau în număr de trei, căută să se bage ca argat la dânsele; așà îl sfătuì calul să facă.

Zânele deocamdată nu prea voiau să-l ia în slujbă, dar se înduplecară la rugăciunile lui și-l primiră.

Calul adesea venià pe la domnul său, și într'o zi îi zise să bage bine de seamă că în una din case zânele aveau o baie: că acea baie, la câțivà ani, într'o zi hotărîtă, curge aur, și cine se scaldă întâi, aceluia i se face părul de aur.

Ii mai spuse să vadă că într'unul din tronurile casei zânele aveau o legătură cu trei rânduri de haine, pe cari le păstrau cu îngrijire.

Băiatul băgă la cap toate zisele calului, și de câte ori aveà câte cevà greu de făcut chemà calul și-i dà ajutor. Zânele îi dase voe să umble prin toate casele; să deretece, să scuture, să măture, dar numai în camera cu baie să nu intre. Insă el, când lipsiau ele de acasă intrà și luà aminte la toate câte îi ziceà calul.

www.dacoromanica.ro

Intr'o zi zânele plecară la o sărbătoare, la alte zâne și avură grijă să poruncească argatului, ca în minutul ce va auzì cevà sgomot în cămăruța cu baia, să rupă o șindrilă din streașina casei ca să le deà de știre și să se întoarcă degrabă, fiindcă ele știau că e aproape să înceapă a curge această apă de aur.

Fiul pustnicului pândià; și când văzù minunea asta chemă numai decât pe cal. Calul îi zise să se scalde; și el așà făcù.

Ieșind din baie, el luă legătura cu hainele, și o pornì la sănătoasa, călare pe calul lui cel cu aripi, cu care sburà ca vântul se duceà ca gândul. Cum călcă pragul porții, începură casele, curtea și grădina a se cutremurà și a urlà așà de groaznic, încât se auzì până la zâne și zânele se întoarseră acasă.

Dacă văzură că argatul lipsește, și hainele nu sunt la locul lor, se luară după dânsul; și-l urmăriră din loc în loc până ce, când erà să puie mâna pe dânsul, el trecù hotarele lor, și apoi stătù.

Cum îl văzură zânele scăpat, se cătrăniră de necaz, că nu putură să-l prindă. Atunci ele îi ziseră:

— Ah! fecior de lele ce mi-ai fost, cum de ne amăgișì? Arată-ne măcar să-ți vedem părul.

Și resfirându-și părul pe spinare, ele se uitaù cu jind la dânsul, și li se scurgeau ochii. Apoi ziseră:

— Așà păr frumos nici noi n'am mai văzut!

www.dacoromanica.ro

Fii sănătos; dar încai fă bunătate de ne dă hainele.

El însă nu voi, ci le oprì şi le luă în locul simbriei ce aveà să ia dela zâne.

De acì se duse într'un oraş, îşi puse o băşică de cirviş în cap, şi merse de se rugă de grădinarul împăratului ca să-l primească argat la grădina împărătească. Grădinarul nu prea voià să-l asculte; dar după multă rugăciune îl primì; îl puse să lucreze la pământ, să care apă, să ude florile, îl învăţă să cureţe pomii de omizi şi brazdele de buruieni. Făt-frumos luă în cap tot ce-l învăţà grădinarul, stăpânul său.

Impăratul aveà trei fete; şi aşà multă grijă îi dase trebile împărăţiei, încât uitase de fete că trebuie să le mărite.

Intr'una din zile, fata cea mai mare se vorbì cu surorile ei, ca să ducă fiecare câte un pepene ales de dânsa la masa împăratului.

După ce împăratul se puse la masă, veniră şi fetele şi aduse fiecare câte un pepene pe tipsii de aur şi îi puseră dinaintea împăratului.

Impăratul se mirà de această faptă, şi chemă statul împărăţiei să-i ghicească ce pildă să fie asta.

Adunându-se sfatul, tăiară pepenii, şi după ce văzură că unul se cam trecuse, al doilea erà tocmai bun de mâncare şi al treilea dase în copt zise:

— Impărate, să trăeşti mulţi ani; pilda asta însemnează vârsta fetelor Măriei tale, şi că a sosit timpul ca să le dai la casa lor.

www.dacoromanica.ro

Atunci împăratul hotărî să le mărite. Dete, deci, sfoară în țară de această hotărîre; și chiar de a doua zi începură a veni petitori dela cutare și dela cutare fecior de împărat.

Iar după ce fata cea mai mare își alese mire pe un fiu de împărat, care-i părù mai frumos, se făcù mare nuntă împărătească. Și după ce sfârșiră veseliile, plecară împăratul cu toată curtea ca să petreacă pe fiică-sa până la hotarele împărăției sale. Numai fiica împăratului cea mai mică rămase acasă.

Făt-frumos, argatul dela grădină, văzând că și grădinarul se duse cu alaiul, chiemă calul, încălecă, se îmbrăcă cu un rând de haine din cele luate dela zâne, pe care erà câmpul cu florile; și după ce-și lăsă părul său de aur pe spate, începù a alergà prin grădină în toate părțile, fără să fi băgat de seamă că fiica împăratului îl vedeà de pe fereastră, căci odaia ei dà în grădină.

Calul cu Făt-frumos strică toată grădina, și când văzù că veselia lui făcuse pagubă, descălică, se îmbrăcă cu hainele sale de argat și începù a drege ceeace stricase.

Când venì acasă grădinarul și văzù stricăciunea ce se făcuse, se luă de gânduri; începù a certà pe argat de ce n'a îngrijit de grădină, și erà atât de supărat, cât p'acì erà să-l bată.

Dar fiica împăratului, care privià dela fereastră toate acestea cerù grădinarului să-i trimită nițele flori.

Grădinarul făcù ce făcù și adunà de prin

www.dacoromanica.ro

colțuri câtevà floricele, le legă și le trimise împărătesei celei mici. Ea, dacă primì florile, îi dete un pumn de bani și-i trimise răspuns să ierte pe bietul argat, că nu este el de vină.

Atunci grădinarul, vesel de un dar așà de frumos, își puse toate silințele, și în trei săptămâni făcù grădina la loc, ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic într'însa.

Nu mult după aceasta, fata împăratului cea mijlocie își alese și ea un fecior de împărat, și-l luă de bărbat. Veseliile ținură ca și la soră-sa cea mare; iar la sfârșitul veseliilor o petrecù și pe dânsa împăratul până la hotarele împărăției sale. Fata cea mică a împăratului nu se duse, și rămase acasă, prefăcându-se de astădată că este bolnavă.

Argatul grădinei, cum se văzù iar singur, vru să se veselească și el ca toți slujitorii curții; însă, fiindcă el nu se puteà veselì decât cu bidiviul său, își chiemă calul, se îmbrăcă cu alte haine: cerul cu stelele, își lăsă părul pe spate, și călcă toată grădina.

Când băgă de seamă că iar fărâmase totul, se îmbrăcă cu hainele sale cele proaste, și, bocindu-se, începù să dreagă ceeace stricase.

Ca și de celălalt rând, grădinarul voind să-l cârpească, fu oprit de fata cea mai mică a împăratului, care ceruse flori, trimițându-i și doi pumni de bani, și vorbă să nu se atingă de argat, nefiind el vinovat. Grădinarul se puse iar pe muncă și dădù grădina gata în patru săptămâni.

www.dacoromanica.ro

Impăratul făcuse o vânătoare mare, şi fiindcă scăpase de o mare primejdie, ridică un chioşc în pădurea aceea, şi chemase ca să se serbeze mântuirea sa, pe toţi boieri şi slujitorii curţii la o masă înfricoşată ce pregătise acolo. Toţi curtenii se duseră la chemarea împăratului numai fiica sa rămase.

Făt-frumos, văzându-se singur, chemă calul, şi voind să se veselească şi dânsul, îmbrăcă hainele: cu soarele în piept, luna în spate şi doi luceafări în umeri, îşi lăsă părul de aur pe spate, încălecă calul şi-l încură prin grădină.

Atât se stricase acum grădina, încât nu mai erà chip de a o drege. Iar dacă văzù aceasta el, începù a se tânguì, se îmbrăcă iute cu hainele lui cele de argat, şi nu ştià de unde să înceapă meremetul.

Mânia grădinarului trecù orice hotare, când venì şi văzù acea mare prăpădenie. Dar când voì să-l deà pe foi, pentrucă nu îngrijise de grădină, fiica împăratului îi cerù flori, dela fereastră.

Grădinarul dà din colţ în colţ şi nu ştià ce să facă; în cele mai de pe urmă, cătă şi mai găsì vreo două floricele, care abià scăpase de copitele calului cu aripi, i le trimise, şi fata de împărat îi poruncì să ierte pe bietul argat, pentru care îi dădù trei pumni de galbeni.

Se apucă de croì din nou, şi în şase săptămâni abià putù face cevà care să mai semene a grădină, iar argatului îi făgăduì o sfântă de bătaie, soră cu moartea, de s'o mai întâmplà una ca asta, şi să fie gonit.

www.dacoromanica.ro

Impăratul se luase de gânduri, văzând pe fiică-sa tot tristă. Ea acum nu mai voià să iasă afară nici din casă. Hotărî dar să o mărite; și începù a-i spune de cutare și de cutare fiu de împărat. Ea nu voià să audă de niciunul.

Iar dacă văzù așà împăratul, adună iar sfatul și boierii și îi întrebă ce să facă? Unul din boieri îi zise să facă un foișor cu poarta pe dedesubt, pe unde să treacă toți fii de împărat și de boieri; pe care-l va alege fata, să-l lovească cu un măr de aur ce-l va ține în mână, și după acela s'o deà împăratul.

Așà se și făcù. Se dete sfoară în țară că este hotărîrea împăratului să se adune cu mic și mare și să treacă pe sub poartă.

Toți trecură; dar nu lovì pe niciunul. Mulți credeau că fata n'are nevoie să se mărite. Insă un boier bătrân, trecut prin ciur și prin dârmon, d'ăia care auzise, văzuse și pățise multe, zise să treacă și oamenii curții; trecù și grădinarul și bucătarul cel mare și vătaful, și slugile și vizitii, și toți rândașii, dar geaba; fata nu lovì nici pe unul.

Se făcù întrebare dacă n'a mai rămas cinevà netrecut, și s'a aflat că a mai rămas un prăpădit de argat dela grădinărie, cheleș și dosădit de n'are seamăn pe lume.

— Să treacă și acesta, zise împăratul.

Atunci chemă și pe argatul cel cheleș și-i zise să treacă și dânsul, dar el nu cutezà: apoi cam cu cârâiala, cam cu sila, fu nevoit să treacă, și dacă trecù, fata îl lovì cu mărul.

www.dacoromanica.ro

Argatul începù a țipà și a fugì ținându-se cu mâinele de cap, zicând că i-a spart capul.

— Asta nu se poate! este o greșală! fata mea nu e de crezut să fi ales tocmai pe cheleșul ăsta.

Nu puteà, vezi, să se învoească împăratul a da pe fie-sa după argat, deși îl lovise fata cu mărul.

Atunci puse a doua oară să treacă lumea; și de a doua oară fiică-sa lovì cu mărul în cap tot pe cheleș, care iarăși fugì, ținându-se cu mâinile de cap și țipând.

Impăratul, plin de mâhnire, iar își luă vorba înapoi, și puse de a treia oară să treacă toată lumea.

Dacă vzăù și văzù împăratul că și d'a treia oară tot pe cheleș îl lovì fata, s'a plecat la sfatul împărăției, și i-a dat lui pe fică-sa.

Nunta se făcu cam pe ascuns, și împăratul apoi îi oropsì pe amândoi, și nu mai voià să știe și să audă de dânșii; atâta numai că de silă, de milă, îi primì să locuească în curtea palatului.

Un bordeiu într'un colț al curții li se dete spre locuință, iar argatul se făcù sacagiul curții.

Toate slugile împăratului râdeau de dânsul, și toate murdăriile le aruncà pe bordeiul lui. Înăuntru însă calul cel cu aripi le adusese frumusețile lumii: nu erà în palaturile împăratului ceeace erà în bordeiul lui.

Fiii de împărat cari veniseră în petit la fiica cea mică, se îmbufnară de rușinea ce pățise,

www.dacoromanica.ro

pentrucă fiica împăratului alesese pe cheleș, și se învoiră între dânșii ca să pornească oaste mare împotriva lui.

Impăratul simți o mare durere, când auzi hotărîrea vecinilor săi; însă ce să facă? se pregătì de răsboiu, și nici că aveà încotro.

Amândoi ginerii împăratului se sculară cu oaste și veniră în ajutorul socrului lor. Făt-frumos trimise și el pe soția sa, ca să roage pe împărat a-i da voie să meargă și el la bătae.

— Du-te dinnaintea mea, nesocotit-o: fiindcă, iată, din pricina ta mi se turbură liniștea; nu mai voi să vă văd în ochii mei, nemernicilor ce sunteți!

Dar, după mai multe rugăciuni, se înduplecă, și porunci să-l lase să care și el măcar apă pentru oștire.

Se pregătiră și porniră.

Făt-frumos, cu hainele lui proaste și călare pe o mârțoagă schioapă, plecă înainte. Oștirea îl ajunse într'o mlaștină, unde i se nămolise iapa și unde se muncià ca s'o scoață, trăgând-o când de coadă, când de cap, când de picioare.

Râseră oștirea și împăratul cu ginerii cei mai mari ai săi și trecură înainte.

După ce însă nu se mai văzură dânșii, Făt-frumos scoase iapa din noroiu, își chemă calul său, se îmbrăcă cu hainele câmpul cu florile și porni la câmpul bătăliei, ajunse și se suì într'un munte apropiat, ca să vadă care parte este mai tare.

www.dacoromanica.ro

Oştile, dacă ajunseră, se loviră; iar Făt-frumos, văzând că oastea vrăjmaşă este mai mare la număr şi mai tare, se repezì din vâful muntelui asupra ei, şi ca un vârtej se învârtià prin mijlocul ei cu paloşul în mână, şi tăià în dreapta şi în stânga, pe oricine întâlnià.

Aşà spaimă dete iuţeala, strălucirea hainelor şi sporul calului său, încât oastea şi toţi cu totul o rupseră d'a fuga, apucând drumul fiecare încotro vedeà cu ochii, împrăştiindu-se ca puii de potârniche.

Iar împăratul, după ce văzù minunea, mulţumì lui Dumnezeu, că i-a trimis pe îngerul său de l-a scăpat de mâna vrăjmaşului şi se întoarse vesel acasă.

Pe drum întâlnì iarăşi pe Făt-frumos, prefăcut în argat, muncind să-şi scoată iapa din noroiu; şi cum erà cu voie bună, împăratul zise la câţivà;

— Duceţi-vă de scoateţi pe nevoiaşul acela din noroiu.

N'apucară să se aşeze bine, şi venì veste la împăratul că vrăjmaşii lui cu oştire şi mai mare s'au ridicat asupra lui.

Se gătì dar şi el de răsboiu, şi plecă s'o întâlnească. Făt-frumos iar se rugă să-l lase şi pe dânsul să meargă şi iar fu huiduit.

Dar dacă dobândì voie, pornì iar cu iapa lui. Fu şi de astădată de râs şi de bătaie de joc, când l-a văzut oştirea că iar se înomolise şi nu puteà să-şi scoată iapa din noroiu de fel, de fel.

www.dacoromanica.ro

Il lăsară înapoi; dar el ajunse și acum mai nainte la locul de luptă, prefăcut în Făt-frumos, călare pe calul cu aripi, și îmbrăcat în hainele lui cele cu cerul cu stelele.

Oștile deteră în tâmpene și în surle și se loviră; iar Făt-frumos dacă văzù că vrăjmașii sunt mai puternici, se repezì din munte și-i puse pe goană.

Împăratul se întoarse iar vesel, mulțumind lui Dumnezeu de ajutorul ce i-a dat și iar porunci ostașilor să scoată din noroiu pe nevoiașul de sacagiu. Iar el erà împăcat cu cugetul său și se bucurà în ascunsul sufletului său de izbânzile sale.

Impăratul se mâhnì până în fundul inimii sale, când auzì că vrăjmașii se ridică de a treia oară cu oaste și mai mare și că a ajuns la hotarele împărăției sale câtă frunză și iarbă; un plâns îl năpădì de să ferească Dumnezeu! și plânse, și plânse, până ce simțì că-i slăbesc vederile. Apoi își strânse și dânsul toată oastea și pornì la bătălie cu nădejde în Dumnezeu.

Făt-frumos, pornì și el tot pe oțopina lui.

Iar după ce trecù toată oastea, făcând haz de dânsul cum se muncià ca să-și scoată iapa din noroiu, se îmbrăcă cu hainele cele cu soarele în piept, luna în spate și doi luceferi în umeri, își lăsă părul de aur pe spate, încălecă calul și într'un minut fu iarăși pe munte, unde așteptà să vadă ce s'o întâmplà.

Se întâlniră oștile, se loviră din mai multe părți și se tăiau unii pe alții fără cruțare; atât

www.dacoromanica.ro

erau de înverşunaţi ostaşii. Iar când fu către seară, când văzù că oştirea vrăjmaşă erà să ia în goană pe a împăratului, unde se repezì odată Făt-frumos din munte, ca un fulger; şi unde trăsnì în mijlocul lor, încât se îngroziră de nu mai ştiau ce fac. Strălucirea hainelor lui Făt-frumos, până într'atâta orbise şi zăpăcise pe vrăjmaş, de nu mai ştiau oştile unde se află. Făt-frumos lovià cu pala, de svântà, în toate părţile. Groaza intrase în inimile protivnicilor şi îi turbase de îşi uitaseră de bătălie, ci căutau cum să se mântuească cu viaţa. O luară la sănătoasa cari încotro vedeau cu ochii, dând năvală unii peste alţii, de-şi rupeau gâturile. Făt-frumos însă îi gonià şi-i secerà cu pala ca pe buruienile cele rele.

Impăratul îl văzù sângerat la mână, la care se crestase însuşi, şi îi dete năframa sa ca să se lege. Apoi se întoarse acasă izbăviţi de primejdie.

Când veniră, găsiră iară pe Făt-frumos în noroiu cu iapa; şi iarăşi poruncì de-l scoase.

Şi sosind acasă, împăratul căzù la boală de ochi şi orbì. Toţi vracii şi toţi filozofii cari citiau pe stele fură aduşi, şi nimeni nu putură să-i deà nici un ajutor. Intr'una din zile sculându-se din somn împăratul, spuse că a văzut în vis un bătrân care i-a zis că dacă se va spălà la ochi şi dacă va beà lapte de capră roşie sălbatică, va dobândì vederile.

Auzind astfel ginerii săi, porniră cu toţii, cei doi mai mari singuri, fără să ia şi pe cel mai

www.dacoromanica.ro

mic, şi fără a voi să-l lase măcar a merge împreună cu dânşii. Iar Făt-frumos chemă calul şi merse cu dânsul prin smârcuri, găsì capre roşii sălbatice, le mulse şi când se întoarse, se îmbrăcă în haine de cioban şi ieşì înaintea cumnaţilor săi cu o doniţă plină cu lapte de oi. Ei îl întrebară ce lapte are acolo; iar el le răspunse, prefăcându-se că nu-i cunoaşte, că duce lapte de capră roşie la împăratul care visase că-i va venì vederea, dacă va da acel lapte pe la ochi. Atunci ei se încercară a-i cumpărà laptele; dar ciobanul le răspunse că laptele nu-l dă pe bani ci că, dacă voesc să aibă lapte de capră roşie, să se zică că sunt robii lui, şi să rabde ca să le pună pecetea lui pe spinarea lor, măcar că ei au să se ducă şi să nu mai deà pe la dânsul.

Cei doi gineri se socotiră că ei pentrucă sunt împăraţi şi gineri de împărat n'o să le pese nimic; se lăsară deci, de le puse pecetea lui în spinare, şi apoi luară laptele şi-l aduseră vorbind între dâşii, pe drum: de se va încercà nerodul să zică cevà, îl facem nebun, şi tot noi vom fi mai crezuţi decât dânsul.

Se întoarseră la împăratul, îi deteră laptele, se unse la ochi şi băù: dar nu-i ajută nimic. După aceea venì şi fiica cea mică la împăratul şi-i zise:

— Tată, iată, ia şi acest lapte, pe care îl aduse bărbatul meu; unge-te şi cu dânsul, aşà te rog.

— Ce lucru bun a făcut nătărăul de băr-

www.dacoromanica.ro

batul tău, răspunse împăratul, ca să facă și acum cevà de ispravă? N'au putut face nimic ginerii mei ceilalți cari m'au ajutat așà de mult în răsboaie, și tocmai el, nătângul, o să-mi poată ajutà? Și apoi nu v'am spus, că n'aveți voie a vă mai arătà înaintea fetei mele? Cum ai cutezat să calci porunca mea?

— Mă supui la orice pedeapsă vei binevoì să-mi dai, tată; numai unge-te, așà te rog, și cu acest lapte ce ți-l aduce umilitul tău rob!

Impăratul, dacă văzù că atât de mult se roagă fiică-sa, se înduplecă și luă laptele ce-i adusese, și apoi se unse cu dânsul la ochi o zi, se unse și a doua zi, și cu marea sa mirare simțì că par'că începuse a zărì ca prin sită; și dacă se mai unse și a treia zi, văzù cum văd toți oamenii cu ochii luminați și limpezi.

După ce se însănătoșì, dete o masă mare la toți boierii și sfetnicii împărăției, și după rugăciunea lor primì și pe Făt-Frumos să șadă în coada mesei.

Pe când se veseliau mesenii și se chefuiau, se sculă Făt-frumos, și rugându-se de iertare, întrebă:

— Mărite împărate, robii pot ședeà cu stăpânii lor la masă?

— Nu, nicidecum, răspunse împăratul.

— Apoi dacă este așà, și fiindcă lumea te știe de om drept, fă-mi și mie dreptate, și scoală pe cei doi oaspeți cari șed d'a dreapta și d'a stânga Măriei tale, căci sunt robii mei;

www.dacoromanica.ro

și ca să mă crezi, pune să-i caute și vei vedeà că sunt însemnați cu pecetea mea în spinare.

Cum auziră ginerii împăratului, o băgară pe mânecă și mărturisiră că așà este; îndată fură nevoiți a se sculà dela masă și a stà în picioare.

Iar, către sfârșitul mesei, Făt-frumos scoase năframa care i-a fost dat-o împăratul la bătălie.

— Cum ajunse năframa mea în mâinele tale, întrebă împăratul: eu am dat-o îngerului Domnului care ne-a ajutat la răsboiu.

— Ba nu, Mărite Impărate, mie mi-ai dat-o.

— Apoi dacă este așà, tu ești acela care ne-ai ajutat?

— Eu, Mărite Impărate.

— Nu se poate, adause iute împăratul; și dacă vrei să te cred, arată-te așà cum erà atunci acela căruia am dat năframa.

Atunci el se sculă dela masă, se duse de se îmbrăcă cu hainele cele cu soarele în piept, luna în spate și doi luceferi în umeri, își lăsă părul pe spate și se întățișă împăratului și la toată adunarea.

Cum îl văzură mesenii, îndată se ridicară și se minunară; Făt-frumos erà atât de mândru și strălucitor, încât la soare te puteai uità, dar la el ba.

Impăratul, după ce lăudă pe fiică-sa pentru alegerea sa cea bună, se dete jos din scaunul împărăției și ridică în el pe ginerile său, Făt-frumos; iar el, cea dintâi treabă ce făcù, fu de a dà drumul din robie cumnaților săi, și în

www.dacoromanica.ro

toată împărăția se făcù bucurie mare. Eram și eu p'acolo, și la masa împărătească:

Căram mereu la vatră, lemne cu frigarea.
Duceam eu la masă, glume cu căldarea;

Pentru care căpătai:

Un năpăstroc de ciorbă;
Ș'o sfântă de cociorvă
Pentru cei ce-s lungă vorbă,

Și încălecai p'o șa, și v'o spusei d-voastră așà.
Și mai încălecai p'o lingură scurtă, s'o dai pe nasul cui n'ascultă.

Notă. Povestit de tata între anii 1834—1820.
Publicat pentru prima oară în *Țăranul Român* No. 24 și 25 din 1862, a doua oară în *Legende* sau *Basmele Românilor*, Partea I. 1872.

www.dacoromanica.ro

BALAURUL CEL CU ȘAPTE CAPETE

A fost odată ca niciodată: că de n'ar fi nu s'ar mai povesti; de când făceà plopușoru pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coadă; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se; de când se potcovià puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de ocà de fier și se aruncà în slava cerului de ne aduceà povești;

De când se scrià musca pe perete
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată într'o țară un Balaur mare, nevoie de cap. El aveà șapte capete, trăià într'o groapă, și se hrănià numai cu oameni. Când ieșià la mâncare, toată lumea fugià, se închideà în case și sta ascunsă până ce-și potolià foamea cu vre un drumeț pe care îl trăgeà ața la moarte. Toți oamenii locului se tânguiau de răutatea și de frica Balaurului. Rugăciuni și câte în lună și în soare se făcuseră, ca să scape Dumnezeu pe biata omenire de acest nesățios Balaur, dar în deșert.

Fel de fel de fermecători fuseră aduși, însă rămaseră rușinați, cu vrajele lor cu tot.

www.dacoromanica.ro

In cele din urmă, dacă văzù Impăratul că toate sunt în deşert, hotărî ca să deà pe fiica lui de soție, şi jumătate împărăția sa, acelui voinic, care va scăpà țara de această urgie, şi dete în ştire la toată lumea hotărîrea sa.

Iar după ce se duse vestea în țară, mai mulți voinici se vorbiră să meargă împreună la pândă şi să mântuească țara de un aşà balaur înfricoşat. Ei se înțeleseră între dânşii ca să facă un foc la marginea cetății, care erà mai apropiată de locul unde trăià Balaurul, şi în care cetate erà scaunul împărăției, şi acolo să steà să privigheze pe rând câte unul, pe când ceilalți să se odihnească; şi ca nu care cumvà acela ce ar fi de pândă să doarmă şi să vie Balaurul să-l mănânce d'a gata, făcură legătură că acela care va lăsà să se stingă focul, să fie omorît, drept pedeapsă dacă va dormì când ar trebuì să fie deştept.

Cu acești voinici se întovărăşì şi un om verde, pui de Român, ştii colea, care auzise de făgăduința Impăratului şi venise să-şi încerce şi el norocul.

Porniră, deci, cu toții, şi aleseră un loc aproape de groapă, şi se puseră la pândă.

Pândiră o zi, pândiră două, pândiră mai multe zile, şi nu se întâmplă nimic. Iar când într'una din zile, cam după sfințitul soarelui, pe când erà de rând viteazul nostru să pândească, ieşì Balaurul din groapă şi se îndreptă către voinicii care dormiau pe lângă foc.

Viteazului care privegheà, i se făcù inima cât

www.dacoromanica.ro

un purice, dar îmbărbătându-se, se repezì, şi unde se aruncă măre asupra balaurului cu sabia goală în mână, şi se luptă cu dânsul, până îi venì bine, şi hârşt! îi tăie un cap, hârşt! şi-i mai tăie unul, şi aşà câte unul, câte unul, până îi tăiè şase capete.

Balaurul se svârcolià de durere şi plesnià din coadă, de te luau fiori de spaimă; viteazul nostru însă se luptà de moarte şi obosise; iar tovarăşii săi dormiau duşi.

Dacă văzù el că tovarăşii săi nu se deşteaptă, îşi puse toate puterile, se mai aruncă odată asupra grozavului Balaur şi-i tăiè şi capul ce-i mai rămăsese. Atunci un sânge negru lăsă din ea, fiara spucată, şi curse, şi curse, până ce se stinse şi foc şi tot.

Acum ce să facă viteazul nostru, ca să nu găsească focul stins, când s'or deşteptà tovarăşii lui; căci legătura erà ca să omoare pe acela care va lăsà să se stingă focul. S'apucă mai întâi şi scoase limbile din capetele balaurului, le băgă în sân şi iute, cum putù, se suì într'un copac înalt, şi se uità în toate părţile, că de va vedeà undevà vre-o zare de lumină, să se ducă şi să ceară niţel foc, ca să aţâţe şi el pe al lor, ce se stinsese.

Cătă într'o parte şi într'alta şi nu văzù nicăieri lumină. Se mai uità odată cu mare băgare de seamă şi zărì într'o depărtare nespusă o scânteie ce abià licărià. Atunci se dete jos şi o pornì într'acolo.

Se duse, se duse, până ce dete de o pădure

www.dacoromanica.ro

în care întâlnì pe Murgilă, şi pe care îl oprì în loc, ca să mai întârzie noaptea. Merse după aceea mai departe şi dete peste Miază-noapte, şi trebuì să o lege şi pe dânsa ca să nu deà peste Murgilă. Ce să facă, cum să dreagă ca să izbutească? O rugă să-i ajute a luà un copaciu în spinare, care, ziceà el, îl tăiase dela rădăcină: o învăţă el să se puie cu spatele să împingă, pe când el tot cu spatele la copac de cealaltă parte va trage cu mâinile, ca să-i pice în spinare, şi să-l ia să se ducă la treaba lui.

Miază-noapte, de milă şi de rugăciunea cei făcù, se puse cu spatele la copaciul, care i-l arătă viteazul, şi pe când împingeà, el o legă de copac cobză şi pornì înainte că n'aveà vreme de perdut.

Nu făcù multă cale şi întâlnì pe Zorilă; dar lui Zorilă nu prea îi da meşii a stà mult de vorbă, căci, ziceà el, se duce după Miază-noapte, pe care o luase în goană. Făcù ce făcù şi-l puse şi pe dânsul la bună rânduială, ca şi pe ceilalţi doi, dar cu mai mare bătaie de cap. Apoi plecă înainte şi se duse până ce ajunse la o peşteră mare, în care zărise focul.

Acì dete peste alte nevoi. In peşteră acolo trăiau nişte oameni uriaşi cari aveau numai câte un ochiu în frunte. Cerù foc dela dânşii; dar ei în loc de foc, puseră mâna pe dânsul şi-l legară. După aceea aşezară şi un cazan pe foc cu apă şi se gătiau să-l fiarbă ca să-l mănânce.

Dar tocmai când erà să-l arunce în căldare

www.dacoromanica.ro

un sgomot se auzì, nu departe de peştera aceea; toţi ieşiră, şi lăsară pe un bătrân de ai lor ca să facă astă treabă.

Cum se văzù viteazul nostru singur, numai cu unchiaşul, îi puse gând rău. Unchiaşul îl deslegă ca să-l bage în cazan; dar voinicul îndată puse mâna pe un tăciune şi-l asvârlì drept în ochiul bătrânului, îl orbì, şi apoi fără să-i deà răgaz a zice nici cârc! îi puse o piedică şi-i făcù vânt în cazan.

Luă focul după care venise, o apucă la sănătoasa, şi scăpă cu faţa curată.

Ajungând la Zorilă, îi dete drumul. După aceea o tulì la fugă şi fugì până ce ajunse la Miază-noapte, o deslegă şi pe dânsa şi apoi se duse şi la Murgilă pe care-l trimise să-şi vadă de treabă.

Când ajunse la tovarăşii săi, ei tot mai dormiau. Nu începuse. vezi, încă a se arătà albul zilei, atât de lungă fu noaptea, fiindcă voinicul îi oprise cursul, şi aşà avù timp destul să colinde după focul care-i trebuià.

N'apucă să aţâţe focul bine, şi tovarăşii săi, deşteptându-se ziseră:

— Dar lungă noapte fu asta, mài vere!

— Lungă, da, vericule, răspunse viteazul. Şi se umflà din foale ca să aprindă focul.

Ei se sculară, apoi începură a se întinde şi a căscà; dar se cutremurară când văzură namila de lighioană lângă dânşii şi un lac de sânge cât pe colo. Sgâiră ochii şi cu mare mirare băgara de seamă ca capetele balaurului

www.dacoromanica.ro

lipsesc; iar viteazul nu le spune nimic din cele ce păţise, de teamă să nu intre ură între dânşii, şi se întoarseră cu toţii în oraş.

Când ajunseră în cetate, toată lumea se veselià cu mic cu mare de uciderea balaurului, dà laudă sfântului că trecuse noaptea aia lungă, mai ajunseră odată iar la ziuă şi ridică până în înaltul cerului pe mântuitorul lor.

Viteazul nostru, care văzuse şi el lipsa capetelor, nu se frământà deloc cu firea, fiindcă se ştià curat la inimă, şi pornì către curtea împărătească, ca să vadă ce s'o alege cu capetele fără limbi; căci el înţelesese că aici trebuie să se joace vreo drăcie.

Pasămi-te, bucătarul Impăratului, un Ţigan negru şi buzat, se dusese de-a minune să vadă ce mai ala, bala, pe la flăcăii ce stau de pândă. Şi dacă dete peste dânşii dormind şi peste dihania spurcată fără răsuflare, el se aruncă cu satârul dela bucătărie şi-i tăiè capetele. Apoi merse la Impăratul cu capetele şi i le arătă, fălindu-se că el a făcut izbânda.

Iar Impăratul, dacă văzù că se înfăţişează bucătarul curţii cu izbânda, făcù o masă mare, ca să-l logodească cu fii-sa, şi puse în gând ca să facă o nuntă unde să cheme pe toţi împăraţii.

Ţiganul arătà la toată lumea hainele sale, pe care le umpluse cu sânge.

Când ajunse viteazul nostru la palat, Impăratul cu voie bună şedeà la masă; iar cioropina stà în capul mesei pe şapte perne.

www.dacoromanica.ro

Cum ajunse la Impăratul, îi zise voinicul:

— Prea Înălțate Impărate, am auzit că oarecine s'ar fi lăudat către Măria Ta că el ar fi ucis pe balaur. Nu e adevărat, Măria Ta, eu sunt care l-am omorît.

— Minți, mojicule, strigă țiganul îngânfat.

Și poruncià slujitorilor să-l deà afară. Impăratul, care nu prea credeà să fi făcut Țiganul astă voinicie, zise:

— Cu ce poți dovedì zisele tale, voinicule?

— Zisele mele, răspunse viteazul, se pot dovedì prea bine; porunciți numai ca mai întâi să se caute dacă capetele balaurului, care stau colea la iveală, au și limbile lor.

— Să caute, să caute zise bahnița.

El însă o cam băgase pe mânică, dar se prefăceà că nu-i pasă.

Atunci căutară și la nici unul din capete nu găsiră limbă; iar mesenii înmărmuriră, căci ce va să zică asta.

Țiganul, care o sfeclise de tot și care se căià de ce n'a căutat capetele în gură, mai înainte de a le aduce la Impăratul, strigă:

— Dați-l afară că e un zmintit și nu știe ce vorbește.

Impăratul însă zise:

— Tu, voinicule, va să zică ne dai să înțelegem că acela a omorît pe balaur, care va arătà limbile.

— Fugi de-acolo, Impărate, zise țiganul care tremurà ca varga și se îngălbinise ca ceara,

www.dacoromanica.ro

nu vezi că calicul ăsta este un deșuchiat, care a venit acì să ne amăgească?

— Cine amăgește, răspunse voinicul liniștit, să-și ia pedeapsa.

El începù a scoate limbile din sân și a le arătà la toată adunarea, și de câte ori arătà câte o limbă, de atâtea ori cădeà și câte o pernă de sub Țigan, până ce, în cele din urmă, căzù și el de pe scaun, atât de tare se speriase dihania.

După aceea voinicul nostru spuse toate câte a pățit, și cum a făcut de a ținut noaptea atât de mult timp.

Nu-i trebuì împăratului să se gândească mult și să vadă că voinicul care vorbià aveà dreptate; și cum erà de supărat pe Țigan pentru mișelia și minciuna lui cea nerușinată, porunci și numai decât se aduse doi cai neînvățați și doi saci de nuci; legă pe Țigan de coadele cailor și sacii de nuci și le dete drumul.

Ei o luară la fugă prin smârcuri; și unde cădeà nuca, cădeà și bucățica, până ce s'a prăpădit și Țigan și tot.

In urmă, pregătindu-se lucrurile, după câtevà zile făcù nuntă mare, și luă Românașul nostru pe fata Impăratului de soție, și ținù veselie mare și nepomenită mai multe săptămâni, puindu-l și în scaunul împărăției; iar fata lăcrămă și mulțumì lui Dumnezeu că a scăpat-o de slutenia pământului, de harapina spurcată.

Eram și eu p'acolo și dedeam ajutor la

www.dacoromanica.ro

nuntă, unde căram apă cu ciurul, iar la sfârșitul nunții aduseră un coș de prune uscate să arunce în ale guri căscate.

Incălecai p'o șeà și v'o spusei așà!

Povestit de tata între 1838—1842.

Publicat pentru întâia oară în *Țăranul Român* din 1862; a doua oară într'o broșurică, *Basme* sau *Povești populare;* a treia oară în *Legende* sau *Basmele Românilor,* Partea I, a 1872.

www.dacoromanica.ro

FATA SĂRACULUI CEA ISTEAȚĂ

A fost odată ca niciodată; că de n'ar fi, nu s'ar mai povestì; de când făceà plopușorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coadă; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrățindu-se; de când se potcovià puricile la un picior cu nouăzeci și nouă de ocà de fier și se aruncà în slava cerului de ne aduceà povești;

De când se scrià musca pe perete
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată un om și o femeie. Ei erau atât de săraci încât n'aveau după ce beà apă. Nici tu casă, nici tu masă, nimic, nimic, dar nimic n'aveau după sufletul lor. Muncià bietul om de dimineață până seara târziu, alături cu muierea, de-i treceà nădușelile, și ca să deà și ei în spor, ba.

Se țineà, vezi, norocul după dânșii ca pulberea după câini, cum se zice.

Umblau cu tărăbuțele de colo până colo, și ca să se statornicească și ei la un loc, nu găsiau. Căci cine erà să-i primească pe ei, doi calici, cu liota de copii după dânșii.

www.dacoromanica.ro

Adică uitasem să vă spuiu. Aveau acești oameni o spuză de copii. Din acești copii, cei mai mari erau fete, iar băieții erau mărunței și stau pe lângă dânșii ca ulcelușele.

Să nu vă fi dus Dumnezeu vreodată să fiți față, când venià omul dela muncă, că v'ați fi luat câmpii. Ieșiau toți afară înaintea lui, jigăriți și hărtăniți, ca niște netoți, subțiratici și piți-găiați, mă rog, leșinați de foame, și tăbărau pe bietul om cu gura: tată, mi-e foame, tată mor de foame.

Tatăl lor se zăpăcià și nu știà către care să se întoarcă mai întâi, și le dà toată agoniseala lor dintr'o zi. Dar de unde să le ajungă ce bruma le aduceà el? Abià puneau pe o măsea.

Bietul tat'său și biata mă-sa, de multe ori se culcau nemâncați. Li se rupeà inima de milă, dar n'aveau încotro. Și ca să-și liniștească copiii, el le făgăduià că a doua zi are să le aducă mai mult. Astfel, mai cu șoșele, mai cu momele adormiau și bieții copii, cu nădejde că a doua zi are să fie mai bine.

Dintre toți copiii, fata cea mare erà mai tăcută și mai cu judecată. Ea rămâneà cu surorile și frații cei mai mici, când se duceau părinții la muncă, vedeà de dânșii, îi mustruluià și îi povățuià să fie mai cu răbdare, mai îngăduitori, ca să nu se amărască până într'atât părinții. Dar, bate toba la urechea surdului. Adică, de! ce să zici? Ar fi fost și ei, poate, mai îngăduitori, și mai cu răbdare, dar burta

www.dacoromanica.ro

le da ghies și îi făceà de multe ori să fie neînțelegători.

Intr'acestea boierului pe moșia căruia se aflau acești oameni, ca și urgisiți de Dumnezeu, i se făcù milă de ei, și într'o zi, când venì omul să se roage pentru sălaș, el îi zise:

— Omule, te văd harnic, muncești de te spetești, și doi în tei te văd că nu poți legà. Iată, eu mă îndur să-ți dau un petec de loc, să fie de veci al tău. Du-te de-ți alege petecul ce-ți va plăceà, și apucă-te numai decât să-ți faci un bordeiu.

— Bogdaproste cucoane, și Dumnezeu să primească. De unde dai să isvorască, răspunse bietul om; se duse de-și alese un petec de loc și până seara groapa pentru bordeiu o și dete gata.

Nepartea lui. Cum se brodì că locul ce-și alesese, să fie alături cu al unui țăran bogat și mândru, de nu-i ajungeà cinevà cu prăjina la nas.

Peste noapte, nu știu cum se făcù, nu știu cum se drese, că o vită d'ale bogatului căzù în groapă și murì.

A doua zi de dimineață bogatul, văzându-și vita moartă, sărì cu gura mare asupra săracului, îl luă de piept și cu el târâș se duse la curtea boierului, să le facă judecată.

Boierul se mirà când îi văzù și-i întrebă ce caută?

Țăranul cel bogat zise!

— Boierule, acest prăpădit de om, venetic

www.dacoromanica.ro

în satul nostru, n'ar mai aveà parte de el! după ce ți-ai făcut pomană, de i-ai dat un petec de loc, el tocmai lângă mine și-a ales să-și facă bordeiu! Una la mână. Bagă de seamă, că după ce e sărac, apoi e și cu nasul pe sus. Al doilea, groapa ce și-a făcut pentru bordeiu, după ce că e mare foarte, apoi n'a avut grijă să o acopere peste noapte cu cevà, numai ca să-mi facă mie pagubă, și mi-a căzut o vită într'însa de și-a rupt junghietura. Judecă d-ta acum, nu e dator să mi-o plătească?

El zice că n'are cu ce. Și ce-mi pasă mie de asta?

— Boierule, răspunse și săracul umilit și cu lacrămile în ochi cât pumnul. Boierule, n'am ce zice, omoară-mă, spânzură-mă, n'am ce face, dacă a dat păcatul peste mine. Așà este cum zice bogătașul meu vecin. Și fiindcă lui Dumnezeu îi place dreptul, drept să-ți spuiu, ce e drept: Am săpat o groapă, și o groapă mare, ca să încapă bordeiul pe toți ai mei, dar nici că m'am gândit ca să-i aduc pagubă. Și nici n'a fost la sufletul meu cugetul de mândrie, căci n'aveam pe ce mă mândrì, când mi-am ales loc lângă casa d-lui. Acum lumineze-vă Dumnezeu, boierule, și judecați după dreptate.

Boierul stà în cumpănă. Nu știà cui să deà dreptate.

Vedeà el că săracul a căzut în păcate; dar fără voie. După ce se gândì el nițel, zise:

— Bre, oameni buni: Eu am să vă fac trei întrebări; cine le va deslegà mai bine, a ace-

www.dacoromanica.ro

luia să fie dreptatea. Vă dau răgaz trei zile, gândiți-vă. După trei zile să veniți și să-mi ghiciți întrebările. Ține-ți bine minte. Intâia întrebare sună așà:

Ce este mai gras în lume?

A doua:

Ce este mai bun?

Și a treia:

Ce aleargă mai iute?

Aide, duceți-vă acum. Dar să mai știți una: dacă nici unul din voi nu va ghicì vreuna din întrebările mele, să știți că unde vă stau picioarele, o să vă steà și capetele.

Amândoi împricinații se întoarseră la casele lor. Bogătașul, lăudându-se că el are să ghicească, fiindcă ce lucru poate fi mai ușor decât a spune că porcul său din ogradă este mai gras, deoarece stă slănina pe dânsul de o palmă; iar săracul plângeà de potopià pământul, gândindu-se că ce o să spuie el.

Dacă ajunseră fiecare la ai săi, bogătașul erà vesel că are să-și câștige pricina, iar săracul se puse pe gânduri și tot oftà. Copiii se adunară pe lângă dânsul, se uitau; dar nu cutezau să-l întrebe cevà. Incepură și ei a plânge; și se făcù acolo la dânșii, o plângere și o jelanie de te luau fiori de milă.

Numai fata cea mai mare își luă inima în dinți și-l întrebă ce are de este așà trist?

Ce să am, fata mea? Iată păcate dela Dumnezeu. Boierul ne-a îndatorat să-i ghicim niște întrebări, pe cari nici oamenii cei procopsiți

www.dacoromanica.ro

nu i le-ar puteà spune, necum un sărman prost ca mine.

Ci spune-ne şi nouă, ca doară d'om puteà să-ţi dăm vr'un ajutor.

— Ca ce ajutor aţi puteà voi să-mi daţi, voi care nu ştiţi încă cum se mănâncă mămăliga.

— Te miră, tată, la ce am puteà fi buni şi noi. Şi ce strică dacă ne vei spune şi nouă?

Atunci săracul zise: iacă, iacă, iacă ce ne-a zis boerul să ghicim; căci de unde nu, ne va stà capul unde ne stau tălpile.

Fata cea mare se puse pe gânduri şi după ce mai cugetă ea, ce mai cugetă, se apropiè de tată-său şi îi zise:

— Ia lasă, tată, nu mai fi aşà mâhnit. Nu ne lasă Dumnezeu pe noi să pierim.

Când te vei duce la boerul să-i dai răspuns, ţi-oi spune şi eu cevà. Şi poate că va da Dumnezeu să scapi cu faţa curată dinaintea lui.

Săracul părù a se mângâià oarecum; dară numai inima lui ştià. Nu voià, vezi, să-şi mai mâhnească şi copiii.

In dimineaţa când fu a se înfăţişà la boerul ca să-i ghicească întrebările, fie-sa îi spuse ca ce să răspunză. Săracul se arătà a fi mulţumit, dară se îndoià.

Se înfăţişară înaintea boerului. Bogătaşul, mândru şi cu pieptul deschis; săracul, umilit şi strâns la piept de stà să-i crape sucmanul cel sdrenţuit de pe dânsul.

Boerul întrebă pe bogătaş:

www.dacoromanica.ro

— Ei bade, ce este mai gras pe lumea asta?

Bogătașul răspunse cu curaj:

— Apoi de, cocoane, ce să fie mai gras decât porcul meu din ogradă, care are grăsimea pe el de o palmă de groasă.

— Minciuni spui, răspunse boerul.

Și întrebând și pe săracul, el răspunse cu sfială:

— Apoi de, cucoane, eu zic cu mintea mea a proastă că pământul să fie mai gras pe lumea asta, că el ne dă toate bunătățile pe cari le avem.

— Așà este, răspunse boerul.

Acum zise bogătașul iară:

— Ce aleargă mai iute pe lumea asta?

— Armăsarul meu, cucoane, răspunse bogătașul; că aleargă peste văi și dealuri, când îi dau drumul, de nu-i vezi copitele.

Și întrebând și pe săracul, el răspunse:

— Apoi de, cocoane, capul meu nu mă duce așà departe, fără decât, dau socoteală că, nimic nu aleargă așà de iute ca gândul, răspunse și săracul.

— Tu ai dreptate. Cela aiurează.

In cele din urmă mai întrebă odată pe bogătaș:

— Ce este mai bun pe lumea asta?

— Nimic nu este mai bun pe lumea asta, milostive stăpâne, răspunse el, ca judecata cea dreaptă a Măriei tale.

Intrebând și pe sărac, el răspunse:

— Eu boerule, cu prostia mea mă duce gândul să crez că nimic nu e mai bun pe lu-

www.dacoromanica.ro

mea asta ca Dumnezeu, care ne suferă pe lume cu toate răutățile noastre.

— Adevărat, așà este, zise boerul.

Și întorcându-se către bogătaș adăogă:

— Eși afară, țăran viclean și mojic ce ești, sau pui acum de-ți trage la tălpi atâta cât nu poți duce.

Bogătașul eși cu coada între picioare.

Și chemând mai aproape pe sărac, îl întrebă cu un grai blajin:

— Spune-mi bre, omule, cine te-a învățat pe tine să răspunzi așà de potrivit, căci din capul tău ăla secu nu crez să fi ieșit cuvinte așà înțelepte.

Bietul sărac se cam codeà. Nu-i veneà să spuie drept, de teamă să nu pățească cevà. Dar dacă se văzù încolțit, spuse tot adevărul precum erà.

Atunci boierul, mirându-se în sine de iscusința fetei săracului, îi porunci, ca a doua zi să vie cu fata la curtea boerească. Ea să fie nici îmbrăcată, nici desbrăcată, nici călare, nici pe jos, nici pe drum, nici pe lângă drum.

Cum auzì săracul unele ca acestea, începù a se bocì și a se văicărà, de nu-ți veneà să-l mai auzi, și se întoarse la ai săi.

Fata cea mare, când auzì cele ce-i spuse: Nu te teme, tătucă, îi zise ea, că-i viu eu lui de hac. Numai să-mi cauți două mâțe.

Cum se făcù dimineață, fata aruncă pe dânsa un volog[1]) luă mâțele la subțiori, încălecă pe un țap și plecă la curtea boerească.

[1]) plasă.

www.dacoromanica.ro

Mergând astfel pe drum, ea nu erà nici călare, nici pe jos, căci îi dà de pământ când un picior când altul, țapul fiind pitic; umblà nici pe drum, nici pe lângă drum, căci țapul nu țineà drumul drept. Acì treceà pe lângă câte un gard să apuce câte vr'un lăstar dela vreun pomișor; acì treceà de cealaltă parte. Nu erà nici îmbrăcată, nici desbrăcată, cu vologul aruncat pe dânsa.

Și așà, cu chiu, cu vai, ajunse la curtea boerească. Când o văzură boierii și oamenii curții, venind așà, încremeniră. Boierul, vezi, nu voià să se deà rămas, și porunci să deà drumul la doi zăvoi ce i țineà la curte în lanț. Aceștia cum văzură alaiul cu care venià fata săracului, se repeziră la dânsa, dar ea dete drumul îndată mâțelor, și zăvozii se luară după dânsele, iar fata săracului ajunse la scara boierească, așà precum îi poruncise boierul.

Văzând și această iscusință a fetei, boierul n'avù încotro, și fu nevoit s'o primească. Atunci porunci să o fereduiească [1]), o îmbrăcă cu niște haine ca de mireasă și hotărì să o deà după un fecior ce-l aveà boierul pe lângă dânsul, care îl slujeà cu credință.

După ce o văzù boierul curățită și ferchezuită ca o mireasă, și cum aveà ea și pe vino încoace, i se părù mai frumoasă de cum erà atunci; ce-i abătù lui, că poftì să o aibă el de nevastă, mai cu seamă că erà burlac, și se cununà cu dânsa. Mai înainte de a se cununà, boierul zise dânsei: eu te iau de soție; dar să

[1]) Să o îmbăieze

www.dacoromanica.ro

ştii că tu n'ai voie să judeci niciodată fără de mine. Ea primì.

După ce trecù cât trecù dela cununia lor, boierul se duse odată în treaba lui pe moşie. In lipsa lui veniră doi ţărani cu o prigonire la curte. Aflând că boierul nu este acasă, şi văzând pe cuconiţa într'un ceardac, ei începură să se jeluiască la dânsa. Ea ascultà şi tăceà.

Unul zise: Aveam să mă duc până în cutare loc, însă o roată dela căruţă mi se stricase. Nu mai puteam înhămà iapa la căruţa cu trei roate, mai cu seamă că erà a fătà. Atunci m'am rugat de vecinul meu, ăsta care e de faţă, ca să-mi împrumute el o roată. El, ce e drept, aseară mi-a împrumutat roata ce i-am cerut, cu gând că azi până în ziuă să mă duc la treaba mea. Când, ce să vedeţi, cinstiţi boieri? Astă noapte mi-a fătat iapa un mânz.

Ţăranul cel cu roata, îi tăiè cuvântul şi zise şi el: «Nu-l credeţi cucoană, să vă ţie Dumnezeu! Roata mea a fătat mânzul».

Cucoana ascultà din cerdac şi tăceà.

Ţăranii aşteptară ce mai aşteptară, şi dacă văzură că cucoana nu le face nici-o judecată, întrebară:

— Da unde-i dus boierul, cucoană?

— Ia s'a dus, răspunse ea, să vadă un lac de mălai ce-l avem pe marginea unui iaz, că în toate nopţile ies broaştele dintr'însul să mănânce mălaiul.

Ţăranii se uitară lung şi plecară. Ajungând

www.dacoromanica.ro

la poarta ogrăzii boiereşti, ei începură a se întrebà unul pe altul.

— Ca ce fel de vorbă fu aia a cucoanei, mă nea ăsta? Cum se poate broaştele să mănânce mălaiul?

Ce se sfătuiră ei, ce vorbiră, că numai se întoarseră să întrebe pe cucoană, ce vorbă fu aia.

Dacă veniră dinaintea cerdacului, iar prinseră a întrebà:

— Da bine, cucoană ca ce să fie vorba ce ne-ai spus-o? Poate-se ca broaştele să mănânce mălaiul?

— Nu ştiu dacă broaştele poate să mănânce mălai, au ba, răspunse cucoana; dar ştiu că roata nu poate să fete mânji.

Tocmai atunci îşi veniră şi ţăranii de acasă. Acum înţeleseră şiretenia vorbei cucoanei, se mirară de atâta înţelepciune şi se împăcară cum ştiură ei mai bine.

Viind şi boierul acasă, întrebă:

— Cine a mai fost p'acì în lipsa mea? Ce s'a mai petrecut?

— Ce să fie? răspunse ea. Iaca, iaca, cine a venit şi iacă, ce s'a întâmplat cu ei, şi ce le-am zis eu.

Boierul cum auzì, îi zise: Fiindcă ai călcat făgăduiala şi ai judecat fără mine, nu mai putem trăì amândoi. Ia-ţi ce pofteşti dela mine şi ce-ţi este mai drag în casa mea, şi să te duci la tată-tău, acasă.

Cucoana zise: Vorbele tale, bărbate, sunt sfinte pentru mine, pentrucă de aceea bărbatul

www.dacoromanica.ro

este bărbat. Nu sunt vinovată întru nimic, căci n'am judecat pe acei jeluitori, ci le-am spus numai unde este stăpânul lor. Dar dacă d-ta găsești cu cale să mă gonești, eu mă supun, fără să cârtesc, și-ți mulțumesc încă din adâncul sufletului pentru bunătatea ce ai de a mă lăsà să-mi aleg ce mi-e mai drag din casa dumitale. Un lucru te mai rog, fiindcă mă gonești lasă-mă să mă mai veselesc odată și eu în casa domnului meu și bărbat. Dă o masă și chiamă pe prietenii noștri și cunoscuți să petrecem împreună și să ne chefuim pentru cea din urmă oară.

Boierul se înduplecă, și porunci de făcù o masă d'alea înfricoșatele, unde chemă prietenii și pe cei mai de aproape ai lor. Șezură, se înveseliră și se chefuiră cât le ceru inima. Cucoana însă tot îndesà paharele boierului și el le tot beà. Și mai dete unul și încă unul, până îl făcù cuc. Se îmbătă boierul de se coclise turtă. Atunci și cucoana îl i-a frumușel la spinare, fără să mai simță boierul cevà, și-l duse la tată-său acasă, unde îl puse pe cuptor de dormì până se trezì.

A doua zi, când se deșteptă boierul văzându-se în astfel de hal, întrebă unde se află? Cucoana îi răspunse:

— La tata acasă. Când m'ai gonit dela d-ta mi-ai dat voie să iau din casa dumitale ce mi-o fi mai drag. Aceea am și făcut. Nimic nu mi-a fost drag decât bărbatul. Nu cred să mă ții de rău, pentru că mi l-am luat.

www.dacoromanica.ro

Când auzì boierul asemenea vorbe cu noimă, se gândì ce se gândì, apoi răspunse;

— Aidem, nevastă, acasă și să trăim ca în sân de rai; acum pricep eu ce odor de femeie am dobândit.

Și m'am suit pe o șea
Și am spus-o așà.
M'am suit pe o roată
Și-am spus-o toată.

www.dacoromanica.ro

COTOŞMANUL NĂZDRĂVAN

A fost odată ca niciodată; că de n'ar fi, nu s'ar mai povesti; de când făceà plopuşorul pere şi răchita micşunele; de când se băteau urşii în coadă; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau, înfrăţindu-se; de când se potcovià puricile la un picior cu nouăzeci şi nouă oca de fier şi se aruncà în slava cerului de ne aduceà poveşti.

De când se scrià musca pe perete
Mai mincinos cine nu crede.

A fost odată o pereche de oameni. Ei n'aveau copii. Intr'o zi, fiind cu voie bună, zise bărbatul către femeie:

— Soro, dela mila lui Dumnezeu noi n'avem copii. Să mergem pe câmp şi ce vom găsì, aceea să ne fie copil.

— Bine zici dumneata, frate. Aşà să facem, dacă astfel ai găsit d-ta cu cale.

Vedeţi că ei trăiau bine şi nevasta nu eşià din cuvântul bărbatului, nici cât negru subt unghie.

Făcură o azimă, luară şi niţică legumă, le puseră la traistă şi plecară.

www.dacoromanica.ro

Aide aide, mergând povestiau, și râdeau, și cu ochii în toate părțile căutau.

Când iată că deteră peste un pisoi jigărit, jigărit și urduros; îl luară și îl aduseră acasă. Îl îngrijiră și-l crescură ca pe copilul lor. De ce treceà, d'aia se făceà mai frumos, până se făcù un cotoșman numai de drag să privești la el.

Nu mai puteau de bucurie oamenii, căci aveau și ei pe ce pune ochii în casa lor, când se sculau dimineața. Mai înainte casa li se păreà pustie.

Cotoșmanul erà un pisic cuminte. Șoarecii nu se mai slăveau prin casa aceea. Când ședeau casnicii la lucru iarna, în nopți d'ale lungile și spuneau la znoave și la ghicitori, cotoiul stà lângă dânșii și torceà. Când stăpâna casei făceà la ciorap, pisoiul se jucà cu ghemul. Dar nu-l încurcà, ferească Dumnezeu. Cum făceà el, cum dregeà, se jucà așà de frumușel, încât ghemul nici nu se desfășurà, nici nu se încurcà. Câte odată îl luà în lăbuțele lui de dinainte, țiindu-l ca un om, și se trântià cu el pe spate; altădată îl făceà să se deà d'a rostogolul, lovindu-l cu câte o labă și se repezià după dânsul ca după șoareci.

Când stăpânul casei se jucà cu dânsul, ferit-a sfântul să-l sgârâie, pare că-și pilise ghiarele. Când îl mângâià, cunoșteà el că-l iubește și se întorceà și el cu lăbuțele și mângâià pe stăpânu-său, dar tot cu ghiarele ascunse, o mângâiere lină ca mătasa.

www.dacoromanica.ro

Pe lângă acestea erà aşà de cuminte, încât casnicii îl lăsau să îngrijească de pui şi să le deà de mâncare; iar cotoşmanul nici nu se gândeà să deà la ei. El nu erà de cei ce-şi bagă botul prin toate vasele. Cât despre oala cu smântână nici pomeneală nu erà să-l fi prins vreodată la ea or să deà cu praştia prin bucăţelele de friptură de pe grătar. Erà un mâţoi cum nu este altul în ziua de azi.

Nu mult după aceasta, femeia se simţì îngreunată.

Atunci să fi văzut bucurie pe casnici, încât nu-i ţineà pământul. Iar când fù la facere, născù un copilaş gras şi frumos şi sănătos.

Crescù copilul şi se făcù mare. Nu se des părţeà de pisoi nici cât ai da în cremene. Amândoi se jucau, amândoi mâncau la masă, amândoi se culcau.

Părinţilor copilului nici nu le treceà prin minte să oropsească pe cotoşmanul. Ba încă îl îngrijeà ca şi pe copilul lor, fiindcă ziceau ei, a intrat cu norocul în casa lor, este ugurliu, adică dobândise un copilaş.

Dela o vreme încoace însă, văzură că dau îndărăt. Unde până acì erà belşugul în casa lor, acum ajunseră negustori grei ca fulgul pe apă, cum se zice. Cu toate acestea perechea de oameni nici nu se gândià a cârtì împotriva lui Dumnezeu. Ea erà mulţumită că dobândise copil şi alt nimic.

Mai trecù ce trecù şi amândoi bătrânii dară

www.dacoromanica.ro

ortul popii, rămâind în urma lor casa toacă și o sărăcie lucie.

Copilul se alese cu cotoșmanul. După ce văzù că nu mai are de nici unele, și nici părinți, se puse pe un plâns de-ți erà mai mare jalea de dânsul. Atunci cotoșmanul îi zise:

— Stăpâne, nu te credeam așà de slab de înger. Ești cu mine. Nu te întristà așà de mult. Precum părinții tăi au îngrijit de mine, așà și eu sunt dator să îngrijesc de tine. Și precum tu nu m'ai deslipit de lângă tine, nici cât ai clipì din ochi, așà și eu nu mă voiu deslipì de tine până ce nu te-oi căpătuì, nu te-oi vedeà om în rândul oamenilor.

Pasămi-te cotoșmanul erà năzdrăvan. Băiatul însă rămase cu ochii bleojdiți la dânsul, când îl auzi vorbind.

Plecară amândoi. Cotoșmanul înainte; băiatul după dânsul. Ajungând într'o pădure, găsiră o scorbură mare și și-o aleseră de locuință.

Cotoșmanul făcù un culcuș stăpânului său acolo numai din fulgi de pasări, de se cufundă în puf când se culcă. Ii aduceà demâncare și de băut. Ii țineà de urât și spuindu-i fel de fel basme și snoave.

El îi spuneà ce va să zică cântatul greerilor, ce însemnează săritura locustelor prin iarbă; îl făceà să înțeleagă că dragostea între frați este nesfârșită ca apa fântânei ce curge pe aproape de locuința lor. Când se plimbau amândoi prin câte un luminiș din pădure, ori eșiau la câmp, îi arătà toate floricelele și i le spuneà pe nume.

www.dacoromanica.ro

Copilul nu se domirià de ce cocorii umblă înșiruiți trâmbă; de ce rândunelele se duc și vin; de ce privighetorile cântă așà frumos; iară ciuhurezii, te apucă răcori de groază, când îi auzi. Și cotoșmanul îi spuneà pe șart toate, și-l făceà să priceapă că aici pe pământ toate sunt cu rânduiala lor.

Scorbora o țineà așà de curată, încât ți-erà milă să calci pe acolo.

Nici că se slăvià vre-o goangă pe la ei, pe acolo. Cotoșmanul nu lăsà pe băiat să. pună mâna pe nimic. Toate, el le făceà.

Băiatul se făcuse flăcău de însurat. Și-i zise pisoiul:

— Stăpâne, acum ți-a venit vremea să te însori.

— Bine, să mă însor, răspunse flăcăiașul; dar eu n'am de nici unele. Sunt golan pe cum mă vezi: sula și căciula.

— De asta nu te îngrijì, că este de mine îngrijită de mai înainte. Tu numai să faci ce ți-oiu zice eu. De azi înainte să știi că te numești Mătăhuz împărat.

Nu trecù mult după aceasta și cotoșmanul se duse a căutà fată, să-și însoare stăpânul. Se vede că el ochise, căci se duse drept ca pe ciripie la palaturile unui boer mare. Cum ajunse la poartă, se dete de trei ori peste cap și se făcù om.

Iar dacă dete ochii cu boierul, el zise:

— Boierul, stăpânul meu, Mătăhuz împărat,

www.dacoromanica.ro

mergând la vânătoare, nu întâlnià decât păsărele mititele.

Nu erà vânat,
Vrednic de împárat,

El treceà înainte lăsându-le să-şi vadă de ouşoare.

— Şi ce trebuinţă am eu oare să ştiu dacă stăpânul tău, Mătăhuz-împărat, n'aveà noroc la vânat?

— Să-ţi tai cuvântul cu miere, boerule; dar dacă vei voì să mă asculţi până în sfârşit, vei aflà că solia mea are să-ţi aducă veselie.

— Ei bine, vorbeşte cât vei voì, te ascult. Dar nu ştiu de ce, bag de seamă că în graiurile tale este cevà mierloit.

— Păreri, cinstite boerule. Precum vremea închisă zămisleşte visuri spăimântoase, aşà poate că voi fi având şi eu peri răi, şi te înşeală părerile.

— Bine, bine; sfârşeşte, precum ai început.

— Şi aşà, luminate boerule, cum îţi spuneam, stăpânul meu nu băgà în seamă poşidicul de vânat ce-i tot eşià înainte. Răsbătù pădurea prin toate colţurile; dară pare că se vorbise toate lighioanele ca să nu iasă de prin culcuşurile lor. Scârbit de prostia fiarelor sălbatice ce stau pitulate, stăpânul meu hotărî să se întoarcă acasă. Când, deodată, pe piscul unui munticel ce se ridicà semeţ din răriştea pădurii, zărì o căprioară sprintenă cu ochii blajini.

Fu de ajuns o uitătură; căci îi răpì inima.

www.dacoromanica.ro

Stăpânul meu Mătăhuz-împărat, se luă după dânsa. Căprioara fugì, el după dânsa. Dar ea, mai iute de picior, îl lăsă pe urmă şi venì de se ascunse în culcuşul ăsta. Iar pe mine mă trimise să-i caut inima, şi să-i dau în mână pe hoţomana de căprioară. Pentru aceasta am venit la d-ta şi te rog să-mi dai ajutor ca să mă întorc cu ispravă bună.

— Măi, da calendroi mi-ai mai fost! Stăpânul tău, Mătăhuz-împărat, mult trebue să fi căutat până să găsească un puschiu ca tine...

— De mine zi ce vei poftì, boerule; dar să nu cazi în ispită să te atingi de împăratul, stăpânul meu; că uite, se face lucru dracului.

— Nici că m'am gândit la una ca asta. Dar împăratul, vânătorul tău, să vie să-şi caute căprioara.

Şi fiindcă vorba, vorbă aduce, cotoşmanul şi boerul stătură la taifas, şi se înţeleseră la cuvinte. Ei hotărîră ca să vie Mătăhuz-împărat, să deà ochi cu fata boerului.

Intorcându-se cotoşmanul la stăpânul său, îi spuse cum a izbutit în solia lui şi puseră la cale ca în sărbătoarea viitoare să meargă împreună.

Băiatul nu se puteà domirì cum de să meargă el aşà golăneţ. Iar cotoşmanul nu-i da răgaz să se gândească la d'alde-astea, ci îl luă cu vorba pe departe şi cu un cusur subţire îl făceà să priceapă că are să fie fericit.

Trecură zile ca ziua de eri şi venì sărbătoarea aşteptată.

www.dacoromanica.ro

Cotoşmanul luă pe stăpânul său şi plecă cu el în peţit. Merseră, ce merseră, şi ajungând într'o pădure, aproape de palaturile boierului celui cu fata, se opriră. Băiatul rămase adumbrit într'un crânguleţ verde; căci erà gol pistol. Iar cotoşmanul o rupse d'a fuga spre curtea boierului celui mare.

Cum ajunse, începù a strigà cât îl luà gura: Săriţi, săriţi! că ne-au jefuit hoţii.

Toţi cu totul ieşiră să vadă ce s'a întâmplat. Cotoşmanul abià răsuflând şi cu spaima în faţă, zise boierului:

— Da bine, boierule, în cuprinsul dumitale se poate ca ziua nămiaza mare să ne calce hoţii?

— Unde? Cum? Ce s'a întâmplat? întrebă boierul.

— Ce să fie? Iacă tocmai când veneam cu Mătăhuz-împărat, stăpânul meu, să-ţi vedem fata, o ceată de haiduci puseră mâna pe noi, au jefuit pe stăpânu meu până la cămaşe; iar eu mă strecurai, şi pe ici mi-e drumul, alergai într'un suflet să-ţi dau de veste şi să cer ajutor dela d-ta. Abià, uite, am scăpat cu zilele.

— Bre! strigă boierul. Cum se poate una ca asta, ca să jefuiască hoţii, p'aproape de palaturile mele, pe Mătăhuzul tău împărat? — Să sară cu mic cu mare într'ajutor!

— Acum este de prisos, boierule. Tâlharii au luat-o la sănătoasa. Mai bine dă-mi un rând de haine, ca să duc stăpânului meu, şi să poată

www.dacoromanica.ro

venì până acì. Cât pentru tâlhari, fii pe pace, că va ştii el ce să facă pentru dânşii.

Luă hainele ce-i dete boierul, şi se întoarse la stăpânul său. După ce îl îmbrăcă şi-l învăţă cum să se poarte la boierul, plecă cu dânsul.

Ajungând, îi ieşì boierul înainte şi-l primì cu toată cinstea.

Când fură în casă, Mătăhuz-împărat se tot uità pe dânsul. Oamenii casei începură să şoptiască şi să-şi deà coate, zicând: ori că este prea fudul acest Mătăhuz-împărat, şau că este prost.

Cotoşmanul, băgând de seamă, zise boierului: Mă rog să nu-ţi fie cu supărare; dar stăpânul meu n'a purtat până acum aşà haine proaste. Numai decât boierul poruncì să-i aducă altele numai în fir. Până una alta, Cotoşmanul se dete pe lângă stăpânul său, şi pe furiş îi dete ghiold şi-i şoptì la ureche, ca să se ţie să nu se tot uite pe dânsul aşà ca proştii şi ca mojicii.

Dupăce se îmbrăcă cu hainele cele bune, el se ţinù bine şi nu se mai uità asupra lui; apoi intrară în vorbă şi se isprăvì cu bine.

Şi nici că se puteà altfel. Căci ginerele deşì erà Mătăhuz-împărat, dar boiul lui cel măreţ, chipul cel bine făcut şi alb ca zăpada, trupuşorul lui cel tras ca prin inel şi înalt ca un brad, făceà mai mult decât toată împărăţia şi decât toată boieria.

După ce hotărî ziua de cununie, plecă. Până atunci bietul flăcău se frământà cu gândul ce o să facă el şi unde o să-şi ducă mireasa.

www.dacoromanica.ro

Cotoşmanul nu-i dădù răspas să se mai gândească, ci cu fel de fel de glume şi snoave îi furà gândurile şi-l înveselià.

Când fu ziua hotărîtă pentru cununie, se duseră iarăşi amândoi. Boierul rămase încremenit. De unde se aşteptà să vie cu oaste şi cu mărire ca un împărat, mă rog, îl văzù viind ca un cioflingar, şi începù a se îndoì şi a se codì să deà fata după dânsul.

Cotoşmanul mirosì îndată cam cum merge şiretenia, şi luă pe boier d'o parte zicându-i:

— Boerule, să nu-ţi fie paraxin unde ne vezi că am venit numai amândoi. Iaca, iaca, iaca, cum merge treaba: curg foile de zestre ca ploaia la părinţii lui Mătăhuz-împărat. Iar el nu voeşte nici în ruptul capului să ia pe alta, fără decât pe fata dumitale. Părinţii se împotrivesc la una ca asta. Eu însă l-am îndemnat şi-l îndemn mereu să te aibă de socru. Vezi că ştiu eu ce ştiu. Casă ca a dumitale şi cinstită, şi lăudată, nu se mai găseşte pe lume; şi flăcău ca Mătăhuz-împărat ba, ba, ba, mai rar. Apoi casă ce o să ţie astă păreche are să fie fără seamă. Pentru aceasta şi stăpânul meu, ascultându-mă, s'a hotărît să o ia fără voia părinţilor şi să se tragă la moşiile lui, să trăiască acolo ca un boier mare.

— Frumos cuvintezi tu, dar eu ştiu că binecuvântarea părinţilor întăreşte casele fiilor.

— Dar mai este şi altă poveste, răspunse şi cotoşmanul. Cu sluta în vatră casa ajunge să

www.dacoromanica.ro

fie cu uşa prin pod şi cu ferestrele pe sub pat. Mai bine:

Să munceşti
Şi să trăeşti,
Şi ce-ţi place să iubeşti.

— Cam ai dreptate, tu. Dar mă bat gândurile să mai amânăm nunta.

— Fie şi aşà. Nu mă împotrivesc. Eu însă te sfătuesc să nu pierzi din mână un giuvaer ca acesta ce ţi-l trimete Dumnezeu. Norocul când pică omului, atunci să ştie să-l apuce şi să-l păstreze.

— Ei, aide, de! M'ai biruit cu limbuţia ta.

Toate fiind gata, se cununară şi făcură o nuntă, de se duse vestea peste şapte sate.

Trei zile şi trei nopţi ţinură veselie. A patra zi trebuiau să meargă cu nunta la moşiile lui Mătăhuz-împărat.

Acesta se pierduse cu totul. Nu ştià ce să facă; nu ştià nici ce mai vorbeşte de ruşine.

Cotoşmanul se dete pe lângă dânsul şi îi zise: ţine-ţi firea, omule nu fii copil. Am îngrijit eu de toate. Ţie să nu-ţi pese nimic. Să taci din gură şi să te laşi să te duc unde voiu zice eu.

Mai venì niţel inima la loc lui Mătăhuz-împărat, când auzì graiurile cotoşmanului. Nu se puteà domirì însă cum va face el şi la ce moşii îl va duce.

Toate se puseră la cale. Toate erau pregătite pentru plecare. Ginerele şi mireasa se urcară în căruţă şi porniră. Cotoşmanul însă o

www.dacoromanica.ro

apucă înainte şi zise vizitiilor să ţie pe urma lui, că el îi va călăuzì.

Aşà făcură. Apucară pe câmpii unde mii de floricele împodobiau pământul. Vântul abiàa dià şi clătinà uşurel frunzele pomilor ce se aflau ici şi colea în calea lor. Brotăceii orăcăiau în depărtare. Din când în când cucul cântà în partea dreaptă. Pasările ciripiau ; iar privighetorile prin crângulețele înflorite, trăgeau nişte geamparale de-ţi luau auzul.

Cotoşmanul mergeà înainte şi aşà de iute, încât căruţele nu se puteau ţineà de dânsul. Aci pierià ca o nălucă, acì se învârtejà înapoi şi făceà semn pe unde să apuce.

Pasă-mì-te, călăuzind, el făceà dresurile înainte. Intâlnind cirezile de vite ale unor smei, el spuse văcarilor ce să zică, când îi vor întrebà cinevà ale cui sunt cirezile, că de unde nu, peirea capului ce va cădeà peste dânşii dela Dumnezeu, va fi groaznică. Intâlnind turmele, spuse aşişderea ciobanilor ce să zică şi ei, căci de unde nu, muma pădurei îi va chinuì băgându-le mâinile în căldarea cu jăratic, până vor murì, şi sufletele lor vor ajunge la munci nesfârşite.

Bieţii oameni, de spaimă, şi ştiind că gura nu-i ţine chirie, spuseră celor ce îi întrebară, precum îi învăţase cotoşmanul, carele erà în chip de om.

Ajungând căruţele, oamenii miresei, întrebară pe văcari, când văzură sumedenia de cirezi :

— Ale cui sunt cirezile astea, fârtaţilor?

www.dacoromanica.ro

— Ale cui să fie? răspunseră văcarii, iacă ale lui Mătăhuz-împărat.

Se minunară toți de bogățiile acestui împărat. Mergând mai înainte, deteră de niște turme de oi. Și atâtea erau încât nu le puteai coprinde cu ochii. Intrebând:

— Ale cui sunt aste turme, prietenilor?

Ciobanii răspunseră:

— Ei, Doamne! Ale cui să fie? Ale lui Mătăhuz-împărat sunt, și încă astea nu-s nimic!

Când auziră una ca aceasta, toți se loviră cu mâna peste falcă. Ei nu mai putură să-și stăpânească mirarea, și fericeau pe mireasă că a dat peste un bărbat așà de june, frumos și bogat.

Iar Mătăhuz-împărat tăceà mâlcă, și înmărmurit de cele ce vedeà. Auzià și i se părea că visează, iar nu că sunt aevea cele ce se arătau ochilor lui.

Cotoșmanul se mândrià și se fălià cu bogățiile stăpânului său. Când, iar, nu se mai văzù. Nu se știù ce se făcù. Pare că intrase în pământ.

El însă dete o repezitură înainte. Și ajungând la palaturile smeilor, pe ale căror moșii erau, le zise cu grai îngrozitor : Fugiți, smeilor, și vă ascundeți, căci iată vine Ilie Pălie, să vă potopească, să vă jârgolească și după el Luceflenderu să vă ia suflengheru.

Răcori de groază coprinseră pe smei când auziră pe neașteptate o veste așà primejdioasă. Nu știau încotro să se deà d'o parte până va trece acest pârjol ce le spuneà cotoșmanul.

www.dacoromanica.ro

Acesta se prefăcù a le fi prieten şi a le da sfaturi bune. Vorbele lui atâta îi ameţise, încât de spaimă, pare că le luase pânza de pe ochi şi se pierduseră cu totul.

Atunci le zise cu grăbire şi cu o prefăcută grije:

— Veniţi, veniţi, mai iute încoa, să vă ascund eu în şira asta de paie din bătătură.

Bieţii smei, atâta se speriaseră încât nu mai ştiau ce fac. Se lăsară să-i ia ca să-i ascundă.

Cotoşmanul îi băgă în şira de paie, şi îi dete foc. Indată văpaia se urcă până la cer; iar bieţii Smei ţipau de usturime în para focului de să le plângi de milă. Ţipară ce ţipară, dar odată cu focul li se stinse şi lor glăsciorul şi se făcură scrum.

Atunci iată şi nunta intră pe poarta palatului. Slugile spuseră, şi ele după cum le învăţase Cotoşmanul, că palaturile astea sunt pe moşiile lui Mătăhuz-împărat.

Când intră în palat, ce să vezi dumneata? Bogăţia de pe lume erà acolo. Păreţii numai în aur poleiţi, pardoseala erà de cleştar, iar învelitoarea erà de acioae şi de plumb.

Se mai minunară o toană oamenii ce însoţiră pe mireasa.

După ce se aşezară tinerii, oamenii se întoarseră la boier şi-i povestiră tot ce văzură. Boierul nu se căì că şi-a dat fata lui Mătăhuz împărat. Iar acesta se mirà de unde şi până

www.dacoromanica.ro

unde să-i vie lui acea bogăție. Trăiră în pace și veselie perechia nuntită și or fi trăind și astăzi de n'or fi murit.

Iar eu încălecai pe o șeà, și v'o spusei așa!

„Din legendele și basmele Românilor"
de *P. Ispirescu.*

www.dacoromanica.ro

MOLDOVA

www.dacoromanica.ro

POVESTEA LUI HARAP ALB

Amu ci-că erà odată într'o țară un crai care aveà trei feciori. Și craiul acela mai aveà un frate mai mare, care erà împărat într'o altă țară mai depărtată. Și împăratul, fratele craiului, se numià Verde-împărat; și împăratul Verde nu aveà feciori, ci numai fete. Mulți ani trecuse la mijloc, de când acești frați nu mai avuse prilej a se întâlnì amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuse niciodată, de când erau ei; și așà venì împrejurarea, de nici împăratul Verde nu cunoșteà nepoții săi, nici craiul, nepoatele sale; pentrucă țara, în care împărățià fratele cel mai mare, erà tocmai la o margine a pământului, și crăiea istuialt la altă margine. Și apoi pe vremile acele, mai toate țările erau bântuite de răsboaie grozave; drumurile pe ape și pe uscat erau puțin cunoscute și foarte încurcate și deaceea nu se puteà călătorì așà de ușor și fără primejdii, ca în ziua de astăzi. Și cine apucà a

www.dacoromanica.ro

se duce pe atunci într'o parte a lumii, adeseori dus rămâneà până la moarte.

Dar ia, să nu ne depărtăm cu vorba şi să încep a depănà firul poveştii.

Amu ci-că împăratul acela, aproape de bătrâneţe, căzând la zăcare, a scris carte frăţinesău craiului, să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoţi, ca să-l lase împărat în locul său, după moartea sa. Craiul primind cartea, îndată chemă tustrei feciorii înaintea sa şi le zice: Iaca ce-mi scrie frate-meu şi moşul vostru. Care dintre voi se simte destoinic a împărăţi peste o ţară aşà de mare şi bogată ca aceea, are voe din partea mea să se ducă, ca să împlinească voinţa cea mai de pe urmă a moşului vostru.

Atunci feciorul cel mai mare ie îndrăsneală şi zice:

— Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentrucă sunt cel mare dintre fraţi; de-aceea te rog, să-mi dai bani de cheltuială, straie de primeneală, arme şi cal de călărie, ca să şi pornesc, fără zăbavă.

— Bine, dragul tatei, dacă te bizuieşti că-i puteà răsbate până acolo şi crezi că eşti în stare a cârmuì şi pe alţii, alege-ţi un cal din herghelie, care-i vreà tu, ie-ţi bani, cât ţi-or trebuì, haine care ţi-or plăceà, arme care-i crede că-ţi vin la socoteală şi mergi cu bine, fătul meu.

Atunci feciorul craiului îşi ie cele trebuitoare, sărută mâna tătâne-său, primind carte dela

www.dacoromanica.ro

dânsul către împăratul, zice rămas bun fraților săi și apoi încalecă și pornește cu bucurie spre împărăție.

Craiul însă vrând să-l ispitească, tace molcum, și pe înserate, se îmbracă pe ascuns într'o piele de urs, apoi încalecă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale și se bagă sub un pod. Și când să treacă fiu-său pe acolo, numai iaca la capătul podului îl și întâmpină un urs mornăind. Atunci calul fiului de crai începe a sări în două picioare, forăind și cât pe ce să izbească pe stăpânu-său. Și fiul craiului ne mai putând strunì calul și neîndrăsnind a mai merge înainte, se întoarnă rușinat înapoi la tatu-său. Până să ajungă el, craiul pe de altă parte și ajunsese acasă, dăduse drumul calului, îndosise pielea cea de urs și aștepta acum să vie fecioru-său. Și numai iacă îl și vede viind repede, dar nu așà după cum se dusese.

— Da ce-ai uitat, dragul tatei, de te-ai întors înapoi? zise craiul cu mirare. Aista nu-i semn bun, după cât știu eu.

— De uitat, n'am uitat nimica, tată, dar ia, prin dreptul unui pod, mi-a ieșit înainte un urs grozav, care m'a vârît în toți spărieții. Și cu mare ce scăpând din labele lui, am găsit cu cale să mă întorc la d-ta acasă, decât să fiu prada fiarelor sălbatice. Și de-acum înainte, ducă-se din partea mea cine știe, că mie unuia nu-mi trebue nici împărăție, nici nimica; doar n'am a trăì cât lumea, ca să moștenesc pământul.

www.dacoromanica.ro

— Despre aceasta, bine ai chitit-o, dragul tatei. Se vede lucru, că nici tu nu eşti de împărat, nici împărăţia pentru tine; şi decât să încurci numai aşà lumea, mai bine să şezi deoparte cum zici, căci mila Domnului, «lac de-ar fi, broaşte sunt destule». Numai aş vreà să ştiu, cum rămâne cu moşu-tău? Aşà-i că ne-am încurcat în slăbăciune?

— Tată, zise atunci feciorul cel mijlociu, să mă duc eu, dacă vrei.

— Ai toată voia dela mine, ţătul meu; dar mare lucru să fie, de nu ţi s'or tăià şi ţie cărările. Mai ştii păcatul, poate să-ţi iasă înainte vr'un iepure, cevà... şi popâc! m'oiu trezì cu tine acasă, ca şi cu frate-tău, ş'apoi ruşinea-ta n'a fi proastă. Dar dă, cearcă şi tu, să vezi cum ţi-a slujì norocul. Vorba ceea: «fiecare pentru sine, croitor de pâne«. De-i izbutì, bine de bine, iară de nu, au mai păţit şi alţi voinici ca tine...

Atunci feciorul cel mijlociu pregătindu-şi cele trebuitoare şi primind şi el carte din mâna tată-său cătră împăratul, îşi ie ziua bună dela fraţi şi a doua zi porneşte şi el. Şi merge şi merge, până ce înnoptează bine. Şi când prin dreptul podului, numai iaca şi ursul: mor! mor! mor! — Calul fiului de crai începe atunci a forăì, a sărì în două picioare şi a dà înapoi. Şi fiul craiului, văzând că nu-i lucru de şagă, se lasă şi el de împărăţie şi cu ruşinea lui se întoarce la tată-său acasă. Craiul cum îl vede, zice:

www.dacoromanica.ro

— Ei, dragul tatei, aşà-i că s'a împlinit vorba ceea: «Apără-mă de găini, că de câni nu mă tem».

— Ce fel de vorbă-i asta, tată, zise fiu-său ruşinat; la d-ta urşii se chiamă găini?—Ba ia, acum cred eu frăţine-meu, că aşà urs oştirea întreagă este în stare să o sdrumice... Incă mă mier cum am scăpat cu viaţă; lehamite şi de împărăţie şi de tot, că doar, slava Domnului, am ce mâncà la casa d-tale.

— Ce mâncà văd şi eu bine că ai; despre asta nu e vorbă, fătul meu, zise craiul posomorît, dar ia spuneţi-mi, ruşinea unde o puneţi? Din trei feciori, câţi are tata, nici unul să nu fie bun de nimica? Apoi drept să vă spun, că atunci degeaba mai stricaţi mâncarea, dragii mei... Să umblaţi numai aşà frunza frăsinelului toată viaţa voastră, şi să vă lăudaţi că sunteţi feciori de crai, asta nu miroasă a nas de om... Cum văd eu, frate-meu se poate culcà pe-o ureche din partea voastră; la sfântul aşteaptă s'a împlinì dorinţa lui. Halal de nepoţi ce are! Vorba ceea:

La plăcinte
Inainte,
Şi la răsboi
Inapoi.

Fiul craiului cel mai mic, făcându-se atunci roş cum îi gotca, ese afară în grădină şi începe a plânge în inima sa, lovit fiind în adâncul sufletului de apăsătoarele cevinte ale părintelui său. — Şi cum stà el pe gânduri şi nu se du-

www.dacoromanica.ro

merià ce să facă pentru a scăpà de rușine, numai iaca se trezește dinaintea lui cu o babă gârboavă de bătrânețe, care umblà după milostenie.

— Da ce stai așà pe gânduri, luminate crăișor, zise baba: alungă mâhnirea din inima ta, căci norocul îți râde din toate părțile și nu ai de ce fi supărat.

Ia mai bine milueste baba cu cevà.

— Ia lasă-mă 'ncolo, mătușă, nu mă supărà, zise fiul craiului; acum am altele la capul meu.

— Fecior de crai, vedea-te-aș împărat! Spune babei ce te chinuește; că, de unde știi?... Poate să-ți ajute și ea cevà.

— Mătușă, știi ce? Una-i una și două-s mai multe; lasă-mă 'n pace, că nu-mi văd lumea înaintea ochilor de năcaz.

— Luminate crăișor, să nu bănuiești, dar nu te iuți așà de tare, că nu știi de unde-ți poate venì ajutor.

— Ce vorbești în dodii, mătușă? Tocmai dela una ca d-ta ți-ai găsit să aștept eu ajutor?

— Poate ții deșanț de una ca aceasta? zise baba. Hei, luminate crăișor! Cel-de-sus varsă darul său și peste cei neputincioși; se vede că așà place Sfinției Sale. Nu căutà că mă vezi gârbovă și stremțuroasă, dar prin puterea ce-mi este dată, știu dinainte ceeace au de gând să izvodească puternicii pământului și adeseori râd cu hohot de nepriceperea și slăbiciunea lor. Așă-i că nu-ți vine a crede, dar să te ferească Dumnezeu de ispită! Căci multe au văzut

www.dacoromanica.ro

ochii mei, deatâta amar de veacuri câte port pe umerele acestea. Of! crăişorule! crede-mă că să aibi tu puterea mea, ai vânturà ţările şi mările, pământul l-ai da de-a dura, lumea aceasta ai purtà-o, uite aşà, pe degete şi toate ar fi după gândul tău. Dar uite, ce vorbeşte gârbova şi neputincioasa? Iartă-mă, Doamne, că nu ştiu ce mi-a eşit din gură! Luminate crăişor, miluește baba cu cevà!

Fiul craiului, fermecat de vorbele babei, scoate atunci un ban şi zice:

— Ţine, mătuşă, dela mine puţin şi dela Dumnezeu mult.

— De unde dai, milostivul Dumnezeŭ să-ţi dee, zise baba, şi mult să te înzileascà, luminate crăişor, că mare norocire te aşteaptă. Puţin mai este şi ai să ajungi împărat, care n'a mai stat altul pe faţa pământului, aşà de iubit, de slăvit şi de puternic. — Acum, luminate crăişor, ca să vezi cât poate să-ţi ajute milostenia, stăi liniştit, uità-te drept în ochii mei şi ascultà cu luare aminte ce ţi-oiu spune; du-te la tată-tău şi cere să-ţi dee calul, armele şi hainele cu care a fost el mire, şi atunci ai să te poţi duce unde n'au putut merge fraţii tăi; pentrucă ţie a fost scris de sus, să-ţi fie dată această cinste. Tată-tău s'a împotrivì şi n'a vreà să te lese, dar tu stăruieşte pe lângă dânsul cu rugăminte, că ai să-l îndupleci. Hainele despre care ţi-am vorbit sunt vechi şi ponosite şi armele ruginite, iară calul ai să-l poţi alege punând în mijlocul hergheliei o tava

www.dacoromanica.ro

plină cu jăratic; şi care dintre cai a venì la jăratic să mănânce, acela are să te ducă la împărăţie şi are să te scape din multe primejdii. Ţine minte ce-ţi spun eu, că poate să ne mai întâlnim la vr'un capăt de lume; căci deal cu deal se ajunge, dar încă om cu om!

Şi pe când vorbeà baba aceste, o vede învăluită într'un hobot alb, rădicându-se în văzduh, apoi înălţânduse tot mai sus şi după aceea n'o mai zărì de fel. Atunci o înfiorare cuprinde pe fiul craiului, rămânând uimit de spaimă şi mirare, dar pe urmă venindu-i inima la loc şi plin de încredere în sine că va izbutì la ceeace gândià, se înfăţişează înaintea tatu-său, zicând:

— Dă-mi voie ca să mă duc şi eu pe urma fraţilor mei; nu de altă, dar ca să-mi încerc norocul. Şi, ori oiu puteà izbutì ori nu, dar îţi făgăduiesc dinainte că odată pornit din casa d-tale, înapoi nu m'oiu mai întoarce, să ştiu bine că m'oiu întâlnì şi cu moartea în cale.

— Lucru negândit, dragul tatei, să aud aşà vorbe tocmai din gura ta, zise craiul. Fraţii tăi au dovedit că nu au inima într'înşii, şi din partea lor mi-am luat toată nădejdea. Doar tu să fii mai viteaz, dar par'că tot nu-mi vine a crede. Insă dacă vrei şi vrei numai decât să te duci, eu nu te opresc, dar mi-i nu cumvà să te întâlneşti cu scârba în drum şi să dai şi tu cinstea pe ruşine, c'apoi atunci curat îţi spun că nu mai ai ce căutà la casa mea.

— Apoi dă, tată, omul e dator să se încerce. Am să pornesc şi eu într'un noroc şi

www.dacoromanica.ro

cum a da Dumnezeu. Numai te rog, dă-mi calul, armele şi hainele cu cari ai fost d-ta mire, ca să mă pot duce.

Craiul, auzind aceasta, par'că nu i-a prea venit la socoteală şi încreţind din sprâncene a zis:

— Hei, hei! dragul tatei, cu vorba aceasta mi-ai adus aminte de cântecul cela:

Voinic tânăr, cal bătrân
Greu se 'ngăduie la drum.

D'apoi calului meu de pe atunci, cine mai ştie unde i-or fi putrezind ciolanele! Că doar nu erà să trăească un veac de om. Cine ţi-a vârît în cap şi una ca aceasta, acela încă-i unul... Ori, vorba ceea: pesemne umbli după cai morţi să le iei poctoavele.

— Tată, atâta cer şi eu dela d-ta. Acum ori c'a fi trăind calul, ori că n'a fiind trăind, aceasta mă priveşte pe mine; numai vreau să ştiu dacă mi-l dai ori ba.

— Din partea mea dat să-ţi fie, dragul tatei, dar mi-i de mirarea, de unde ai să-l iei, dacă n'are fiinţă pe lume.

— Despre aceasta nu mă plâng eu, tată, bine că mi l-ai dat! De unde-a fi, de unde n'a fi, dacă l-oiu găsì, al meu să fie.

Şi atunci odată se suie în pod şi coboară de-acolo un capăstru, un frâu, un biciu şi o şa, toate colbăite, sfărogite şi vechi ca pământul. Apoi mai scoate dintr'un gherghiriu nişte straie foarte vechi, un arc, nişte săgeţi, un paloş şi un buzdugan, toate pline de ru-

www.dacoromanica.ro

gină şi se apucă de le grijeşte bine şi le pune deoparte. Pe urmă umple o tavă cu jăratic, se duce cu dânsa la herghelie şi o pune jos între cai. Şi atunci numai iată ce iese din mijlocul hergheliei o răpciugă de cal grebănos, dupuros şi slab, de-i numărai coastele; şi venind de-a dreptul la tavă, apucă o gură de jăratic. Fiul craiului îi şi trage atunci cu frâul în cap, zicând:

— Ghijoagă urâcioasă ce eşti, din toţi caii tocmai tu te-ai găsit să mănânci jăratic? De te-a împinge păcatul să mai vii odată, vai de steaua ta are să fie!

Apoi începe a purtà caii încolo şi încoace şi numai iată slăbătura cea de cal iar se repede şi apucă o gură de jăratic. Fiul craiului îi mai trage şi atunci un frâu în cap, cât ce poate, şi apoi iar începe a purtà caii de colo până colo, să vadă nu cumvà a venì alt cal să mănânce jaratic. Şi numai iată şi a treia oară, tot gloaba ceea de cal vine şi începe a mâncà la jăratic, de n'a mai rămas. Atunci fiul craiului, mânios, îi mai trage un frâu, iar cât ce poate, apoi îl prinde în căpăstru şi puindu-i frâul în cap, zice în gândul său:

— Să-l ieu, ori să-i dau drumul; mă tem că m'oiu face de râs. Decât cu aşà cal, mai bine pedestru.

Şi cum stà el în cumpene să-l iee, să nu-l iee, calul se şi scutură de trei ori şi îndată rămâne cu părul lins-prelins şi tânăr ca un tretin, de nu erà alt mânzoc mai frumos în toată her-

www.dacoromanica.ro

ghelia. Şi apoi uitându-se ţintă în ochii fiului de craiu, zice:

— Sui pe mine, stăpâne, şi ţine-te bine.

Fiul craiului punându-i zăbala în gură, încalecă şi atunci calul odată sboară cu dânsul până la nori şi apoi se lasă în jos ca o săgeată. După aceea mai sboară încă odată până la lună şi iar se lasă în jos mai iute decât fulgerul. Şi unde nu mai sboară şi a treia oară până la soare şi, când se lasă în jos, întreabă:

— Ei, stăpâne, cum ţi pare? Gândit-ai vr'odată că ai să ajungi:

Soarele
Cu piciorale,
Luna
Cu mâna
Şi prin nori să cauţi cununa?...

— Cum să mi se pară, dragul meu tovarăş? Ia m'ai băgat în toate grozile morţii, căci cuprins de ameţeală, nu mai ştiam unde mă găsesc şi cât pe ce erai să mă prăpădeşti.

— Ia aşà am ameţit şi eu, stăpâne, când mi-ai dat cu frâul în cap să mă prăpădeşti, şi cu asta am vrut să-mi răstorc cele trei lovituri. Vorba ceea: una pentru alta. Acum cred că mă cunoşti şi de urît şi de frumos, şi de bătrân şi de tânăr, şi de slab şi de puternic; de-aceea mă fac iar cum m'ai văzut în herghelie şi de-acum înainte sunt gata să te întovărăşesc oriunde mi-i poronci, stăpâne. Numai

www.dacoromanica.ro

să-mi spui dinainte cum să te duc, ca vântul ori ca gândul.

— De mi-i duce ca gândul, tu mi-i prăpădì, iar de mi-i duce ca vântul, tu mi-i folosì, căluțul meu, zise fiul craiului.

— Bine, stăpâne. Acum sui pe mine fără grijă și hai să te duc unde vrei.

Fiul craiului încălecând, îl netezește pe coamă și zice:

— Hai, căluțul meu!

Atunci calul sboară lin ca vântul și când vântul a aburit, iaca și ei la craiul în ogradă au sosit.

— Bun sosit la noi, voinice, zise craiul, cam cu jumătate de gură. Dar aista cal ți l-ai ales?...

— Apoi dă, tată, cum a dà târgul și norocul; am de trecut prin multe locuri și nu vreu să mă iee oamenii la ochi. M'oiu duce și eu cât călare, cât pe jos, cum oiu puteà. Și zicând aceste, pune tarnița pe cal, anină armele la oblânc, își ie merinde și bani de ajuns, schimburi în desagi și o ploscă plină cu apă. Apoi sărută mâna tată-său, primind carte dela dânsul cătră împăratul, zice rămas bun fraților săi și a treia zi cătră sară pornește și el, mergând în pasul calului. Și merge el și merge până ce înoptează bine. Și când prin dreptul podului, numai iaca îi iesă și lui ursul înainte, mormăind înfricoșat. Calul atunci dă năvală asupra ursului și fiul craiului, ridicând buzduganul să dee, numai iaca ce aude glas de om zicând:

— Dragul tatei, nu da, că eu sunt.

www.dacoromanica.ro

Atunci fiul craiului descălecă și tată-său, cuprinzându-l în brațe, îl sărută și-i zise:

— Fătul meu, bun tovarăș ți-ai ales; de te-a învăt cinevà, bine ți-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, bun cap ai avut. Mergi de-acum tot înainte că tu ești vrednic de împărat. Numai ține bine minte sfatul ce ți-dau: în călătoria ta ai să ai trebuință și de răi și de buni, dar să te ferești de omul roș, iară mai ales de cel spân, cât îi puteà; să n'ai de-a face cu dânșii, căci sunt foarte șugubeți. Și la toată întâmplarea calul, tovarășul tău, te-a mai sfătuì și el ce ai să faci, că de multe primejdii m'a scăpat și pe mine în tinerețele mele! Na-ți acum și pielea asta de urs, că ți-a prinde bine vreodată.

Apoi desmierdând calul, îi mai sărută de câtevà ori pe amândoi și le zice:

— Mergeți în pace dragii mei. De-acum înainte, Dumnezeu știe când ne-om mai vedeà!...

Fiul craiului atunci încalecă și calul scuturându-se, mai arată-se odată tânăr cum îi plăceà craiului, apoi face o săritură înapoi și una înainte și:

Se cam mai duc la împărăție
Dumnezeu să ne ție,
Că cuvântul din poveste
Inainte mult mai este.

Și merg ei o zi și merg două și merg patruzeci și nouă, până ce dela o vreme le intră calea în codru și atunci numai iaca ce le iesă

www.dacoromanica.ro

înainte un om spân şi zice cu îndrăzneală fiului de craiu:

— Bun întâlnişul, voinice! Nu ai trebuinţă de slugă la drum? Prin locurile iestea e cam greu de călătorit singur; nu cumvà să-ţi iasă vr'o dihanie cevà înainte şi să-ţi scurteze cărările. Eu cunosc bine pe-aici şi poate mai încolo să ai nevoie de unul ca mine.

— Poate să am, poate să n'am, zise fiul craiului, uitându-se ţintă în ochii spânului, dar acum deodată mă las în voia întâmplării; şi apoi dând pinteni calului, porneşte. Mai merge el înainte prin codru cât merge şi la o strâmtoare numai iaca ce spânul iar îi iesă înainte, prefăcut în alte straie şi zice cu glas supţiratec şi necunoscut:

— Buna calea, drumeţule.

— Bună să-ţi fie inima, cum ţi-i cătătura, zise fiul craiului.

— Cât despre inima mea s'o deà Dumnezeu oricui, zice spânul oftând... Numai ce folos? Omul bun n'are noroc; asta-i ştiută; rogu-te să nu-ţi fie cu supărare, drumeţule, dar fiindcă a venit vorba de aşà, îţi spun ca la un frate, că din cruda copilărie, slujesc prin străini, şi încaltea nu mi-ar fi ciudă, când n'aş vreà să mă dau la treabă, căci cu munca m'am trezit. Dar aşà muncesc, muncesc şi nu s'alege nimica de mine; pentrucă tot de stăpâni calici mi-am avut parte. Şi vorba ceea: la calic slujeşti, calic rămâi. Când aş dà odată peste un stăpân cum gândesc eu, n'aş ştì ce să-i fac să nu-l

www.dacoromanica.ro

smintesc. Nu cumvà ai trebuință de slugă, voinice? Cum te văd sameni a aveà său la rărunchi. De ce te scumpești pentru nimica toată, și nu-ți iei o slugă vrednică, ca să-ți fie mâna de ajutor la drum? Locurile acestea sunt șugubețe; de unde știi cum vine întâmplarea, și Doamne ferește, să nu-ți cadă greu singur.

— Acum deodată încă tot nu, zise fiul craiului cu mâna pe buzdugan; m'oiu mai slujì și eu singur, cum oiu puteà. Și dând iar pinteni calului, pornește mai repede. Și mergând el tot înainte prin codri întunecoși, dela un loc se închide calea și încep a i se încurcà cărările, încât nu se mai pricepe fiul craiului acum, încotro să apuce și pe unde să meargă.

— Ptiu, drace, iaca în ce încurcătură am intrat. Asta i mai rău decât poftim la masă, zise el. Nici tu sat, nici tu târg, nici tu nimica. De ce mergi înainte numai peste pustietăți dai; par'că a pierit sămânța omenească de pe fața pământului. Imi pare rău că n'am luat măcar spânul cel de-al doilea cu mine. Dacă s'a aruncat în partea mâne-sa ce-i vinovat el? Tata așà a zis, însă la mare nevoie, ce-i de făcut? Vorba ceea: rău-i cu rău, dar e mai rău fără rău. Și tot horhăind el când pe o cărare, când pe un drum părăsit, numai iaca ce iar îi iese spânul înainte, îmbrăcat altfel și călare pe un cal frumos, și prefăcându-și glasul, începe a căinà pe fiul craiului, zicând:

— Sărmane omule, rău drum ai apucat. Se vede că ești străin și nu cunoști locurile pe

www.dacoromanica.ro

aici. Ai avut mare noroc de mine de n'ai apucat a coborî priporul ista, că erai prăpădit. Ia colo de vale, în înfundătura ceea, un taur grozav la mulți bezmetici le-a curmat zilele. Și eu mai dăunăzi, cât mă vezi de voinic, de-abia am scăpat de dânsul, ca prin urechile acului. Intoarce-te înapoi, ori dacă ai de dus înainte, ie-ți în ajutor pe cinevà. Chiar și eu m'aș tocmì la d-ta, dacă ți-a fi cu plăcere.

— Așà ar trebuì să urmez, om bun, zise fiul craiului, dar ți-oiu spune drept: tata mi-a dat în grijă când am pornit de-acasă, ca să mă feresc de omul roș, iară mai ales de cel spân, cât oiu puteà; să n'am de-a face cu dânșii nici în clin nici în mânecă; și dacă n'ai fi spân bucuros te-aș tocmì.

— Hei, hei, călătorule, dacă ți-i vorba de așà ai să-ți rupi ciochinele umblând și tot n'ai să găsești slugă, cum cauți d-ta, că pe-aici sunt numai oameni spâni. Ș'apoi când este la adicălea, te-aș întrebà ca ce fel de zăticneală ai puteà să întâmpini din pricina asta? Pe semne n'ai auzit vorba ceea: că, de păr și de coate goale nu se plânge nimene. Mulțămește lui Dumnezeu că m'ai găsit și tocmește-mă. Și dacă-i apucà odată a te deprinde cu mine, știu bine, că n'am să pot scăpà ușor de d-ta, căci așà sunt eu în felul meu, știu una și bună: să-mi slujesc stăpânul cu dreptate. Hai, nu mai stà la îndoială, că mă tem să nu ne-apuce noaptea pe aici. Și când ai aveà încaltea un cal bun, calea-valea, dar cu smârțogul ista?

www.dacoromanica.ro

— Apoi dă, spânule, nu știu cum să fac, zise fiul craiului. Din copilăria mea sunt deprins a ascultà de tată și tocmindu-te pe tine, par'că-mi vine nu știu cum. Dar fiindcă mi-au mai ieșit până acum înainte încă doi spâni și cu tine al treilea, apoi mai îmi vine a crede că aista-i țara spânilor și n'am încotro; mort, copt trebuie să te ieu cu mine, dacă zici că știi bine locurile pe aici. Și din două vorbe fiul craiului îl tocmește și după aceea pornesc împreună să iasă la drum, pe unde arată spânul. Și mergând ei o bucată bună, spânul se preface că-i e sete și cere plosca cu apă dela stăpânu-său. Fiul craiului i-o dă și spânul cum o pune la gură, pe loc o și ia oțerindu-se, și varsă toată apa dintr'însa. Fiul craiului zice atunci supărat:

— Dar bine, spânule, de ce te apuci? Nu vezi că pe aici e mare lipsă de apă? Și pe arșița asta o să ne uscăm de sete.

— Să avem iertare stăpâne! Apa erà bâhlită și ne-am fi putut bolnăvì. Cât despre apă bună, nu vă îngrijiți; acuș avem să dăm peste o fântână cu apă dulce și rece ca ghiața. Acolo vom poposì puțin, oiu clătărì plosca bine ș'oiu umple-o cu apă proaspătă, ca să avem la drum, căci mai încolo nu prea sunt fântâni, și din partea apei, mi se pare că i-om duce dorul. Și cârnind pe-o cărare, mai merg ei oleacă înainte până ce ajung într'o poiană și numai iaca ce dau de-o fântână cu ghizdele de stejar și cu un capac deschis în laturi. Fântâna erà adâncă

www.dacoromanica.ro

şi nu aveà nici roată, nici cumănă, ci numai o scară de coborît până la apă.

— Ei, ei! spânule, acum să te văd cât eşti de vrednic, zise fiul craiului. Spânul atunci zâmbeşte puţin şi coborîndu-se în fântână, umple întâi plosca şi-o pune la şold. Apoi, mai stând acolo în fund pe scară, aproape de faţa apei zice:

— Ei! da ce recoare-i aici:

Chima răului,
Pe malul pârâului!

Imi vine să nu mai ies afară. Dumnezeu să uşureze păcatele celui cu fântâna, că bun lucru a [mai] făcut. Pe arşiţele iestea o răcoreală ca asta mult plăteşte!

Mai şede el acolo puţin şi apoi iese afară, zicând:

— Doamne, stăpâne, nu ştii cât mă simţesc de uşor, par-că îmi vine să sbor, nu altă-cevà. Ea vără-te şi d-ta oleacă, să vezi cum ai să te răcoreşti: aşà are să-ţi vie de îndemână după asta, de are să ţi se pară că eşti uşor cum îi pana...

Fiul craiului, boboc în felul său la trebi de aieste, se potriveşte Spânului şi se bagă în fântână, fără să-i [1]) trăsnească prin minte, ce i se poate întâmplà. Şi cum stà el acolo de se răcorià, spânul face tranc! capacul pe gura

[1]) In Convorbiri: să-l.

www.dacoromanica.ro

fântânei, apoi se suie deasupra lui și zice cu glas răutăcios:

— Alelei! fecior de om viclean, ce te găsești; tocmai de ceeace te-ai păzit, n'ai scăpat. Ei, că bine mi te-am căptușit! Acum să-mi spui tu cine ești, de unde vii, și încotro te duci, că de nu, acolo îți putrezesc ciolanele!

Fiul craiului, ce erà să facă? Ii spune toate cu deamănuntul, căci dă, care om nu ține la viață înnainte de toate?

— Bine; atâta am vrut să aflu din gura ta, puiu de viperă ce mi-ai fost, zice atunci spânul; numai cată să fie așà, că de te-oiu prinde cu oca mică, greu are să-ți cadă. Chiar acum aș puteà să te omor, în voia cea bună, dar mi-i milă de tinerețele tale... Dacă vrei să mai vezi soarele cu ochii și să mai calci pe iarbă verde, atunci jură-mi-te pe ascuțișul paloșului tău, că mi-i da ascultare și supunere întru toate, chiar și'n foc de ți-aș zice, să te arunci. Și de azi înainte, eu să fiu în locul tău nepotul împăratului, despre care mi-ai vorbit, iară tu sluga mea; și atâta vreme să ai a mă slujì, până când îi murì și iar îi înviè. Și oriunde vei merge cu mine, nu care cumvà să bleștești din gură cătră cinevà despre ceea ce-a urmat între noi, că te-am șters de pe fața pământului. Iți place așà să mai trăești, bine de bine! iară de nu, spune-mi verde în ochi, ca să știu ce leac trebuie să-ți fac...

Fiul craiului, văzându-se prins în clește și fără nici o putere, îi jură credință și supunere

www.dacoromanica.ro

întru toate, lăsându-se în ştirea lui Dumnezeu, cum a vreà el să facă. Atunci Spânul pune mâna pe cartea, pe banii şi pe armele fiului de craiu şi le ia la sine, apoi îl scoate din fântână şi-i dă paloşul să-l sărute, ca semn de pecetluirea jurământului, zicând:

— De-acum înainte să ştii că te chiamă *Harap Alb*; aista ţi-i numele şi altul nu. După aceasta încalecă fiecare pe calul său şi pornesc, spânul înainte ca stăpân, Harap Alb în urmă ca slugă, mergând spre împărăţie. Dumnezeu să ne ţie, că cuvântul din poveste înainte mult mai este.

Şi merg ei şi merg cale lungă să le ajungă, trecând peste nouă mări, peste nouă ţări şi peste nouă ape mari şi într'o târzie vreme ajung la împărăţie.

Şi cum ajung, spânul se înfăţişează înaintea împăratului, cu cartea din partea craiului. Şi împăratul Verde cetind cartea, are de bucurie, că i a venit nepotul, şi pe dată îl şi face cunoscut curţii şi fetelor sale, care îl primesc cu toată cinstea cuvenită unui fiu de craiu şi moştenitor al împăratului.

Atunci spânul, văzând că i s'au prins minciunile de bune, chiamă la sine pe Harap Alb şi-i zice cu asprime:

— Tu să şezi la grajd, nedeslipit şi să îngrijeşti de calul meu ca de ochii din cap, că de-oiu venì pe acolo şi n'oiu găsì trebile făcute după plac, vai de pielea ta are să fie. Dar

www.dacoromanica.ro

până atunci na-ți o palmă, ca să ții minte ce ți-am spus. Băgat-ai în cap vorbele mele?

— Da, stăpâne, zise Harap Alb, lăsând ochii în jos... Și ieșind, pornește la grajd.

Cu asta a voit spânul să-și arăte arama și să facă pe Harap Alb ca să-i iee și mai mult frica.

Fetele împăratului, întâmplându-se de față când a lovit spânul pe Harap Alb, li s'au făcut milă de dânsul și au zis spânului cu binișorul:

— Vere, nu faci bine ceeace faci. Dacă este că a lăsat Dumnezeu să fim mai mari peste alții, ar trebuì să avem milă de dânșii, că și ei, sărmanii, sunt oameni!

— Hei, dragele mele vere, zice spânul cu viclenia lui obișnuită; d-voastră încă nu știți ce-i pe lume. Dacă dobitoacele n'ar fi fost înfrânate, de demult ar fi sfâșiat pe om și trebuie să știți că și între oameni, cea mai mare parte sunt dobitoace, cari trebuie ținuți din frâu, dacă ți-i voia să faci treabă cu dânșii.

Ei apoi... zi că nu-i lumea de-apoi. Să te ferească Dumnezeu, când prinde mămăliga coaja. Vorba ceea:

Dă-mi Doamne ce n'am avut,
Să mă mier ce m'a găsit.

Fetele atunci au luat altă vorbă, dar din inima lor nu s'a șters purtarea necuviincioasă a spânului, cu toate îndreptările și înrudirea lui, pentrucă bunătatea nu are de a face cu răutatea. Vorba ceea:

www.dacoromanica.ro

viţa de vie, tot învie,
iară viţa de boz, tot răgoz.

Şi din ceasul acela, au început a vorbì ele în de ele, că spânul de fel nu samănă în partea lor, nici în chip nici la bunătate; şi că Harap Alb, sluga lui, are o înfăţişare mult mai plăcută şi samănă a fi mult mai omenos. Pe semne inima le spuneà că spânul nu le este văr şi de aceea nu-l puteau mistuì. Aşà îl urîse de tare acum, că dacă ar fi fost în banii lor, s'ar fi lepădat de spân, ca de Ucigă-l-Crucea. Dar nu aveau ce se face de împăratul, ca să nu-i aducă supărare.

Amù într'una din zile, cum şedeà spânul la ospăţ împreună cu moşu-său, cu verele sale şi cu alţii, câţi se întâmplase, li s'au adus mai la urmă în masă şi nişte sălăţi foarte minunate. Atunci împăratul zice spânului.

— Nepoate, mai mâncat-ai sălăţi de aceste de când eşti?

— Ba nu, moşule, zice spânul; tocmai eram să vă întreb de unde aveţi, că tare-s bune!... O harabà întreagă aş fi în stare să mănânc şi par'că tot nu m'aş săturà.

— Te crede moşul, nepoate, dar când ai şti cu ce greutate se capătă! Pentrucă numai în grădina ursului, dacă-i fi auzit de dânsa, se află sălăţi de aceste şi mai rar om, care să poată luà dintr'însele şi să scape cu vieaţa. Intre toţi oamenii din împărăţia mea numai un pădurar se bizueşte la treaba asta. Şi acela,

www.dacoromanica.ro

el ştie ce face, ce drege, de-mi aduce din când în când aşà câte puţine de poftă.

Spânul, voind să piardă acum pe Harap Alb cu orice preţ, zise împăratului;

— Doamne, moşule, de nu mi-a aduce sluga mea sălăţi de aceste şi din piatra seacă, mare lucru să fie!

— Ce vorbeşti, nepoate, zise împăratul; unul ca dânsul, şi încă necunoscător de locurile acestea, cum crezi că ar puteà face această slujbă? Doar de ţi-i greu de vieaţa lui.

— Ia las' moşule, nu-i duce grija: pun rămăşag că are să-mi aducă sălăţi întocmai ca aceste şi încă multe, că ştiu eu ce poate el.

Ş'odată chiamă spânul pe Harap Alb şi-i zice răstit:

— Acum degrabă să te duci cum îi ştì tu şi să-mi aduci sălăţi de aceste din grădina ursului. Hai, ieşi repede şi porneşte, că nu-i vreme de pierdut. Dar nu cumvà să faci de altfel, că nici în borta şoarecelui nu eşti scăpat de mine.

Harap Alb iese mâhnit, se duce în grajd şi începe a-şi netezì calul pe coamă, zicând:

— Ei, căluţul meu, când ai ştì în ce necaz am intrat! Sfânt să fie rostul tătâne-meu, că bine m'a învăţat! Aşă-i că dacă n'am ţinut samă de vorbele lui, am ajuns slugă la dârloagă şi acum, vrând nevrând, trebuie să ascult că mi-i capul în primejdie.

— Stăpâne, zise atunci calul, deacum înainte ori cu capul de piatră, ori cu piatra de cap,

www.dacoromanica.ro

tot atâta-i; fii odată bărbat şi nu-ţi face voie rea. Incalecă pe mine şi hai! Ştiu eu unde te-oiu duce şi mare-i Dumnezeu, ne-a scăpà el şi din aceasta!

Harap Alb mai prinzând oleacă la inimă, încalecă şi se lasă în voia calului, unde a vreà el să-l ducă.

Atunci calul porneşte la pas, până ce iese mai încolo, ca să nu-i vadă nimene. Apoi îşi arată puterile sale, zicând:

— Stăpâne, ţine-te bine pe mine, că:

Am să zbor lin ca vântul,
Să cutrierăm pământul.

Mare-i Dumnezeu şi meşteru-i dracul. Helbet! vom puteà venì de hac şi spânului celuia; nu-i e vremea trecută.

Şi odată sboară calul cu Harap Alb până la nori, apoi o ia de-a curmezişul pământului:

Pe deasupra codrilor,
Peste vârful munţilor,
Peste apa mărilor.

Şi după aceea se lasă încet-încet, într'un ostrov mândru din mijlocul unei mări, lângă o căsuţă singuratică, pe care erà crescut nişte muşchiu pletos de o podină de gros, moale ca mătasa şi verde ca buratecul.

Atunci Harap Alb descalecă şi spre mai mare mirarea lui, numai iaca-l întâmpină în pragul uşei cerşetoarea, căreia-i dăduse el un

www.dacoromanica.ro

ban de pomană, înainte de pornirea lui de acasă.

— Ei, Harap Alb, așă-i că ai venit la vorbele mele? că: deal cu deal se ajunge, dar încă om cu om. Află acum că eu sunt sfânta Duminică și știu ce nevoie te-a adus pe la mine. Spânul vreà să-ți răpuie capul cu orice chip și de aceea te-a trimis să-i aduci salăți din grădina ursului; dar i-or dà ele odată pe nas... Rămâi aici în astă noapte, ca să văd ce-i de făcut.

Harap Alb rămâne bucuros, mulțumind sfintei Dumineci pentru buna găzduire și îngrijirea ce are de el.

— Fii încredințat că nu eu, ci puterea milosteniei și inima ta cea bună te ajută, Harap Alb, zice sfânta Duminecă ieșind și lăsându-l în pace să se liniștească.

Și, cum iese sfânta Duminecă afară, odată și pornește desculță prin rouă, de culege o poală de somnoroasă, pe care o fierbe la un loc cu o vadră de lapte dulce și cu una de miere și apoi ia mursa aceea și iute se duce de o toarnă în fântâna din grădina ursului, care fântână erà plină cu apă până în gură. Și mai stând sfânta Duminecă oleacă în preajma fântânii, numai iaca vede că vine ursul cu o falcă în ceru și cu una în pământ, mormăind înfricoșat. Și cum ajunge la fântână, cum începe a beà lacom la apă și a-și linge buzele de dulceața și bunătatea ei. Și mai stă din băut și iar începe a mormăì; și iar

www.dacoromanica.ro

mai beà câte un răstimp şi iar mormăieşte, până ce dela o vreme încep a slăbì puterile şi cuprins de ameţeală, pe loc cade jos şi adoarme mort, de puteai să tai lemne pe dânsul.

Atunci sfânta Duminecă văzându-l aşà, într'o clipă se duce şi deşteptând pe Harap Alb chiar în miezul nopţii, îi zice:

— Îmbracă-te iute în pielea cea de urs, care o ai dela tată-tău, apucă pe ici tot înainte şi cum îi ajunge în răscrucile drumului, ai să şi dai de grădina ursului. Atunci sai repede înlăuntru, de-ţi ia sălăţi într'ales şi câte-i vrea de multe, căci pe urs l-am pus eu la cale. Dar la toată întâmplarea, de-i vedeà şi că s'a trezit şi năvăleşte la tine, zvârle-i pielea cea de urs şi apoi fugi încoace spre mine cât îi puteà.

Harap Alb face cum îi zice sfânta Duminecă. Şi cum ajunge în grădină, odată începe a smulge la sălăţi într'ales şi leagă o sarcină mare, mare, cât pe ce să n'o poată ridicà în spinare. Şi când să iasă cu dânsa din grădină, iaca ursul se trezeşte şi după dânsul, Gavrile! Harap Alb dacă vede reaua, i-aruncă pielea cea de urs, şi apoi fuge cât ce poate cu sarcina în spate, tot înainte la sfânta Duminecă, scăpând cu obraz curat.

După aceasta, Harap Alb mulţumind sfintei Dumineci pentru binele ce i-a făcut, îi sărută mâna, apoi îşi ia sălăţile şi încălecând porneşte spre împărăţie Dumnezeu să ne ţie, că cuvântul din poveste înainte mult mai este.

www.dacoromanica.ro

Şi mergând tot cum s'a dus, dela o vreme ajunge la împărăţie şi dă sălaţile în mâna Spânului.

Împăratul şi fetele sale văzând aceasta, le-a fost de-a mirarea. Atunci spânul zice îngâmfat:

— Ei, moşule, ce mai zici?

— Ce să zic, nepoate? Ia când aş aveà o slugă ca aceasta, nu i-aş trece pe dinainte.

— D'apoi de ce mi l-a dat tata de-acasă? Numai de vrednicia lui, zise Spânul; căci astfel nu-l mai luam după mine ca să-mi încurc zilele.

* * *

La vreo câtevà zile după aceasta, împăratul arată Spânului nişte pietre scumpe, zicând:

— Nepoate, mai văzut-ai pietre nestimate aşà de mari şi frumoase ca aceste, de când eşti?

— Am văzut eu, moşule, felurite pietre scumpe, dar ca acestea drept să-ţi spun, n'am văzut. Oare pe unde se pot găsì aşà pietre?

— Pe unde să se găsească, nepoate? Ia în pădurea cerbului. Şi cerbul acela este bătut tot cu pietre scumpe, mult mai mari şi mai frumoase decât aceste. Mai întâi ci-că are una în frunte, de străluceşte ca un soare. Dar nu se poate apropià nimenea de cerb; căci este solomonit şi nici un fel de armă nu-l prinde; însă el, pe care l-a zărì, nu mai scapă cu vieaţă. De aceea fuge lumea de dânsul de-şi scoate ochii; şi nu numai atâta, dar chiar când se

www.dacoromanica.ro

uită la cinevà, fie om sau orice dihanie a fi, pe loc rămâne moartă. Şi ci-că o mulţime de oameni şi de sălbătăciuni zac ţără suflare în pădurea lui, numai din astă pricină; se vede că este solomonit, întors dela ţâţă sau dracul mai ştie ce are, de-i aşà de primejdios. Dar cu toate acestea trebuie să ştii, nepoate, că unii oameni îs mai al dracului decât dracul; nu se astâmpără nici în ruptul capului; măcar că au păţit multe, tot cearcă prin pădurea lui, să vadă nu l-or puteà găbuì cumvà? Şi care din ei are îndrăsneală mare şi noroc şi mai mare, umblând pe acolo, găseşte din întâmplare câte o piatră de aceste, picată de pe cerb, când se scutură el la şapte ani odată, şi apoi celui om nu-i trebuie altă negustorie mai bună. Aduce piatra la mine şi i-o plătesc cât nu face; ba încă sunt bucuros că o pot căpătà. Şi află, nepoate, că asemene pietre fac podoaba împărăţiei mele; nu se găsesc altele mai mari şi mai frumoase decât aceste la nici o împărăţie, şi de aceea s'a dus vestea despre ele în toată lumea. Mulţi împăraţi şi crai înadins vin să le vadă şi li-i de-a mirarea de unde le am.

— Doamne, moşule, zise atunci Spânul: să nu te superi, dar nu ştiu ce fel de oameni fricoşi aveţi pe acì... Eu pun rămăşag pe ce vrei, că sluga mea are să-mi aducă pielea cerbului aceluia, cu cap cu tot, aşà împodobit cum este.

Ş'odată chiamă Spânul pe Harp Alb şi-i zice:

www.dacoromanica.ro

du-te în pădurea cerbului, cum îi ştî tu, şi măcar fă pe dracul îa patru sau orice-i face, dar numai decât să-mi aduci pielea cerbului cu cap cu tot, aşà bătut cu pietre scumpe, cum se găseşte. Şi doar te-a împinge păcatul să clinteşti vreo piatră din locul său, iară mai ales acea mare din fruntea cerbului, c'apoi atâta ţi-i leacul. Hai porneşte, iute, că nu-i vreme de pierdut.

Harap Alb vede el bine unde merge treaba, că doar nu erà din butuci; dar neavând încotro iese mâhnit, se duce iar în grajd la cal şi netezindu-l pe coamă, îi zice:

— Dragul meu căluţ, la grea beleà m'a vârît iar Spânul. De-oiu mai scăpà şi din asta cu vieaţă, apoi tot mai am zile de trăit. Dar nu ştiu, zău, la cât mi-a stà norocul.

— Nu-i nimica, stăpâne, zise calul. Capul de-ar fi sănătos, că belelele curg gârlă. Poate ai primit poruncă să jupeşti piatra morii şi să aduci pielea la împărăţie?

— Ba, nu, căluţul meu; alta şi mai înfricoşată, zise Harap Alb.

— Vorbă să fie, stăpâne, că tocmeala-i gata, zise calul. Nu te teme, ştiu eu năzdrăvănii de ale Spânului; şi să fi vrut, dedemult i-aş fi făcut pe obraz, dar lasă-l să-şi mai joace calul. Ce gândeşti? Şi unii ca aceştia sunt trebuitori pe lume câte odată, pentru că fac pe oameni să prindă la minte... Zi şi d-ta, că ai avut să tragi un păcat strămoşesc. Vorba ceea: «Părinţii mănâncă aguridă şi fiilor li se strepezesc dinţii.»

www.dacoromanica.ro

Hai, nu mai stà la gânduri; încalecă pe mine şi pune ţi nădejdia în Dumnezeu, că mare-i puterea lui; nu ne-a lăsà el să suferim îndelung. Cum vrei? Ce-i e scris omului, în frunte-i e pus. Dar mare-i Cel-de-sus! S'or sfârşi ele şi aceste dela o vreme.

Harap Alb atunci încalecă şi calul porneşte la pas, până ce iese mai încolo departe, ca să nu-i iee lumea la ochi. Şi apoi încordându-se şi scuturându-se odată voiniceşte, iară-şi arată puterile sale zicând:

— Ţine-te sdravăn, stăpâne, că iar am să sbor:

În înaltul Ceriului,
Văzduhul pământului;
Pe de-asupra codrilor,
Peste vârful munţilor;
Prin ceaţa măgurilor,
Spre noianul mărilor;
La crăiasa zânelor,
Minunea minunilor,
Din ostrovul florilor.

Şi zicând aceste, odată şi sboară cu Harap Alb

În înaltul Ceriului,
Văzduhul pământului;

şi o ie de-acurmeziş:

Dela nouri către soare
Pintre lună şi luceferi,
Stele mândre lucitoare.

şi apoi se lasă lin ca vântul:

În ostrovul florilor,
La crăiasa zânelor,
Minunea minunilor.

www.dacoromanica.ro

Şi când vântul a aburit, iacă şi ei la sfânta Duminică iar au sosit. Sfânta Duminică erà acasă, şi cum a văzut pe Harap Alb poposind la uşa ei, pe loc l-a întâmpinat şi i-a zis cu blândeţe.

— Ei, Harap Alb, aşă-i că iar te-a ajuns nevoia de mine?

— Aşà este, măicuţă, răspunse Harap Alb, cufundat în gânduri şi galben la faţă, de parcă-i luase pânza de pe obraz. Spânul vreà să-mi răpuie capul cu orice preţ. Şi de-aş murì mai degrabă să scap odată de sbucium; decât aşà vieaţă, mai bine moarte de o mie de ori.

— Vai de mine şi de mine, Harap Alb, zise sfânta Duminică, par'că nu te-aş fi crezut aşà slab de înger, dar după cât văd, eşti mai fricos decât o femeie. Hai nu mai stà ca o găină plouată. Rămâi la mine în astă noapte şi ţ'oiu da eu vr'un ajutor. Mare-i Dumnezeu! N'a mai fi el după gândul Spânului. Insă mai rabdă şi tu, tătul meu, că mult ai avut de răbdat şi puţin mai ai. Pân'acum ţi-a fost mai greu, dar de acum înainte tot aşà are să-ţi fie, până ce-i ieşì din slujba Spânului, dela care ai să tragi încă multe necazuri, dar ai să scapi din toate cu capul teafăr, pentrucă norocul te ajută.

— Poate aşà să fie, măicuţă, zise Harap Alb, dar prea multe s'au îngrămădit deodată pe capul meu.

— Câte a dat Dumnezeu, Harap Alb, zise sfânta Duminică; aşà a trebuit să se întâmple

www.dacoromanica.ro

şi n'ai cui bănui: pentru că nu-i cum gândeşte omul, ci-i după cum vrea Domnul. Când vei ajunge şi tu odată mare şi tare, îi căutà să judeci lucrurile de-a fir a păr şi vei crede celor asupriţi şi necăjiţi; pentrucă ştii acum ce e necazul. Dar până atunci mai rabdă, Harap Alb, căci cu răbdarea îi frigi pielea...

Harap Alb ne mai având ce zice, mulţumeşte lui Dumnezeu şi de bine şi de rău, şi sfintei Duminici pentru buna găzduire şi ajutorul făgăduit.

— Ia, acum mai vii de-acasă, fătul meu. Zică cine-a zice şi cum a vrea să zică, dar când este să dai peste păcat, dacă-i înainte, te sileşti să-l ajungi, iară dacă-i în urmă stai şi-l aştepţi. Mă rog, ce mai la deal la vale, aşa-i lumea asta, şi de-ai face ce-ai face, rămâne cum este ea; nu poţi s'o întorci cu umărul, măcar să te pui în ruptul capului. Vorba ceea: «Zi-i lume şi te mântuie». Dar ia să lăsăm toate la o parte, şi până la una alta, hai să vedem ce-i de făcut cu cerbul, că Spânul te-a fi aşteptând cu nerăbdare. Şi de! stăpân nu-i? Trebuie să-l asculţi. Vorba ceea: «Leagă calul unde zice stăpânul».

Şi odată scoate sfânta Duminică obrăzarul şi sabia lui Statu-Palmă Barba-Cot, de unde le aveà, şi dându-le lui Harap Alb zice: — Ţine aceste, că au să-ţi fie de mare trebuinţă, unde mergem. Şi chiar haidem cu ajutorul Domnului, să isprăvim odată şi trebuşoara asta.

Şi pe la cântatul cocoşilor, se ia Sfânta Duminică împreună cu Harap Alb şi se duc

www.dacoromanica.ro

în pădurea cerbului. Și cum ajung în pădure, sapă o groapă adâncă de un stat de om, lângă un izvor, unde în fiecare zi pe la amiază venià cerbul de beà apă, apoi se culcà acolo pe loc și ormià cât un beiu, până ce asfințià soarele. Și după aceea sculându-se o luà în porneală și nu mai da pe la izvor iar până a douazi pe la amiază.

— Ei, ei! acum groapa este gata, zise sfânta Duminică. Tu, Harap Alb rămâi aici într'însa toată ziua și iaca ce ai de făcut: pune-ți obrăzarul cum se pune, iară sabia să n'o slăbești din mână; și de amiază când a venì cerbul aici la izvor să bee apă, și s'a culcà ș'a adormì cu ochii deschiși, cum i-i feliușagul, tu îndată ce li-i auzì horăind, să ieși încetișor și să potrivești așà ca să-i sbori capul dintr'o singură lovitură de sabie și apoi repede să te aruncì în groapă și să șezi acolo într'însa până după asfințitul soarelui. Capul cerbului are să te strige până atunci mereu pe nume, ca să te vadă, dar tu nu cumvà să te îndupleci de rugămintea lui și să te iței la dânsul, că are un ochiu otrăvit și când l-a pironì spre tine, nu mai trăești. Insă cum a asfințì soarele, să știi că a murit cerbul. Și atunci să ieși fără frică, să-i jupești pielea, iară capul să-l iei așà întreg, cum se găsește și apoi să vii pe la mine.

Și așà sfânta Duminică se ia și se întoarnă singură acasă, iar Harap Alb rămâne de pândă în groapă. Și când pe la amiază, numai iacă ce aude Harap Alb un muget înădușit: Cerbul

www.dacoromanica.ro

venià boncăluind. Şi ajungând la izvor, odată şi începe a bee hâlpav la apă rece: apoi mai boncălueşte şi iar mai be câte un restimp, şi iar mai boncălueşte şi iar mai be, până ce nu mai poate. După aceea începe a-şi aruncà ţărnă după cap, ca buhaiul, şi apoi scurmând de trei ori cu piciorul în pământ se tologeşte jos pe pajişte, acolo pe loc; mai rumegă el cât mai rumegă şi pe urmă se aşterne pe somn şi unde nu începe a mânà porcii la jir.

Harap Alb cum îl aude horăind, iese afară încetişor şi când îl croieşte odată cu sabia pe la mijlocul gâtului, îi şi sboară capul cât colo dela trup şi apoi Harap Alb se aruncă fără sine în groapă, după cum îl povăţuise sfânta Duminică. Atunci sângele cerbului odată a şi început a curge gâlgâind şi a se răspândì în toate părţile, îndreptându-se şi năboind în groapă peste Harap Alb, de cât pe ce erà să-l înece. Iară capul cerbului svârcolindu-se dureros, strigà cu jale, zicând:

— Harap Alb, Harap Alb! De nume ţi-am auzit, dar de văzut nu te-am văzut. Ieşi numai oleacă, să te văd încaltea, vrednic eşti de comoara ce ţi-o las, şi apoi să mor cu plăcere, dragul meu.

Dar Harap Alb tăceà molcum şi de abià îşi puteà descleştà picioarele din sângele închegat care erà mai-mai să umple groapa.

In sfârşit, mai strigă el, capul cerbului, cât mai strigă, însă Harap Alb nici nu răspunde, nici se arată şi dela o vreme se face tăcere. Şi

www.dacoromanica.ro

așà, după asfințitul soarelui, Harap Alb iese din groapă, jupește pielea Cerbului cu băgare de seamă, să nu sminteascâ vreo piatră din locul ei, apoi ia capul întreg așà cum se găsià și se duce la sfânta Duminică.

— Ei, Harap Alb, zise sfânta Duminică, așă-i că am scos-o la capăt și asta?

— Așà; cu ajutorul lui Dumnezeu și cu al Sfinției voastre, răspunse Harap Alb, am izbutit, măicuță, să facem și acum pe cheful Spânului, rămânere-aș păgubaș de dânsul să rămân și să-l văd când mi-oiu vedea ceafa; atunci și nici atunci, că tare mi-i negru înaintea ochilor.

— Lasă-l Harap Alb, în plata lui Dumnezeu, că ș'a da el Spânul peste om vreodată; pentrucă nu-i nici o faptă fără plată, zise sfânta Duminică. Mergi de i le du și acestea, că i-or rămâne ele de cap odată.

Atunci Harap Alb, mulțumind sfintei Duminici, îi sărută mâna, apoi încalecă pe cal și pornește tot cum a venit, mergând spre împărăție. Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste înainte mult mai este... Și pe unde treceà, lumea din toate părțile îl înghesuià, pentrucă piatra cea mare din capul cerbului strălucià, de se păreà că Harap Alb soarele cu el îl duceà.

Mulți crai și împărați ieșiau înaintea lui Harap Alb, și care din cotro îl rugà, unul să-i dee bănărit, cât a cere el; altul să-i dee fata și jumătate din împărăție; altul să-i dee fata și împărăția întreagă, pentru asemenea odoare;

www.dacoromanica.ro

dar Harap Alb ca de foc se ferià și urmându-și calea înainte la stăpânu-său le duceà.

Și într'una din seri, cum ședeà Spânul împreună cu moșu-său și cu verele sale sus într'un foișor numai iaca ce zăresc în depărtare un sul de raze scânteitoare, care venià în spre dânșii; și de ce se apropià, de ce se luminà mai tare, de le furà vederile. Și deodată toată suflarea s'a pus în mișcare; lumea de pe lume fiind în mare nedumerire, alergà să vadă ce minune poate să fie? — Și când acolo cine erà? — Harap Alb, care venià în pasul calului, aducând cu sine pielea și capul cerbului, pe cari le-a și dat în mâna Spânului.

La vederea acestei minunății, toți au rămas încremeniți și uitându-se unii la alții, nu știau ce să zică? Pentrucă în adevăr erà și lucru de mirare!

Dar Spânul cu viclenia sa obișnuită, nu-și pierde cumpătul, și luând vorbă, zice împăratului:

— Ei, moșule, ce mai zici? Adevăritu-s'au vorbele mele?

— Ce să mai zic, nepoate, răspunse împăratul uimit. Ia să am și eu o slugă așà de vrednică și credincioasă ca Harap Alb, aș pune-o la masă cu mine, că mult prețuește omul acesta.

— Ba să și puie pofta în cuiu, răspunse Spânul cu glas răutăcios. Asta n'aș face-o eu, dear mai fi el pecât este; doar nu i frate cu mama, să-l pun în capul cinstei. Eu știu, moșule,

www.dacoromanica.ro

că sluga-i slugă şi stăpânu-i stăpân; s'a mântuit vorba. Na, na na! d'apoi pentru vrednicia lui mi l-a dat tata, căci altfel de ce l-aş fi mai luat cu mine? Hei, hei! Nu ştiţi d-voastră ce poam'a dracului e Harap Alb aista. Până l-am dat la brazdă, mi-am stupit sufletul cu dânsul. Numai eu îi vin de hac. Vorba ceea: frica păzeşte bostănăria. Alt stăpân în locul meu nu mai face brânză cu Harap Alb, cât îi lumea şi pământul. Ce te potriveşti, moşule? Cum văd eu, d-ta prea intri în voia supuşilor. De aceea nu-ţi dau cerbii pietre scumpe şi urşii sălăţi. Mie unuia ştiu că nu-mi suflă nimene în borş; când văd că mâţa face mărazuri, ţ'o strâng de coadă, de mănâncă şi mere pădureţe, căci n'are încotro... Dacă ţ'a ajutà Dumnezeu, să mă rânduesti mai de grabă în locul d-tale, îi vedea, moşule dragă, ce prefacere are să ia împărăţia; n'or mai şedea lucrurile tot aşà moarte, cum sunt. Pentrucă ştii vorba ceea: Omul sfinţeşte locul... Fost-ai şi d-ta la tinereţe, nu zic, dar acum îţi cred; de, bătrâneţe nu-s? cum n'or stà trebile baltă!

In sfârşit Spânului îi mergeà gura ca pupăza, de-a ameţit pe împăratul, încât a uitat şi de Harap Alb şi de cerb şi de tot.

Fetele împăratului însă priviau la verişor... cum priveşte cânile pe mâţă şi le erà drag ca sarea în ochi, pentrucă le spuneà inima ce om fără de lege este Spânul. Dar cum erau să iasă ele cu vorba înaintea tatălui lor? Spânul n'aveà

www.dacoromanica.ro

de cine... Vorba ceea: găsise un sat fără câni şi se plimbà fără bàţ, că altă, ce pot să zic?

*
* *

La vreo câtevà zile după asta, împăratul făcù un ospăţ foarte mare în cinstea nepotuseu, la care ospăţ au fost poftiţi cei mai străluciţi oaspeţi: împăraţi, crai, voivozi, căpitanii oştirilor, mai marii oraşelor şi alte feţe cinstite.

In ziua de ospăţ, fetele împăratului s'au pus cu rugăminte pe lângă Spân, să dee voe lui Harap Alb, ca să slujească şi el la masă. Spânul neputându-le stricà hatârul, cheamă pe Harap Alb de faţă cu dânsele, şi-i învoì aceasta însă cu tocmeală ca în tot timpul ospăţului să stee numai la spatele stăpânu-său şi nici măcar să-şi ridice ochii la ceilalţi meseni, că de l-oiu vede obrăsnicindu-se cumvà, acolo pe loc îi şi taiu capul».

— Auzit-ai ce am spus, slugă netrebnică, zise Spânul arătând lui Harap Alb tăişul paloşului, pe care jurase credinţă şi supunere Spânului la ieşirea din fântână.

— Da, stăpâne, răspunse Harap Alb cu umilinţă; sunt gata la porunca Luminării Voastre.

Fetele împăratului au mulţumit Stăpânului şi pentru atâta.

Amu, tocmai pe când erà temeiul mesei şi oaspeţii, tot gustând vinul de bun, începuse a se chiurchiului câte oleacă, numai iaca o pasere măiastră se vede bătând la fereastră şi zicând cu glas muieratic:

www.dacoromanica.ro

— Mâncați băeți și vă veseliți, dar de fata împăratului Roș nici nu gândiți!

Atunci deodată tuturor mesenilor pe loc li s'a stricat cheful și au început a vorbì, care ce știà și cum îi duceà capul: unii spuneau că împăratul Roș având inima haìnă nu se mai satură de a vărsà sânge omenesc; alți spuneau că fata lui este o farmazoană cumplită și că din pricina ei se fac atâtea jertfe; alții întăriau spusele cerorlalți zicând că chiar ea ar fi venit în chip de pasăre de a bătut acum la fereastă, ca să nu lase și aici lumea în pace. Alții ziceau, că oricum ar fi, dar pasărea aceasta nu-i lucru curat și că trebuie să fie un trimis de undevà, numai pentru a isodì casele oamenilor. Alții mai fricoși își stupiau în sân, menind-o ca să se întoarcă pe capul aceluia care a trimis-o. În sfârșit unii spuneau într'un fel, alții în alt fel și multe se ziceau pe sama fetei împăratului Roș, dar nu se știa care din toate acele vorbe este cea adevărată.

Spânul după ce-i ascultă pe toți cu luare aminte, clătină din cap și zise;

— Rău e când ai aface tot cu oameni, care se tem și de umbra lor. D-voastră, cinstiți oaspeți, se vede că pașteți boboci, de nu vă pricepeți al cui fapt e acesta.

Și atunci Spânul repede își ațintește privirile asupra lui Harap Alb și nu știu cum îl prinde zâmbind.

— Așà... slugă vicleană, ce-mi ești? Vra să zică tu ai știință de asta și nu mi-ai spus?

www.dacoromanica.ro

Acum degrabă să-mi aduci pe fata împăratului Roș, de unde știi și cum îi știi tu. Hai pornește! Și nu cumvà să faci de altfel, că te-ai dus de pe fața pământului.

Atunci Harap Alb ieșind plin de mânire, se duce în grajd la cal și netezându-l pe coamă și sărutându-l, zice:

— Dragul meu tovarăș, la grea nevoie m'a băgat iar Spânul. Amù a scornit alta; ci-că să-i aduc pe fata împăratului Roș, de unde-oiu știi. Asta-i curat vorba ceea:

Poftim pungă la masă,
Dacă ț'ai adus de-acasă...

Se vede că mi s'a apropeat funia la par. Cine știe ce mi s'a întâmplà! Cu Spânul tot am dus-o, cum am dus-o, câne-cânește, până acum. Dar cu omul roș nu știu zău, la cât mi-a stà capul. Ș'apoi unde s'a fi găsind acel împărat Roș și fata lui, care ci-că este o farmazoană cumplită, numai cel de pe comoară a fi știind! Par'că dracul vrăjește de n'apuc bine a scăpà din una și dau peste alta. Se vede că m'a născut mama într'un ceas rău, sau nu știu cum să mai zic, ca să nu greșesc înaintea lui Dumnezeu. Mă pricep eu tare bine, ce ar trebuì să fac, ca să se curme odată toate aceste... Dar m'am deprins a târî după mine o vieață ticăloasă. Vorba ceea: să nu deà Dumnezeu omului, cât poate el suferì:

— Stăpâne, zise atunci calul, nechezind cu înfocare; nu te mai olicălì atâta. După vreme

www.dacoromanica.ro

rea a fi el vreodată şi senin. Dac'ar stà cinevà să-şi facă sama de toate cele, cum chiteşti d-ta, apoi atunci ar trebuì să vezi tot oameni morţi pe toate cărările. . Nu fii aşà de nerăbdător! De unde ştii că nu s'or schimbà lucrurile în bine şi pentru d-ta! Omul e dator să se lupte cât a puteà cu valurile vieţii, căci ştii că este-o vorbă: nu aduce anul, ce aduce ceasul. Când sunt zile şi noroc, treci prin apă şi prin foc şi din toate scapi nevătămat. Vorba cânteculuì:

Fă-mă mamă cu noroc
Şi măcar m'aruncă'n foc.

Las' pe mine, stăpâne, că ştiu eu pe unde te-oïu duce la împăratul Roş; pentrucă m'au mai purtat odată păcatele pe acolo, cu tatătău, în tinerețele lui. — Hai, încalecă pe mine şi ţine-te bine, că acum am să-mi arăt puterile chiar de aici de pe loc, în ciuda Stăpânului, ca să-i punem venin la inimă.

Harap Alb atunci încalecă şi calul nechezind odată puternic, sboară cu dânsul:

In înaltul cerului,
Văzduhul pământului,

şi o ia de-a curmeziş:

De la nouri cătră soare,
Printre lună şi luceferi,
Stele mândre lucitoare.

www.dacoromanica.ro

Şi apoi dela o vreme începe a se lăsà lin ca vântul, şi, luând de-a lung pământul, merg spre împărăţie. Dumnezeu să ne ţie, că cuvântul din poveste înainte mult mai este.

Dar, ia să vedem, ce se mai petrece la masă, după ducerea lui Harap Alb?

— Hei, hei! zise Spânul în sine, tremurând de ciudă: nu te-am ştiut eu că-mi eşti de-aceştia, că de mult îţi făceam felul!... Dar trăind şi nemurind, te-oiu slujì eu, măi badeo!... Paloşul ista are să-ţi ştie de ştire... Ei, vedeţi, moşule şi cinstiţi meseni, cum hrăneşti pe dracul, fără să ştii cu cine ai de-a face? Dacă nu-s şi eu un puişor de om în felul meu, dar tot m'a tras Harap-Alb pe şfară? Bine-a zis, cine-a zis că unde-i cetatea mai tare, acolo bate dracul răsboiu mai puternic.

In sfârşit împăratul, fetele sale şi toţi oaspeţii rămaseră încremeniţi. Spânul bodrăgănind din gură nu ştià cum să-şi ascundă ura, iară Harap Alb, îngrijit de ce i s'ar mai puteà întâmplà în urmă, mergeà tot înainte prin locuri pustii şi cu greu de străbătut.

Şi când să treacă un pod peste o apă mare, iaca o nuntă de furnici treceà şi ea tocmai atunci podul. Ce să facă Harap Alb? Stă el oleacă şi să sfătueşte cu gândul: «să trec peste dânsele, am să omor o mulţime; să dau prin apă, mă tem că m'oiu înecà cu cal cu tot. Dar tot mai bine să dau prin apă, cum a da Dumnezeu, decât să curm vieaţa atâtor gâzuliţe nevinovate». Şi zicând Doamne-ajută, se

www.dacoromanica.ro

aruncă cu calul în apă, o trece înot dincolo la cela mal fără primejdie şi apoi îşi ie drumul înainte. Şi cum mergeà el, numai iaca i se înfăţoşează o furnică sburătoare zicând:

— Harap Alb, fiindcă eşti aşà de bun de ţ'a fost milă de vieaţa noastră, când treceam pe pod şi nu ne-ai stricat veselia, vreau să-ţi fac un bine: na-ţi aripa asta şi când ii ave vr'odată nevoie de mine, să dai foc aripei şi atunci eu împreună cu tot neamul meu avem să-ţi venim în ajutor.

Harap Alb, strângând aripa cu îngrijire, mulţemeşte furnicei pentru ajutorul făgăduit şi apoi porneşte tot înainte.

Şi mai merge el cât merge, şi numai iaca ce aude o bâzâitură înăduşită. Se uită el în dreapta, nu vede nimica; se uită în stânga, nici atâta; şi când se uită în sus, ce să vadă? Un roiu de albine se învârtiau în sbor pe de-asupra capului său şi umblau bezmetice de colo până colo, neavând loc unde să se aşeze. Harap Alb, văzându-le aşà, i se face milă de dânsele, şi luându-şi pălăria din cap o pune pe iarbă la pământ cu gura 'n sus, şi apoi el se dă într'o parte. Atunci bucuria albinelor; se lasă jos cu toatele şi se adună ciotcă în pălărie. Harap Alb aflându-se cu părere de bine despre asta, aleargă în dreapta şi în stânga şi nu se lasă până ce găseşte un buştihan putregăios, îl scobeşte cu ce poate şi-i face urdiniş; după aceea aşează niste ţepuşi într'în-

www.dacoromanica.ro

sul, îl freacă de dinăuntru cu cătușnică, cu sulcină, cu mătăciune, cu poala Stântă-Măriei și cu alte buriene mirositoare și prielnice albinelor, și apoi luându-l pe umăr, se duce la roiu, răstoarnă albinele frumușel din pălărie în buștihan, îl intoarce binișor cu gura în jos, îi pune deasupra niște captălani, ca să nu răsbată soarele și ploaia înăuntru, și apoi, lăsându-l acolo pe câmp între flori, își caută de drum.

Și cum mergeà el, mulțămit în sine pentru această facere de bine, numai iaca i se înfățișază înainte crăiasa albinelor, zicându-i:

— Harap Alb, pentrucă ești așà de bun și te-ai ostenit de ne-ai tăcut adăpost, vreau să-ți fac și eu un bine în vieața mea: na-ți aripa asta, și când îi aveà vreodată nevoie de mine, aprinde-o și eu îndată am să-ți vin în ajutor.

Harap Alb, luând aripa cu bucurie, o strânge cu îngrijire; apoi mulțămind crăiesei pentru ajutorul făgăduit, pornește, urmându-și calea tot înainte.

Mai merge el cât merge, și când la poalele unui codru, numai iaca ce vede o dihanie de om, care se părpălià pe lângă un foc de douăzeci și patru de stânjeni de lemne și tot atunci strigà cât îi luà gura că moare de frig. Și-apoi afară de aceasta omul acela erà cevà de spăriet: aveà niște urechi clăpăuge și niște buzoaie groase și dăbălăzate. Și când suflà cu

www.dacoromanica.ro

dânsele, cea de deasupra se răsfrângeà în sus peste scăfârlia capului, iar cea de desupt atârnà în jos, de-i acoperià pântecele. Şi ori pe ce se oprià suflarea lui, se puneà promoroaca mai groasă de-o palmă. Nu erà chip să te apropii de dânsul că aşà tremurà de tare de par'că-l zghihuià dracul. Şi dac'ar fi tremurat numai el, ce ţi-ar fi fost? Dar toată suflarea şi făptura de prin prejur îi ţineau hangul: vântul gemeà ca un nebun, copacii din pădure se văicăriau, pietrele ţipau, vreascurile ţiuiau şi chiar lemnele de pe foc pocniau de ger. Iară veverițele, gămozdite una peste alta în scorburi de copaci, suflau în unghii şi plângeau în pumni, blăstămându-şi ceasul în care s'au născut. Mă rog, foc de ger erà; ce să vă spun mai mult. Harap Alb, numai o ţără cât a stat de s'a uitat, a făcut ţurţuri la gură şi neputându-şi stăpâni râsul zise cu mirare:

— Multe mai vede omul acesta cât trăeşte! Măi tartorule, nu mâncà haram şi spune drept, tu eşti Gerilă? Aşa-i că taci?... Tu trebuie să fii: pentrucă şi focul îngheaţă lângă tine, de arzuliu ce eşti.

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zise atunci Gerilă tremurând, dar unde mergi, fără de mine n'ai să poţi face nimica.

— Hai şi tu cu mine, dacă vrei, zise Harap Alb; de abià te-i mai încălzì mergând la drum, căci nu e bine când stai locului.

Gerilă atunci se ia cu Harap Alb şi por-

www.dacoromanica.ro

nesc împreună. Și mergând ei o bucată înainte, Harap Alb vede altă drăcărie și mai mare: o namilă de om mâncà brazdele de pe urma a 24 de pluguri și tot atunci strigà în gura mare, că crapă de foame.

— Ei apoi, să nu bufnești de râs? zise Harap Alb. Măi, măi, măi! că multe-ți mai văd ochii. Pesemne c'aistai Flămânzilă, foametea, sac fără fund, sau cine mai știe ce pricopseală a fi, de nu-l mai poate săturà nici pământul.

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zice atunci Flămânzilă, dar unde mergeți voi, fără de mine n'aveți să puteți face nici o ispravă.

— Dacă-i așà, hai și tu cu noi, zise Harap Alb, că doar n'am a te duce în spinare.

Flămânzilă atunci se ia după Harap Alb și pornesc tustrei înainte. Și mai mergând ei o postață, numai iacă Harap Alb vede altă minunație și mai mare: o arătare de om băuse apa dela 24 de iazuri și o gârlă, pe care umblau numai 500 de mori, și tot atunci strigà în gura mare că se usucă de sete.

— Măi! da al dracului onanie de om e și acesta, zise Harap Alb. Grozav burdăhan și nesățios gâtlej, de nu pot să-i potolească setea nici izvoarele pământului; mare ghiol de apă trebuie să fie în mațele lui! Se vede că acesta-i prăpădenia apelor, vestitul Setilă, fiul secetei, născut în zodia rățelor și împodobit cu darul suptului.

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zise atunci Setilă, căruia începù a-i țâșnì apa pe nări și

www.dacoromanica.ro

pe urechi ca pe niște lăptoace de mori; dar unde vă duceți voi, fără de mine degeaba vă duceți.

— Hai și tu cu noi, dacă vrei, zise Harap Alb; de abià nu te-i mai linciurì atâta în cele ape; îi scăpà de blestemul broaștelor și-i da răgaz morilor să umble, că destul ți-ai tăcut mendrele până acum. Că doamne iartă-mă! îi face broaște în pântece de atâta apă.

Setilă atunci se ia după Harap Alb și pornesc tuspatru înainte. Și mergând ei o bucată, numai iacă ce vede Harap Alb, altă minunăție și mai minunată: o schimonositură de om aveà în frunte numai un ochiu, mare cât o sită, și când îl deschideà, nu vedeà nimica; da chior peste ce apucà. Iară când îl țineà închis, dar fie zi, dar fie noapte, spuneà că vede cu dânsul și în măruntăile pământului.

— Iacă, începù el a răcnì ca un smintit: toate lucrurile mi se par găurite ca sitișca și străvezii ca apa cea limpede; deasupra capului meu văd o mulțime nenumărată de văzute și nevăzute; văd iarba cum crește din pământ; văd cum se rostogolește soarele după deal, luna și stelele cufundate în mare, copacii cu vârful în jos, vitele cu picioarele în sus și oamenii umblând cu capul între umere; văd în sfârșit ceeace n'aș mai dorì să vadă nimenea pentru a-și ostenì vederea: văd niște guri căscate uitându-se la mine și nu-mi pot da samă de ce vă mirați așà, mira-v'ați de... frumusețe-vă!

www.dacoromanica.ro

Harap Alb atunci se bate cu mâna peste gură și zice:

— Doamne ferește de omul nebun, că tare-i de jelit, sărmanul! Pe de o parte-ți vine a râde și pe de alta îți vine a-l plânge. Dar se vede că așà l-a lăsat Dumnezeu. Poate că acesta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, văr primar cu Chiorâlă, nepot de soră lui Pândilă, din sat dela Chitilă, peste drum de Nimerilă, ori din târg dela Să'l-cați, megieș cu Căutați și de urmă nu-i mai dați. Mă rog, unu-i Ochilă pe fața pământului, care vede toate și pe toți, altfel de cum vede lumea ceealaltă; numai pe sine nu se vede cât e de frumușel. Par'că-i un boț-chilimboț-boțit, în frunte cu un ochiu, numai să nu-i fie de deochiu!

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zise atunci Ochilă, uitându-se închiorchioșat, dar unde te duci, fără de mine rău are să-ți cadă. Fata împăratului Roș nu se capătă așà de lesne, cum crezi tu. Din gardul Oancei ți-a da-o împăratul, dacă n'oiu fi și eu peacolo.

— Hai și tu cu noi dacă vrei, zise Harap Alb, că doar n'avem a te duce de mână, ca pe un orb.

Ochilă atunci se ia și el după Harap Alb, și pornesc tuscinci înainte. Și mergând ei o bucată, numai iacă ce vede Harap Alb altă bâzdâgaie și mai și: o pocitanie de om umblà cu arcul după vânat pasări. Ș'apoi chitiți că numai în arc se încheià tot meșteșugul și puterea omului aceluia? Ți-ai găsit! Aveà un

www.dacoromanica.ro

meșteșug mai drăcos și o putere mai pe sus decât își poate dracul închipui: când voià se lățià așà de tare, de cuprindeà pământul în brațe. Și altă dată așà se deșirà și se lungià de grozav, de ajungeà cu mâna la lună, la stele, la soare și cât voià de sus. Și dacă se întâmplà să nu nimerească pasările cu săgeata, ele tot nu scăpau de dânsul; ți le prindeà cu mâna din sbor. Chiar atunci aveà un vrav de pasări dinainte și ospătà dintr'însele cu lăcomie, ca un vultan hămisit. Harap Alb, cuprins de mirare, zice:

— Dar oare pe acesta cum mama dracului l-a fi mai chemând?

— Zi-i pe nume să ți-l spun, răspunse atunci Ochilă, zâmbind pe sub mustețe.

— Dar te mai duce capul, ca să-l botezi? Să-i zici Păsărilă... nu greșești; să-i zici Lățilă... nici atâta; să-i zici Lungilă... asemenea; să-i zici: Păsări-Lăți-Lungilă, mi se pare că e mai potrivit cu năravul și apucăturile lui, zise Harap Alb, înduioșat de mila bietelor pasări. Se vede că acesta-i vestitul Păsări-Lăți-Lungilă, fiul săgetătorului și nepotul arcașului, brâul pământului și scara cerului, ciuma sburătoarelor și spaima oamenilor, că altfel nu te pricepi, cum să-i mai zici.

— Râzi tu de mine, râzi, Harap Alb, zise atunci Păsări-Lăți-Lungilă, dar mai bine ar fi să râzi de tine, căci nu știi ce păcat te paște. Chitești că fata împăratului Roș numai așà se capătă? Poate n'ai știință ce vidmă de fată e

www.dacoromanica.ro

aceea: când vreà, se face pasăre măiastră, îți arată coada, și ia-i urma, dacă poți. De n'ar fi unul ca mine pe acolo, de geaba vă mai bateți picioarele ducându-vă.

— Hai și tu cu noi, dacă vrei, zise atunci Harap Alb: de abià mi-i luà pe Gerilă de țuluc și li-i purtà cu nasul pe la soare, doar s'a încălzì câtuș decât și n'o mai clănțănì atâta din măsele, ca un cocostârc de cei bătrânicioși, că par'că mă strânge în spate, când îl văd așà.

Păsări-Lăți-Lungilă se ia atunci după Harap Alb și pornesc ei tusșase înainte. Și pe unde treceau, pârjol făceau: Gerilă potopià pădurile prin ardere; Flămânzilă mâncà lut și pământ amestecat cu humă, și tot strigà că moare de foame; Setilă sorbeà apa de prin bălți și iazuri, de se sbăteau peștii pe uscat și țipà șarpele în gura boaștei, de secetă mare ce erà pe acolo; Ochilă vedeà toate cele, ca dracul, și numai înghețai ce da dintr'ânsul:

Că e laie,
Că-i bălaie;
Că e ciută
Că-i cornută.

Mă rog, nebunii de-a lui:

Câte'n lună și în stele
De-ți venià să fugi de ele;
Sau să râzi ca un nebun,
Credeți-mă, ce vă spun.

www.dacoromanica.ro

In sfârșit, Păsări-Lăți-Lungilă ademenià sburătoarele, — și jumulite, nejumulite, ți le păpà pe rudă pe sămânță, de nu se mai stàrià nimenea cu păsări pe lângă casă, de răul lui.

Numai Harap Alb, nu aduceà nici o supărare. Insă, ca tovarăș, erà părtaș la toate, și la pagubă și la câștig, și prietenos cu fiecare, pentrucă aveà nevoie de dânșii în călătoria sa la împăratul Roș, care zice, ci-că erà un om pâclișit și răutăcios la culme; nu aveà milă de om nici cât de un câine. Dar vorba ceea: la unul fără suflet, trebuie unul fără-de-lege. Și gândesc eu că din cinci nespălați câți merg cu Harap Alb, i-a venì vreunul de hac; și-a mai da împăratul Roș și peste oameni, nu tot peste butuci, ca până atunci. Dar iar mă întorc și zic: mai știi cum vine vremea?

Lumea asta e pe dos,
Toate merg cu capu'n jos :
Unul macină la moară,
Puțini suie, mulți coboară.

Și-apoi acel unul are atunci în mână și pânea și cuțitul și taie de unde vrea și cât îi place, tu te uiți și n'ai ce-i face. Vorba ceea: cine poate, oase roade; cine nu, nici carne moale. Așà și Harap Alb și cu ai săi; poate or izbutì să iee fata împăratului Roș, poate nu; dar acum deodată ei se tot duc înainte, și mai la urmă, cum le-a fi norocul. Ce-mi pasă mie? Eu sunt dator să spun povestea și vă rog s'ascultați:

www.dacoromanica.ro

Amù Harap Alb şi cu ai săi mai merg ei cât merg, şi într'o târzie vreme ajung la împărăţie. Dumnezeu să ne ţie, că cuvântul din poveste înainte mult mai este. Şi cum ajung, odată într'a buluc în ogradă, tus-şese: Harap Alb înainte şi ceilalţi în urmă, care de care mai chipos şi mai îmbrăcat, de se târâiau aţele şi curgeau oghelele după dânşii, par'că erà oastea lui Papuc Hogea Hogegarul. Şi atunci Harap Alb se şi întăţişază înaintea împăratului Roş, spunându-i de unde, cum, cine şi pentru ce anume au venit. Impăratului i-a fost deamirarea, văzând că nişte golani au asemenea îndrăsneală, de vin cu ne ruşinare să-i ceară fata, fie din partea ori cui a fi. Dar nevoind a le stricà inima, nu le spuse nici da, nici ba, ci le dă răspuns ca să rămâie peste noapte acolo şi până mâne dimineaţă s'a mai gândì el ce trebuie să facă. Şi pe de altă parte împăratul odată chiamă în taină pe un credincios al său, şi dă poruncă să-i culce în casa cea de aramă înfocată, ca să doarmă pentru veşnicie, după cum păţise şi alţi peţitori poate mai cevà decât aceştia.

Atunci credinciosul împăratului se duce răpede şi dă foc casei celei de aramă pe dedesupt, cu 24 de stânjeni de lemne, de se face casa roşie cum e jăraticul. Apoi cum înserează, vine şi poftеşte pe oaspeţi la culcare. Gerilă atunci năzdrăvan cum erà el, chiamă pe tovarăşii săi, deoparte, şi le zice încetişor:

— Măi, nu cumvà să vă împingă mititelul

www.dacoromanica.ro

să intrați înaintea mea, unde ne-a duce omul țapului celui roș, că nu mai ajungeți să vedeți ziua de mâne. Doar unu-i împăratul Roș, vestit prin meleagurile aceste pentru bunătatea lui cea nepomenită și milostivirea lui cea neauzită. Îl știu eu cât e de primitor și de darnic la spatele altora. Numai de nu i-ar murì mulți înainte; să trăească trei zile cu cea dealaltăieri. D'apoi fețișoara lui... a zis dracul și s'a făcut: bucățică ruptă tată-său în picioare, ba încă și mai și... Vorba ceea capra sare masa, și iada sare casa. Dar lasă că și-au găsit ei omul... De nu le-oiu venì eu de hac în astă noapte, nici mama dracului nu le mai vine.

— Așà gândesc și eu, zise Flămânzilă; și-a pus el împăratul Roș boii în cârd cu dracul, dar are să-i scoată fără coarne.

— Ba mi se pare, c'a da el și teleagă și plug și otic și tot, numai să scape de noi, zise Ochilă.

— Ia ascultați, măi! zise Gerilă; vorba lungă sărăcia omului. Mai bine haidem la culcare, că ne așteaptă omul împăratului cu masa întinsă, făcliile aprinse și cu brațele deschise. Hai! ascuțiți-vă dinții și porniți după mine.

Și odată pornesc ei, teleap, teleap, teleap! Și cum ajung în dreptul ușii, se opresc puțin. Atunci Gerilă suflă de trei ori cu buzișoarele sale cele iscusite și casa rămâne nici fierbinte nici rece, cum e mai bine de dormit într'însa. Apoi întră cu toții înăuntru; se tologește care unde apucă, și... tac mă chiamă. Iar credin-

www.dacoromanica.ro

ciosul împăratului, încuind uşa pe din afară, cu răpegiune, le zice cu răutate:

— Lasă că v'am găsit ac de cojoc. De acum dormiți, dormire-ați somnul cel de veci, că v'am așternut eu bine. Vă veți face voi scrum, până mâne dimineață.

Apoi îi lasă acolo şi el se duce în treaba lui. Dar Harap Alb şi cu ai săi nici nu bindisiau de asta: ei cum au dat de căldurică, pe loc li s'au muiat ciolanele şi au început a se întinde şi a se hârjoni în ciuda fetei împăratului Roş. Ba încă Gerilă se întindeà de căldură de-i treceaù genunchele de gură. Şi hojmà morocănià pe ceilalți, zicând:

— Numai din pricina voastră am răcit casa, căci pentru mine erà tocmai bună, cum erà. Dar așà pățești dacă te iei cu niște bicisnici. Lasă că v'a mai pălì el berechetul acesta de altădată. Ştii că are haz şi asta! Voi să vă lăfăiți şi să huzuriți de căldură, iară eu să crăp de frig. Bu...nă treabă! să-mi dau eu liniştea mea pentru hatârul nu ştiu cui? Acuş vă târnăesc prin casă, pe rudă pe sămânță; încaltea să nu se aleagă nimica nici de somnul meu, dar nici de al vostru.

— Ia tacă-ți gura, mă, Gerilă! ziseră ceilalți. Acuş se face ziuă şi tu nu mai stinchești cu braşoave deale tale. A dracului lighioaie mai esti! Destul acum că ne-ai făcut capul călindar. Cine-a mai dorì să facă tovărăşie cu tine, aibă-şi partea şi poarte-ți portul, că pe noi ştiu că ne-ai amețit. Are cinevà cap să se liniştească

www.dacoromanica.ro

de răul tău? Ia auzilăi; par'că-i o moară hodorogită. Numai gura lui se aude în toate părțile. Hojma tolocănește pentru nimica toată, curat ca nebun. Tu, măi, ești bun de trăit numai în pădure cu lupii și cu urșii, dar nu în case împărătești și între niște oameni cum se cade.

— Ia ascultați, măi! da de când ați pus voi stăpânire pe mine? zise Gerilă. Apoi nu mă faceți din cal măgar, că vă veți găsi mantaua cu mine. Eu îs bun, cât îs bun, dar când mă scoate cinevà din răbdare, apoi nu-i trebuie nici țigan de laie împotriva mea.

— Zău, nu șuguiești, măi Buzilă? Da amarnic mai ești la vieață; când te mânii, faci sânge'n baligă, zise Flămânzilă. Tare-mi ești drag!... Te-aș vârî în sân, dar nu încapi de urechi. Ia mai bine ogoiește-te oleacă, și mai strânge-ți buzișoarele acasă; nu de altă, dar să nu-ți pară rău pe urmă, că doar nu ești numai tu în casa asta.

— Ei apoi! vorba ceea: fă bine să-ți auzi rău, zise Gerilă. Dacă eu v'am lăsat să intrați aici înaintea mea, așà mi se cade; ba încă și mai rău decât așà; cine-a face altădată ca mine, ca mine să pățească.

— Ai dreptate, măi Gerilă, numai nu te cauți, zise Ochilă. Dar cu prujituri [1]) de-a tale, ia acuș se duce noaptea și vai de odihna noastră. Măcar tu să fii acela, ce ai zice când ți-ar stricà cinevà somnul? Ba încă ai dat peste niște

[1]) glume.

www.dacoromanica.ro

oameni ai lui Dumnezeu, dar să fi fost cu alții, hei, hei! mâncai păpara până acum.

— Dar nu mai tăceți, măi? Că ia acuș trec cu picioarele prin pereți și ies afară cu acoperemântul în cap, zise Lăți-Lungilă. Par'că nu faceți a bine, de nu vă mai astâmpără dracul nici la vremea asta. Măi Buzilă, mi se pare că tu ești toată pricina gâlcevei dintre noi.

— Ba bine cu nu, zise Ochilă. Are el noroc de ce are, dar știu eu ce i-ar trebui.

— Ia să-i faci chica topor, spinarea dobă și pântecele cobză, zise Setilă, căci altmintrelea nici nu e de chip s'o scoți la capăt cu buclucașul acesta.

Gerilă, văzând că toți îi stau împotrivă, se mânie atunci și unde nu trântește o brumă pe pereți de trei palme de groasă, de au început a clănțăni și ceilalalți de frig de sărià cămeșa de pe dânșii.

— Na! încaltea, v'am făcut și eu pe obraz. De acum înainte spuneți ce vă place, că nu mi-a fi ciudă, zise Gerilă, râzând cu hohot. Ei apoi ci-că să nu te strâci de râs!... De Harap Alb nu zic, dar voi mangositilor și farfasiților decâteori îți fi dormit în stroh și pe târnomată, să am eu acum atâția bani în pungă, nu mi-ar mai trebui altă! Oare nu cumvà v'ați face și voi niște feciori de ghindă, fătați în tindă, că sânteți obraze subțiri?

— Iar cauți sămânță de vorbă, măi Buzilă? ziseră ceilalți. Al dracului să fii cu tot neamul tău, în vecii vecilor, amin!

— De asta și eu mă anin și mă închin la cinstita fața voastră, ca la un codru verde, cu

www.dacoromanica.ro

un poloboc cu vin şi cu unul cu pelin, zise Gerilă. Şi hai de acum să dormim, mai acuş să ne trezim, într'un gând să ne unim, pe Harap Alb să-l slujim şi tot prieteni să fim; căci cu vrajbă şi urgie, raiul n'o să-l dobândim.

In sfârşit ce-or fi mai dondănit ei, cât or mai fi dondănit, că numai iacă să face ziuă!... Şi atunci credinciosul împăratului, crezând că s'a curăţit de oaspeţi, vine cu gândul să mătură scrumul afară, după rânduială. Şi când ajunge mai aproape, ce să vadă? Casa cea de aramă, înfocată aşà de straşnic decusară, erà acum toată numai un sloiu de ghiaţă, şi nu se mai cunoşteà pe dinafară nici uşă, nici uşori, nici gratii, nici obloane la ferești nici nimica; iar înăuntru se auzià un tărăboiu grozav: toţi bocăniau la uşă, cât ce puteau şi strigau, cât le luà gura, zicând:

— Nu ştim ce fel de împărat e acesta, de ne lasă fără scânteie de foc în vatră, să degerăm aicea. Aşà sărăcie de lemne, nu s'a văzut nici la bordeiul cel mai sărăcăcios. Vai de noi şi de noi, că ne-a îngheţat limba în gură şi măduva în ciolane de frig!...

Credinciosul împăratului auzind aceste, pe de-o parte l-a cuprins spaima, iară pe de alta s'a îndrăcit de ciudă. Şi dă el să descuie uşa, nu poate; dă s'o desprindă, nici atâta. Pe urmă ce să facă? Aleargă şi vesteşte împăratului despre cele întâmplate. Atunci vine şi împăratul cu o mulţime de oameni, cu cazmale ascuţite şi cu cazane pline cu uncrop; şi unii tăiau ghiaţa

www.dacoromanica.ro

cu cazmalele, alții aruncau cu uncrop pe la țâțânile uşii şi în borta cheii şi după multă trudă, cu mare trudă se hălăduesc de deschid uşa şi scot pe oaspeți afară. Şi când colo, ce să vezi? Toți erau cu părul, cu barba şi cu mustețele pline promoroacă, de nu-i cunoşteai; oameni sunt, draci sunt, ori alte arătări. Şi aşà tremurau de tare, de le dârdâiau dinții în gură. Iar mai ales pe Gerilă, parcă-l sghihuiau toți dracii; pozne făceà cu buzişoarele sale, încât s'a îngrozit şi împăratul Roş, când l-a văzut făcând aşà de frumuşel.

Atunci Harap Alb, ieşind dintre dânşii, se înfățişează cuviincios înaintea împăratului, zicând:

— Prea înălțate împărate! Luminarea Sa, nepotul preà puternicului Verde-împărat m'a fi aşteptând cu nerăbdare... De acum înainte cred că mi-ți da fata, ca să vă lăsăm în pace şi să ne ducem în treaba noastră.

— Bine, voinice, zise împăratul, uitându-se la dânşii cam acru oarecum; a venì ea şi vremea aceea... Dar acum deodată, ia să ospătați cevà, ca să nu ziceți că ați ieşit din casa mea ca dela o casă pustie.

— Parcă v'a ieşit un sfânt din gură, luminate împărate, zise atunci Flămânzilă, că ne ghiorăesc mațile de foame.

— Poate ni-ți da cevà udeală, Măria ta, zise Setilă, că ne sfârâie gâtlejul de sete.

— Ia lăsați măi, zise Ochilă, clipocind mereu din gene, că Luminarea Sa ştie ce ne trebuie.

— Aşà cred şi eu, zise Păsărilă; doar de-a

www.dacoromanica.ro

putere-a-hi am căzut la casa împărătească; şi nu vă temeţi, că are Înălţimea Sa atâta purtare de grijă, ca să nu fim chinuiţi cu frig, cu foame şi cu sete.

— Mai rămâne îndoială despre asta? zise Gerilă, tremurând cumplit. Dar n'aveţi ştiinţă că Înnălţimea-Sa este tata flămânzilor şi al însetaţilor? Şi tocmai de asta mă bucur şi eu că deabiă m'oiu mai încălzi oleacă, bând sângele Domnului.

— Ei, tacă-vă gura de acum, zise Flămânzilă. Destul e o măciucă la un car de oale. Nu tot cetăraţi pe Măria Sa, că om e dumnealui... Pentru nişte sărăcuţi ca noi e greu de făcut trebi ca acestea. Dar la o împărăţie, ca cum te-ar pişcà un purice; nu se bagă în samă.

— Din partea mea mâncarea-i numai o zăbavă: băuturica mai este ce este, zise Setilă; şi aş rugà pe Luminarea Sa, că dacă are de gând a ne ospătà, după cum s'a hotărît, apoi să ne îndesească mai mult cu udeala, pentrucă acolo stă toată puterea şi îndrăzneala. Vorba ceea: Dă-i cu cinstea să piară ruşinea. Dar mi se pare că ne-am întins cu vorba şi Luminarea Sa nu ştie cum să ne mai între în voie.

— Acum de ne-ar da odată, ce ne-ar da, zise Flămânzilă, căci mă roade la inimă, de foame ce-mi e.

— Ia mai îngăduiţi oleacă, măi! zise Ochilă, că doar nu v'au mas şoarecii în pântece. Acuş s'or şi aduce bucatele şi vinul, şi numai de-aţi aveà pântece unde să le puneţi.

www.dacoromanica.ro

— Indată vi s'a aduce şi de mâncare şi băutură, zise împăratul, numai de-aţi puteà dovedì cât vă voiu da eu: că de nu-ţi fi mâncători şi băutori buni, v'aţi găsit beleaua cu mine... nu vă pară lucru de şagă.

— De ne-ar da Dumnezeu tot atâta supărare, Luminarea Voastră, zise atunci Flămânzilă, ţinându-se cu mânile de pântece.

— Şi Înălţimii Voastre gând bun şi mână slobodă, ca să ne daţi cât se poate mai multă mâncare şi băuturică, zise Setilă, căruia îi lăsà gura apă; că din mâncare şi băutură las' dacă ne-a întrece cinevà; numai la treabă nu ne prea punem cu toţi nebunii.

Impăratul tăceà la toate aceste, îi ascultà cu dezgust şi numai înghiţià noduri. Dar în gândul său:

— Bine, bine! cercaţi voi marea cu degetul, dar ia să vedem, cum i-ţi da de fund? Vă vor iesì ele toate acestea pe nas.—După aceea îi lasă şi se duce în casă.

În sfârşit nu trecù mult la mijloc, şi numai iaca li se aduc 12 harabale cu pâne, 12 ialoviţe fripte şi 12 buţi pline cu vin de cel hrănit, de care, cum bei câte oleacă, pe loc ţi se taie picioarile, îţi steclesc ochii în cap, ţi se încleie limba în gură şi începi a bolborosì turceşte, fără să ştii bechiu măcar. Flămânzilă şi Setilă ziseră atunci celorlalţi:

— Măi, mâncaţi voi întâi şi beţi cât veţi puteà, dar nu cumvà să vă puneţi mintea cu toată mâncarea şi băutura, c'apoi al vostru e dracul!

www.dacoromanica.ro

Atunci Harap Alb, Gerilă, Ochilă şi Păsări-Lăți-Lungilă se pun ei de ospătează şi beau cât le trebuie. Dar ce are a face? Par'că nici, nu se cunoştià de unde au mâncat şi au băut, că doar mâncare şi băutură erà acolo, nu şagă: dă! ca la o împărăție...

— Hai, ia daţi-vă de-oparte, măi păcătoşilor, că numai aţi crâmpoţit mâncarea, ziseră atunci Flămânzilă şi Setilă, care aşteptau cu neastâmpăr, fiind rupţi în coş de foame şi de sete.

Şi atunci, unde nu începe Flămânzilă a cărăbăni deodată în gură câte o haraba de pâne şi câte o ialoviță întreagă, şi repede mi ţi le-a înfulicat şi le-a forfăcat, de par'că n'au mai fost. Iară Setilă dând fundurile afară la câte-o bute, horp! ţi-o sugeà dintr'o singură sorbitură; şi răpede-răpede, mi ţi le-a supt pe toate de-a rândul, de n'a mai rămas nici măcar picătură de vin pe doage.

După aceea Flămânzilă a început a strigà în gura mare că moare de foame şi a svârlì cu ciolane în oamenii împărăteşti, cari erau acolo de față.

Iară Setilă strigà şi el, cât ce puteà, că crapă de sete şi svârlià cu doage şi cu funduri de poloboc în toate părțile, ca un nebun.

Împăratul atunci, auzind vuet tocmai din casă, iese afară şi când vede aceste, îşi pune mânile în cap de năcaz.

— Măi, măi, măi! Aceştia-s curat sărăcie trimisă dela Dumnezeu, pe capul meu! zise îm-

www.dacoromanica.ro

păratul în sine, plin de amărăciune. Mi se pare că ia acum mi-am dat și eu peste oameni.

Harap Alb iese atunci din mijlocul celorlalți, și iar se înfățișează înaintea împăratului, zicând:

— Să trăiți, luminate împărate: de acum cred că mi-ți da fata ca să vă lăsăm în pace și să ne ducem în treaba noastră, căci nepotul împăratului Verde ne-a fi așteptând cu nerăbdare...

— A venì ea și vremea aceea, voinice, zise împăratul cam cu jumătate de gură. Dar ia mai aveți puțină răbdare, căci fata nu-i de cele de pe drumuri, s'o luați numai așà, cum s'ar întâmplà. Ia să mai vedem, cam cum ar venì trebușoara asta? Nu-i vorbă, de mâncat ați mâncat și de băut ați băut fiecare, cât șeptesprezece; însă de acum înainte mai aveți și cevà treabă de făcut: iacă vă dau o mierță de sămânță de mac, amestecată cu una de năsip mărunțel, și până mâne dimineață, să-mi alegeți macul de-o parte, fir-de-fir, și năsipul de altă parte Nu cumvà să găsesc vreun fir de mac printre năsip sau vreunul de năsip printre mac, că atunci am stricat pacea. Și dacă-ți puteà scoate la capăt trebușoara asta, atunci oiu mai vedeà eu... Iară de nu—veți plătì cu capul obrăznicia ce ați întrebuințat față cu mine, ca să prindă și alții la minte, văzând de patima voastră.

Și apoi ducându-se împăratul în treaba lui, i-a lăsat să-și bată capul, cum vor știì.

Atunci Harap Alb și cu ai săi au început a strânge din umere, nepricepându-se ce-i de făcut.

www.dacoromanica.ro

— Ei apoi, şagă vă pare? Cu chiţibuşuri de aceste să ne zăbăvim noi! Păclişit om e împăratul Roş, se vede el — zise atunci Ochilă. Eu, nu-i vorbă, măcar că e aşà de întuneric, deosebesc tare bine firele de mac din cele de năsip; dar numa iuţeală şi gură de furnică ar trebuì să aibi, ca să poţi apucà, alege şi culege nişte flecuştete ca aceste, în aşà scurtă vreme. Bine-a zis, cine-a zis, ca să te fereşti de omul roş, căci e liştai dracul în picioare, acum văd eu.

Harap Alb îşi aduce atunci aminte de aripa cea de furnică, o scoate de unde-o aveà strânsă, apoi scapără şi-i dă foc cu o bucăţică de iască aprinsă. Şi atunci, minune mare! numai iaca au şi început a curge furnicele cu droaia, cătă pulbere şi spuză, cătă frunză şi iarbă: unele pe sub pământ, altele pe deasupra pământului şi altele în sbor, de nu se mai curmau viind. Şi într'un buc au şi ales năsipul deoparte şi macul de altă parte. Să fi dat mii de mii de lei, nu găsiai fir de mac printre năsip sau fir de năsip printre mac. Şi apoi, în zori de ziuă, când somnul e mai dulce, de doarme şi pământul sub om, o mulţime de furnici de cele mărunţele au străbătut înlăuntrul palatului, şi au început a pişcà din somn pe împăratul, de-l frigeau nu altcevà. Şi văzându-se el cuprins de aşà usturime, s'a sculat cu nepus în masă, căci nu mai erà de chip să doarmă cum dormià alte dăţi, până pe la amează, nesupărat de nimene. Şi cum s'a sculat, a şi început a cătà cu deamăruntul prin aşternut să vadă ce poate

www.dacoromanica.ro

să fie? Dar a găsit nimica toată, căci furnicile par'că intrase în pământ; s'au mistuit, de nu se ştie, ce s'au mai făcut.

— A dracului treabă! Uite, ce blândă mi-a ieşit pe trup. Să fi fost nimica..., par'că nu-mi vine a crede. Însă mai ştiu eu?... Ori părerea mă înşală, ori s'a stricat vremea, zise împăratul; din două una trebuie să fie numai decât. Dar până una alta ia să mă duc să văd ales-au năsipul din mac acei nespălaţi, cari-mi rod urechile să le dau fata? Şi când se duce împăratul şi vede cum se îndeplinise de bine porunca lui, se umple de bucurie... Şi ne mai având ce pricină să le caute, rămâne pe gânduri.

Atunci Harap Alb iar iese din mijlocul celorlalţi şi se înfăţişează înaintea împăratului, zicând:

— Prea înălţate împărate, de acum cred că mi-ţi da fata, ca să vă lăsăm în pace şi să ne ducem de unde am venit.

— A venì ea şi vremea aceea, voinice, zise împăratul, îngânând vorba printre dinţi, dar până atunci mai este încă treabă: iaca ce aveţi de făcut: fata mea are să se culce deseară, unde se culcă totdeauna, iară voi să mi-o străjuiţi toată noaptea. Şi dacă mâine dimineaţă s'o află tot acolo, atunci poate să ţi-o dau; iar de nu, ce-ţi păţi, cu mine nu-i împărţì... Înţeles-aţi?

— Să trăiţi, luminate împărate, răspunse Harap Alb, numai de n'ar fi mai multă întârziere: căci stăpânul mă aşteaptă şi grozavă ur-

www.dacoromanica.ro

gie poate să cadă pe capul meu, din astă pricină.

— Stăpânu-tău, ca stăpânu-tău; ce ți-a face el, asta-i deosebit de bașca, zise împăratul, uitându-se chiorîș la dânșii. Ieie-vă măcar pielea de pe cap, ce am eu d'acolo? Însă pe mine căutați să nu mă smintiți: fata și ochii din cap, căci atâta vi-i leacul; v'ați dus pe copcă, cu toată șmichiria voastră.

După aceasta împăratul îi lasă încurcați și se duce la ale sale.

— Aici încă trebuie să fie un drac la mijloc, zise Gerilă, clătinând din cap.

— Ba încă de cei bătrâni, săgeata de noapte și dracul cel de miază-zi, răspunse Ochilă. Dar nu ș'a jucà el mendrele îndelung, àșà cred eu.

În sfârșit, dura-vura, sara vine, fata se culcă și Harap Alb se pune la strajă chiar la ușa ei, iară ceilalți se înșiră tot câte unul-unul până la poartă, după poruncă.

Și când pe aproape de miezul nopți, fata împăratului se preface într'o păsărică și sboară nevăzută printre cinci străji. Dar când ajunge pe la străjerul Ochilă, el sireicanul mi ți-o vede și dă de știre lui Păsărilă, zicând:

— Măi, fetișoara împăratului ne-a tras butucul. A dracului sgâtie de fată: s'a prefăcut în păsărică, a sburat ca săgeata pe lângă ceilalți și ei habar n'au despre asta. Ei apoi? Lasă-te în sama lor, dacă vrei să rămâi făr' de cap. De acum numai noi o putem găsì și

www.dacoromanica.ro

aduce la urma ei. Taci molcum şi haidem după dânsa. Eu ţi-oi arăta-o, pe unde se ascunde, iar tu să mi-o prinzi, cum ţii meşteşugul şi să-i strâmbi gâtul o leacă, să se înveţe ea de altădată a purtà lumea pe degete.

Şi atunci odată pornesc ei după dânsa, şi nu merg tocmai mult şi Ochilă zice:

— Măi Păsărilă, iacăt-o, ia! colo, în dosul pământului, tupilată sub umbra iepurelui; pune mâna pe dânsa şi n'o lăsà!

Păsărilă atunci se lăţeşte, cât se poate, începe a bojbăì prin toate buruienele şi când să pună mâna pe dânsa, zbr!... pe vârful unui munte şi se ascunde după o stâncă.

— Iacătă-oiu măi, colo, în vârful muntelui, după stânca ceea, zise Ochilă.

Păsărilă atunci se înalţă puţin şi începe a cotrobăì pe după stânci; şi când să pună mâna pe dânsa, zbr!.. şi de acolo şi se duce, de se ascunde tocmai după lună.

— Măi Păsărilă, iacătă-oiu, ia! colo după lună, zise Ochilă; căci nu pot eu s'o ajung, să-i dau o scărmănătură bună.

Atunci Păsărilă se deşiră odată şi se înalţă până la lună. Apoi cuprinzând luna în braţe, găbueşte păsărica, mi ţi-o înfaşcă de coadă şi cât pe ci să-i sucească gâtul! Ea atunci se preface în fată şi strigă înspăimântată:

— Dăruieşte-mi viaţa, Păsărilă, că te-oi dăruì şi eu cu milă şi cu daruri împărăteşti, aşà să trăieşti!

— Ba că chiar, că erai să ne dăruieşti cu

www.dacoromanica.ro

milă și cu daruri împărătești, dacă nu te vedeam când ai pașlit-o, farmazoană ce ești! zise Ochilă. Ia mai bine hai la culcuș că se face ziuă acuși Ș'apoi ce-o mai fi, o mai fi.

Și odată mi ți-o înfașcă ei, unul de-o mână și altul de cealaltă și hai, hai!.. hai, hai!.. în zori de ziuă ajung la palat și trecând cu dânsa printre străji o silesc să intre în odaia ei, tot cum a ieșit.

— Ei, Harap Alb, zise atunci Ochilă, dacă nu eram eu și cu Păsărilă, ce făceați voi acum? Iaca așà, tot omul are un dar și un amar: și unde prisosește darul, nu se mai bagă în samă amarul.

Amar erà să fie de voi,
De nu eram noi amândoi.
Și cu străjuirea voastră
Erà vai de pielea noastră.

Harap Alb și ceilalți, ne mai având ce zice, plecară capul rușinați, mulțămind lui Păsărilă și vestitului Ochilă, căci li-au fost ca niște frați.

Și atunci numai iaca și împăratul vine ca un leu-paraleu, șă-și iee fata pe samă și când o găsește sub strajă, după cum nu se așteptà el, numai scânteiau ochii în cap de ciudă, dar nu avù ce face.

Atunci Harap Alb iar se înfățișează înaintea împăratului, zicând:

— Luminate împărate, de acum cred că mio-ți da fata, ca să vă lăsăm în pace și să ne ducem în treaba noastră.

www.dacoromanica.ro

— Bine, voinice, zise împăratul posomorît; a venì ea şi vremea aceea. Însă eu mai am o fată luată de suflet, tot de o vârstă cu fata mea şi nu e deosebire între dânsele nici la frumuseţe, nici la stat, nici la purtat. Hai şi dacă-i cunoaşte-o care-i a mea adevărată, ie-ţi-o şi duceţi-vă de pe capul meu, că mi.aţi scos peri albi de când aţi venit. Iaca mă duc să le pregătesc zise împăratul. Tu vino după mine, şi daco-i ghici-o, ferice de tine a fi! Iar de nu, luaţi-vă catrafusele şi începeţi a vă cărăbănì dela casa mea, căci nu vă pot suferì.

Şi ducându se împăratul, pune de piaptănă şi îmbracă la fel amândouă fetele şi apoi dă porunca să vie Harap Alb, şi să gâcească care-i fata împăratului?

Harap Alb, văzându-se pus în încurcală, numai ştià ce să facă şi încotro s'o dee, ca să nu greşească tocmai acum la adică. Şi mai stând el pe gânduri o leacă, cum e omul tulburat, îşi aduce aminte de aripa cea de albină şi scoţând-o de unde o aveà strânsă, scapără şi-i dă foc cu o bucăţică de iască aprinsă. Şi atunci numai iacă se porneşte crăiasa albinelor.

— Ce nevoie te-a ajuns de mine, Harap Alb? zise ea, sburând pe umărul său. Spune-mi, căci sunt gata să te slujesc.

Atunci Harap Alb începe a-i spune toate cu deamăruntul şi o roagă de toţi Dumnezeii, ca să-i dee ajutor.

— N'ai grijă, Harap Alb, zise crăiasa albinelor; las' că te fac eu s'o cunoşti şi dintr'o

www.dacoromanica.ro

mie. Hai întră în casă cu îndrăsneală, căci am să fiu şi eu pe acolo. Şi cum îi întră, stăi puţin şi te uită la fete; care-i vedea-o că se apără cu năframa, să ştî că aceea este fata împăratului.

Atunci Harap Alb întră, cu albina pe umăr, în odaia unde erà împăratul şi cu fetele, apoi stă puţin deoparte şi începe a se uità când la una, când la alta. Şi cum stà el drept ca lumânarea şi le privià cu băgare de seamă, crăiasa albinelor sboară pe obrazul fetei împăratului. Atunci ea tresărând, odată începe a ţipà şi a se apără cu năframa, ca de un duşman. Lui Harap Alb atâta i-a trebuit: îndată face câţivà paşi spre dânsa, o apucă frumuşel de mână şi zice împăratului:

— Luminarea Voastră, de acum cred că am adus întru îndeplinire tot ceeace ne-aţi poruncit.

— Din partea mea, poţi s'o iei deacum, Harap Alb, zise împăratul, ovilit şi sarbăd la faţă de supărare şi ruşine; dacă n'a fost ea vrednică să vă răpuie capul, fii măcar tu vrednic s'o stăpâneşti, căci acum ţi-o dau cu toată inima.

Harap Alb mulţumeşte atunci împăratului, şi apoi zice fetei:

— De acum putem să mergem, căci stăpânumeu, Luminarea Sa, nepotul împăratului Verde, a fi îmbătrânit, aşteptându-mă.

— Ia mai îngăduieşte puţin, nerăbdătorule, zise fata împăratului, luând o turturică în braţe, spunându-i nu-ştiu-ce la ureche şi sărutând-o cu

www.dacoromanica.ro

drag; nu grăbi așà, Harap Alb, că te-i pripi. Stăi că mai ai și cu mine oleacă de vorbă: înainte de pornire, trebuie să meargă calul tău și cu turturica mea, să-mi aducă trei smicele de măr dulce, și apă vie și apă moartă de unde se bat munții în capete. Și de a venì turturica mea înainte cu smicelele și apa, ie-ți nădejdea despre mine, căci nu merg, ferească Dumnezeu! Iară de i aveà noroc, și-a venì calul tău mai întâi, și mi-a aduce cele poruncite, să știi că merg cu tine, oriunde mi-i duce; s'a mântuit socoteala.

Și atunci odată pornesc și turturica și calul fugând pe întrecute, când pe sus, când pe jos după cum cereà trebuința.

Dar turturica fiind mai ușoară, ajunge mai înainte; și pândind tocmai când erà soarele în cruce, de se odihniau munții numai pentru o clipită, se răpede ca prin foc și ia trei smicele de măr dulce și apă vie și apă moartă; și apoi ca fulgerul se întoarce înapoi. Și când pe la poarta munților, calul îi iese înainte, o poprește în cale și o ia cu măgulele, zicându-i:

— Turturică-rică, dragă păsărică, adă la mine cele trei smicele de măr dulce, apa cea vie și cea moartă, și tu du-te înapoi de-ți ià altele și mi-i ajunge pe drum, căci ești mai sprintenă ca mine. Hai, nu mai stà la îndoială și dă-mi-le, căci atunci are să fie bine și de stăpânu-meu și de stăpâna-ta; și de mine și de tine; iară de nu mi le-i da, stăpânul meu

www.dacoromanica.ro

Harap Alb este în primejdie, şi de noi încă n'are să fie bine.

Turturica parcă n'ar fi voit, dar calul n'o mai întrebă de ce-i e cojocul; se răpede şi-i ia apa şi smicelele cu hapca şi apoi fuge cu dânsele la fata împăratului şi i le dă, de faţă cu Harap Alb. Atunci lui Harap Alb i s'a umplut inima de bucurie.

Vine ea şi turturica mai pe urmă, dar ce ţi-e bună?

— Alei, ţolină ce-mi eşti! zise fata împăratului, da bine m'ai vândut. Dacă e aşà, hai, porneşte chiar acum la împăratul Verde şi vesteşte-i că venim şi noi în urmă.

Atunci turturica porneşte, iară fata împăratului îngenuche dinaintea tătâne-său şi zice:

— Binecuvântează-mă, tată, şi rămâi sănătos! Se vede că aşà mi-a fost sortit şi n'am ce face; trebuie să merg cu Harap Alb, şi pace bună!

După aceasta, îşi ia cele trebuitoare la drum, apoi încalecă şi ea pe un cal năsdrăvan şi stă gata de pornire. Iară Harap Alb luându-şi oamenii săi, încalecă şi el şi pornesc spre împărăţie. Dumnezeu să ne ţie că cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Mers-au ei şi zi şi noapte, nu se ştie cât au mers: şi dela un loc Gerilă, Flămânzilă şi Setilă, Păsări-Laţi-Lungilă şi năsdrăvanul Ochilă.

Se opresc cu toţii 'n cale,
Se opresc şi zic cu jale:
— Harap Alb, mergi sănătos!
De-am fost răi, tu ni-i iertă,
Căci şi răul câte odată prinde bine la cevă.

www.dacoromanica.ro

Harap Alb le mulţămeşte,
Ş'apoi pleacă liniştit.
Fata vesel îi zâmbeşte,
Luna'n ceriu au asfinţit.
Dar în pieptul lor răsare...
— Ce răsare? Ia un dor:
Soare mândru, luminos şi în sine arzător
Ce se naşte din scânteia unui ochiu fărmăcător.

Şi mai merg ei, cât mai merg, şi de ce mergeau înainte de ce lui Harap Alb i se turburau minţile, uitându-se la fată şi văzând-o cît erà de tânără, de frumoasă şi plină de vină 'ncoace.

Sălăţile din grădina ursului, pielea şi capul cerbului le-a dus la stăpânu-său cu toată inima, dar pe fata împăratului Roş mai nu-i venià s'o ducă, fiind nebun de dragostea ei, căci erà boboc de trandafir din luna lui Mai, scăldat în roua dimineţii, dezmierdat de cele întâi raze ale soarelui, legănat de adierea vântului şi neatins de ochii fluturilor. S'au cum s'ar mai zice la noi în ţărăneşte, erà frumoasă de mama focului; la soare te puteai uità, iar la dânsa ba. Şi de aceea Harap Alb o prăpădià din ochi, de dragă ce-i erà. Nu-i vorbă şi ea furà cu ochii, din când în când pe Harap Alb, şi în inima ei parcă se petreceà nu ştiu-ce.., poate vreun dor ascuns, care nu-i venià a-l spune. Vorba cântecului:

Fugi de-acole, vină 'n coace!
Şezi binişor, nu-mi da pace!

sau mai ştiu eu cum să zic, ca să nu gre-

www.dacoromanica.ro

şesc? Dar ştiu atâta că ei mergeau, fără a simţi că merg, părându-li-se calea scurtă şi vremea şi mai scurtă, ziua ceas şi ceasul clipă; dă, cum e omul, când merge la drum cu dragostea alăturea.

Nu ştia sărmanul Harap Alb ce-l aşteaptă acasă, căci nu s'ar mai fi gândit la de-al de acestea. Însă vorba cântecului:

De-ar şti omul ce-ar păţi.
Dinainte s'ar păzi.

Dar iaca ce m'am apucat de spus. Mai bine vă spuneam că turturica ajunsese la împăratul Verde şi-l înştiinţase, că vine şi Harap Alb cu fata împăratului Roş.

Atunci împăratul Verde a şi început a face pregătire, ca pentru o fată de împărat, dând şi poruncă să le iasă întru întâmpinare. Iară Spânul icnia în sine şi se gândia numai la răsbunare.

În sfârşit mai merge Harap Alb, cu fata împăratului, cât mai merge; dela o vreme ajung şi ei la împărăţie.

Şi când colo, numai iaca ce le iese înainte împăratul Verde, fetele sale, Spânu şi toată curtea împărătească, ca să-i primească. Şi văzând Spânul, cât e de frumoasă fata împăratului Roş, odată se răpede să o iee în braţe de pe cal; dar fata îi pune atunci mâna în piept, îl brânceşte cât colo şi zice:

— Lipseşti dinaintea mea, Spânule! Doar n'am venit pentru tine şi-am venit pentru Harap

www.dacoromanica.ro

Alb, căci el este adevăratul nepot al împă ratului Verde.

Atunci împăratul Verde şi fetele sale au rămas încremeniți de ceea ce au auzit.

Iară Spânul, văzând că i s'a dat vicleşugul pe față, se repede ca un câne turbat la Harap Alb, şi-i sboară capul dintr'o singură lovitură de paloş, zicând:

— Na! aşà trebuie să pățească, cine calcă jurământul!

Dar calul lui Harap alb îndată se răpede şi el la Spân şi-i zice:

— Pă'n aici, Spânule! Şi odată mi ți-l înfacă cu dinții de cap, sboară cu dânsul în înaltul cerului şi apoi dându-i drumul de acolo, se face Spânul până jos praf şi pulbere.

Iară fata împăratului Roş, în vălmăşagul acesta, repede pune capul lui Harap Alb la loc, îl încunjură de trei ori cu cele trei smicele de măr dulce, toarnă apă moartă, să stee sângele şi să se prindă pielea, apoi îl stropeşte cu apă vie şi atunci Harap Alb îndată învie; ştergându-se cu mâna pe la ochi, zice suspinând:

— Ei, da din greu mai adormisem!

— Dormiai tu mult şi bine, Harap Alb, de nu eram eu, zise fata împăratului Roş, dându-i iar paloşul în stăpânire.

Şi apoi îngenunchind amândoi dinaintea împăratului Verde, îşi jură credință unul altuia, primind binecuvântare dela dânsul şi împărăția totodată...

www.dacoromanica.ro

După aceasta se începe nunta, ș'apoi dă Doamne bine!

Lumea de pe lume s'a strâns de privià
Soarele și luna din cer le râdeà

Și-apoi fost-au fost poftiți la nuntă:

Crăiasa furnicilor,
Crăiasa albinelor
Și Crăiasa zânelor,
Minunea minunelor
Din ostrovul florilor!

Și mai fost-au poftiți încă:

Crai, crăiese și împărați
Oameni în samă băgați,
Ș'un păcat de povestariu,
Fără bani în buzunariu.
Veselie mare între toți erà,
Chiar și săràcimea ospătà și beà.

Și a ținut veselia ani întregi, și acum mai ține încă. Cine se duce acolo beà și mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani beà și mănâncă, iară cine nu, — se uită și rabdă.

www.dacoromanica.ro

BASARABIA

www.dacoromanica.ro

LEGENDA DESPRE ZIDIREA LUMII

Când s'a gândit Dumnezeu de a zidit lumea, a zis către îngerul cel mai mare peste toți îngerii; «Haide, Satanaile, să zidim lumea»! «Să mergem Prea Sfinte» răspunse îngerul. Și au mers ei cât au mers, până au dat de malul mării. S'a oprit Dumnezeu la mal și zice lui Satanail: Vezi tu marea asta, scoboară-te la fund și adu-mi o mână de nisip. «Dar bagă de seamă când vei luà nisipul să zici; Iau pentru Dumnezeu!» «Și s'a coborît de pe malul cerului Satanail și s'a cufundat în mare, iar când să ià un pumn de nisip, a zis: «Iau pentru mine și pentru Dumnezeu». Când să iasă din apă, deschide mâna îngerul și vede că apa i-a muls nisipul din mână. Vede Dumnezeu ce-a făcut îngerul și îi zice: «De ce ești viclean? Du-te iarăș și adu nisip». S'a scoborît Satanail pentru a doua oară și iar a pățit-o ca întâia oară. Vede Satanail că nu-i chip să înșele pe Dumnezeu; s'a gândit cum să facă și, când s'a scufundat pentru a treia oară, a luat puțin nisip și l-a pus în gură. Iată iese el din fundul mării și aduce lui Dumnezeu nisip în mână. A luat Dumnezeu nisip și l-a împrăștiat în toate părțile. Vede Satanail ce a făcut Dumnezeu și râde, cu

www.dacoromanica.ro

gândul ca a înprăştiat Dumnezeu de geaba nisipul, iar el şi-a păstrat pe al lui în gură. Iată ce zice Dumnezeu: «Acum să blagoslovesc pământul ca să crească» şi l-a blagoslovit cu mâna sa sfântă. Şi a început nisipul să crească, să tot crească, şi nisipul din gura lui Satanail aşijderea.

Vede Satanail că i se umple gura cu pământ şi a început să scuipe, ca să răsufle, şi unde a scuipat Natanail s'a făcut munte, unde a scuipat s'a făcut munte. «Vezi tu ce-ai facut» zice Dumnezeu? Şi s'a dus Dumnezeu de s'a culcat, ca să se odihnească o leacă. Iată c'a adormit Dumnezeu, iar Satanail îşi zice în gândul său «să-l ridic aşà cum doarme acum şi să-l înec în mare». Şi a ridicat Satanail pe Dumnezeu în braţe şi îl duse spre mare, iar când ajunse, vede că a crescut pământul aşà de mult, încât s'a oprit tocmai în cer, vede Satanail că nu e mare şi a apucat spre răsărit; când acolo, acelaş lucru; a mers el spre apus, iarăş nu e mare.

«Ce să facă? S'a speriat Satanail şi l-a pus pe Dumnezeu pe locul unde s'a culcat ca să se odihnească. Când s'a trezit Dumnezeu, Satanail îi zice: «Haide, Doamne, ca să sfinţeşti pământul».

«Lasă că nu trebuie», i-a răspuns Dumnezeu, «că l-am sfinţit azi noapte, când m'ai purtat dela răsărit la apus».

«Aşà s'a zidit lumea şi a păţit ruşine Satanail.

www.dacoromanica.ro

BUCOVINA

www.dacoromanica.ro

PEPELEA

Erà odată un om, şi aveà trei feciori. Cum se numiau cei doi mari nu ştiu, dar cel mic se chemà *Pepelea*, alţii îi ziceà Păcală. El se purtà cu fraţii săi tot pe dos şi nu mai făceà nimica ca oamenii; pentru aceea îl ţineau toţi de prost.

Intr'o zi iată că le murì tatăl lor şi le lăsă numai un bour. După ce i-au făcut cormanda cum se cade, au dat să împărţească bourul acela. Dar cum să poată ei aceasta? Un bour cum să-l împărţească ei în trei părţi fără de a-l tăià? Au început a se certà. Unul ziceà că i se cuvine numai lui bourul, pentrucă el a grijit mai mult de dânsul; altul ba ca să fie al lui, pentrucă el a căutat mai mult pe tată-său când a fost bolnav, al treilea ba nu, ca să fie al lui, pentrucă el a grijit gospodăria mai mult; şi aşà nu se puteau învoì nicidecât.

Sfătuindu-se şi încolo şi încoace cum să împărţească bourul, a zis mai pe urmă unul: «Ştiţi fraţii mei cevà? Eu socot să ne facem fiecare câte un ocol, şi după aceea să dăm

www.dacoromanica.ro

bourului drumul, și într'al cărui ocol se va băgà al aceluià să fie!»

Cu acest sfat s'au învoit tustrei și așà au început fiecare să facă câte un ocol. Cei doi frați mai cuminți și-au făcut niște ocoale frumoase de răslogi, și le-au umplut cu fân și pe dinăuntru și pe dinafară; dar Pepelea a ridicat un ocolaș numai din frunziș și n'a mai pus nimica într'însul.

Când a dat bourului drumul între ocoale, a mirosit numai fânul dela ocoalele celor doi cuminți, și s'a dus după aceea de a intrat în ocolul lui Pepelea și a prins a roade la frunze.

Așà dară a rămas lui Pepelea bourul, și ceilalți frați nu aveau nici o gură pentru aceasta, căci așà le fusese învoiala.

Pepelea aveà amù bourul, dar nu știà ce să înceapă cu dânsul. El de mic umblà numai lela încolo și încoace: de lucru greu nu prea se apucà, de gospodărie nu căutà niciodată, și nici nu-i plăceà lui aceasta. Neștiind el așà dară cum să lucreze cu bourul, și-a propus ca să-l vânză. Intr'o zi de târg s'a pornit la drum și mergând amù cât au mers, iată că a întâlnit un om venind dela târg, și dându-i bună cale, l-a întrebat:

«Mă rog, da cum se vând boi ca al meu în târg?»

«Că, tot s'ar vinde», îi răspunse omul în batjocură, «dacă i-ai rupe coarnele».

Pepelea i-a mulțumit și s'a apucat de i-a rupt bourului coarnele, și mai ducându-se o bucată s'a întâlnit cu alt om. Și pe acesta l-a

www.dacoromanica.ro

întrebat: «Bade! da vându-se boi ca al meu în târg?»

«Tot ai luà bani buni pe dânsul», îi zise omul în glumă» dacă n'ar aveà urechi!»

Pepelea s'a apucat de i-a tăiat şi urechile. Şi mergând mai departe a întâlnit pe alt om, şi iarăş l-a întrebat, ori de se plătesc boi ca ai lui în târg? omul i-a răspuns: «Da! s'ar plăti cum s'ar plăti, dacă n'ar aveà coadă!»

Pepelea i-a tăiat şi coada şi călătorind mai departe a dat peste alt om şi l-a întrebat: «Bădişorule, da se tot vând boi ca al meu în târg?»

«Tot s'ar trece» îi răspunse omul «numai are prea mari ochi!»

Pepelea a luat şi i-a scos ochii. Mai ducându-se o bucată de loc, s'a întâlnit iarăş cu un om. Şi pe acesta l-a întrebat tot aşà, şi el i-a răspuns că boii cei cu trei picioare se plătesc mai bine.

Pepelea n'a mai aşteptat multe şi fiindcă se înserase acum a tras într'o pădure sub o hâşcă foarte înaltă şi groasă, şi a tăiat bourului şi un picior. Bourul nu s'a mai putut ţine acum pe picioare şi a picat jos. Pepelea l-a legat de hâşca aceea până mâine de dimineaţă şi apoi aveà să meargă mai departe la târg cu dânsul. Şezând aice amù până spre miezul nopţii, iată că s'a pornit o furtună grozavă, un vânt ca acela că-ţi păreà că se răstoarnă toată pădurea. Toţi copacii au început a se clătinà şi hâşca aceea a scârţâî. Atunci a să-

www.dacoromanica.ro

rit Pepelea care atipise puțin, drept în picioare, căci lui i se păreà că hâșca l-a întrebat, ori de i-i de vândut bourul, și-i răspunse: «Da mi-i de vândut!» Hâșca iarăș mai făceà scârț, scârț! Lui Pepelea i s'a părut că l-a întrebat ce cere, și răspunse: «Eu cer o sută de lei!» Hâșca mai scârțâește. El a socotit că zice că-i prea mult, dar nu vrù să lese nimica. Hâșca mai scârțâește, lui Pepelea i se păreà că-i dă optzeci de lei. «Ei bine!» îi răspunse el cam socotindu-se puțin «fie și optzeci de lei! Dar când mi-i da paralele?» Hâșca, clătinată de vânt, mai face iarăș scârț, scârț!

«Până Marți să te aștept eu?» îi zise Pepelea, «bine! dar să știi că eu de bună seamă oi venì Marți; numai caută să-mi fie banii gata că apoi nu ne-om prea învoì».

După aceasta a luat Pepelea și s'a dus acasă, iar bourul l-a lăsat legat acolo. Acasă l-a întrebat frații, că ce-a făcut cu bourul?

El li-a răspuns; «l-am vândut;»

«Dar cu cât?»

«Cu optzeci de lei?»

«Cui l-ai vândut?

«Ia la un copac în pădure!»

Și spunându-le încă cum a grijit el pe bour după sfatul oamenilor, a început frații a-l râde și a-l mustrà, că de ce a fost așà de prost și s'a dat înșelat de toți, și de ce nu li-a vândut lor bourul, că dela dânșii ar fi căpătat măcar de mâncat și de îmbrăcat, dar acuma pe bour l-or mâncà lupii în pădure și el are să

www.dacoromanica.ro

piară așà de foame. Lui Pepelea nu-i prea plăceà să-l povățuească alții, ori să-l mustre pentru neghiobiile lui, de aceea s'a cam supărat pe frații săi și le zise: «Ce știți voi ce-i în lume! Bourul a fost al meu, și eu am făcut ce-am vrut cu dânsul. Și vouă nu vă pasă nimică!» Cu aceasta a astupat gura fraților.

Marția viitoare a mers Pepelea la haşcă în pădure, ca să-i ceară banii. Aicia n'a aflat nimică, decât curmeiul legat de haşcă și ciolanele în jurul ei. Lupii au fost mâncat bourul, dar Pepelea socotià că haşca l-a crampoțit, și i-a zis: «Noà! am venit acuma! dă-mi banii!».

Din întâmplare iarăș bătеà vântul, și haşca tot făceà scarț, scarț. Lui Pepelea i se părеà că se roagă s'o mai aștepte încă până Marți. El nu voi întâi nici decât, dar tot scârțiind haşca, s'a înduplecat dela un timp și i-a zis: «Bine, fiindcă mă rogi, te-oiu mai aşteptà până Marți, dar să știi că de nu mi-i da atunci banii, are să fie moartea ta, că eu n'oi șăguì, ci de bună seamă am să te taiu, de nu ți-i ține cuvântul.

In Marția viitoare a venit Pepelea iarăș la haşcă, încă acuma cu un topor în mână și a întrebat-o; «Noà! îmi dai banii acuma, că am venit după dânșii?»

Astăzi nu mai bătеà vântul, și haşca tăceà molcum. Mai strigă Pepelea de vreo două-trei ori către dânsa, dar haşca nu-i dă nici un răspuns. Atunci Pepelea, mânios, se răstì către

www.dacoromanica.ro

dânsa zicându-i; «ce? tu taci! Nu vrei nici să vorbeşti cu mine? Te-ai prea fudulit, haşcă vicleană! ştii tu că mi-ai mâncat avuţia toată, şi acuma nu vrei nici să-mi plăteşti? N'am fost eu încă destul de bun că te-am aşteptat atâta vreme, şi tu acum te mândreşti şi nici nu-mi răspunzi? Heei! stai tu; că eu ţi-s popa tău. Hoţii şi înşelătorii n'au milă înaintea mea!» Zicând acestea, a înhăţat toporul şi a început a o tăià dela rădăcină, şi când a fost curmat partea cea mai tare, numai ce vezi că se cumpăneşte haşca şi se izbeşte jos cu un vuet asa de grozav, de a răsunat toată pădurea! Ea erà plină de galbeni, de sorocoveţi şi ruble, şi răsturnându-se jos, s'a vărsat o grămană înaintea lui Pepelea. Văzând Pepelea atâta avuţie înaintea sa, s'a mirat foarte şi a zis în sine: «Na! dar înşelătoare şi sgârcită a mai fost haşca aceasta în vieaţa sa. Ea numai bani a mâncat în toată vieaţa, bani agonisiţi cu nedreptul ca şi dela mine; de acea s'a şi uscat ca easca!»

Pepelea erà un om foarte cu dreptate; el n'ar fi luat dela nime nici o para degeaba, dar nici nu suferià ca să nu i se dee şi lui aceea ce i se cuvenià. De aceea el şi-a numărat din această grămadă de bani numai optzeci de lei, cu cât se tocmise cu haşca, şi luându-i a plecat cu ei acasă.

Văzându-l fraţii lui cu bani în mână, s'au mirat foarte, de unde să-i fi căpătat el, şi l-a

www.dacoromanica.ro

întrebat cu binișorul; «Frățioare! dar de unde ai tu bani aceștia!»

«Aceștia-s banii bourului!» le răspunse Pepelea. «Cum se poate aceasta?» ziseră ei «că tu ți-ai vândut bourul la o hașcă, după cum ne-ai spus, și apoi cum de vii tu la bani dela dânsa?»

Pepelea erà om deschis; el n'a ascuns nimică înaintea fraților săi, ci le-a povestit toate cum s'a întâmplat și cum că se află la hașca aceea o mulțime de bani. Frații lui s'a bucurat foarte de aceasta și ziseră în sine; «Tot îi Pepelea nostru prost, că ni-a spus și nouă toate! N'ar fi fost pentru dânsul mai bine să fi tăcut, să fi luat comoara singur, și-ar fi putut să fie cel mai bogat om și să trăească boerește?» După aceea a rugat pe Pepelea ca să meargă cu dânșii în pădure și să le arate și lor comoara aceea. Pepelea nu prea voià dintr'un început, dară pe urmă s'a învoit și el, mai ales după ce i-au spus frații că comoara aceea nu e averea dreaptă a hașții, ci că niște fugari din timpurile vechi au ascuns-o acolo cu gândul sau s'o ieie ei când s'or întoarce înapoi, sau s'o folosească alții cari vor găsi-o în urma lor, și că ea este menită pentru dânșii, deoarece el a găsit-o, și că de aceea ar fi bine ca s'o aducă acasă și s'o împărțească frățește. Pepelea i-a apucat că i-o duce la comoară. Spre a o puteà cărà acasă, frații au împrumutat vreo trei care din sat, zicând că au să aducă niște lemne din pădure.

www.dacoromanica.ro

Pepelea s'a dus cu dânşii de li-a arătat haşca aceea, şi ei au încărcat comoara toată şi a venit acasă cu dânsa. Când la împărţit li-a venit prea greu să numere ei atâţia bani, şi a trimes pe Pepelea la popa din sat, care le erà nănaş, să le facă bine cu pătrarea, dară, pentrucă se temeà ca să nu fie văzuţi că a găsit o comoară, a dat de grijă lui Pepelea ca să nu spună popii nimică, zicându-i: «de te-a întrebà nănaşul la ce ne trebueşte pătrarea, tu să-i spui că avem de măsurat mălaiu!»

Mergând Pepelea la popa, acesta l-a întrebat; «La ce-ţi trebuie, finule, pătrarea?» dar el, cum erà cam într'o ureche, i-a răspuns: «I-a avem de măsurat nişte bani-mălai?»

Nănaşu-său s'a mirat foarte, ce să fie aceea «bani-mălai» şi dându-i pătrarea a cugetat: «Lasă! Că m'oiu duce şi-i voi pândì, să văd şi cu ce-i aceea bani-mălai!»

Pepelea li-a adus pătrarea şi fraţii s'au dat la măsurat, dar se tot temeà să nu li iaie cinevà sama, şi să zică pe urmă că ei au furat bani şi aşà să-i ducă la spunzurătoare, şi au trimes pe Pepelea afară să cerce, ori nu i pândeşte cinevà, şi pe cine va aflà, să-l bată bine, ori să-l omoare. Pepelea a apucat o măciucă şi ieşind afară, a dat peste nănaşu-său, pândind sub fereastră, şi trântindu-i cu măciuca aceea peste cap, l-a omorît şi l-a aruncat apoi într'un heleşteu dinaintea casei, şi a intrat iarăşi înăuntru. Fraţii lui auziseră vuetul acela

www.dacoromanica.ro

acela afară și l-au întrebat ce este și pe cine au găsit el și ce au făcut cu dânsul?

«Nu-i nimica răspunse Pepelea; ia am aflat un țap rozând pe prispă și l-am dihocat și eu și l-am asvârlit în helești!»

Ei n'au vrut să-i creadă, și ridicându-se unul de jos, s'au uitat pe fereastră, și văzând pe popa în helești numai cu barba afară, au strigat deodată. «Da ce-ai dires tu măi Pepelea? Acela nu-i țap, ci nănașul! Vai de capul nostru! Ce să facem noi acuma, că de-or auzi oamenii c'ai omorît pe popa, au să ne ucidă pe toți!»

«Hm!» zise Pepelea posmorît; «voi mi-ați poruncit să ucid pe acela pe care l-oiu află afară; nu-i vina mea!»

Acuma au început ei a se văierà, pentrucă li erà frică să nu-i oblicească cinevà și ziseră: «De geaba ne mai văierăm noi! Pe popa nu l'om mai învia! Deci hai să luăm ce-om puteà duce cu noi și să fugim încotro ne-or duce ochii!»

Frații cei cuminți au apucat la bani cât au putut duce; dară Pepelea au înhățat râșnița în spate și s'au cam mai dus cu toții.

Călătorind ei așà, au ajuns seara într'o pădure, și fiindcă erà foarte întuneric, s'au sfiit să meargă mai departe, ci s'au suit tus-trei într'un copaciu frunzos de lângă drum, și s'au așezat acolo! N'au trecut mult și iată că au sosit o tabără de neguțători, cari au tras peste noapte tocmai sub copaciul acela, pentrucă erà foarte stufos și se puteà ferì bine de ploaie,

www.dacoromanica.ro

de s'ar fi întâmplat vreuna, care şi semăna, pentrucă îmblà nourii în toate părţile. După ce s'au aşezat neguţătorii bine şi-au grijit caii şi căruţele, au făcut un foc mare sub copaciul acela şi căuta de-a rândul mâncării. După ce au ospătat ei, au început să mai vorbească pân'ce li s'a face somn.

Nu trecù mult timp şi zice Pepelea către fraţi; Auziţi voi! mie mi-i prea grea râşniţa, eu o scap!»

«Să nu se afle!» şoptiră ei; «că apoi de bună seamă vom fi vădiţi; şi a fi rău şi de tine şi de noi!»

Au mai ţinut-o el cât au mai ţinut-o, dară dela un timp l-au curmat la mână şi au scăpat-o jos. Picând râşniţa, au făcut un vuet foarte mare printre crengile copaciului. Atunci negustorii pe care-i furase somnul, s'au trezit în data mare, şi spăriindu-se de părăitul crengilor, au rupt-o cu toţii la fugă spre vale. Dar răşniţei, cum a căzut jos i-a sărit roata şi au apucat-o de-a dura la vale după negustori.

Văzând ei această minune s'au înspăimântat şi mai tare, căci socotia că-i necuratul şi au prins-o şi mai groaznic la fugă.

Ei fug, roata după dânşii; ei aleargă roata după dânşii. Dar aceasta ce să fie? ziseră neguţătorii şi i-au cuprins o groază aşà de strajnică, încât au picat leşinaţi jos, şi-au rămas acolo pânce s'au mai răcit şi ş'au venit în fire.

Această spaimă a neguţătorilor a căzut foarte bună fraţilor fugari. Ei s'au coborît îndată din

www.dacoromanica.ro

copaci jos, și au început cociobăi prin căruțele negustătorilor cu marfă; și aflând o mulțime de odoară, au încărcat cei doi frați cuminți cât au putut pe o căruță și înhămând patru cai la dânsa s'au cam mai dus prin lume. De acolo nu s'au mai auzit nimic de numele lor.

Dar Pepelea au găsit printre marfă o pereche de dăsagi cu tămâie și'au înhățat-o pe spate socotind că aceasta nu-i nici ușoară, dar nici preà greà pentru dânsul și au făcut-o într'o parte cu desagii, și au mers și au mers cu dânșii prin pădure pân'ce se făceà amu ziua, și au ajuns la un munte înalt. Aci s'au suit în vârful lui, și strângând o grămadă mare de lemne uscate, au scăparat și-au aprins-o. După ce au ars lemnele toate și s'au făcut un jăratec ca o mare de foc, au turnat acea păreche de disagi cu tămâie de-asupra, și îndată s'au ridicat un fum groasnic drept în sus spre ceruri. Pepelea stà numai de-oparte și privià cu mirare, cugetându-și «ce nimică-i tămâia din biserică pe lângă o jertfă așà de mare ca aceasta!» Atunci numai ce văzù cum se deschise cerul și-i primì jertfa. Dumnezeu ședeà pe scaunul său cu o față galbenă și smolită, că erà cam bolnav și cum a ajuns atâta fum de tămâie la dânsul, pe loc s'au și însănătoșit, și îndată au dat acum unui înger să vie la dânsul, și l-au trimes la Pepelea pe pământ să-l întrebe, ce poftește el dela Dumnezeu pentru binele ci i l-a făcut.

Ingerul au ascultat porunca și sburând la

www.dacoromanica.ro

Pepelea i-au zis: «Eu sunt înger trimes dela Dumnezeu să te întreb ce poftești pentru jertfa aceasta marea ce i-ai adus-o? Cere or și ce vrei, că Dumnezeu e gata să-ți împlinească toate!»

«Eu» răspunse Pepelea, «nu voesc alta nimica decât numai fluerul cela ce-i la Dumnezeu după ușa tindei», căci el știa că după jucătura acestuia joacă ori și ce ființă.

Ingerul a fost într'o clipă la Dumnezeu cu dorința lui Pepelea. Dară Dumnezeu i-au zis: «Mergi îndărăt de-i spune lui Pepelea, că această nu-i niciun fel de răsplată pentru binele cel mare ce mi l-au făcut ci să poftească mai mult, dela mine, căci eu sunt în stare să-i dau orșice!».

Ingerul au venit iarăși la Pepelea și i-au spus toate câte au zis Dumnezeu, dară el n'au vrut nici într'un fel alta cevà, ci au rămas morțiș la fluerul acela. Impărtășind lui Dumnezeu dorința nestrămutată a lui Pepelea, i-au dat Dumnezeu să-i ducă fluerul acela. Cum numai l-au căpătat în mână au și prins Pepelea a sări de bucurie că are acum un odor așà de mare. Dar ce chief și veselie a avut el atunci, când au cercat să zică într'însul, și când a văzut că joacă toate dinaintea sa. Lui Pepelea nu i-au trebuit mai mult să-i fi dat și lumea întreagă!.

După ce au unblat Pepelea o bucată prin lume au ieșit la un sat și-au mers la popa.

Intrebându-l popa ce vrea, i-au răspuns Pepelea că el este păstor și ar voi să se năimească.

www.dacoromanica.ro

«Mie mi-ar trebui un păstor la oi,» zise preotul, «dar pe cât ai vreà să te năimeşti şi ce simbrie ai cere?»

«Eu» răspunse Pepelea, «m'aş năimi până ce-a cântà cucul, şi ce se atinge de simbrie, eu caut mai mult la oameni şi sunt îndestulat dacă'oiu aveà ce mâncà şi ce beà şi ce îmbrăcà!»

«Tare» bine zise preotul; «poţi rămâne la mine ca păstor.»

«Bine» zise popa, care se bucurà în inima sa că a căpătat un păstor aşà de eftin; bine, să aud ce mai voeşti.»

Pepelea i-a şi sărutat mâna şi-i zice:» Domnule părinte să mă ierţi că vorbesc aşà înaintea unei feţe cinstite; eu sunt un păcătos cum a dat Dumnezeu, şi tare aş voi să mă pocăesc şi eu, căci nici nu ştiu de când soseşte ora morţii, şi n'aş vrea să vin înaintea lui Dmmnezeu aşà încărcat de păcate. Eu am patima mâniei şi când mă hărăţeşte cinevà, atunci îs ca şi turbat şi numai ştiu ce fac. Deci Domnule părinte, pe mine m'a sfătuit un om bătrân, că eu m'aş lecuì de toată mânie, dacă mi-ar jupui atunci pielea după spate acela asupra căruia mă mânii eu. Aşà dară, de te înţelegi la aceasta că mi-i jupuì pielea de pe spate, dacă m'oiu mânia cândva, să facem o scrisoare şi să o întărim de martori!»

«Bucuros, prea bucuros!» răspunse popa repede, cugetându-şi; «Lasă că aceasta nu e rău!»

«Dară», zise Pepelea mai departe. Dumneata trebuie să primeşti aceasta şi dela mine,

www.dacoromanica.ro

ca și eu să-ți jupuiesc pielea de pe spate, dacă te-i mânià vro dată asupra mea, să fie încalte o învoială cum se cade!»

Auzind preotul aceasta s'a cam înfricoșat, pentru că se știà de om cam hârțăgos și mănios, și nu prea vrea dintr'întâi să se învoească. iear ne vrând Pepelea altmintrelea se năimească, au primit și popa pe urmă învoiala cuvenită, numai ca să nu scape dela casa sa pe un argat așà de ieftin. Indată s'au scris învoiala pe hârtie s'au întărit de martori, și fie care au căpătat câte un izvod, pe care l-au și strâns bine. Pepelea au căpătat după aceea de mâncat și fiindcă erà amu sara s'au culcat de grabă.

A doua zi s'a sculat Pepelea de dimineață și puindu-i preuteasa merinde într'o traistă s'au pornit cu oile la păscut. El le-a mânat într'o pădure pân pe un picior de plaiu și le-au lăsat aicea să pască, fiindcă erà foarte bună păscătoarea. Pepelea s'a 'ntins pe coasta muntelui la soare, care nu prea pălià tare, pentrucă erà toamnă și scoțând fluerul de sub cureà, au început a zice și a zice de-ți erà mai mare dragul să-l asculți. Atunci toate din prejurul lui a prins a jucà, de se sfărmà nu alta. Mare bucurie aveà Pepelea, când privià la bietele oi, cari jucau înainteà lui de se prăpădià. Ele au tupăit toată ziua la sunetul fluerului, și numai atunci puneà gura pe iarbă, când Pepelea erà foarte obosit și încetà puțintel de a zice.

Sara a mânat Pepelea oile acasă. Popa-l

www.dacoromanica.ro

aşteptà în poartă ca să ia seama, ori de n'a păţit oiţile nimică, şi când le-au văzut aşà de flămânde, l-au întrebat pe Pepelea, pe unde le-au păscut, de nu le-a săturat cum se cade. El i-au spus că le-am dus unde au fost iarba mai mare, şi că nu-i de vină dacă au sărit toată ziua, ca mieii primăvara, şi n'au vrut să pască nimica. Preutul nu-l prea credeà, ci socotià că poate nu le-a adăpat, sau poate-s bolnave, dar băgându-se în staul şi dându-le fân, au văzut că apucà ca lupii, pentrucă erau tripte de foame, şi liniştindu-se, s'au dus în casă.

A doua zi au adus oile şi mai flămânde acasă, pentrucă acuma se mai deprinsese cu fluierul şi cântase din el mai mult decât ieri. Preutul iarăş s'au mirat de ce-s oile aşà late de foame, dar văzând că înflà bine la fân în staul, i-au trecut grijă că-s bolnave.

Tot aşà au mers vreo câtevà zile.

Pe urmă i-au trecut popii de şagă, pentrucă oile lui slăbiseră şi se făcuseră numai abià calde de hitioane ce erà. Deci şi-au propus să meargă într'o zi după Pepelea pe nevăzute şi să-l pândească, ce lucrà el cu oile de le aduce totdeauna flămânde acasă. Aşà au şi făcut.

Pepelea s'au luat de dimineaţă cu oile şi le-a mânat unde au fost iarba mai mândră şi le-au lăsat acolo. Popa l-au tot urmărit îmbrăcat într'un cojoc, nou nouţ şi s'au ascuns între nişte spini ca să nu-l zărească. Când au început oile să pască mai bine, unde n'au prins Pepelea a

www.dacoromanica.ro

zice din fluer la fel de fel de hore unele mai frumoase decât altele; iar oile se apucară la joc, de nu-şi aflau locul. Toate lucrurile săltau împrejurul lui; chiar şi bietul popa dintre spini unde n'au început a supăi şi el acolo şi a se fărâmà jucând, cât şi-a rupt tot cojocul bucăţele şi s'au sgâriat aşà de amarnic, cât se umpluse tot de sânge. Norocul lui că au încetat Pepelea o leacă, fiind acum ostenit de a putut ieşì popa dintre spini şi s'au cam mai dus acasă. Cum l-a zărit preuteasa aşà de sfăşiat şi cu cojocul nou, nouţ rupt, s'au supărat foarte, şi pentrucă erà femeie sfădăcioasă, au început cu gura la dânsul şi a-l suduì, că de ce s'a băgat ca un potlogar de s'au încarcat aşà de grozav, şi de ce şi-au rupt cojocul bun, bunuţ.

Sărmanul popa abià au venit la vorbă din harcătele ei, şi i-au povestit pătărania sa.

Auzindu-l ea că el jucând s'au încurcat aşà de tare şi şi-a rupt cojocul, au început şi mai cu gură şi cu ocări asupra lui şi a-l mustrà cum de a fost el aşà de nebun şi de tont, şi cum de el om bătrân şi moşneag de-a putere-a fi, şi să-l cuprindă aşà jocul, când aude o turluitură de fluer!

«Bine, bine» zise preutul, «vei vedeà deseară, dacă-l va pune să-ţi zică şi ţie, ori de nu vei jucà şi tu!»

«Aracandemine! şi eu încă să joc? Mă socoţi tu aşà de proastă şi copilandră? Vai! că de acestea încă n'am mai auzit! Eu am să pun deseară încă pită în cuptor! Poţi tu să-i spui

www.dacoromanica.ro

să zică și de o sută de ori, pe mine nu m'a zăhăi!»

«Haide, hai!» răspunse preutul. Acuma zici tu așà, dar atuncea te-oi vedeà eu ce-oi direge!»

Seara a venit Pepelea cu oile acasă, le-au băgat în staul și dându-le fân peste noapte, au intrat în casă. După ce au căutat el bine, i-au zis preutul. «Măi Pepele, să-mi zici o leacă din fluer, că preuteasa mea nu vreà să creadă că tu zici așà de minunat cât și oile nu-și dau rând la joc la zicătura ta!»

Pepelea s'au mirat de vorba popii și ne voind să se arate că știe zice din fluer i-au zis, că el nu-i zicaș și că doară numai de urît se încearcă din când în când a șuera și el câte cevà, dară altfeliu nu cântă.

Atunci i-au zis popa ca să nu se mai dee îndărăt, căci el știe că el este zicaș de frunte, și apoi i-au spus toate cum s'au întâmplat, cum l-au urmărit în pădure, cum l-au ascultat cu urechile sale și cum și el a jucat sub un critel, până ce i s'au rupt cojocelul.

Văzând Pepelea că popa le știe toate, s'au înduplecat să-i cânte și 'n casă, și scoțându-și fluerul au început să se tocmească la zis:

Ca să nu mai joace popa și acum s'a legat cu pletele la borta laiții: Mama popii, o babă bătrână și cam groasă, s'au suit într'un boloboc cu fasule în pod, ca să nu-i audă zicătura, iar preuteasa a pus focul din cuptor și au prins să-i pună pânea.

www.dacoromanica.ro

Acum a început Pepelea a zice din fluerul său, şi ziceà, şi trăgeà cu un foc ca acela, că au prins cu toţi a jucà şi tupăi. Preutul se sgălţià cu pletele de borta laiţi, preuteasa jucà cu lopata în mână şi a împrăştiat toată pânea prin casă; bătrâna în pod a început a tupăi cu bolobocul cel cu fasule, buf! buf! poc! poc! Ceştia din casă iar se stărmà de pierit la joc. Preutul a început a smucì laiţa, laiţa pe dânsul, cât acuma mai că i s'a fost coşit pielea de pe cap: Preuteasa nu numai că a fost umplut casa cu aluatul acela, ci a fost spart şi mai toate oalele; iară baba din pod hurducându-se atât, numai ce se auzii un durăt, şi după aceea un trosc! în tindă jos cu boluboc cu totul, de şi-a rupt capul şi a murit.

Intr'această grozavă spaimă au prins cu toţii a strigà, a răcnì, a face un vuet ca acela şi a se rugà lui Pepelea ca să înceteze odată, că-i va omorî pe toţi. Dar el văzându-i aşà de aprinşi la joc, ziceà din fluier şi mai cu inimă şi mai minunat şi numai atunceà s'a lăsat de fluerat, când nu mai puteà zice de râs; după ce s'au ogoit şi s'au descurcat preutul de laiţă, a început să-l cam cârteascâ pentru daunele ce i-a făcut. Atunci Pepelea i-a răspuns că nu-i vina lui, şi apoi să nu se prea mânie, ci să-şi aducă mai bine aminte de învoiala lor cea dintru început.

Preutul n'a mai vrut să-l mai usture şi spatele, şi s'au mălcomit; abià cu mare greutate

www.dacoromanica.ro

au pus ei toate în rânduială şi pe biata bătrână pe laiţă, şi s'au dat la jălit.

Acum trebuià să se gătească de comândă şi să-i facă bietei babe şi un praznic. Cum aveau ei de toate ce li trebuiau, numai lemne nu aveau de ajuns acasă.

Dimineaţa a trimes popa pe Pepelea cu un car, în pădure după lemne. El s'a băgat unde erà pădurea mai deasă şi mai fioroasă, şi desjugând boii, i-a legat la prăţap, li-a dat cevà fân dinainte, şi-a mers după acea la strâns lemne prin pădure. Culegând aşà de prin toate părţile, numai ce vede că vine un urs şi cu un lup la boi, şi se apucă de dânşii. Pepelea a strigat să li dee pace, căci de nu, vor trage ei în locul lor. Ei au început numai să mărănească. Pepelea a mai răcnit pe dânşii, dar ei nu i-au temut vorba în seamă, şi a mâncat boii. Atunci a alergat Pepelea la dânşii de i-a prins şi i-a legat în locul boilor la jug, cugetându-şi, «acum pot încărca mai tare carul, pentrucă am boi mai tari şi mai sătui!»

După ce a grămădit o mulţime de lemne pe car, au înjugat ursul şi lupul la dânsul şi a pornit spre casă. Mergând aşà, a ajuns la un pod. Sub acest pod se aflà o baltă. Acì s'a fost ascuns căpitanul dracilor, ca să sparie boii lui Pepelea. Când a fost carul pe pod, a făcut ucigă-l crucea un harcăt în baltă şi nişte mieunături schimosite, că s'a spăriat ursul şi lupul, şi izbind într'o parte, au rupt o osie la car şi a stricat două roţi. Ce să di-

www.dacoromanica.ro

reagă acum Pepelea? a apucat repede o piatră mare de a trântit-o în baltă de-sub pod. Indată a secat balta, şi Ucigă-l-Crucea a început a ţipà şi-a ţiuì acolo. Pepelea s'a scoborît iute la dânsul, şi l-a prins cu baierul şi i-a spus, ori să-i tocmească [1]) carul, ori îi va face îndata mare capătul. Ucigă-l crucea s'a rugat foarte să-l lase cu zile, că-i va aduce carul cu lemne până acasă. — «Bine» zise Pepelea. Atunci Ucigă-l crucea a şuerat odată în degete cât îţi ţineà urechile, şi s'au strâns în clipă o mulţime de draci, câtă frunză şi iarbă. Acestora li-a poruncit căpitanul să prindă cum şi cu ce vor puteà, şi să înfiripe carul şi să-i ajute a-l duce până în ogradă la popa. Necuraţii au trebuit să-l asculte, şi a început a se apucà de ţinut la car, unul cu mâinile, altul cu spatele, al treilea cu umerii, al patrulea cu capul, alţii cu dinţii, alţii cu pieptul, iar alţii cu cozile, şi aşà departe şi cât plesneşti din pălmi, au fost iarăş carul la loc cum a fost, şi Pepelea s'au pornit mai departe.

Când au ajuns acasă la poartă, a strigat pe popa: «Părinte, părinte! vin de-mi deschide poarta!» Cum l-a zărit popa, s'a băgat în toate boalele şi s'a temut să-i deschidă poarta, zicându-i: «Deschidăţi-o ursul şi lupul, căci mie mi-e frică de dânşi!»

Ei au început să mornăească atunci. «Da vină, părinte de-mi deschide poarta!» Mai zise

---

[1]) dreagă.

www.dacoromanica.ro

Pepelea, «că aș deschide-o cu singur, dar mă tem să nu mi se sparie boii, și să-mi fugă!»

Văzând popa încă și atâta mulțime de draci cu dânsul, s'a îngrozit și mai mult, și ne vrând să-i deschidă poarta i-au zis; «Să ți-o deschidă dracii, ucigă-i crucea, căci mie-mi trece prin spate numai fiori de groaza lor!.»

Auzind dracii glasul popii, au început a țiui și a răcnì, zicând fiecarele; «că eu n'o pot deschide fiindcă țin carul cu umărul!» altul «cu dinții» altul «cu spatele» mai altul: «cu coada»! și așà s'au răspuns toți răcnind și strigând cât clocotia tot împrejurul.

De aceasta s'a înspâimântat bietul popa și mai groasnic, și nevrând mai într'un chip să vie la poartă, s'au repezit iute Pepelea de au deschis-o, și au intrat cu carul de lemne în ogradă, și după ce l-au tras la locul lui, a dat drumul la draci, cari s'a și cărat într'o clipă țipând și stricuind de se cutremura pământul. Pepelea a desjugat ursul și lupul și vreà să-i bage în grajd; dară popa a răcnit pe dânsul să nu se afle să-i bage lui dihăniile acelea în staul că i-or mânca oile și alte vite. Pepelea i-a răspuns să n'aibă frică că aceștia îș boii lui, și trag mai bine la jug decât zece alții. Dar popa a strigat să li dee drumul îndatamare, căci lui nu-i trebuesc de acești boi la casa sa!

«Bine dară!» răspunse Pepelea numai să nu fie vina mea, că aceștia-s pentru boii Dumnitale, pe cari i-au mâncat în pădure!» și apoi li-o dat drumul. Indatămare au apucat unul

www.dacoromanica.ro

într'o parte și altul în altă parte, și s'au cam mai dus în pădure. Popa cam venise puțin, în mânie și începuse a se oțări, dar Pepelea i-a spus cu binișorul ca să ia seama la învoială și să n'o strice, că va pățì rău. Popa se domolì atunci, și fiecarele se apucă treaba sa.

Mai după aceea au trimes popa pe Pepelea în staulul oilor, ca să taie care oaie se va uità mai întâi la dânsul. Pepelea a îmbrăcat un cojoc pe dos și intrând în staul s'au speriat toate oile și îndesându-se într'un colț s'au uitat toate, ș'a început să le jupuiască.

Popa a așteptat cât a așteptat să vie Pepelea cu oaia jupuită gata, dar el nici de loc. Dela un timp i-a fost prea lungă așteptarea și s'a dus la dânsul în staul și l-a întrebat;

«Da ce faci tu aice?»

«Jupuesc oile», răspunse Pepelea repede.

Când și-a văzut popa toate oile tăiete, a început să-și frângă mâinele și să strige. «Bată-te-ar Dumnezeu să te bată! da ce daună mi-ai făcut tu mie! Cine ți-a zis să tai tu toate oile? Nu ți-am spus eu agreiat, că numai pe aceea s'o tai, care se uită mai întâi la tine? O! tu bătutu-le de stele! «Și în necazul său voià popa să se apuce de dânsul să-i tragă vre-o două; Pepelea a sărit atunci iute înaintea lui și-i zise:

«Părinte, i-ați seama și nu te mânià, că nu-s eu de vină; eu ți-am împlinit numai porunca. Ele s'au uitat toate deodată la mine și eu le-

www.dacoromanica.ro

am tăiat pe toate. Așà dar nu stricà învoiala și nu mă face să-mi stric cuvântul».

Popa n'a avut încotro, ci a trebuit să zică că-i bine, măcar că-i erà inima plină de amărăciune. Dar ce să facă acuma cu atâta carne? Aveà să se strice toată, pentrucă n'avea atâți mâncători. Deci dară ca să mântuie carnea și să facă și o faptă bună și plăcută lui Dumnezeu, a poruncit lui Pepelea să cheme tot satul pe mâne la praznic. Pepelea i-a împlinit strâns porunca, și nici o casă n'a rămas necălcată și nechemată de dânsul.

A doua zi s'au adunat tot satul la popa. El li-a întins mese peste mese și a mâncat și a ospătat pentru sufletul tuturor morților, până amù într'un timp când au început a se ridicà mai ales nevestele cari aveau copii mici pe acasă. Popa și preuteasa a prins a le îmbià și a le rugà să mai îngăduească, că nu de mult au venit, și le-a spus că are prea multe bucate și s'ar stricà dacă nu le-ar ospătà astăzi toate. Nevestele nu voiau nici într'un chip să rămâie, jelindu-se că li-or plânge copiii pe acasă, și că ele ar mai îngăduì bucuroase, dacă ar aveà copii aice.

«Aceasta se poate face de grabă» zise popa, «eu voiu trimete pe loc după copii, fiți liniștite și îngăduiți numai aice!»

Nevestelor încă le mai plăceau bucatele, pentrucă așà nu se întâmplă totdeauna și au rămas. Popa a trimes pe Pepelea cu un car după copii pe la casele oamenilor. El a înjugat

www.dacoromanica.ro

la un car mare patru boi, a pus otgonul și drucul în car, și înhățând o furcă de fier în mână, s'a pornit cu carul prin sat. Umblând pe la case tot strigà: Unde sunt copii mititei să iasă afară, că am să-i duc la popa să li dee colaci, iar mamele lor țâță! Și cum ieșià vreunul sau îl scoteau alții, îndată îl înțepà cu furca cea de fier și-l aruncà în car. El a mers pe la toate casele și așà a încărcat tot carul cel mare plin cu vârf de băieți mititei și legându-l cu odgonul, au venit acasă la popa.

Ce plânsete, ce strigăte și bocete s'au ridicat deodată când a intrat Pepelea în ogradă cu carul încărcat de copii înțepați și și-au zărit mamele copiii lor morți într'însul. Erà o minunăție și o grozăvie între toți, numai popa nu puteà să se mânie și să strige, pentrucă i-ar fi fost atunci spatele jupuite. Au plâns bietele neveste și au bocit cât au bocit, dară dela un timp s'au mai ogoit. Și ca să nu aibă cheltueală multă cu înmormântăciunile, li-au juruit popa că va îngropà fiecăruià copiii degeaba și așà a avut ce astruca o săptămână întreagă în toată ziua de dimineață până seara.

Lui Pepelea nu i-a fost nimica pentrucă el s'a desvinuit în scurt zicând: Eu așà știu că se umblă cu carul, și dacă au murit copiii nu-i vina mea; pentrucă și fânul și snopii îi încarci și-i străpungi așà, și lor tot nu li mai este nimică!»—cam șchioapă desvinuire dar pe atunci tot a trecut.

Pepelea tot s'a învoit cu popa pân' ce au

www.dacoromanica.ro

trecut patruzeci de zile dela moartea bătrânii. Atunci a vrut popa să sărbeze în biserică un parastas pentru sufletul ei, şi mergând într'acolo cu preuteasa cu totul, au lăsat acasă pe Pepelea şi i-au poruncit ca să iee seama de copilul cel mic şi să-l curăţească, când îl va vedeà spurcat, şi apoi să păzească zama din oală să fiarbă la foc, şi să puiă într'însa câte o coadă de mărar de cimbru şi de pătrunjel.

Preutul aveà numai un copilaş mic de ţâţă, şi ca micul şi întâiul fiu până acuma îl aveà foarte drag. După ce s'au dus popa şi preuteasa la biserică, s'a uitat Pepelea la copilaşul din leagăn şi văzându-l spurcat a alergat la dânsul, l-a apucat iute din leagăn, şi ne mai văzând cum se curăţeşte copiii cei mici, a crezut că trebue să-l curăţească ca pe o găină. De aceea l-a tăiat, l-a opărit, l-a spintecat, i-a scos toate măruntaiele, şi spălându-le frumuşel le-a înşirat prin pari afară la soare; după aceea a spălat şi leagănul cum se cade şi l-a pus pe stâlpul porţii. Acum socotià Pepelea că a isprăvit o poruncă de-a stăpânului său şi s'a apucat şi pe ceealaltă.

Popa ţineà la casa sa trei dulăi harnici, cari se chemau Marar, Cimbru şi Pintrejel. Pepelea a cugetat că popa i-a zis că acestora să li taie cozile şi să le pună în zamă. Cu mare greu şi mai cu muşcături a prins Pepelea pe fiecare dulău şi li-au tot tăiat coada. Cozile acestea erau foarte flocoase, ia cum sunt pe la cei dulăi, şi aşà cum erà, le-a clătit pu-

www.dacoromanica.ro

țin în apă și apoi le-a pus în zamă la foc să fiarbă.

Numai bine a fost el gata cu toate, și iată că a sosit și stăpână-său cu preuteasa dela biserică. Ei au intrat în casă neuitându-se pe afară, pentrucă erau foarte flămânzi, și a întrebat pe Pepelea, ori de-i zama gata?

«Trebuie să fie de acum gata», răspunse el, că a tot fiert d'atuncia; ia, doar cozile celea n'or fi încă fierte bine, pentrucă's prea flocoase, și dumneata nu mi-ai spus să le tund!»

Preutului și preutesii nu le plesnià prin cap și-i ziseră să li puiă masa amù cum o fi, pentrucă-i curmà foamea! Pepelea li-a turnat zama cu cozi cu totul și li-a pus-o dinainte pe masă.

Un trăsnet i-a lovit deodată, când a văzut cozile cele de câne în zamă, și că li-au spurcat-o de nu pot să mănânce acuma nimica! Popa de supărare a început cu rău la dânsul, dar Pepelea i-a zis: «Numai nu te supără, părinte, căci învoiala încă nu-i ruptă. Eu ți-am împlinit numai porunca! Ea caută și mânele mele câtu-s de sgâriate, căci ei nu se dau să li tai cozile!»

Preutul văzù că nu-i de mânie acì și s'a molcomit; dar picându-i copilul în cap, l-a întrebat ce a făcut cu dânsul?

«N'avea grije, părinte», zise Pepelea, «că ți-am împlinit și porunca aceea! Și-am curățit cum îi ghiocul, și l-am pus ș'acolo pe stâlpul porții ca să se sbicească.

www.dacoromanica.ro

Când ș'a văzut popa băiatul spintecat, a încremenit numai! Ce să mai facă el? De bătut nu puteà să-l bată, de alungat iarăș nu, pentrucă nu sosise încă vremea. Ce să direagă ei și cum să scape de dânsul? Acum trebuià să părăsească sau el sau ei casa, căci la un loc nu mai erà loc să rămână, pentrucă să temeau popa și cu preuteasă să nu le iaie și lor zilele dela un timp. In frica și nedumerirea lor cea mare s'au sfătuit popa cu preuteasa, ca adoua zi, când va merge Pepelea cu vacile la apă, să trimeată mai nainte pe hargata, care o mai aveà și ei, să se suie într'un copac, care se află lângă părâu, și când va ajunge el cu vacile acolo să strige ca cucul, și așà poate se vor curăți ei de dânsul.

Sfatul nu a fost rău, și ei au făcut așà. Când a sosit Pepelea cu vacile la adăpost, a prins a strigà hargata de pe copaci: «Cucu! Cucu! Cucu!»

Pepelea își cugetà: «Acuma-i iarnă și cântă cucul? Hm, minunat lucru!» Și plecându-se la pământ, a apucat o piatră vârtoasă mare și a făcut sfârr în copaci cu dânsa, și a pălit pe biată hargată în cap de a picat moartă jos. «Na!» zise Pepelea, «nu ți-a degerat cloncul măi cucule; de acum știu că nu mi-i mai cântà tu mie, măcar să se împrimăvăreze și de o sută de ori!»

După ce au băut vacile bine apa, le-au mânat acasă. Aice i-au ieșit popa înainte, și l-a întrebat, ori de n'a auzit cântând cucul?

www.dacoromanica.ro

«Ba da, părinte!» răspunse Pepelea, «l-am auzit, dar i-a şi înghețat îndată clonțul, şi acum zace mort acolo pe malul părâului».

Auzind popa aceasta, a înlemnit şi mergând la părâu, au aflat pe hargată moartă jos.

Abiă a adus-o acasă ca s'o comănde şi pe dânsa. Acuma-i stă bietului popă toate mințile în loc, căci nu ştiă ce-a mai face şi ce-a mai direge ca să scape teafăr şi să se curățească de Pepelea. Cugetând în toate părțile, au mai venit la una, şi zise către preuteasă: «Auzi tu, femeie hăi! să împli trei saci cu cenuşă, ca să nu ştie Pepelea, şi l-om trimete la moara dracilor cu dânşi să-i macine, că de acolo cu bună seamă nu s'a mai întoarce, că dracii nu pricep şaga, şi găsindu-l pe dânsul de înşelător, i-or luà zilele, şi aşà ne-om mântuì şi noi de el!«

«Bine!» răspunse preuteasa, şi i-a pus toate în rândueala ca să plece cât de dimineață.

După ce s'a zărit de ziuă, a luat Pepelea traista cu merinde, şi, înjugând boii la o sanie, a pornit la moara dracilor.

In deseară a fost acolo. Aice, desjugat, a pus fân la boi, şi băgând sacii în moară, a dat că într'înşi nu-i grâu, săcară şi popuşoiu, după cum îi spusese popa, dar n'a prea băgat de seamă, ci i-au aşezat într'un ungher. După ce s'a înoptat bine, a făcut un foc în moară, şi, scoțând o bucată de slănină, au pus-o pe-o țiglă şi a început s'o frigă la jăratec. In moară nu se aflà nimică; căci ea erà pustie. N'a în-

www.dacoromanica.ro

târziat mult și iată că a venit un drac la dânsul, și punându-se lângă foc, s'a dat la vorbă cu Pepelea. Vorbind ei ba una, ba alta, a cerut dracul să-i dee și lui o bucată de slănină. Pepelea n'a vrut, dar năcăjindu-l mult, i-a zis: «Mergi pe lătoace și-ți vei prinde acolo destulă slănină pentru tine!»

Dracul s'a dus, și a prins o broască râioasă și înțiglind-o, a venit la foc să și-o prăjească și el, și când s'a înfierbântat broasca, a început să curgă din dânsa niște zoi spurcate. Dracul în bucuria lui că curge și din bucata sa untură, a început tot s'o tot lipească de slănina lui Pepelea și să i-o spurce. Pepelea îi tot ziceà: «Măi drace! nu-mi spurcà slănina că tu-i pățì rău!» Dar dracul ca să facă în ciudă, pentrucă vedeà că nu-i prea plăceà, atingeà și mai des cu friptura sa de slănina lui Pepelea. Pepelea însă tot strigà pe dânsul să-i dee pace, că de nu, va vedeà ce va pățì. Dracului nu i-a venit la socoteala că strigà Pepelea pe dânsul și l-a întrebat: «Cine ești tu și cum te chiamă de te răsteștì așà asupra mea? Nu știi tu că aceasta-i moara noastră?»

«Cine sunt eu, vei vedeà», răspunse Pepelea; «cât despre numele meu să știi că mă chiem *Eu singur*, și dacă am venit la moara voastră, apoi tu de acestea să faci cu mine? Ori se cuvine ca să te porți tu așà?» Zicând acestea, unde a înhățat Pepelea slănina dupe jăratec cum fierbeà ea mai grozav în untură, și unde

www.dacoromanica.ro

nu mi-l loveşte pe drac peste ochi de i-au plăsnit sgăiţii.

Atunci a prins dracul a strigà, a ţipà şi a răcnì, că îndată mare s'au strâns dracii câtă frunză şi iarbă şi năsip în mare şi a început a-l întrebà că ce-i este. El a arătat la ochi că i-au plesnit sgăiţii.

«Cine ţi-a făcut ţie cevà? Cine ţi-a scos ochii?» îl întrebară dracii mai departe. Dar el răspunse: «Eu singur!» arătând pe Pepelea, pentrucă socotià că aşa-l chiamă pe el, după cum îi spusese mai 'nainte.

Ceilalţi draci nu-l pricepură şi cugetară că el singur, adică el însuşi şi-a făcut aceea şi-i ziseră: «Hm? apoi ce-ţi suntem noi de vină, dacă ţi-ai fript ochii. Să iai seamă altădată mai bine!» Dar el bietul nu-şi află loc de ţipăt şi de vaiet şi tot strigà: «Eu singur, eu singur, mi-a scos ochii?» Văzând Pepelea atâta mulţime draci împrejurul său, au mers la cel mai mare dintre dânşii şi i-a zis: «Foarte bine, aşà vă purtaţi voi? Eu un străin, am venit aicea întâiaş dată la moara voastră şi iată ce mi-aţi făcut. Eu am adus trei saci! unul cu grâu, altul cu secară şi celalt cu păpuşoi, ca să-i macin aicia, şi voi mi-aţi furat toată pânea şi mi-aţi pus în locul ei cenuşă, şi acuma încă mai strigaţi asupra mea! Oare aşà se cade? Ce faimă să aduc eu acum pe la oameni despre voi şi moara voastră! Hm! să mai vie cinevà vreodată la dânsa? Ba lasă! că eu cu cine m'oiu întâlnì, tuturora am să li spun să nu

www.dacoromanica.ro

se mai trudească aicea, că voi li furați toată pânea și li puneți cenușă în locul ei!»

Auzind dracii această, i-au răspuns că nu poate să fie una ca aceasta.

«Da cum nu se poate?» zise Pepelea, «căutați numai singuri în saci și veți vedeà!»

Dracii au deslegat sacii și cercetându-i, i-au aflat toți plini de cenușă, și scuturându-i bine, i-a umplut unul cu făina de grâu pitluită, altul cu făină de secară pitluită și pe al treilea cu făină de păpușoiu, zicându-i lui Pepelea să nu spună nimărui că i s'ar fi întâmplat lui una ca aceasta la moara lor.

Pepelea s'a juruit că nu va lăți nici-o faimă rea și punând sacii pe sanie și înjugând boii la dânsa, a fost a doua zi de dimineață cu făina acasă la popă.

Când l-a văzut popa și preutoasa că întră pe poartă în ogradă și încă cu saci de făină, i-a trănit frica și groaza prin toate mădulările, încât nu mai știau, ori de trăesc, ori de sunt morți!

Pepelea a descărcat făina, au pus-o la locul ei și s'a pus la oaspăț. Dar popa și cu dânsa s'au dus într'o cămară și au prins a se sfătui, că ce să mai facă, ca doară ar puteà scăpà de Pepelea. Sfătuindu-se așà multă vreme, a văzut că acuma nu li mai rămâne alt nimică decât să iaie ce mai au de trebuință din casă într'un sac și să se ducă în lumea mare, încotro i-or duce ochii. «Așadară, preuteasă, zise popa, să pui toate cărțile mele într'un sac, și

www.dacoromanica.ro

mâne din noapte, până nu se va sculà Pepelea, să apucăm lumea 'n cap şi să-l lăsăm pe dânsul aice cu toate, că de-a fi el mult cu noi, de bună seamă că ni-ar luà şi nouă zilele!»

Toate acestea le-a atras Pepelea cu urechea şi zise zâmbind, către sine: «Aha! tot i-s dragi popii spatele, nu vrea să-i le jupuiesc! Dar eu tot trebuie să fiu cu dânsul până va cântà cucul, astfel aş rămâne de minciună! fie ce-ar zice lumea când ar auzì Pepelea nu şi-a ţinut cuvântul!»

Preuteasa a gătit toate după zisa popii şi după aceea s'au culcat cu toţii; dară Pepelea s'a sculat într'un timp de noapte, a deslegat sacul cu cărţile, s'a dat peste cap s'a făcut o muscă şi s'a băgat în evanghelia popii, care erà legată în aur.

Foarte din noapte s'a sculat popa şi preuteasa şi luând sacul în spate s'au cam mai dus socotind! «Mulţumimu-ţi, doamne, că ne-ai mântuit de Pepelea acela!» Aşà au mers ei pân ce erà soarele amù aproape de apus, şi au ajuns la o apă pe care voià să o treacă mai întâi şi apoi să poposească şi să mâie peste noapte. Peste apa aceasta nu erà nici un pod, ei au trebuit aşà dar s'o iaie prin apă. Popa s'a băgat înainte cu sacul pe spate şi preuteasa mergeà înapoia lui. Când a fost prin mijlocul apei, a ajuns capătul sàcului de greu ce erà o leacă în apă. Atunci a strigat Pepelea din cartea aceea: «Sus părinte, că se udă cărţile»

www.dacoromanica.ro

Popa s'a uitat îndată îndărăpt şi a întrebat pe preuteasă ce-a zis ea?

Ea i-a răspuns că nimica?

Mai mergând ei puţin prin apă, iarăş a scăpat popa sacul în apă. Pepelea a răcnit atunci mai tare: «Sus! părinte sus! că se udă cărţile!» Popa a întrebat îndatamare, ori de n'a auzit şi ea cevà?

«Ba am auzit», raspunse preuteasa uimită, strigând o carte din sac: «Sus părinte sus! că se udă cărţile!»

«Aceasta am auzit şi eu» zise popa, oare care carte să fie acea care vorbeşte aşà de înţelept? Cu bună seamă că va fi cea mare legată în aur! O, doamne, ce odor mai avem noi în cartea aceea! trebuie nu maidecât să fie sfântă!»

Cu bucurie şi mare aşteptare au ajuns la mal şi cum a pus sacul câtinel pe uscat îndatamare l-au şi deslegat, ca să scoată cartea aceea şi s'o sărute mai curând. Dar ce spaime şi fiori i-a coprins deodată, când a văzut că li sare Pepelea înainte bucuros şi voios! Când a deslegat popa sacul, Pepelea a sburat, ca muscă, afară şi dându-se peste cap s'a făcut ca şi mai înainte, şi popii i s'a părut că el a fost cu trup cu totul în sac.

Popa a încremenit la fiinţa lui de faţă, dară şi-a adus de grabă aminte de învoiala lor şi n'a zis nimic, pentrucă aici se temeà şi mai grozav decât acasă; el a trebuit să-şi ascundă toată urgia de înaintea lui. Dar Pepelea a început

www.dacoromanica.ro

a se tânguì, după ce s'au aşezat tustrei pe malul apei la şezut, şi a zice: «Of, domnule părinte, câte am păţit eu în sacul cu cărţile mă mir singur cum nu m'am năduşit; dar încă ce frică duceam eu când am trecut prin apă. Vai! Atunci socotiam că m'oiu înecà, că va fi pace de mine, dar dumitale tot ţi-a fost milă de mine şi ai mai ridicat sacul! Vezi! se cunoaşte că eşti om bun, dar şi cu toate acestea le-am suferit numai ca să nu-mi stric învoiala şi să fiu la dumneata pân ce o cântà cucul».

Ce se mai zică, bietul popă? A trebuit să închidă toate în inimă şi să se arate, deşì nu vesel, cel puţin nu mânios.

Pepelea se bucură numai de tonoasele sale cele nemerite şi s'au culcat lângă apă să doarmă, pentrucă înoptase acuma. Dară popa s'a sătuit cu preuteasa, că într'un timp noaptea când va dormì Pepelea mai greu, să-l izbească în apă şi aşà înecându-se se vor curăţì de dânsul.

Pepelea nu adormise încă, ci se făceà numai, şi aşà a tras toate şoaptele lor cu urechia.

După ce au adormit de cu seară toţi, s'au sculat Pepelea şi s'au aşezat între popă şi preuteasă. Intr'un timp de noapte s'a trezit popa şi ghiontește pe Pepelea zicându-i; «Auzi dormi». «Da ce-i» răspunse Pepelea în graiul preutesii.

«Da ştii ce am vorbit noi aseară!» «hai acum şi îl vom împinge repede în apă!»

www.dacoromanica.ro

Era foarte întuneric şi popa n'a cunoscut pe Pepelea şi sculându-se, amândoi au izbit pe preuteasă în apă, şi îndată s'a şi înecat.

Atunci a strigat popa «mulţumescu-ţi, Doamne, că ne-ai scăpat şi de nevoia aceasta!». Şi după aceasta s'a culcat iarăş. Dar Pepelea cugetă: Lasă că ţi-ai făcut tu luna! Voiu vedeà ce mi-or mai aduce ziua de mâne!».

A douazi de dimineaţă s'a sculat popa; dar când a văzut pe Pepelea lângă dânsul, şi pe preuteasa sa înecată, nu s'a mai putut conteni de atâta scârbă şi amărăciune şi a prins a suduì şi batjocorì pe bietul Pepelea, ba încă voià să se apuce de dânsul la bătaie. Dar Pepelea a început a râde şi a-i zice: «Nu aşà de aspru părinte, că singur mi-ai poruncit să-ţi ajut a da pe preuteasa în apă! Şi ce? te-ai mâniat pentru aceasta?».

«Dar cum să nu mă mâniu!», răspunse popa înfuriat; dar de aceasta şi dracul s'ar mânia!» zicând acestea o apucă popa şi mai în răul şi mai cu gura la Pepelea. Dar acesta i-a zis: «Părinte, părinte! adu-ţi aminte numai de învoiala noastră şi te domoleşte, că de nu, nu ştiu ce ţi-or zice spatele!».

Popa nu mai erà de ogoit, el l-ar fi băut într'o lingură de apă, numai dacă ar fi putut, el se stărămà încă şi mai tare de furie înnaintea lui Pepelea.

Atunci Pepelea n'a mai aşteptat multe, şi scoţând învoiala i-a zis: «Na, părinte, aci este scris ce-mi eşti dator şi ce-am să fac cu dum-

www.dacoromanica.ro

neata. Ai călcat învoiala și acum n'ai să-mi spui nici un mârc. De-aș fi om rău ți s'ar cădea altiminterea; dar eu rămân ca om de omenie la învoiala noastră!. Așà dar îndata mâre să mi te pui jos, că de nu, zilele tale sunt în mânele mele!».

Văzând popa că acuma s'a trecut toate și că nu mai are încotro, a prins a se ruga de Pepelea și a se neguța cu dânsul ca să nu-i jupuească toate spatele, ci numai ca de o dutcă de doi grieți, ba de trei, ba de șase. Dară Pepelea i-a răspuns hotărît că despre toate acestea nu stă nimic în învoiala lor și că se tem să nu păcătuească înaintea lui Dumnezeu, dacă și-a călcat cuvântul și nu va împlini învoiala cum se cuvine!. Popa a trebuit numai decât să se puie jos și Pepelea i-a jupuit frumușel spatele. Bietul popa a leșinat de dureri și de amar acolo, unde a și rămas; dară Pepelea i-a luat sacul cu cărticele de le-a deșertat lângă el, și luându-l cu sine a mers mai departe zicând: «Citește părinte aci, în cărți căci sacul nu ți-a trebui mai mult, pentrucă te-or durea spatele să-l porți!. De mi-oi face numai pomană, dacă ți-oi lua greul cu mine!».

Pepelea a apucat-o de aci într'o lature, și mergând amù cât a mers, a ajuns într'o dumbravă de ștejari. Aci a aflat o mulțime de ghindă pe jos și strângând-o și-a umplut sacul cu ea.

Pornindu-se pe drum așà mai departe, a întâlnit o nuntă care venià, pesemne dela cu-

www.dacoromanica.ro

nunie tot strigând şi chiuind. Când au fost Pepelea în dreptul lor, au stat căruţa şi nuntaşii l-au cinstit pe bietul Pepelea. El nu prea s'a dat poftit, ci a supt cam binişor dintr'o ploscă. După aceea l-au întrebat nuntaşii ce are el în sacul acela?. Pepelea li-a răspuns, că ouă!».

«Ouă! strigară nuntăşii «da de unde atâtea ouă?». «Da ia de pe coasta ceea de deal în pădure. Acolo sunt o mulţime; pe jos vă puteţi duce şi culege şi nu vă zice nimeni nimică!».

Auzind nuntaşii aceasta, au alergat cu toţi într'acolo, numai mireasa a rămas singură plângând în căruţă.

După ce nu s'au mai văzut aceia prin pădure, s'a dat Pepelea pe lângă mireasa şi a început a o întreba, de ce-i aşà de supărată, că astăzi e ziua ei de bucurie şi de veselie şi că nu se cade să plângă, ci să fie voioasă ca şi ceilalţi. Dar mireasa a pus nasul în piept şi se sclifosa şi mai tare. Pepelea îi cam pricepu scârba şi întristarea şi-i zise suspinând; «of! draga mea! da cum de-ai putut tu merge după un mire hâd ca acesta!. Nu s'au mai aflat alţi tineri în lume ca să te iaie?».

«Da cum nu», răspunse mireasa, care văzu că-i arată străinul acesta compătimire, «dară părinţii m'au silit să merg după acesta pentru că-i mai bogat decât ceilalţi şi eu n'am putut să li cale cuvântul!»

»Bine!» zise Pepelea, dar n'ai vrea tu să te mântueşti de hâzenia asta de mire!».

«Da cum nu» răspunse mireasa cam ruşinată.

www.dacoromanica.ro

«Ei bine!» zise Pepelea, aceasta-i o nimică goală, numai dacă vrei scoboartă-te dar din căruță, îmbracă straiele mele, ia sacul mieu și te ascunde ia colo în bruciul acela pân ce-om trece noi mai departe, și apoi te vei duce în treabă-ți!».

Ea a făcut așà, iar Pepelea, îmbrâcându-se în hainele miresii, s'a îmbodolit bine pe față și s'a așezat în locul ei pe căruță.

N'a întârziat de acuma mult și au venit și nuntașii înjurând și strigând pe înșălătorul de Pepelea.

De l-ar fi avut atunci la mână, l-ar fi făcut fărâme de mânie, pentrucă și-a bătut așà de tare joc de dânșii.

Ne mai luând seamă la mireasă, au purces înainte, tot strigând și chiuind.

După ce au venit acasă s'au pus la masă, au ospătat până 'n noapte, au mai jucat după aceea și ducându-se oaspeții nuntași pe acasă și astâmpărându-se toate, s'au dus tinerii la somnul cel de cununie. Când să se desbrace mireasa și să se culce, a zis către mire:

«Dragul meu iubite! Te rog să mă lași o leacă până în tindă afară, ca să mă rog lui Dumnezeu, încă odată singură; ca așà m'am juruit eu în feție încă, ca să spun o rugăciune singură înainte de a mă culcà cu mirele meu!»

Mirele însă nu vreà nici decât să-i încuviințeze, pentrucă știà că n'a prea mers cu voie bună după dânsul și se temeà să nu-i facă vreo tonoasă. Dar zicându-i ca să-i lege o frin-

www.dacoromanica.ro

ghie de picior, dacă se teme să nu-i fugă, şi s'o tragă, dacă-i pare că rămâne prea mult, s'a învoit şi mirele, mai ales pentrucă erà acum şi cam tocat la cap, şi a lăsat-o afară.

Cum s'a văzut Pepelea în tindă a fost bucuria lui. Indatamare a furat de acolo nişte veşminte bărbăteşti, a ieşit în ogradă şi aflând un ţap, l-a adus în tindă, şi i-a legat fringhia aceea de picior. Văzându-se Pepelea acum la largul său, sări gardul din ogradă şi se cam mai duse.

Mirele a auzit din lăuntru bătând câine afară şi a socotit că bat la mireasa sa, care s'a dus poate pentru dânsa în ogradă, şi pe care n'o cunosc încă.

A aşteptat amù cât a aşteptat şi ne mai venind ea, a început a sgăţâi din fringhia aceea. Dar ţapul, pe care-l strângea şi mai tare acuma la picior, a început a se smucì şi a sbierà. Aceasta i-a venit mirelui lucru cam ciudat şi ieşind afară, a văzut un ţap în locul miresii sale celei frumoase.

N'a ştiut ce să fie aceasta, pentrucă la părinţi acasă nu şi-a mai aflat mireasa. Pepelea, după ce a scăpat din mâna mirelui, a aflat la un om pe gard un sac, şì înhăţându-l s'a dus mai departe cu el prin lume.

Intr'un loc a aflat o grămadă de rugumătură de ferestreu şi şi-a umplut sacul cu dânsa.

Mergând aşà prin lume, s'a întâlnit cu altul ca dânsul, care purtà iarăş un sac pe spate. După ce şi-au dat ei buna cale, şi şi-au mulţumit unul altuia, s'au prins amândoi la vorbă.

www.dacoromanica.ro

Vorbind ei, ba despre una, ba despre alta, începură a se îmbià unul pe altul ca să-şi schimbe sacii. Al doilea călător aveà în sacul său neşte pietricele, ştiind fiecare ce este în sacul său, şi presupunând ca în sacul celuilalt sunt lucruri mai de preţ, n'au stătut mult la îmbială, ci s'au învoit şi şi-au schimbat sacii. Fiecarele erà voios fiindcă credeà că va fi înşelat pe celalalt. Deci cum şi-au schimbat ei sacii, s'au grăbit fiecarele ca să-l deslege mai curând ca să vadă ce-i înlăuntru, doar ar puteà rade pe celalalt, că s'a înşelalt.

Deslegând ei sacii, şi văzând ce-i lăuntru, s'au uitat amândoi lung unul la altul şi apoi începură a râde cu hohot. Atunci zise Pepelea:

«Mi se pare că ne-am înşelat amândoi!»

«Ba aşà-i» răspunse celalalt.

«Dacă ni s'a întâmplat la amândoi una ca aceastà», zise Pepelea, «se vede că ne potrivim; vrei dar să fim fraţi de cruce?»

«Bucuros!» răspunse celalalt şi îndată s'au îmbrăţişat şi s'au pupat. După aceea au începutt amândoi a cutreerà toată lumea şi de atunci nu li s'a mai auzit nimic de nume.

www.dacoromanica.ro

MARAMUREŞ

(ŢARA OAŞULUI)

www.dacoromanica.ro

Pe vrẹmea împăratului Eliaz-ar s'o ascuns soarele șî luna. Ș'o avut împăratul acela triĭ feciori, ș'o ḑîs că la acela i-a da giumătate împărâțiie la care a afla soarele și luna. Ș'o dzîs cel mai mare că el sa 'nvoie la aceia s'o afle. Da o ḑzîs cătă tatăl său să-l îmbrece cu haine albe și cotunii lui șî pe iel, șî cai albi, care să vadă de ei ca de soare.

Șî s'o luat și s'o tăt dus pînă ce-o 'noptat. Și s'o lăsat de mas pe o cămpit'iie. Și îndatăș cât s'o pus gios, o audzit ceva răhnet mare, șî ș'o dus să vadă ce-i. Ș'o vădzut că-i un cerb în gura unui balaur. Ș'ase s'o spăriet cât tați o umplut lumea, deaba'e o fost doi laolaltă, și s'o dus pân' acasă la 'mpărat. O spus ce-o pățît.

Atunci celalalt de mńijloc a dzîs cătă tată său:

— Nu-i de treabă frate-mńeu, tată. Imbracă-mă pe mine cu cai negri și haine negri să sie noapte pe unde m-oi duce șî dzauă, că io le-oi afa.

www.dacoromanica.ro

Și s'o tăt dus și ăla fecior. Și iar o nemerit și ala fecior chiar in locul ala ce-au măsăluit celalalt fecior. Și iar o audzît ceva larmă ș'aiesta, cât așea s'o spăriet că tăt s'o'mplut lumea. Ș'o mărsu la tată-său, la 'mpărat, ș'o spus că ceva dobitoc i-o spăriet cai, cât nu i-o mai putut opri.

Atunci cel mai mńic fecior a dzis cătă tată său:

— Tată, spusu-ț-am că nu-s de treabă ceialalți feciori a tăi. Ț-am spus mai nainte că io de nu le-oi afla soarele și luna, nu le-or afla nicî care.

Și s'o luat și s'o dus acel mai mńic și și pe-acela l'o spariet dobitocul acela care o spăriet pe ceilalti feciori. Ș'o rătăcit print'un deal ș'o dat de-o babă că ședе într'o căsuță mńică în dealu' nt'alt pustii. O dzîs:

— Năroc bun, mătușă.

— Dzuă bună, fărtate.

Da o dzîs baba:

— Bun năroc te-o bătut că mńi-ai dzîs mătușă.

— Și pe tine bun noroc te-o bătut că mńi-ai dzîs fărtat, că ț'aș și dat o 'mproșcată, de și ușa ți s'a și faramată.

Da o dzîs baba:

După ce te poartă păcatele pe-aicea prin deal print'aiste pustii?

— Da că-i bai, babă, că vădz că nu-i nici soare nici lună, și tata vrea să deie giumătate împărăție cui a afla soarele și luna.

Atunci a dzîs baba.

— Hei, fărtate, eu am trii ficiori, unu Mi-

www.dacoromanica.ro

hăilaș, ș-un Toderaș, ș'un Petre, tare frumos, și de nu or afla aceia nu le-a afla nimeni.

— Da unde ții's feciorii, babă?

— A hăitui.

— Ce-i haituit oare?

Da o dzîs baba:

— Să prindă ceva galiță bune de mîncă.

Și'n besedzele acele o și zinit tustrii feciorii ș'o dzîs că iei să prind c'or afla soarele și luna.

Numai să le dție cai și să meargă și fecioru împăratului cu iei.

Și s'o luat și s'o dus Mihăiluș, Toderaș și cu Petru cel frumos și s'o tăt dus pănă'nt'un deal s'o și audzît sbd'erând cerbu în gura balaurului. Atunci Mihăiluș cu frați lui o sărît la balaur. Cerbu cum a dat cu ot'i de ei, o dzis:

— Mihăiluș scoate-mă din gura balaurului acestui spurcat, că de-un an mă tot căznește, că vrea să mă'nghițească și nu poate, că mi-s mari coarnele. Taie bala a spurcată de pe mine, să ies din gură de la iel, că io știu după ce îmblați voi.

Atunci balaurul a dzîs:

— Ba nu, Mihăilaș, ce lovțe coarnele cerbului ca să-l poci înghiți.

Atunci cerbul a dzîs:

— Mihăluș, taie bala a spurcată de pe mine că io știu că îmbli după soare și după lună ca s'o afli, că eu te-oi îndrepta că unde să le coț.

Atunci Mihăiluș odată o tăiat balaurul. Atunci cerbu o dată a sărit și s'o dat de trii ori peste cap și s'o făcut din iel un ficior frumos. Ș'o

www.dacoromanica.ro

dat mâna cu Mihailuş şî s'o jurat ca să fie frat până la moarte, că l-o scos de la perire.

Şî iel i-o dzîs:

Soarele şi luna le-o 'nghiţit doi fraţi de-a mńeei. Dar tare cu greu i-ei prinde, că-s mai tari de cât cerbul cel mai mare. Şi dacă i-ei prinde îi omor şî taie irima 'n iei, că 'n irima la iei aflii soarele şi luna. Da te du la podul cel de fier de sub dealul codrului şî şedz acolo până mńiadză-noapte. Şi bagă de samă că când a zini, a tremura drumu că tare multe sieri a aduna înaintea lui. Si stai la pod şi nu sări naintea lui până n'orasrę tęte sierele, ca iel a si dinapoia lor.

Atunci Mihăilus i-o băgat pe ceialalţi soţî sup pod şî iel o stat pe pod ş'o stat călăreşte cu sabdzia 'n mână. Şî când o fost mńiadzăi noapte o şî audzit că trămură drumul. Atunc-Mihăilaş o strìgat pe ceia fraţi ş'o sărit înaintea lui.

Atunci cerbu o dzîs!

— Mihăilaş, Mihăilaş, da amu pece ne-am da, pe tăiete o pe-aruncate, că te văd că vrei a bate.

— Vream dară, măi fărtate.

Atunci Mihăilaş, i-o ş'apucat capu cu sabdzia ş-odată l-o belit, ş-o cotat în irima lui şî n'o aflat nimńică...

Atunci o 'nturnat la cerbu care l-o scos dela balaur ş'o dzîs cătă iel-

— Ce mă adătuieşti, frate, ca să îmblu după nemnică, c'ai dzîs că-m iestu frate giuratu.

Atunci cerbu o dzîs:

www.dacoromanica.ro

— Io, nu te adătuiesc frate, da cotă că i'o trii frați am. Sî n'am bai dip'ce i-ei omorî pe tustrii, că iei o stiut că io-s în gura balaurului de un anu și nu m'o cotat. Da io-ț spui să te duci la podu de aramă că ti-i aduna cu celalalt frate a mńeu.

Da grij! că acela-i cu trii capuri și pe tustrii v'a înghîții de-odată și tine și pe frații tăi.

Atunci Mihăilaș s'o luat și s'o dus până la podul de aramă. Și când o fost în mńiadzănoaptă o sandzît că trămura drumul, așa adună sieri cu dânsu. Atunci Mihăilaș o și sărit la iel ș'o dzîs cătă iel:

— Hei, frate și fărtate, de amu pe ce ne-am da pe tăiete o pe-aruncate?

Atunci cerbu o dzîs:

— Nici nu mă tem de tine pe tăiete, nici pe-aruncate. Și s'o prins pe-aruncate și nu s'o putut pă nici-unu nemńica. Atunci Mihăilașa a dzîs cătă iel.

— Stăi tu de dzece pași de la mine mai încolo.

Atunci în besedzele alea s'o și rępedzît frați lu Mihăilaș cu sabdzia la cerb și i-o și tăiet două capuri de-odată, și la altă rępedzîtă i-o tăiet și cela cap. ș'o dată l-o belit ș'o tăietu 'n irima dela iel.

Și s'o bucurat tați, ș'o băut, ș'o mâncat. Și s'o dus la podu de oțel și ș'o 'nțăles ei la olaltă că cum să-l prindă pe ala zmău că ala o fost cu cinci capuri.

Atunci Mihăilaș s'o pus să hodinească cu

www.dacoromanica.ro

fraţii-lui şî când o fost în mńiadză-noapte o sî audzît că zine cum zîn trăznetele.

Ş'odată s'o spăriat Mihăilaş şi o dzîs.

— Să sărim la iel numai noi tustrii şi ceilalţi soţi ce-i avem să şadă sub pod şi să puie o oală cu sânge la foc, şî să bage de seamă că când o trę sîngele peste oală atunci să saie şi iei afară de sup pod, că atunci perim şi noi.

Ş'odată când a fost în mńiadză-noapte o şî sosît sierîle la pod şi cu zmău acela. Atunci Mihăilaş o şî sărit la iel. Da zmeu de spaimă o şî sărit de cindzeci de paş cu spatele înapoi Atunci Mihăilaş s'o dus la el.

— Da ce-i, câine de zmeu? Da amu pe ce ne-om da, pe tăiete o pe-aruncate?

Zmău o dzîs:

— Pe-aruncate, Mihăilaş.

Ş'odată s'o prins pe-aruncate ş'atât s'o izbit până ce-o asudat de pe Mihăilaş sudori de sânge. Atunci Mihăilaş o dzîs.

— Hei, frate, nu-i bd'me aşę a să bate, da io moi fa o rọtă de oţęl şî tu te fă una de sĭer, şî tu te sui în cela vîr de deal şî io m'oi sui în istalalt vîr de deal, că aicea sînt dọŭă dealuri şî ne-om rępedzî câtă olaltă, ş'a căruia rọtă s'a farma, ala a si învîns. Şî s'o rępedzît mai de multe ori unu cătă altu. Atunci Mihăilaş o dzîs cătă zmău.

— Hei, prietene, că sieru numai să pleştę, da din oţęl tăt sforgăci mę.

Atunci zmău o dzîs:

www.dacoromanica.ro

— Ne-om prinde pe tăiețe Mihăilaș.

Ș'atît s'o tăiețta cu sabdzia până s'o făcut tină de sânge până susuori. Atunci îl învingea zmău pe Mihăilaș, și odată a sărit frații lui Mihăilaș la zmeu și tustrii nu l'o putut omorî ce au început iară să-i tăie pe toți. Atunci a mărs un frate de-a lui Mihăilaș la ceialalți toți sup pod ș'o vădzut căceia dorm.

Ș'încătu i-o stărnit o și vădzut că trę sângele peste olă. Atunci iute o sărit la frate-său c'o știut că moare, dacă a vădzut sânge. Ș'odată mânioși o tăiet cu sabdzie și-i-o și tăiet tęte capurila la zmău. Atunci odată l'o belit ș'o tăiatu 'n irimă la iel, ș'odată o zburat soarele pe cer. Ș'î iei o 'nceput a bę ș'a să molătui de bucurie c'o aflat soarele și luna și s'o 'ntors pe drum voioș cătă casă.

Ș'î s'o dus pe la fratele zmăilor pe la al ce l-o scos din balaur ș'o vădzut că nu-i acasă. Da n'o cutedzat a 'ntreba de mă-să că unde-i fecioru iei, și s'o făcut Mihăilaș um mîț tare frumos și s'o băgat pe fereastră în casă.

Atunci boręșęle zmăilor l'o prins pe mîț ș'o prins a-l drăgosti ș'o dzîs cătă iel:

— Coțoru moșului, cel din dzîle din cele tînere că tuma aștę a avut și tată unu cîn m'am măritat.

Atunci mama zmăilor l'o audzît cum grăiesc de mîț ș'o dzîs căta iele:

— Ian aduceți-l încoce, că să-l vâd și io.

Ș'aștę a fost de bătrână mama zmăilor cât nu vedę de gęne ș'o dzîs cătă iele:

www.dacoromanica.ro

— Inpingeți-m gęnele de pe ot' ca să vă văd și io mîțu.

Și când i-o gătat de 'mpins gęnele de pe ot', o și dzîs baba:

—No, fęte, mîțu aiesta-i cînele de Mihăilaș, și v'o omorît pe tustrii bărbați voști.

— De, du-te, o dzîs fętele, că nu să tem aceia de un coțor ca aiesta.

Atunci o dzîs a mai bătrînă dinte ięle:

Io să știu că l-o omorît pe bărbatu-mńeu, da m'as fa o căldură mare 'naintea lor ș'o fîntînă lîngă drum și tăț or sări la mine ș'or bę apă. Și caree-or bę, tăț or muri.

Cealaltă o dzîs:

— Io să știu că l-o omorît pe a mńeu bărbat, m'aș fa un măr cu męre aurite 'naintea lor și care-or mînca din mine din męre, tăț or muri.

A triia fată o dzîs cătă mama zmăilor:

— Io să știu că l-o omorît pe-a mńeu bărbat da m'aș fa un păr cu pęre ca care n'o mai vădzut de cînd îi lumea aș̨ę frumoasă pęre.

Da o dzîs baba:

— N'ęț fa voi nemńica, până nu m'oi scula io.

Da Mihăilaș mîtu o fugit, cînd o audzitt tǫte aięștea. Atunci fecioru babii, acel care l-o scos de la balaur Mihăilaș, le-o audzit și iel că ce grăiesc, ș'o și sărit cu fuga după Mihăilaș ș'o dzîs cătă iel:

Grij! Mihăilaș, că iau bǫ[tă] ce-o dzîs alea c'or fa cu tine.

— De c'au dzîtu le·am io că ce-o dzîs ięle.

www.dacoromanica.ro

Că m'am făcut un mîț și m'am băgat la iele în casă și știm ce vręu să facă cu mine.

Da de iele nu mă tem de nu s'ar îndemna baba după mine.

Da te du și 'ntreb-o pe baba, că ce are gînd să facă ię cu mine.

Atunci o mărs cela la baba, ș'o dzîs cătă mă-sa:

— Da ce-i fa, mamă, cu Mihăluș, că ia că ț-o omorît pe tustrii ficiorii? Da nu-i pagubă după iei, că nici iei n'o avut bacii de mine, batîr c'o știut că-s în gura balaurului. Atunci o sărit baba la iel și i-o dat doŭă pălmi peste obraz ș'o dzîs cătă iel-

Și tu stai cu Mihăilaș, da lasă că mă 'ndemn io după iel.

Atunci fecoiru babii o și mârsu la Mihăilaș ș'o dzîs cătă iel:

Grij! Ca s'a îndemna mama după tine și te îndeamnă la fugă, și grij! că de v'a agiunge te-a și omorî. Da d'ii vedę că te-a agiunge te 'ntoarce înapoi și fugi până la mine că io pân' atunci oi fa o casă de sier, ș'oi înfoca o buzdugă de sier și i-om țîpa în gură. Atunci Mihăilaș ș'o luat dzuă bună dela fecioru babii și s'o luat pe drum. Și când s'o 'ndemnat Mihăilaș pe drum, numai o leacă o mărsŭ pe drum și l'o și agiuns baba pe Mihăilaș ș'odată o vrut să-l omoră. Atunci Mihăilaș s'o 'ntors înapoi la fecioru babii cu fuga și când o sosit la fecioru babii odată s'o băgatŭ 'n casa cę de sier. Atunci baba aş̦ę o zinit de mănioșă că

www.dacoromanica.ro

cîndŭ o dat cu capu în păretele de sier, atunci o şî dat cu ot'i de Mihăilaş.

— B'ine, Mihăilaş, amu şî io ţ'oi taię capu că şî tu ai taiętŭ capurile feciorilor mńei.. Ţipă-mńi-l în gură, dragu mamii.

— Aşteaptă o leacă mamă.

Şî odată o luat cu Mihăilaş buzduga cę înfocată şî i-o ţîpat în gura babii, şî odată s'o şî făcut baba o cǫstă de oţel. Şî o dzis fecioru babii cătă Mihăilaş: Ţ'oi fa din oţęlu aiesta un cal tare frumos ca care n'o mai fostŭ de cîndu-i lumea. Şî odată i l-o şî făcut lu Mihăilaş şî s'o luat pe drum Mihăilaş până la împăratu cu care a făcut târgu scǫtă soarele şî luna. Şî împăratu o avut o fata şî i-o dâto-lui Mihăilaş de femęie şi giumătate din împărăţiea lui odatŭ lu Mihăilaş. Ş'o făcut un praznic mare împăratu şî l'o luat de ginere pe Mihăilaş.

Şî pǫte că trăiesc şî astăzi de n'o şi muritŭ.

www.dacoromanica.ro

A R D E A L

www.dacoromanica.ro

AGHERAN-VITEAZUL

(Poveste din Vidra de sus, care înfățișează exact graiul și modul de cugetare al Moțului)

Fost'o când o fost, de mult, tare de mult, pe vremea poveștilor, când stăpâria Minciros împărat, a cărui împărăție cuprindeà tătă lumea. Pe vremea aceia, se zice c'o fost trăind o muere săracă, săracă Doamne, mai săracă ca cucul, într'un sat, acì pe dincolo de... nu știu unde, că mă rog D-voastră, e de mult de atunci, ș'apoi omul mai are și alte lucruri și năcazuri.

Așà doar veți fi auzit, că aseară mi-o fătat purcelul o scroafă și vițelul o vacă.

Vedeți dară bire că tot gânduri peste gânduri și lucruri peste lucruri dau de capul omului. Nu vă mirareți deci, dacă vă spui c'am uitat numele acelui sat.

Destul atâta, ca să nu mai lungesc vorba și să bag ziua 'n noapte și noaptea 'n zi, că muerea cea văduvă, căci văduvă erà, numai asta am uitat să v'o spui la început, mai aveà afară de sărăcia ei și un pruncuț de vr'o câtevà luri; frumușel și drăgălaș, de să-l fi mâncat cu

www.dacoromanica.ro

ochii. Erà numai pagubă, ba încă mare pagubă, că popa nu vreà să-l boteze odată cu capul, căci ziceà el că... teacă, că... pungă, că încoaci, că încolo, adecă ura ca o mie: popa nu vrea să-l boteze!

Ce să-i faci? N'ai ce-i face!

Doar ştiţi vorba dascălului Iuon Scuturilă, din deal: ce zice popa e sfânt.

Biata văduvă să pocăjà (mira) şi ea destul şi să întrebà, ce să facă, încotro să apuce? Să ştiţi însă dragii mei, că Dumnezeu nu uită niciodată pe oamenii necăjiţi, dacă aceştia-s cu credinţă cătră el.

Sărmana văduvă cum stà aşà dusă pe gânduri, să trezì cam pe la ciră bură că intră în casă-i doi oameri şi să rugară să-i lase peste noapte să se hodirească acolo, încredinţând-o că-s oameri de omerie şi vir din mare depărtare şi aşà mai încolo, pârà 'n urmă văduva îi primì în casă bucuros.

Ş'apoi ştiţi voi cumu-i datina noastră a Moţilor, dacă-ţi vire care-va strin la casă, să-l omireşti cum să cuvine. Deşì văduva erà săracă-friptă, totuşi făcù ce focarea ei făcù şi dede strinilor şi cevà de luat în buze. După ciră, dragii mei ş'a lui D-zeu sfântul, şi după un scaur de hodiră li se mai deslegă limba şi la oamerii noştri şi începură să vorbească amù de ura, amù de alta, destul că le veri vorba pe urmă şi la copilul văduvei că anume cum îl chiamă şi şi că de câtă vreme e?

www.dacoromanica.ro

Văduva n'avu încotro, spuse tăte pățaniile ei cu popa din sat, care nu voește să-i boteze copilul. Strinii cei doi se mirară mult de această întâmplare, sau mai bine zis, să făcură că să miră, pentrucă mă rog D-voastră, ei știau mai bine și decât văduva tăte întâmplările din casa aceia.

Apoi cum să nu fi știut, când urul din ei erà chiar D-zeu și celălalt S-tul Petru.

Auzind dară D-zeu și S-tul Petru tânguirea văduvei li se făcù milă de ea și să hotărîră să boteze ei pe copilul văduvei. Așà să și întâmplă. D-zeu îl botezà și-i dete numele Agheran, iar Sf. Petru îl țiru în brațe, și după ce cinstiră pe copil cu o pușcă, să culcară și dimineața în zori de zi să ca mai desără p'acì 'ncolo. Din darul și puterea lui D-zeu, creșteà Agheran într'o zi ca 'n două, în două ca 'n nouă, în nouă ca 'n nouzeci și nouă că tăți oamerii se mirurau de el. Apoi când fu de doi ani nime să mai cutezà să se apuce cu el la luptă, așà erà de-a smeilor!

Să fi văzut pă mă-sa cum erà de făloasă cu pruncul ei, cum îl mai îndrăgeà, cum îl mai guguleà, de-ți erà mai mare dragul să te uiți la ei. Dar să vorbească omul numai ce să cade și erà copilul voinic de-ți erà drag să te uiți la el. Bucuria mamii însă nu țiru mult, căci Agheran într'o bură dimineață 'și luă straița 'n grumaz și în spate pușca, ce o căpătase dela S-tul Petru și se gătì de drum. In zadar plângeà mă-sa, plângeau și vecinii și se rugau de dânsul

www.dacoromanica.ro

să nu se ducă, ba mă-sa îi făgăduì că-l va țireà tot cu pogace coaptă 'n țăstru, cu plăcinte și cu balmoș, dacă nu să va duce. Dar în zadar! Agheran nu ascultà de nime, ci să dusă... să tot dusă...

Ce să-i faci? Se vede că așà i-a fost ursita, ziceau muierile din sat.

Umblă Agheran multă lume-'mpărăție ca D-zeu pe toți Românii noștri să-i ție, și cum rătăcià fără nici-un căpătâiu, deodată se pomenì într'o pădure mare, mare de părea că n'ar aveà nici început, nici sfârșit.

In pădurea aceasta mare nu puteai vedeà nici-un lemn drept, ci tăte cârne.

Agheran se mirà mult de ceeace-i văd ochii și cum mergeà prin pădure îi se părù că aude pe un om văitându-se. In ruptul capului se grăbì și plecă în partea aceia de unde i se păru că aude virind glasul. Cu cât se apropià cu atât glasul erà mai grozav. De-odată se oprì, căci înaintea lui văzù un om atât de gros ca un munte și de înalt ajungeà cu capul în nori.

Acesta era năzdrăvanul Cârnă-Lemne, care se văità că nu mai sunt lemne drepte în pădure și că nu mai are ce lucrà, căci după cum vedeți D-voastră, acesta erà meșteșugul năzdrăvanului. Cum dete Cârnă-Lemne cu ochii de Agheran, pornì în calea lui, și nici măcar ziua bună nu zise, odată-l chemă la luptă. Agheran nu se sperie de fel, căci doară nu erà copil de babă, ci întrebă pe Cârnă-Lemne: «Cum

www.dacoromanica.ro

vrei: în luptă să ne luptăm, în săbii să ne tăiem, sau în puști să ne împușcăm?»

«In luptă că-i mai scurtă, zise Cârnă-Lemne și cu aceia se și apucară de olaltă.

Zi de vară pârâ în seară și în cealaltă iară pârâ cam către prânzuț se tăt luptară de a sclăbi și nu puteau nici unul, nici altul, miruì (câștigà) lupta. Deodată Agheran se 'nferbântă și așà isbì pe Cârmă-Lemne de-l băgă pânâ în genuchi în pământ. Acum se cătrănì și Cârnă-Lemne și băgă pe Agheran în pământ pârâ -n brâu. Agheran însă sărì în sus ca un țânțar, îl mai apucă odată bărbățește și mi-l trântì așà de puternic la pământ, încât... Doamne ferește! ar fi trecut prin pământ încolo, dacă nu-l apucà mai de grabă de păr, ca să-l ție în loc. Agheran erà om cu suflet curat, de aceea nici nu vru să omoare pe Cârnă-Lemne, ci-l trase afară din pàmânt, se prinseră frați de cruce și plecară amândoi mai departe.

N'ar fi marsă tocmai mult amândoi când se treziră că le trec bolovanii pe la urechi, ca săgețile.

Apucară către locul de unde vireau bolovanii, când deodată văzură pe un om de 10 ori mai nebleznic[1]), mai groaznic și mai înfricoșat decât Cârmă-Lemne.

Aiesta țirea două steanuri de peatră, urul

[1]) Nebleznic = uriaș.

www.dacoromanica.ro

într'o mână şi celălalt într'alta şi le isbeà de olaltă de tot bire se sfărmau, iar bucăţile săreau în depărtare de 3 poşti de departe. Când se văzù Sfărma-Petri, căci aşâ se numià nebleznicul aiesta, faţă în faţă cu Agheran şi Cârnă-Lemne, s'a cam înfricat, dar numai nu-şi dete frica pe faţă, ci după ce dădù odată cu pumnul într'un deal de peatră, de se făcù dealul tot mic folturi[1]), se întoarse către Agheran şi-l poftì la luptă.

Pe Agheran nici calea, nici lupta cu Cârnă-Lemne nu-l slăbise, ci încă se simţeà mai voinic şi de 10 ori mai tare ca mai înainte.

«Bire, dacă ai poftă de bătae, zise Agheran către Sfarmă-Petri, hai de-de! dar să-mi spui numai, în luptă să ne luptăm, în săbii să ne tăem, ori în puşti să ne puşcăm?

In luptă că-i mai scurtă, răspunse Sfarmă-Petri, şi numai aşteptà nimic şi se repeziră unul asupra altuia.

Două zile şi jumătate ţiru răsmiriţa între ei şi abià a treia zi pe la prânzul bur putù Agheran să ogoiască pe Sfarmă-Petri, după ce Sfarmă-Petri, aşà ca prin mirure putù scăpà dela moarte. Apoi se prinse şi cu el frate de cruce şi-l făcù să joare credinţă şi ascultare.

Acum dară din urul se făcură trei şi voioşi cum erau, mergeau pe ici încolo glumbind şi horind, de ţi-ar fi fost mai mare dragul să-i asculţi şi să mergi cu ei.

---

[1]) Mic folturi = sfărâmat, doborît, în bucăţele mici.

www.dacoromanica.ro

Și cum mergeau ei așà, deodată zăriră că doi munți mari, mai mari decât «Găira», cari se vedeau diraintea lor, numai ce se bat în capete. Așà lucru ciudat nici urul dintre ei nu văzuseră.

Știți fărtaților ce ie acolo? zisă Cârnă-Lemne. Să vă spuiu eu. Acolo, dragii mei ș'a cui vă țire, nu-i lucru curat, o fi mai bire să ne ducem pe altà cale, să încunjurăm locul ăla, dacă vrem să nu ne dăm carnea corbilor și oasele lupilor.

Sfarmă-Petri judeca în alt chip, icea că acelea lucruri mișcăcioase îs urechile pământului, care se mișcă acum într'o parte, acuma într'alta. Agheran se făceà că nici n'aude, nici nu vede, adecă nu ascultà ce vorovesc cei doi ortaci ai lui, ci-și căutà de drum.

Pe când se îngârà ziua cu noaptea sosiră lângă munții cu pricina, cari și atunci se băteau tot mereu în capete.

Dar mă rog d-voastră! să nu gândiți că se băteà de voia lor, ci erà cireva, care se jucà cu ei. Aiesta erà un om pe de 10 ori mai nebleznic decât Sfarmă-Petri și pe de 100 ori ca Cârmă-Lemne. Erà vestitul năzdrăvan, Bate-Munți-'ncapete. Cei trei nu se apropiară bire de el, când lasă de a mai bate munții-'ncapete se întoarse către Agheran și se răstì către dânsul că ce caută pe pământul lui?

Cârmă-Lemne erà p'aci să leșire de frică; iar Sfarmă-Petri se cam ascundeà la spatele lui Agheran, ca să fie ferit mai bine de

www.dacoromanica.ro

primejdie și de mânia lui Bate-Munții-'n-capete.

Apoi Agheran ce credereți că făcù?

El după ce-și cunoșteà puterile prea bine, apoi mai știà și aceia că ce putere mare are pușca lui, nici că-i pasă de vorbele lui Bate-Munții-'n-capete, ci se apucă cu el la luptă dreaptă, căci e mai scurtă și se luptară mai mult ca trei zile și trei nopți pârâ ce la urma-urmelor tot Agheran biruì și silì apoi pe cel bătut să-i joare credință și ascultare și să se prindă frate de cruce cu el și cu ceilalți doi frați ai lui.

După câteva zile de hodiră, căci mă rog D-voastră erau tare osteniți de atâta luptă, iarăși se luară la drum și marsără multă lume 'mpărăție, ca D-zeu să ne ție, că din poveste mult mai este, cine va ascultà mult va învățà și cine va durmì bine se va hodiri, și după ce marsără atâta lume, mai trebuiră să ajungă undeva; căci doar știți că omul dacă merge trebue să și ajungă oare undeva. Așà și cei 4 frați de cruce, ajunseră într'o pădure frumoasă plină de tot felul de jigărăi. In mijlocul pădurii erà un câmp de tot mândru și acì se sfătuiră ei la o laltă ca să-și facă niște continății [1]). După ce se învoiră, Sfarmă-Petri îngrămădi peatră pentru zid, Cârmă-Lemne aduse lemne și o acoperì, Bate-Munții-'n-capete mătură din

[1]) niște case mari, frumoase, un fel de palat.

www.dacoromanica.ro

ușa casii câteva dealuri ca să se vază mai bire 'n lături. N'o fi trecut nici 3 zile și casa erà isprăvită. Dar apoi trebue să știți D-voastră că omul nu poate răbdà foamea în' casă, măcar să fie aceia cât de frumoasă, asta o știau bire și cei patru prieteni, de aceia 3 se deseră la vârat și urul rămânsă acasă să facă prânzul. Cârmă-Lemne ràmânsă acasă; iar ceilalți se luară la vârat. Agheran, cu pușca ce o căpătase dela D-zeu și dela nănașul său, S-tul Petru, atâtea sălbăticiuri pușcă că abià puteau soții lui să le aducă acasă, cu toate, că după cum știți aceștia erau oameri și nu tufe.

Apoi cum să nu fi putut pușca, cu o așà pușcă mirurată?! Asta erà mai a zmeilor cu mult, decât puștile cele cu repeziș și repetiș, cari s'ar fi aflat acuma și despre care ne vorvise dascălul nostru mai de unăzi că poți să omori un om și de 30 de ori într'o clipă, nu mai mult. Numai o deschilinire tot erà între puștile estea nouă de azi și a lui Agheran, fiindcă a lui Agheran nu trebue umplută niciodată și tot erà pliră tăt-de-ura.

Cârnă-Lemne lucrase și el bărbățește acasă; făcuse un prânz bur de bucate. Erau tăte gata, numai să vie ortacii lui să se puie la mâncare. Stà dar fără grije deoparte și ca să-i treacă vremea mai iute se apucase chiar să mai cârnească niște fagi, ca butea de groși. Intr'aceia Salcotea, cel din lumea zmeilor cu o barbă de 99 de stânjeni, simțise mirosul mâncărilor și venise să mănânce prânzul. Amar să mai spă-

www.dacoromanica.ro

rie Cârnă-Lemne când îl văzù! Dar ce să facă? tăcù ca porcu'n cucuruz, nu cuteză să grăească nici un cuvânt. Salcotea însă să hărănì bine ș'apoi plecă de unre verise.

Cum se văzù Cârnă-Lemne iară singur, se apucă și mai făcù ceva în pripă de mâncare, dar ortacii lui nu furà 'ndestuliți cu prânzul și erau cât p'aci să-l iee la tripărale [1]). Cârnă-Lemne stà deoparte rușirat și nu spusă ce--o pățit cu Salcotea.

A doua zi rămânsă acasă Sfarmă-Petri, iar ceialalți să duseră iarăș la vânat. Lucră și Sfarmă-Petri ca un socaciu (bucătar) împărătesc și făcù un prânz, de-ți lăsà gura apă, Salcotea cel cu barba de 99 de stânjeni nemțești, veri și iară mâncă prânzul. Virind Agheran cu ostacii de la vârat abia aflară ceva de mâncare și Sfarmă-Petri erà s'o pățească; nici el nu spuse întâmplarea cu Salcotea, căci asta i se părea un lucru de rușire.

A treia zi rămânsă acasă Bate-'n'capete, că doar va ști aiesta să le facă o mâncare bură. Cum să duseră soții lui iarăși în pădure, Bate-Munți-'n-capete să și apucă de fiert. Da nu-ți făcù un prânz de și soara-soarelui puteà să mărânce din el. Salcotea cel blăstămat însă viri iară, și văzându-l Bate-Munți-'n'capete atât de grozav să spăriă de nici cârc nu isă, ci-l lăsă în pace să se sature și să se ducă de

[1]) A luà la tripărale = a luà la răspundere, cu răspunderea adesea e împreunată și o bătae strașnică.

www.dacoromanica.ro

unre virise, Bate-Munții-'n-capete nu știà ce să facă de rușine când văzù că Agheran sosește dela vârat și nu are ce-i da de mâncare. Cu toate că Agheran se'ncruntă din sprâncene cătră Bate-Munții-'n-capete, aiesta tătuși nu spunse ce și cum o pățit.

A pàtra zi să hotărî Agheran să rămâie acasă și pe ceialalți trei ortaci îi trimeasă la pădure. Pusă apoi la foc pale de câte 999 de pătrare una, fiarsă carne, apoi fripsă 999 de boi sălbateci, vreo câtevà sute de gligani [1]) destul că gătă un prânz, la care ar fi putut chemà și pe împăratul. Când erà și el cu tăte gata, se pomeni numai cu Salcotea lângă el, care fără a-și da bureţele [2]), măcar după cum s'ar fi căzut, într'o clipă subsă zama dintr'o oală. Dar nici Agheran nu durmi, mi-l înhăță de grumazi, îl repezì pe ușă afarà, apoi îl apucă de barba lui cea popască, desghiră un fag gros, și-i strânsă barba în crepătura fagului. Tăte lucrurile aiestea se întâmplară pără a-i bate'n pălmi.

Salcotea merei [1]) de spaimă, din care abia-și viri în ori atunci când sosiră dela vârat soții lui Agheran.

Fiindu-i fricà lui Salcotea de moarte, își mai adură odată puterile, smulse fagul din rădăcină și ujdri, (fugi) o luă la sănătoasă cu fag cu tot. Când prinse de veste Agheran de fuga

[1]) porci sălbateci.
[2]) bunețele, bună ziua.
[3]) înmărmuri.

www.dacoromanica.ro

lui Salcotea se luă împreună cu cei 3 ortaci ai lui după dânsul. Cârnă-Lemne făceà cale prin pădure, svârlind în tăte părțile copacii ce erau în cale. Sfarmă-Petri fereà din cale steanurile cele mari de peatră, iar Bate-Munții,-n-capete făcea loc printre munți.

Așa pogor curau, (fugeau) după Salcotea, eștia patru, de să mai prăpădeà pământul pe ure treceau. Când erà aproape să-l ajungă, Salcotea deodată să vîștică [1]) pe buricul pământului în jos, în lumea smeilor, iar Agheran cu ortacii lui rămânseră cu buzele umflate de mânie. După un pic de bătaie de cap, să hotărî Agheran să se bage și el în jos pe buricul pământului. Pentru treaba asta făcură dară o furie lungă, lungă să le ajungă; Agheran să agățe de capătul ei, apoi du-te fărtate, pe buricul pământului în jos pără'n țara smeilor.

Trei zile umblă Agheran în lumea smeilor, fără să întâlnească măcar un puiu de șoarece. După trei zile ajunse Agheran în țara lui Aram, craiul smeilor. In mijlocul țării, erà o cetate de aramă cu pereți și cu podul de aramă, iar în mijlocul cetății erà continățiile de aramă a lui Aram, craiul smeilor.

Nu erà nimeni acasă când sosì Ageran în cetate, numai fata cea mai frumoasă a craiului, Potoroanca, care auzind cum se sfarămă poarta

[1]) a se lăsà în jos, a se ascunde.

www.dacoromanica.ro

cetății sub brânca cea vitează a lui, să grăbì a-i eșì în cale și a-i spure că tată-so e chemat la sfat în curtea lui Salcotea împărat, ca să socotească moartea lui Agheran-Viteazul, și apoi mai spuse și aceia că pără acolo abia se va puteà duce în 12 ai.

Potoroanca cea frumoasă puse cevà de mâncare lui Agheran și după ce se hărăni, iar luă lungul drumului și marsă într'o zi cât altul într'un an, destul ca în trei zile să trezì într'o țară unde călcà numai pe argint și cășile toate erau de argint. Țara aceasta erà a lui Argintan, craiul smeilor. Aici încă nu erà acasă nime, numai fata craiului, pe care o chemà Pițula. Auzind Pițula care erà cu mult mai frumoasă decât Potoroanca, cum să zdrobesc porțile cele de argint a cetății, eșì afară din continanțiile ei și spunsă lui Agheran că tată-so e dus la sfat la curtea lui Salcotea-Impărat, ca să hotărească moartea lui Agherean-Viteazul.

N'avù ce face dar Agheran, ci plecă, după ce mai întâi luă ceva întăritură și iarăși se duse în trei zile cât altul în 4 ai, pără ce sosì sărătos, și'n pace la curțile lui Aurar, craiul smeilor.

Cum ăjunse la poarta cetății de aur, lovì cu pumnul de sărì tată'n dărabe, apoi întră în cășile cele de aur, în care erà numai fata cea frumoasă a lui Aurar, craiul smeilor, ce o chema Galbira. Dela ea înțelese că tată-so e dus la Salcotea-Impărat ca să hotărească moartea lui

www.dacoromanica.ro

Agheran-Viteazul. Galbiră ospătă pe Agheran, și acesta plecă mai departe.

După o cale de trei zile, ajunse la o altă cetate așà de sclipicioasă de abea te puteai uità la ea. Erà, mă rog, cetatea de gheamant a lui Aghemant, craiul zmeilor. In cetatea asta frumoasă a smeului erà și o hoarcă bătrână, care se chema Sbârcea și care erà maștеră la frumoasa Sclipicioasa.

Pe când intrà Agheran pe poarta cea mare a cetății, tocmai atunci Sbârcea se apucase să bată pe Sclipicioasa, și așà o bătea că-i eșiau scântei din spate; cum văzù Sbârcea pe Agheran, să întoarce câtre el, cască o gură așà de mare, de o falcă îi ajungeà la răsărit și altala apus, voind să înghiță pe Agheran și l'ar fi înghițit de nu erà îndemâră un turn mare de ghemant, pe care Agheran așà îl isbi de cu putere în gura căscată a bătrâni, de tot praful și pulbere se făcu din turn și din bătrâna Sbârcea.

Mai răgnì odată bătrâna Sbârcea, de se cutremură lumea smeilor, apoi peri; să fiți văzut numai cu câtă bucurie primi Sclipicioasa pe Agheran. Ș'apoi cum să nu-l fi primit bine, căci doară mult bire-i făcuse, scăpând-o de Sbârcea, care tot mereu o bătеà.

Il rugă apoi să încalece fără întârzierе pe calul cel cu 8 picioare din grajd, și să se ducă încotro va vedeà cu ochii, numai în calea smeului și a armatei sale să nu meargă; că va fi rău de el.

www.dacoromanica.ro

«Tata Aghemant, zisă ea, s'o dus acum la spat la curtea lui Salcotea-Impărat ca să hotărăsca moartea lui Agheran-Viteazul, dar deaburăseamă dânsul a auzit când o răgnit Sbârcea şi va grăbì să vină acì să vază ce s'o întâmplat, şi de te va aflà în bucăţi te va tăià.

Ascultă Agheran vorbele fetei alei frumoase, dar lucrul naibii nu se puteà de fel despărţi de ea. Fata însă atâta îi vorbì şi-l rugă, părâ ce se hotărî să-i facă pe voie. Să suì, deci, pe calul cu 8 picioare şi plecă, dar nu cătă casă, precum îl rugase fata, ci încălecă tătâni-so şi cătă curtea lui Salcotea.

Mergeà Agheran cu calul smeului cel cu 8 picioare ca gândul. Când fu pe la jumătatea drumului, numai ce văzù diraintea lui, ridicându-se un nor de praf, care pe ce mergeà se tot apropià de el.

Acolo sub norul cel de praf şi de pulbere virea Aghemant, craiul smeilor cu o oaste mai multă decât frunza şi iarba, căci mă rog d-voastră, simţise că la el acasă s'o întors lucrurile pe dos; de aceea virea atât de turbat. Cum zărì Agheran capurile smeilor, prinsă puşca la ochi, apoi începù a trage foc în grămădă. Aşà picau smeii ca iarba dinraintea coasei. Peste o jumătate de ceas, nu mai rămânse decât un smeu din armanda cea mare şi acesta era tocmai craiul Aghemant.

Cu ăsta încă iute o isprăvì, îi trase o sfântă lovitură cu patul puştii în numele tatălui, de odată amuţì Aghemant pentru tot-de-ura.

www.dacoromanica.ro

Dar şi Agheran aveà să asudie în ziua asta! Pentru că după armandia Craiului celui d'ântâi, viri a doua sub porunca lui Aurar, Craiul smeilor, apoi a treia sub poronca lui Argințean şi în urmă armandia lui Aram, Craiul smeilor, dar toți avură soarta celui d'ântâi.

O zi întreagă trebuì să treacă Agheran tot peste smei morți, atâta omorîse cu puşca lui cea pogană.

Pe unde te-ai fi uitat cu ochii tât morți dai că erau, mă rog, doar mai multi ca în rĕsmirița dela Fântărele.

Sosind Agheran cu ajutorul calului său la curțile lui Salcotea împărat, îl află pe aiestu după camirită, scriburind de frică, căci auzise şi el larma cea mare ce se făcuse în cele patru tabere de smei, apoi îşi da el cu socoata, că de bură seamă, că Agheran Viteazul o virit din lumea cealaltă după el. Cum văzu Salcotea pe Agheran, pe loc plesnì de frică aşà încât nu se aleasă şteamătă de el.

Numai de barba lui avea Agheran lipsă, pentrucă erà făcătoare de miruri[1]) o şi tăià jos, o luă în spate, apoi plecă îndărăpt către buricul pământului, luând cu el şi pe cele patru fete frumoase din cetățile smeilor.

Bate-Munții'n-capete, Sfarmă-petri şi Cârnă-lemne aşteptau cu credință verirea stăpârului lor, căci dânşii iarăşi trebuià să-l scoată din lumea smeilor într'a oamenilor.

---

[1]) minuni.

www.dacoromanica.ro

După ce sosì Agheran sub buricul pământului legă de capul furiei, pe care se slobozise și el, o corfa în care punsă pe fata lui Aram, Craiul smeilor, pe Potoroanca, și făcu celor de sus semn să tragă furia. Pe fata asta o trimese Agheran pentru Cârnă-Lemne.

Peste trei zile viri cofa îndărăpt, acum prinsă să ia pe fata lui Argințan Craiul smeilor, pe Pițula, pentru Sfărmă-petri. Peste alte trei zile trimasă și pe Galbira, fata lui Aurar, Craiul smeilor pentru Bate-Munți'n-capete. Apoi viri rândul la Sclipicioasa, la aleasa lui, fata lui Aghemant, Craiul smeilor.

Când viri corfa mai pe urmă, ca să-l scoată și pe el afară, să socoti să cerce credința ortacilor lui. Punsă dar în corfă calul cel cu 8 picioare. Apoi mai legă de corfă și nește bolovani, pentru ca cei de sus să crează că acum de-abură seamă îl trag pe dânsul și nu pe altul.

Ortacii lui Agheran, după ce văzură că muierile lor nu sunt așà de frumoase ca a lui Agheran, să necăjiră foc și hotărîră moartea lor.

Crezând dar că-l trage pe el, pe buricul pământului în sus să făcură că scapă furia din brânci și din înălțimea aceea mare calul pică jos de se făcu tot mici folturi. Agheran rămânsă dar în lumea smeilor, singur, singurel, necăjit și amărât, ca vai de el. După multă bătea de cap îi plesnì prin minte să facă din barba lui Salcoteca o scară lungă, mai lungă decât buricul pământului. Prinse apoi un pui

www.dacoromanica.ro

de bufigoaie care virise şi el să mărânce din hanţurile smeilor omorîţi.

Pe puiul aiesta 'l prinse şi 'l învăţă de ascultà de dânsul ori ce-i ziceà.

După ce crescù mare, îi legă de picioare scara făcută, apoi îi dete dêrva pe lucrul pământului în sus.

Când ajunse bijigoaia deasupra pământului, imblă cum imblă şi se încălcì cu scara după nişte copaci, dar asta o fost tocmai pe gândul lui Agheran, care văzând că scara nu se mişcă, stă ţeapănă, plecă pe ea în sus şi după o cale lungă şi grea ajunse iar pe pământ.

Lucru cel d'întâi îi fu că descălcì capătul scării de după copaci şi slobozì bijigoaia care erà mai moartă de foame, apoi se dusă să-şi caute pe nevastă-sa.

Sclipicioasa, nevasta lui Agheran, pentrucă erà cea mai frumoasă, erà urgisită de celelalte fete de smeu. Ele o sileau ca să măture prin curte, să le aducă apă şi să margă cu porcii la păşure, iar de mâncare îi da numai coji de mămăligă înflorită. Cât de mult doreà ea să se ducă iarăşi în ţara ei? numai nu ştià calea.

Agheran o găsì plângând şi văitându-se lângă turma cea mare de porci. Vă puteţi închipuì mânia şi ura lui Agheran pe ortacii lui, ba şi pe cele trei fete de smeu! Necăjit foc se duse la casa lui, pe care de multişor o părăsise şi cum îl văzură cei trei fraţi de cruce a lui, tăţi înlemniră. El însă îi omorî, ca pe nişte ortaci necredincioşi şi din neves-

www.dacoromanica.ro

tele lor făcù bani de aramă, de argint şi de aur, adică făcù potoroance, piţule şi galberi. Apoi se luă cu Sclipicioasa la drum şi nu se oprì pârâ acasă la mă-sa, care acum abià puteà imblà de bătrână.

Făcù apoi nuntă o nuntă mare şi frumoasă la care chemară pe tăţi oamerii din lume, le împărţì apoi Agheran bani făcuţi din Potoroanca, Piţula şi Galbira, jucară 3 ani de zile şi atât erà de mare bucuria încât şi mama lui Agheran se luase la sbăcuri cu un fecior de împărat. Apoi să fi văzut, dragul meu ş'a lui Dumnezeu sfântul, cum se mai învârtiau, de le mergeà foc din călcăie. Eu drept să vă spun încă mă uitam cum să întorc şi dacă n'ar fi virit lui Domnişor al smeilor să mă înghioldească cu cotul şi să mă îmburde ori să mă duc cât colo, poate că şi eu jucam. Aşà i-am lăsat să-şi mărânce şi fără de mire[1]) ospăţul.

Uitam să vă spui, că ieu, zou, ieu, nu ştiu, dacă mai trăesc; cire o vreà să ştie, uşor puteà aflà, dacă se va duce să întrebe.

---

[1]) mine.

www.dacoromanica.ro

STAN BOLOVAN

Zice că erà odată un om, om cu stare şi cu socoteală, după cum se mai află şi astăzi câte unul ici colea, el îşi aveà vitiuţele sale, moşioara sa, căsuţa sa, cu un cuvânt aveà ce-i trebuià.

Un necaz aveà însă şi el ca toţi oamenii, că bag seama om fără necaz şi iarnă fără frig nu să poate. Necazul şi supărarea lui erà aceea că n'aveà copii şi se ruga bietul om zi şi noapte, se rugà în coate şi în genuchi să-i dăruească Dumnezeu copii, dar înzadar că tot nu-i să împlineà rugarea. Erà cât pre acì să pieardă şi nădejdea, ba-şi făcuse şi cântec.

«Doamne, doamne!
Mult zîc doamne,
D-zeu gândeşti că doarme
Cu capul pe mănăstire
Că de mine n'are ştire».

Odată cum mergeà el gândindu-se la bucuria oamenilor cu copii, şi la nefericirea lui se 'ntâlneşte cu Dumnezeu şi cu Sf. Petru.

— Dar unde mergi măi omule? întreabă Dumnezeu.

www.dacoromanica.ro

— O, Doamne! Mă duc să mă prăpădesc de necaz, răspunse omul.

— Și ce necaz ai omule? Spune-mi ce dorești? căci eu îți pot împlini orice poftă a ta. Ce-ai vrea ca să ai?

— Copii Doamne, copii aș vrea să am.

Și ce-ai mai vrea, să ai?

Iar Stan, că așa-i erà numele răspunse și-a doua oară că copii ar vrea să aibă.

— Te mai întreb odată omule — zise D-zeu.

— Ce ai mai vrea tu să ai?

Iar Stan răspunse și a treia oară că copii ar vrea să aibă.

— Bine, a zis D-zeu, copii să ai după cum ai cerut tu. Și se duse Stan acasă: adică ce să vezi? Și casa și curtea îi erà plină de copii, nici mai mulți nici mai puțin decât o sută de copii. Află el acasă, care toți îi ziceau tată și îi cereau demâncare. Acum dă-le Stane demâncare, dacă ai de unde! se puse omul meu pe gânduri, cu ce să hrănească atât amar de copii? Vându tot ce avù pe lângă casă și cumpără tot fărină, apoi se duse în lume să le câștige hrană.

Mergând el prin această lume mare, ajunse seara la o stână, lângă o pădure mare. In staur erau câteva pui de oi, iar în comarnic vre-o 12 păcurari, unul mai lat în spate decât celălalt.

Bună seara feciori — zise Stan intrând în comarnic.

— Să fii sănătos, bade, răspunseră ciobanii,

www.dacoromanica.ro

apoi îi puseră scăuneci să şeadă, ca la om străin, şi începură a vorbì mai de una, mai de alta, până ce Stan le spune că el a luat lumea în cap, ca să câştige mâncarea la cei o sută de copii. Păcurarii încă-i povestiră că lor le merge bine, că oile au păşune destulă, dar s'a învăţat un trăsnit de smeu şi în toată noaptea fură câte 3 oi. — Oh, zice Stan şi voi nu vă puteţi apărà de el.

— Nu, răspunseră păcurarii.

— Haideţi să ne tocmim: ce-mi daţi să vă mântuiesc de el?

Şi să tocmiră să-i deà a treia parte din toate oile, dacă va fi harnic să alunge pe smeu dela turmă.

Acum se puse Stan la pândă în staur în mijlocul oilor, de bună seamă după ce cinară un balmoş păcurăresc. Colo cătră miezul nopţii veni smeul şi dă să intre în staur, dar Stan îi strigă răstit.

— Mai încet, mă? ce vrei să faci? Doar fornitul de smeu râse cu hohot şi zise cine eşti tu care vrei să mă opreşti să nu intru în staur.

Eu sunt Stan Bolovan, care mănânc petre şi carne de smeu, dar tu cine eşti? Eu sunt smeul, dar dacă tu zici că mănânci petre şi carne de smeu, hai să ne cercăm puterile.

— Nu-mi pasă, zice Stan, să vedem dară care din noi va puteà stoarce apă din piatră.

Şi apucă smeul un bolovan mare şi tot îl sfărâmà în mână, dar nu ieşì pic de apă din

www.dacoromanica.ro

el; atunci apucă Stan un brus de caș ce-l aveà în traistă și cum îl strânge începù a-i curge zerul printre degete. No, vezi smeule, așà să faci tu dacă ești tare. Iar smeul răspunse: «Cunosc că ești mai tare decât mine, dar știi ce? hai la noi slugă că mama de multă vreme tot cearcă, doară va află o slugă tare ca tine».

— Ei bine, zise Stan și ce simbrie îmi vei da pe an?

Eu, răspunse smeul, îți dau desagă de bani cu aur.

Târgul fu gata. Stan intră în comarnic la păcurari și le spuse că de smeu s'a mântuit pe veci, dar ei să facă bine și să ducă partea lui de oi la el acasă, să nu-i moară copiii de foame, că el a intrat în slujba smeului pe un an de zile. Păcurarii se legară că-i vor duce oile acasă până într'una, ceeace făcură, că vedeau cu cine are de lucru, iar Stan merse cu smeul acasă. Pe atunci anul erà de trei zile.

Când ajunseră acasă aflară pe mama smeului cu trei căldări cu apă ferbinte, ca să opărească oile ce le va aduce smeul. După ce întrară în casă, spuse smeul bătrânii numai la ureche ca să nu mai tragă nădejde de oi, că acum fu Stan Bolovan la stână, care e așà de tare de scoate apă din piatră. Și cine e acel Stan Bolovan, întrebă smeoaica? Iată l-am băgat slugă pe un an, acì e. Bine, zise smeoaica, bine, să vă cercați puterile, să văd care sunteți mai tare.

Și să apucă smeul, și-și aruncă buzduganul cel de 99 de măji cale de-o poștă. Apoi zise

www.dacoromanica.ro

către Stan: «No Stane, haideți, după buzdugan și să vedem tu până unde-l vei aruncà?»

— Să cercăm, zise Stan, dar să ne luăm merinde barim pentru trei zile, că eu vreau să-ți arăt ce pot. Și-și luară merinde și se puseră la drum și du-te, du-te până deteră de buzdugan. Acolo Stan nu mai puteà de obosit, deci se puse să șeadă pe buzdugan. «Dar ce faci Stane, întrebă smeul, nu mai dai?»

— Ba dau îndată, răspunse Stan, numai aștept o leacă până ce trece luna să n'o nimeresc cumvà s'o stric, ori să-ți rămână buzduganul pe acolo, că chiar în lună am un frate faur; de ți-l prinde, știu că nu-l mai vezi.

— Ba, zice smeul, decât să faci atâta pagubă, mai bine lasă că dau eu și pentru tine. Cum vrei, zise Stan, iar smeul luă buzduganul și-l aruncă îndărăpt acasă.

O zi erà trecută.

Seara spuse smeul mamei sale toată 'ntâmplarea și se mirară grozav de puterea lui Stan cea mare.

A doua zi îi mână smeoaica după apă. Fiecare luară câte o piele mare de bivol cusută ca burduful, că în de acelea aduceà apă, alte vase n'aveà. Când ajunse la fântână smeul umplù pieile amândouă cu apă și dă să plece. Dar Stan zise: «Ho! ho! cine să care atâtă apă în toate zilele? Dacă-ți sunt slugă voiu să te slujesc pe dreptate». Și scoase Stan cuțitul din șerpar și începù a brăzdà locul în giurul fântânii. «Ce faci bre?» întrebă smeul.

www.dacoromanica.ro

— Ce să fac, zice Stan, voi să duc toată fântâna odată.

— Ba lasă-te, zise smeul, mai bine duc eu și burduful tău, numai nu stricà fântâna, că o avem dela moși, strămoși.

— Cum voiești, zise Stan, numai să nu zici că nu te slujesc pe dreptate.

Două zile trecură. Seara i-ar povestì smeul mamei sale de toată întâmplarea și se mirară amândoi de puterea lui Stan.

A treia zi îi trimese smeoaica după lemne, după ce ajunseră la pădure smeul rupse un copac din rădăcină și dă să plece către casă. Stan însă tot legà la vițe de carpen una de alta să facă — drag doamne — funie din ele și să facă nu știu ce lucru mare cu ele.

— Ce faci Stane? întreabă smeul.

— Ce să fac, răspunse Stan, doar n'am nebunit să merg cu vreascuri acasă, ca țiganii, eu vreau să duc cu o cale toată pădurea acasă să nu zici că nu-s slugă pe dreptate.

— Ba, zice smeul, una ca aceea n'o fi, să scoți tu din pământ astă dragă de pădure toată odată, mai bine duc eu și pentru tine un copac?

— Cum vrei zice Stan, numai să nu zici că nu te-am servit pe dreptate. Și luă smeul încă un copaciu în spate și mergeà gâfâind către casă, iar Stan îndărătul lui mergeà duhnind ca un domn. — Trei zile trecură, anul erà împlinit. — Venì rândul să-i deà o desagă de galbini. După cină zise însă smeoaica către smeu:

«Mă, de noi nu va fi bine, de scapă din

www.dacoromanica.ro

casa noastră cu zile Stan, mergi la noapte, când doarme, şi-l loveşte cu buzduganul drept în frunte, auzitu-m'ai? chiar în frunte, să piară că şi de atâţia bani ce-i dau îmi pare rău, dar mai rău mi pare de voi şti că scapă sănătos din casa mea, c'atunci numai cutezăm a ieşi de acì de frica lui.

Stan ascultase la uşă, dar nu se înspăimântă, ştiind că smeul e prost ca miezul nopţii. Deci merse în casa lui şi culcă în pat un butuc, mare de lemn, apoi după ce-l acoperì bine cu ţolul se băgă sub pat. Colo către miezul-nopţii vine smeul şi dă de vreo câtevà ori cu sabia în butuc, crezând că s'a văietat de durere, apoi mai în urmă dete cât putù de tare cu buzduganul şi merse voios la mumă-sa.

— No da omorîtu-l-ai?

— L-am şters dintre cei vii, zise smeul.

Adică dimineaţa spre mirarea lor, Stan se scoală întinzându-se şi căscând o gură de gândiai că vreà să-i soarbă.

— Dar cum te hodinişi astă noapte Stane? întrebă smeoaica.

— Mulţam de întrebare, stăpână, bine numai cât am visat ca şi când m'ar fi muşcat nescari pureci şi par'că preste frunte mi-a trecut un şoarece.

Şi nu se puteà destul mirà de tăria puterei lui, deci zise smeoaica:

— Te-ai purtat bine, fătul meu Stane, ţi-ai împlinit anul foarte omeneşte, acum aci-ţi e sim-

www.dacoromanica.ro

bria, o desagă de galbeni, poți merge acasă și să-i folosești în pace.

Dar Stan bine vede că smeul cu mumă-sa îi duc frică, deci zise hotărît:

— Eu gândeam că barem doi trei ani să slujesc la voi să am cu ce merge acasă la copilași, numai cu atâta agonisită ce voi ști eu face cu o sută de copii? băgați-mă slugă barem pe un an încă.

Dar smeul cu mamă-sa atâta frică știiau de Stan, încât se hotărîră a-i da și două și trei perechi de desagi cu galbeni numai să se vază scăpați de el; deci zise smeul: «Stane 'ți dăm două perechi de desagi pline cu galbeni numai mergi și ne lasă 'n pace. Dar Stan nu se 'nvoi. Auzi Stane, zise smeoaica îți dăm trei părechi de desagi plini cu galbini numai fi bun du-te și ne lasă 'n pace, că nu mai avem lipsă de slugă.

Stan să cugetă puțin și zice:

— Fie, dacă-mi dați trei dăsagi plini, plinuți cu galbini de aur, atunci plec, dar să mi-i și ducă smeul până la mine acasă și să învoiră. Smeul luă trei perechi de dăsagi plini cu galbeni în spate și merse după Stan.

Dar smeul așà greu suflà de greutatea poverii, încât, când suflà Stan, mergeà fuga înainte ca suflat de un vânt păgân, când trăgeà smeul răsuflarea, Stan iar venià îndărăpt tras de răsuflarea lui. Tot mergeà smeul și tăceà mult timp, dar odată nu să poate răbdà să nu întrebe pe Stan:

www.dacoromanica.ro

— De ce fugi tot înainte şi vii iar îndărăpt?

Iar Stan răspunse:

— Să pot aş sburà până acasă, dar văd că nu te poți ține de mine, şi-mi vine să mă întorc la tine şi numai una să-ți dau cu pumnul în frunte să te învăț cum ai de mers pe drum, când eşti cu mine pe cale.

Smeul tremurà şi mergeà după Stan.

Când erà aproape de casa lui Stan eşirà toți copii în calea lor sbierând de foame.

Ce zic copiii aceia? întrebă smeul pe Stan.

— Iată, răspunse Stan, copilării de-a lor, zic c'ar mâncà carne de smeu:

Atunci smeul aruncă desagii jos şi... du-te copile!

Ce-o fi spus la mumă-sa nu mai ştiu, atâta ştiu că dimineața aceea copii lui Stan nu se mai văitau de foame. Mulți din ei vor fi murit de atunci, că doar e de mult, dar cari n'au murit încă aceia şi azi trăesc.

www.dacoromanica.ro

BANAT

www.dacoromanica.ro

POVESTE DIN BANAT

I.

A fost un împărat ca toți împărații, tare și puternic, și n'a avut copii, numai o fată; așà fată a fost la școli și așà învățat de bine, încât nici una n'a învătat ca și ea, și să fie așà icieană ca ea. Așà dară tata ei a și dat veste în lume că «Acel care o știi mai mult decât fata mea, eu îi dau jumătate din împărăție și fata de soție».

Venit-au domni, crai, împărați și toți s'au dus buzați înapoi.

Mai departe moșul meu Toaică păzeà porcii, că a fost purcariu, dar erà pe lângă drum. Iaca un domn.

— Bună ziua purcariule!

— Mulțiam, domnule!

— Care drum mere la împăratul *Tosa Mizdroi*, cel cu fata cumince?

Atunci moșul meu Toaica, adică purcariul a răspuns:

— Incotro porcii cu coada.

Domnul se uită la porci, se uită la cozi, se uită la drumuri, că a fost patru drumuri crucișate.

Iar zice domnul:

— Cu mince ești tu purcariu.

www.dacoromanica.ro

— Cu mince a fost și tatăl meu.
— Numa mumă-ta-i proastă, c'o făcut doi copii.
— Așà se cage, frace după frace.
— Tată-tu a tăiat doi porci.
— Așà se cage; te tot capul porcul.
— Și o pus-o după ușă.
— Acolo i-a fost locul.
— Și o mâncat-o bâla (cățaua).
— Flămândă a fost.
— Tată-tău a omorît-o.
— N-o omorît-o tata, numa vina ei.
— Și o țipat-o pe gunoi.
— Acolo o dormiț și vie.
— Să ce duci tu să-mi pețești fata împăratului.
— Pețesc mie, nu ție, numai tu să ții salca asta cu spatele și să păzești porcii până viu eu cu fata.

Domnu a zis că șede. Și s'au dus purcariul la împăratul și a zis:
— Bună ziua Inălțate Impărace.
— Mulțiam purcarule.
— Da unde ți-e fata să divănesc eu cu ea?
— In grăgină, răspunse împăratul.
— S'a dus purcariu în grăgină, însoțit de doi ginărari ca martori.
— Bună ziua fată mică.

Fata răspunsese.

Bună mi-o fost țâța maicei mele; ziua-i dela D-zeu: fata-s eu, mică-i mincea[1]) ta.

[1]) mintea.

www.dacoromanica.ro

— Ce păzești tu fată?

— Păzesc curechiul să nu-l mînce paserile.

— Așà am pățit-o și eu cu curechi, numa l-am băgat să se năcrească.

— Aia-i bine.

— Bine pe dracu, că tot s'a stricat.

— Aia-i rău.

— Rău și nu bași că l-am dus la holdă să o tornesc.

— Aia-i bine.

— Bine pe dracu, că am nemerit pe a altuia.

— Aia-i rău.

— Rău și nu bași, eu tare-tată tare: eu luăi de-un capăt, tata de alălalt, și am astornat pe a noastră.

— Aia-i bine.

— Bine și nu bași, că-i prea torenită holda și prea multe flori cresc.

— Aia-i rău.

— Rău și nu bași, că vin biziile și lasă miere.

— Aia-i bine.

— Bine pe dracu, că pe îi mierea până 'n jenunți, da pe vale nici să lingi cu limba.

— Ba aia mințișì.

— Că d'aia am venit și eu să mint.

Și lucru a fost gata, a dat împăratul fata după el a țipat[1]) țoalele purcărești și i-a dat domnești, și s'a gostit bine. Și purcariul adică

[1]) lăsat.

www.dacoromanica.ro

moșul meu, a mânat-o bine o vreme vestită viță a Govosdenilor.

Mai pe urmă nu se îngemnă, frace, la rachie și bău tot ce a avut, și astă-zi în vița noastră a Govosdenilor, săraci și betici; încă nu le zic beți, numa betai și oameni noștri și astăzi zic că vița noastră a năroc, numa mince nu. Și să credeți că povestea mea îi istină, și dacă nu mă credeți, faceți întrebare sau veniți pe jos până la popa a nostru, că nu-i în slujbă, îi acasă, vă poate spune mai bine. Numai Sâmbătă pân la amiazi să nu vină nime, că el are lucru să seadă la uliță și să-i sărute nevestele mâna și să le întrebe ce-o târguit și acasă-s bărbați.

www.dacoromanica.ro

MACEDO-ROMÂNII

www.dacoromanica.ro

DAFNA

Să vă spun povestea frumoasei Dafna, a dulcei Dafna, a neprihănitei Dafna. Ascultaţi.

Erà odată, cine ştie când, o împărătească. Pe aceasta o dureà sufletul că nu naşte şi dânsa, nefericita, copii; că nu vrusese şi cu ea D-zeu. Plângeà mereu fără să i se stingă dorul, şi ziua şi noaptea tot cu aceste cuvinte în gură erà:

— Dă-mi, Doamne, o fată, măcar de ar fi şi Dafină! Intr'o zi, cum stà şi se văità, iată că vântul suflând, îi aduse în casă o frunză de dafin.

Lucru de mirare! Frunza se mişcà singură şi umblà ca omul; împărăteasa însă nu băgă bine de seamă la măturat, ci o adună în făraş şi o aruncă la gunoi!

Acolo la gunoi, unde fusese aruncată, fiind la marginea satului, o suflă vântul şi o duse în pădure, într'o pajişte frumoasă. Acolo începù să crească un dafin frumos care umpleà de miros plăcut tot locul.

Trecù să zicem, cătăvà vreme şi fiul împăratului ieşì la vânat. Pe la miezul zilei ajunse şi la pajiştea cea cu dafinul. Cum miroseà fru-

www.dacoromanica.ro

mos din pricina dafinului, zise feciorul de împărat:

— Aci-i de trai! Ia privește ce frumusețe și ce miros plăcut răspândește locul?

Atunci zise bucătarului să întindă masa să mănânce sub dafin. Până ce bucătarul puse masa, feciorul de împărat apucă prin pădure ca să se plimbe și să vadă dacă dă peste vreun vânat. Bucătarul, după ce puse masa și până să se întoarcă fiul împăratului, își rezimă capul în mână și adormi.

Atunci ieși un glas din dafin:

„Deschide-te, dafine, să ies afară
Eu, și decât fluturele mai ușoară".

Și dafinul se deschise și ce să vezi? Albă ca zăpada, roșe ca trandafirul și ușoară și subțirică precum e fluturul, ieși frumoasa Dafna cu surâsul pe buze. Intr'o fugă, în vârful degetelor, se duse la masa crăiască și turnă cu mânușița ei în mâncarea feciorului de împărat toată solnița cu sare și cu piper. Apoi iarăși într'o fugă se închise înapoi în dafin.

Feciorul de împărat venind, se așează la masă, își făcù cruce și începù să mănânce.

Bucatele nu le putù băgà în gură, căci erau grozav de sărate și foc de pipărate!

Dânsul zise:

— Te întreb, bucătare, când puseși sare și piper, unde îți fură mințile?

Bucătarul ce să mai zică? Sărmanul de el se știà fără vină. Se rușină și tăcù.

www.dacoromanica.ro

Vă spusesem că feciorului de împărat îi plăcuse pajiștea și de aceea își puse în gând să steà două zile. Bucătarul pregătià mâncările și erà atent cum să le mai potrivească de sare, să nu aibă vreun cusur. Dacă le îngrijì de sare și văzù că sunt cum trebue, se gândì:

— Acum pot să mă culc pe mâna dreaptă, căci așà bune mâncări n'am gătit, de când m'a făcut mama.

Cum zise, așà și făcù: se culcă să-i tragă un pui de somn. Dafna începù iarăși cu gura:

Deschide-te, dafine, să ies afară,
Eu, și decât fluturele mai ușoară!

și tot așà ca și mai înainte, fata ieșì de sără și pipără mâncările feciorului de împărat.

Reîntorcându-se acesta dela vânătoare, dete peste bucătar care dormià de-abinele. Il mișcă cu piciorul și-l sculă:

— Cum văd, ți-ai pus de gând, bucătare, să nu mai lași sare în trăistiță? Nu vezi că nu se poate pune în gură?

— Dar cum așà? Asemenea mâncări în vieața mea n'am gătit.

— Nu mănânci (puțin), ca să vezi?

Când gustă bucătarul, otravă! de nu se puteà pune în gură!

— Doamne, locul acesta trebue să fie fermecat, trebue să fie loc necurat și vrăjit. Aide dară să fugim! Aicea nu miroase a bine.

www.dacoromanica.ro

Cinevà numai în necaz, venì de aruncă sare când dormiam.

— (Că) De ce să dormi? (Că) De ce să nu stai deştept? ziceà feciorul de împărat.

— E, de! om sunt, m'am înşelat şi eu.

Fiul de împărat se culcă şi în seara aceea nemâncat dea-binele, numai cu pâine goală.

A doua zi îi zise bucătarului:

— Acum am să veghez eu la mâncare, iar tu să te duci să vânezi.

Şi aşà şi fu. Bucătarul luă puşca pe umăr, cu toate că nu ştià de unde să o apuce şi se îndreptă spre pădure; iar fiul de împărat rămase să pregătească mâncare, cu toate că nu ştià cum să amestece cu lingura de bucate. Lui îi erà mai mult să vadă ce fiinţă, ce vietate de om, ce jiganie vine de sărează şi pipărează mâncarea.

Se ascunse după un tufiş şi aşteptă. Indată ce venì ceasul prânzului, iacă şi Dafna (începù):

— Deschide-te, dafine, să ies afară,
Eu, şi decât fluturele mai uşoară!

şi dafinul se deschise şi ieşì Dafna. Privì odată de jur împrejur să vadă dacă o vede cinevà. Nu zărì om. Repede de tot, în vârful degetelor, ca şi fluturele ce sboară, ia o mână plină de sare şi o aruncă în mâncarea fiului de împărat. Apoi din nou vru să intre în dafin, numai că feciorul de împărat o ajunse. Vruse apoi Dafna cea curată, Dafna cea roşie, Dafna cea mai

www.dacoromanica.ro

ușoară și decât fluturele, să intre în dafin, dar dafinul se închise și zise:

— Pentru o fată
Sărutată,
Dafinul se strânge!
Dafina
Ce-i ca și o stea,
Degeaba mai plânge!

Dafna din nou începù să-l roage, să se deschidă dafinul, să fie bun și să se desfacă să intre la cuib, să intre la culcuș, dar dafinul, inimă de lemn:

— Pentru o fată
Sărutată,
Dafinul se strânge!
Dafina
Ce-i ca o stea
Degeaba mai plânge!

Atuncea Dafna întristată se reîntoarse înapoi, la fiul de împărat, rușinoasă și fricoasă. Acesta erà întins sub cort; Dafna privì printr'o crăpătură a cortului și nu-i venià nici să fugă, nici să intre. Astfel erà al ei! Feciorul de împărat, frumos ca un soare, o luă cu binele și o aduse în cort și îi șterse ochii ei dragi cu batista lui de mătase...

Trăiră ei acolo ca vre-o săptămână, două! Fiului de împărat i se făcù dor de acasă. El căută să fugă și să părăsească pe frumoasa Dafna, cea albă ca zăpada.

Dar cum să o lase? Cum să-i zică? Căci Dafna, de dorul lui, s'ar fi topit ca ceara!

www.dacoromanica.ro

Ii adună, îi adună flori din Pajiștea-frumoasă, fel de fel, și albe și roșii, galbene și albastre vinete și verzi, și mai mari și mai mici și i le puse în poală. Iar Dafna, care murià după flori, Dafna cea crescută cu florile, începù să se joace cu ele, să le miroasă, să le stropescă și să-și treacă astfel timpul. Mirosì o floare, mirosì pe alta, se îmbătă de parfumul lor și bucuroasă, o apucă somnul și iubita pământului adormì.

Feciorul de împărat, atunci, împreună cu bucătarul, o șterse de acolo, strică și cortul, risipì și vatra, ca sculându-se Dafna să i se pară toate un vis.

Dormì cât dormì Dafna și deschise ochii. Nefericita se văzù singură-cuc, singură ca o turtureà. Nici tu cort, nici tu fiu de împărat (când privì) de jur împrejur. Și începù să suspine și să-și adune sufletul și să plângă frumușica, de ți se rupeà inima și ar fi zis:

— Ce câine a fost acel Făt-frumos, ce inimă de piatră avù acel fecior de împărat?

Cum de l-a lăsat inima să se despartă de frumoasa Dafna?

Plângea Dafna, mestecà florile cu mâna, le strângeà la sân și le ziceà:

Voi albe și frumoase (flori).
Roșii și alese,
Voi surorile mele,
Rupte din stele,
Unde mi-e mirele,
Unde mi-e cel bun?

Florile, cum sunt florile, tăceau. Dafna, și ea, se tot văità.

www.dacoromanica.ro

Și plânse și se tângui Dafna și din nou se reîntorce la Dafin și îi zise:

Dafine frumos
Dafin lăudat,
Fă-te în două
Să intre Dafina!

Ți-ai și găsit dafinul să deschidă! El una știa:

— Fată sărutată, dafinul nu vreà!

Intr'acolo, unde se topià ca ceara și unde se strecurase traiul cel dulce al bietei Dafne, îl impinse soarta pe un călugăr. Acesta o întrebă:

— De ce plângi, suflete; de ce te tot vaiți, frumoasa mea?

— Cum să nu plâng și cum să nu mă vaet, parinte! Eu sunt Dafna cea frumoasă, sărutată de feciorul de împărat și părăsită. Și-i spuse Dafna călugărului toate, și îl cuprinse mare milă pe acesta. Călugărul o învață să se ducă le fiul de împărat cât mai curând. Ca să nu o cunoască nimeni, îi dete straele călugărești și astfel frumoasa Dafna se pornì la palatul împăratului.

Ajunse tocmai când se făceà nunta fiului de împărat. Călugărașul trase și el la palat și cum îl văzù lumea așà de mic că părea prea mic începù să-l îmboldească și să facă glume pe socoteala lui. Acolo erà obiceiul ca să-și spună omul cântecul. Cum ziseră toți, omul și cântecul, venì rândul și călugărașului. Acesta nu știà de cât un cântec și-l începù să-l zică:

Voi albe și frumoase (flori),
Roșii și alese,

www.dacoromanica.ro

Voi surorile mele,
Rupte din stele;
Unde mi-e mirele?
Unde mi-e frumoasa Dafna
Cea de fiu de împărat sărutată
Sărutată
Și părăsită

Ea cântă și fiul de împărat când auzià, lacrămile îi curgeau-râu. Cum sfârși cântecul, feciorul de împărat zise:

— Acesta-i cântecul meu!

Dar călugărașul de colo când auzì grăì:

— Ba-i și-al meu!

— Cum și-al tău?

întrebă fiul de împărat.

Atunci călugărașul își scoase rasa și rămase cu o haină, cu flori împodobită, frumoasă — frumoasă, și zise: «Dă-mi; Doamne, încă doi ochi să o privesc!»

Feciorul de împărat o recunoscù îndată, se repezì și o îmbrățișe, iar din ceasul acela nu se mai despărți de dânsa.

Poveste știu, poveste vă spusei,
Nu știu cum făcui, dar nu vă înșelai.

(Din colecția *Basme aromâne*—P. Papahagi).

www.dacoromanica.ro

BARBA-COT ȘI PALMA-OM.

A fos și n'a fost.

A fost odată, frații mei, pe vremea când toate bunurile umblau pe pământ, trei feciori ca trei sori. Cei trei feciori ca trei sori aveau o mamă, de care nu mai conteniau să vorbească, atât de mult o iubeau și atât dor aveau de ea. Insă Dumnezeu nu-i lasă cu inima bucuroasă, că de unde erà prea bine, Dumnezeu o iertă pe muma lor într'o zi și rămaseră bieții ca puii fără cloșcă. Plânseră și se văitară, dar să o uite nu fură în stare. Nu treceà ziuă, să nu se ducă la mormântul mamei lor și să nu plângă cu hohote.

Intr'o zi feciorul cel mai mare venì la mormânt să aprindă o lumânare. Privește în toate părțile să vadă vreun foc de lumânare, dar nu văzù nicăieri. In vremea asta venì și fratele cel mijlociu, la mormânt. Privește și el într'o parte și într'alta, dar nu vede foc vreundeva. Iată că venì și fratele cel mic. Acesta dacă privì, privì (mereu), zărì departe departe o mică scânteie, o lumină.

— Am să mă duc să iau foc de la vatra ce se vede, zise dânsul.

www.dacoromanica.ro

O luă la voia întâmplării şi treci peste deluşoare, mai sări peste văi, după vreo trei zile de umblet neîntrerupt, ajunse la focul acela!

Ce să fie asta? Pe foc erà o căldare cât un hambar şi fierbeau 41 de miei. Imprejurul ei erau 41 de drăcuşori, de furi[1]), de mai ştiu eu ce! Toţi erau întinşi cu faţa la pământ şi tregeau câte un somn, numai unul erà deştept. Cel mic, fiindcă aşà o să-i zicem de acum feciorului, venì în vârful degetelor, mută căldarea de pe foc. aprinsese ceara şi-şi căută de treabă. Hoţului cel deştept, văzând atâta tărie de om — să mute căldarea cu o mână — îi îngheţă vorba în gură şi i se prinse limba de frică şi deşteptă pe toţi tovarăşii. Aceştia strigară la fecior şi îi ziseră:

— Oare tu ridicaşi căldarea de pe foc?

— Eu, răspunse feciorul, ce mare treabă e aceasta? Dacă mai vreţi, o ridic încă odată; apoi, cu o mână, o luă şi o puse pe pământ lângă pirostrie, şi din nou o puse la loc.

— Nu vrei să stai cu noi, îi ziseră hoţii?

— De ce n'aş şedeà, zise feciorul; acasă nu-mi rămâne lucrul negătit. Eu sunt cum mă vedeţi:

— Auzi încoa, astăseară o să călcăm pe împăratul să-i luăm toţi banii.

Cum se întunecă bine, frumos, hoţii unul câte unul, împreună cu Cel-mic, înconjurară palatul. Unul din ei se aplecă, pe el se sui feciorul Cel-mic şi cătărându-se, tot cătărându-se,

[1]) hoţi.

www.dacoromanica.ro

se strecură prin fereastră la împăratul în palat. După dânsul, hoții se puiră unul câte unul să intre în palat și cum intră câte unul, așà află moartea din mâna feciorului Celui-mic. Căci acesta, cu sabia în mână, cum călcà câte unul pe scândură, hârști! capul la pământ.

După ce îi omorî pe toți, intră feciorul în odaia împăratului. In clipa aceea, o viperă se pregătià să muște pe împăratul.

Feciorul se repezì cu sabia și luă capul viperei. Apoi, ce să facă dânsul: începù să adune pe hoții, cap cu cap și picioare cu picioare, sărì pe fereastră, jos pe pământ și fugì. Insă o gheată, în timpul când se repezì, îi ieși din picior și rămase înăuntru în palat.

In zori de zi, sculându-se împăratul, ce să vadă? Lângă dânsul vipera tăiată. In cealaltă odae 41 de leșuri de hoți tăiați! El prinse a se mirà:

— Cine îmi făcù binele acesta, cine îmi făcù binele acesta? Nu putù să afle. Spre noroc dete de gheată. O luă și o atârnă la poarta palatului și ținu cuvântare: să treacă toți oamenii pe la poartă și a cui este gheata asta, să și-o iea.

Dânsul pricepù că stăpânul ghetei trebue să fie meșterul care îi scăpă vieața din primejdie de moarte și cel care ucisese pe oamenii cei sălbateci din pădure.

Trecură toți, dar nimănui nu i se potrivià. Trecù și feciorul Cel-mic; numai ce o bagă și se părù că a lui a fi fost totdeauna. Împăratul îl cheamă și îi zise:

www.dacoromanica.ro

— Tu ai fost, care tăiași pe hoți?

— Eu sunt!

— Tu ai ucis vipera?

— Eu, zise feciorul. Se pregătià să te muște, dar într'un suflet îi luai vieața.

Se aplecă împăratul și-l sărută pe frunte și îi zise: Cere-mi orice-ți dorește sufletul, orice-ți vrea inima, că toate ale tale sunt; vrei bani, vrei să-ți dau pe fie-mea de soție, sau vrei să te pui în scaunul împărăției, în locul meu? Spune, ce vrei, că într'o clipă ai să o ai!

Feciorul — cum sunt tinerii — îl trăgeà mai mult inima către însurătoare și zise:

— Ține-ți banii, Doamne, că ai să ai nevoe de ei pentru trebile împărăției; nici scaunul nu e pentru capul meu necopt; dacă vrei, dă-mi fata-ți să-mi fie nevastă! Asta voesc eu!

— A ta să fie, viteze-voinicel! grăì împăratul. Apoi se puseră să facă nuntă domnească și pe cine nu chemară la nuntă? Toată lumea se purtă acolo. Când să sărute mâna nevasta la toată lumea sărută, numai pe a unui Barbă-cot și Palmă-om nu vru să o sărute. Impăratul o întreabă: cei asta pe tine fată? Îți face așà rușine?

— Cum de nu! zise fata; să mă aplec eu până la pământ ca să-i sărut mâna lui! Barbă-cot și Palmă-om!

Bine, numai că Barbă-cot și Palmă-om se necăji dintr'o dată de rușinea ce-i făcù fata înaintea lumei întregi, suflă în sân deodată și iată! îi venì calul sburător. Răpì fata, o aruncă

www.dacoromanica.ro

pe cal şi se făcù nevăzut de acolo. O aduse la dânsul acasă, ca să înveţe minte fetele care nu păstrează obiceiurile.

Impăratul şi toţi ceilalţi rămaseră cu ruşinea. Voinicul rămase cu nevasta gătită, dar nemăritată. Nunta, ce nuntă să mai fie? Se risipi îndată: De unde mai nainte erau jocuri, cântări şi glume, nu auziai acum decât alta decât plânset, strigăte şi vaete. Le erà foc mare la toţi. Numai voinicul nu-şi pierdu mintea, ci se înturnă şi le zise:

— Nu plângeţi, că focul asta pentru mine fu, nu pentru altul; eu am să mă duc să o aflu şi să o aduc.

Işi încălţă o pereche de opinci de fier, îşi luă un toiag în mână şi o pornì. Umblă, umblă, măi frate şi ajunse într'un loc unde îi taie drumul o ursoaică.

— Bună-ziua, bunico, îi zise el!

— Bine ai venit, fiule, căci erà să te mânânc, dacă nu-mi ziceai bunică!

Acum te întreb? Ştii încotro se află acel câine de Barbă-cot şi Palmă-om care îmi răpì nevasta în momentul cununiei?

— Nu ştiu, fiule; despre aceste lucruri întreabă pe lup, că dânsul poate să ştie. Il întrebă şi pe lup şi lupul îl petrecù la vulpe:

— Vulpea, zise lupul, poate să-ţi arate vreo cale, ea urmăreşte asemenea lucruri; dacă nu va ştì şi ea, numai afli dela nimeni.

Cum ajunse la vulpe o întrebă:

— Bună-ziua, vulpe! Nu ştii unde dracul se

www.dacoromanica.ro

află Barbă-cot și Palmă-om, câinele care îmi răpì nevasta dela cununie?

— Cum să nu știu, zise vulpea.

— Fă-mi bunătatea, dacă-i așà, și du-te de o întreabă pe nevasă-mea de unde îl are calul sburător Barbă-cot și Palmă-om?

— Să mă duc, zite vulpea, dar gătește-mi găinile.

— Găini câte vrei, îi zise feciorul, numai lucrul să-l faci.

Se pregătì și-și puse blana, jupâneasa Mara (vulpea) și umflându-se în pene, iată-o și la casa lui Barbă-cot și Palmă-om.

— Aicea șade un Barbă-cot și Palmă-om, întrebă dânsa?

— Aicea, zise nevasta, 'dar acum nu-i acasă. Ce-ai cu dânsul?

— M'a trimis mirele tău să te întreb, de unde are calul sburător Barbă-cot și Palmă-om?

— Nu știu, cumătră, dar ascunde-te după grindă și diseară, când se va întoarce dela vânătoare, am să-l întreb.

— Se ascunse vulpea și către seară venì și Barbă-cot și Palmă-om. Nevasta îl luă cu binișorul, cu glume, și dă-i încoace, dă-i încolo, îl descusu și-l făcù să spună:

— Să-ți spun, dar încetul cu încetul, să n'audă nimeni.

— Dar cine să audă pe aici, pe unde nici păsere nu sboară?

— Am avut o iapă și a fătat un mânz. După ce crescù, îl detei de-l mâncă; fată a

www.dacoromanica.ro

doua oară şi pe acest mânz îl dedei de-l mâncă; fătă şi a treia oară iapa şi dedei de-l mâncă şi pe acesta, iar cu acesta se făcù atât de voinic că sboară prin nori.

Vulpea de după grindă le auzì toate şi fuga le spuse pe toate viteazului. Acesta nu pierdù vremea, ci luă o iapă şi după ce fătă, îi dete mânzul şi-l mâncă; iapa fătă a doua oară şi îi dete mânzul înapoi de-l mâncă. Fătă iapa şi a treia oară, dar viteazul nu-i-l mai dete să-mă-l nânce, fiindcă nu pricepù bine şi de aceea calul său erà mai puţin viteaz decât al lui Barbă-cot şi Palmă-om.

Dimineaţa Barbă-cot şi Palmă-om eşì la vâ, nătoare, cum ştià în totdeauna. Viteazul vine şi-i răpeşte nevasta şi fuge ca vântul. Când se reîntoarse Barba-cot şi Palmă-om, află vatra rece (negăsind pe nimeni). Căută fata încoa, încolo, fata îi lăsase cenuşa rece în vatră! Intrebă calul, şi calul îi spune că a fugit, că a luat-o un viteaz. Fuga după dânşii! Acì să-i prinză, acolo să-i prinză, în sfârşit îi ajunse. Şi răpì fata de pe cal şi-l făcù pe viteaz, bucăţi-bucăţi. Numai că vulpea erà acolo. Adunà bucăţile, fărâmă cu fărâmă, le unse cu iarbă de năpârcă, şi învie din nou. Apoi îşi dete calul de-l mâncă încă odată şi-l fătă mânz ce mâncà pământul şi sorbià norii, de viteaz şi de năsdrăvan ce erà. Calul lui Barba cot şi Palmă-om nu erà nici la degetul cel mic, atât de viteaz erà.

Fuga sbură la Barbă-cot şi Palmă-om, şi răpì

www.dacoromanica.ro

nevasta încăodată și acum să te ții frățioare! Scăpărà pământul când fugià dânsul, că ziceai ce-i asta? Dar nici Barbă-cot și Palmă-om nu se lăsà. Fuga unul, fuga și celălalt, auziai pe bietul Barbă-cot și Palmă-om cum îi făceà curaj calului să nu se lase.

Stete viteazul pe loc și zise mânzului său:

— Nu-i spui soțului tău, cum de nu-i rușine să steà să-l încalece un Barbă-cot și Palmă-om! Dacă aș fi eu în locul lui, l-aș înfige în pământ de nouă-zeci și nouă de măsuri în adânc.

Calul viteazului necheză odată pe nări, cât putù, scoase niște limbi de foc și îi zise să sboare după poruncă.

Atunci calul lui Barbă-cot și Palmă-om se suì, se suì până la nori, se sucì și răsucì odată și-l înfipse pe stăpânu-său de 90 de măsuri în adâncimile pământului.

Viteazul scăpă astfel și venì acasă și făcură nuntă mare de a doua oară de li se duse pomina în lumea întreagă.

Apoi se dete jos din scaun împăratul și se suì viteazul și trăesc și acum de n'ar fi murit.

www.dacoromanica.ro

YANI TASTRULIA

(IVAN TURBINCĂ)

Erà odată un om cu numele Yani Tastrulia.

Acest Yani făcu trei ani prin streini; acolo lucrà cât lucrà creştinul, dar pricopseală mare nu făcù. Tot câştigul lui Yani Tastrulia, când fu să se întoarcă în satul său, fură trei piaştri de aramă[1]).

Trei, numai trei! gândì Yani. Aşà mi-a fost ursita. Puse trei pâini în traistă şi îşi luă rămas bun dela tovarăşi. O pornì către satul său.

Yani Tastrulia, fiindcă acum nu se întorceà îmbogăţit, nu prea îşi frământà inimă. El erà şi puţîn netet. Umblà şi cântà pe drum, de de visiau pădurile şi se cutremurau munţii din temelie.

Tot umblând el şi tot cântând, dete peste o pădure deasă. In ea le îi ese un orb, îi tăià drumul, cu mâna întinsă şi Incepù să-i ceară:

— Dă-mi şi mie un ban, Dumnezeu să-ţi ierte părinţii!

Yani ca Yani, dar inima îi erà bună: scoate

[1]) Monedă turcească, astăzi neîntrebuinţată.

www.dacoromanica.ro

și îi dă un piastru și o pâine. Apoi își văzù de drum, cum știà el.

Pe urmă, mai departe, un alt orb, cu alte haine, îi ține calea, cu mână întinsă:

— Dă-mi și mie ce te lasă inima, Dumnezu să-ți ierte părinții!

Yani, suflet bun, milos până 'n măduva acelaș, ce se gândește?

— Poate sărmanul n'a mâncat cine știe de când? Scoate și-i dă și acestuia, o pâine și un piastru.

Orbul acesta erà Hristos!

Hristos știà că Yani Tastrulia e om drept, dar vrea să vadă, să se încredințeze dacă această bunătate a lui are margine. Văzù că bunătatea lui e fără sfârșit. Atunci ce să-i facă? Haide să-l mai caute încă odată.

Îi ieșì din nou în cale, în pădurea întunecoasă, ca un moșneag bătrân, cu părul pe umeri, tot cu mâna întinsă.

Yani, cu toate că-i chiorâiau mațele de foame, nu stătù pe gânduri mult: scoate și-i dă piastrul și pâinea ce-i mai rămăsese:

— Na, zice, eu ție și Dumnezeu mie!

Hristos nu se mai putù ține și zise:

Să trăești, Yani, tu ești bun creștin și Dumnezeu are să te vadă. Află că eu sunt Hristos, pe care tu îl ajutași cu tot ce avuși. Cere-mi ce vrei și să-ți dau cu amândvuă mâinile.

Lui Yani i se luasă vederile; își frecà ochii de mirare; vis este? adevărat este? — nici el nu știà. Stà și se scărpinà în cap și nu-i da

www.dacoromanica.ro

prin gând ce să ceară. Cum avù traista pe umeri, zise:

— Doamne, Doamne! dacă este udevărat că tu eşti Hristos, atinge cu mâna această traistă şi binecuvânteaz-o şi zi! orice oiu cere eu, să intre înăuntru şi apoi să nu iasă până nu oiu zice eu să iasă.

Pentru Hristos ce mare lucru erà; atinse cu mâna şi făcu cheful lui Yani Tastrulia.

Atât îi fu lui Yani Tastrulia şi mergând într'una, ajunse la o poiană. Acolo în poiană erà şi un nuc. Yani se întinse sub nuc, să-i tragă un somn. Numai crezi că te lăsau dracii să dormi? Abià apucă să adoarmă bietul Yani şi iacă şi dracul din nuc: luà nuci şi-l nimereà cu ele. Vezi cu nucii sunt stăpâniţi de duhuri necurate.

Priveşte Yani în sus odată — nimic; priveşte a doua oară, — iarăşi nimic. A treia oară zăreşte pe unul, crăpa-i-ar numele!

Yani îi zise:

— Care eşti tu de nu-mi dai pace?

— Care sunt eu? Ce ţi-e întrebarea? zice diavolul de colo!

— Ce mi-e întrebarea? Na, ce mi-e întrebare: în traistă, câine, zise Yani Tastrulia, şi intră diavolul în traistă, cu coarne cu tot.

Mi ţi-l luă apoi Yani şi dăi, şi dăi, să fi zis că piseză în piuliţă, usturoi, nu altceva. Il prăpădì în bătae; îl snopì?

Bietul diavol ţipà de te cutremurai şi se rugà să-l ierte, că n'are să mai facă altădată.

www.dacoromanica.ro

Ei, lui Yani la urmă i se făcù milă şi îl scoase din traistă. Ce să-i vadă ochii! Parcă nu erà drac, ci un pui jumulit: cu oasele mai ca pântecele, cu coarnele ca mătăniile, stâlcit ca vai de el! Se scutură odată şi se făcù nevăzut. Fugì mâncând pământul şi se duse la Tartorul-dracilor, satana cel mare, şi începù să-şi plângă soarta nefericită, ce a pățit dela Yani Tastrulia.

Tartorul dracilor se înfurie: cum se poate să se întâmple asta; ca un nerod ca Yani să se pue cu un drac şi să-l biruiască? Mare ruşine. Fuga după Yani. Porneşte Scaraoschi cu toată oastea după dânsul. Unii fără coarne, alții încornorați, crăpar-ar, negri ca corbul, cu dinții ca sapa de mari, care cu sula, care cu o furculiță, care cu ce puteà în sfârşit, să-l frigă de viu pe bietul Yani, ca pe Hristos şi mai rău.

Yani Tastrulia vedeà cum vin, dar nu se sinchiseà câtuşi de puțin. Nu se sperià de loc, de vreme ce aveà traista. Il împresurară fi-rar în pustii şi săreau într'un picior, care cu furculița, care cu sula, fiindcă aveà să-l frigă şi să-l mănânce.

Yani, nici una, nici două:

— In traistă, câini ce sunteți!

Şi unde mi-ți începură, unul câte unul, să se îndese în traistă. Acì să vezi apoi, frățioare bătaie, nu jucărie! Se puse Yani la pisăgeală, că-l dureà mâna de atâta bătae. Dacă-şi sătură Yani, mâinile, de bătaie, fiindcă nu puteà să tot

www.dacoromanica.ro

audă larmă și fiindcă i se făcuse și milă, îi scoate din traistă, le mai trage încă o bătae și le zice:

— Dacă vreți, mai poftiți iarâși!

Fugeau sărmanii de mâncau pământul, îndată ce scăpau din mâna lui Yani Tastrulia. Rupeau pământul nu altcevà! Astfel trăi Yani în lume cât îi om inima, până ce i se urî să tot viețuiască în lumea asta.

— Âm să mă duc, zise el, să mă plimb și prin paradis, să vedem, cum e pe acolo? De bine de rău, ajunse la poarta Raiului. Numai că aceea erà poartă, nu glumă: toată de fier, apoi mare cât cuprinzi cu ochiul și închisă strașnic. Ce te faci acuma Yani? Ce te faci Tastrulia? Yani sună la poartă.

Sfântul Petru din năuntru întrebă:

— Cine e acolo?

— Yani Tastrulia.

— Ce vrei de mă tot suni?

— Vreau să mă plimb prin Raiu.

— Intrebu-te ai făcut vre-o faptă bună în lume, ca sà intri în Raiu:

Tastrulia, care nici habar nu aveà de al de astea, stetè și zise:

— De astea nu știu eu; dar, deschizi ori nu deschizi?

Sfântul-Petru nici nu se sinchisià. De unde să știe dânsul de amenințări?!

Bine, numai că nici Tastruli nu știà multe și dintr'o dată:

— Hai în traistă, dacă-i așà!

www.dacoromanica.ro

Și na-ți-l și pe Sf. Petru, cu toată bătrânețea lui, în traistă!

Dumnezeu nici habar n'aveà de toate acestea. Dacă rămase Raiul fără păzitor, începură să intre înăuntru toți terchea-berchea, toți hoții și toți sărmanii și toți oamenii primejdioși.

Aceştia se urcară cu scări, prin ferestre, prin prin găuri, căci nimeni nu erà care să le aţină calea. Ajunsese Raiul staul plin de lupi, turmă fără câini?

Se plimbau aceștia prin Raiu ca la dânșii acasă. Intr'o zi, Dumnezeu ieși prin grădină să vadă ce mai este, când colo ce să-i vadă ochii? Mutre care-ți dau de bănuit, câte poftești!

Dumnezeu strigă:

— Sân-Petru, Sân-Petru, unde ești?

— In traista lui Yani Tastrulea, răspunse acesta.

Veni Dumnezeu la poartă și întrebă:

— De ce-l ții acolo, tu? Și cine ți-a dat această putere?

Yani spuse ce știà: Hristos mi-a dat-o!

Il întrebă și pe Hristos. Acesta începù să râdă de isprava lui Yani Tastrulia.

Cum așà, tu Yani?

— Dacă nu vreà să-mi deschidă, ce vreai să fac?

— Să-ți deschidă? Dar ai făcut tu vreo faptă bună în lume? Aici, numai cel care face lucruri bune în lume, numai acela intră. De asta du-te, fiule, înapoi și începi de spune la lume, să facă bunătăți, să asculte cuvântul lui Dumnezeu, și au să afle poarta paradisului deschisă

www.dacoromanica.ro

Ce să mai zică Yani Tastrulia? Văzù că să îngroaşe treaba:

— Am să mă duc, Doamne, grăi dânsul, dar tot cu traista.

— Ei! Ia şi traista, îi zise Dumnezeu.

— Nu-l lăsà, Doamne, grăi Sân-Petru, căci cine ştie pe care are să mai bage într'însa!

Lui Sân-Petru îi erà să nu i-o facă iarăşi bună, jupân Yani Tastrulia.

Şi astfel se reîntoarse iarăşi Yani şi făcù cum îl învăţà Hristos, până ce îmbătrânì, îmbătrânì de nu mai putù. Săturat de vieaţă, închise ochii, îşi ridică mâinele către Cel-prea-înalt şi zise:

— Ia-mă, Doamne, sus!

Deodată se lăsă la pământ şi un porumb alb ca zăpada sbură din trupu-i şi se suì sus-sus şi se perdù după nori şi nu se văzù să se mai întoarcă a doua oară. Acest porumb alb erà sufletul lui Yani Tastrulia.

Din *Basme aromâne* de P. Papahagi.

www.dacoromanica.ro

MEGLENO-ROMÂNII

www.dacoromanica.ro

FECIORU CARE SE PREFĂCU IN CERB

Erà odată un tată şi o mamă, care aveau mulţi feciori şi multe fete, dar erau prea săraci.

Ei aveau mare dorinţă să hrănească şi ei un porc în coteţ, cum hrăniau ceilalţi oameni. De aceia ei ziseră să puie pe unul din feciori în odaie, să-l hrănească bine şi la Crăciun să-l taie.

Intr'o zi tatăl şi mama convorbiau cât îi de îngrăşat feciorul şi încă cât timp este până la Crăciun.

O (una din) fată dacă auzì, se duse şi spuse lu frate-său.

Frate, ţie tata şi mama îţi dau lucruri bune de mâncare, dar nu ştii că ei cer (doresc) să te înjunghie la Crăciun în loc de porc».

Iară feciorul dacă înţelese că nu-i bun lucru, îi zise sorei sale.

«Du-te să furi de acasă un pieptene şi un briciu!»

Fata se duse de luă lucrurile ce-i zisese fratele ei şi le aduse la dânsul. Atunci ei amândoi se sculară şi fugiră.

Tatăl şi mama lor dacă înţeleseră că fugiră porniră după ei ca să-i prinză.

www.dacoromanica.ro

Dacă alergară mult timp după ei, se apropiară cât p'acì să-i prinză.

Atunci feciorul aruncă pieptenele după el şi dintr'odată se făcù un munte numai de spini.

Tatăl şi mama se făcură peste tot de sânge până să treacă (străbată) prin spini, dar ei (nu băga de seamă) căci doriau s-ajungă pe feciori.

Dacă alergară încă prea mult, fură aproape iarăşi ca să-i prinză, pentru aceia feciorul lăsă după dânsul briciul. Briciul se făcù un munte cu stânci tăietoare (râpoase) atunci tatăl şi mama vrură nu vrură se întoarse înapoi, căci nu puteà să-l străbată muntele şi se duseră acasă.

Feciorii întrară într'o pădure foarte deasă, unde se ascunseră. Dacă înseră feciorul îi zise surorii sale:

«Soră! mie mi-e a bea apă: Văd acì o mică mocirlă de ploaie, stăi ca să beau niţel (o leacă).

Soră-sa îi zise să nu bea, căci dacă bea se va face cerb. El nu vru să asculte, bău şi se prefăcù în cerb.

De atunci apucă munţii şi seara venià să doarmă înpreună.

Ziua cerbul alergà prin munţi, iară fata se puneà pe un plop foarte înalt, care aveà dedesupt un izvor foarte rece.

Feciorul de împărat ieşì într'o zi cu calul la vânat. După ce vână mult se duse să adape calul la isvorul acela.

Bine dar calul, căta în sus şi nu vroià să bea apă.

www.dacoromanica.ro

Feciorul împărătesc, după ce se uită în sus o văzù pe fată şi-i zise:

«Fată, coboară-te de acolo, căci calul nu-mi bea apă».

Fata zise, că nu mă cobor, dacă vrei o-moară-mă.

Feciorului îi fu milă de ea, căci erà foarte frumoasă. De acea se duse curând acasă şi trimese pe-o bătrână să-o convingă pe fată, ca să se scoboare. Bătrâna se muncì cu fel de fel de minciuni să o convingă, dar fata nu voì să se coboare.

Atunci feciorul de împărat se întristă mult şi trimese oameni ca să taie plopul. Bine, dar plopul erà gros cât casa. După ce tăiară o zi întreagă, rămase încă puţin şi ei ziseră:

«Să venim mâne, ca să trântim pleopul şi să luăm fata».

Ei fugiră şi cerbul venì, când văzù pleopul aproape să cază, începù să lingă toată noaptea, încât îl făcù încă atât mai gros.

Oameni împărăteşti venind ziua următoare, se minunară când văzură pleopul încă atât mai gros.

Tăiară, tăiară, şi nu putură să-l taie. Cerbul iară venì şi linse şi se făcù încă pe atât mai gros. Oamenii împăratului spuseră atunci cum se face plopul mai gros, de nu se dă jos fata.

Atunci şi împăratul se mânie şi trimise pe fata lui să o înduplece.

Fata de pe plop, dacă văzù pe fata împăratului se înduplecă să se coboare şi fu

www.dacoromanica.ro

dusă acasă la împărat. Feciorul de împărat o primini cu haine bune și se încunună cu ea.

Cerbul, dacă simți din munte că sora sa se mărită cu feciorul împăratului se duce în fiecare seară la poarta împăratului și ieșià la poartă de-și spuneau cum o duceau.

Ceilalți oameni dacă înțeleseră, puseră într'o seară catran mult la poartă și când veni cerbul să sune, i se lipì cornul de catran și-l prinseră de-l înjunghiară și făcură cină bună din carnea lui.

Fata nu voì să mănânce și fu întrebată de ce? Ea spuse tot cum se făcù, spuse despre tatăl și mama lor. Atunci împăratul aduse toate rudele fetei la palatul lui și trecură (vieața) foarte bine.

Cu această ocazie și moșii văzură noroc, numai nu puteau uità pe fecioru, care se prefăcù în cerb și fu înjunghiat.

Din „*Românii din Meglen*“ — P. Papahagi.

www.dacoromanica.ro

ISTRO-ROMÂNII

www.dacoromanica.ro

HOȚUL SCHIMBAT ÎN CAL

Dumnezeu și cu Sfântul-Petru umblau prin lume și au sosit odată la un han ca să doarmă și au cerut de mâncare și băutură. Când vrură să pornească la drum, întrebară pe hangiu, cât au de plătit. Hangiul le spuse socoteala. Dumnezeu scoase bani din buzunar și hangiul văzù atunci că Domnul are mulți bani.

Ei plecară în spre pădurea prin care trebuiau să treacă. Iar hangiul își luà pușca și cuțitul, ca să-i pândească și să le fură banii, și merse în întâmpinarea lor.

Dumnezeu știà ce cugetà el și îi zise Sfântului Petru: «Petre, pune-i căpăstrul». Și atunci acela se schimbà în cal; iar Dumnezeu zise: «Petre, încalecă pe el!»

Merseră printr'o pădure, pe unde se aflà un suiș. Acì niște oameni se munciau grozav: erau șase cai la o căruța și cărau scânduri, dar caii nu erau în stare să suie acel urcuș. Domnul întrebà atunci: «Ce vă munciți așà? Nu puteți suì sus lemnele celea? Eu cu acest călușel mic aș puteà suì lemnele».

Ei spuseră că aceasta nu ar fi cu putința,

www.dacoromanica.ro

căci șase cai nu pot urcà — și caii sunt mari — iar voi vreți să cărați cu acest căluşel mic al vostru?»

Domnul zise: «Luați caii voştri dela căruță» și ei îi luară. Dumnezeu înhămà căluşelul și acesta trase afară carul cu lemne, în fuga mare.

Ei rămaseră atunci cu totul minunați, cum se puteà ca șase cai mari ai lor să nu fie în stare să tragă, iar el cu acela așà mic, în fuga mare.

Ei îl întrebară că dacă ar vreà să li-l vândă — că l-ar cumpărà. Domnul zise: «De vândut, nu vreau să-l vând, dar vi-l voiu împrumutà pentru un an și o zi și jumătate din ceeace vă va fi slujit; apoi să mi-l dați înapoi».

Ei fură mulțumiți. Când fu anul și o zi, Domnul cu Sfântul Petru merseră la dânșii și îi întrebă: «Calul acesta a fost în stare să vă tragă toate?»

Ei răspunseră: «Prietene, èl a fost mai tare la tras decât toți ceilalți șase» — și deteră Domnului partea pe care o meritâ, în mod cinstit. Dumnezeu văzù că sunt oameni onești și nu vru să ia nimic dela dânșii. Dumnezeu pornì cu Sfântul Petru și cu căluşelul.

Merseră să poposească tocmai la femeia calului, iar ea începù să li se tânguească că bărbatul său lipseşte de acasă. Domnul îi spuse; «De când îți lipseşte bărbatul?» — «A trecut un an de când a plecat». — «Cum a putut să plece bărbatul tău?» Ea răspunse că «au venit doi oameni ca să doarmă acì și atunci el a

www.dacoromanica.ro

văzut că au mulți bani și a vrut să-i pândească și să le ia banii».

«Domnul îi zise: «Ai puteà să-ți recunoști bărbatul?» Ea răspunse: «Dacă l-aș vedeà, l-aș recunoaște». Domnul o chemà atunci: «Hai cu mine»; și merserà unde erà legat călușelul. iar el îi zise: «Privește, acesta e bărbatul tău»,

Ea răspunse că nu e soțul ei — este un cal. Dumnezeu spuse Sfâniului Petru: «Petre, ia puțină țărână și aruncă peste cal». Și dupĕ ce aruncà pamânt peste cal, el se făcù ușor, precum fusese și mai 'nainte. După ce l-a certat Domnul, iar el l-a rugat ca să-l ierte, fiindcă diavolul îl ispitise.

Iar Dumnezeu s'a milostivit, fiindcă a văzut că e sărac, și i-a dat și bani.

Din I «*Jahresberichi*» de G. Weigand.

www.dacoromanica.ro

FECIORII CU PARUL-DE-AUR

Eu vă spun şi ce a fost, şi ce n'a fost. Ascultaţi bine.

Au fost odată trei mueri şi mergând sub fereastra împăratului, una zise:

— Dacă m'ar luà pe mine de soţia, eu i-aş naşte un fecior cu căciulă de aur.

Şi cealaltă zise, că dacă ar lua-o pe ea, i-ar face un fecior cu pieptar de aur; iar cea de a treia zise, că dacă ar lua-o pe ea de nevastă, ea i-ar face doi feciori cu părul de aur.

Iar împăratul zise-

— Eu am să te iau.

Şi apoi a luat-o de nevastă.

Dupa ce s'a însurat, împăratul s'a dus departe, nu ştiu unde, cu soldaţii. Aşà.

Când femeia avù doi feciori cu părul de aur, soacra ei luà pe cei doi feciori şi puse doi şerpi, iar feciorii îi puse într'o ladă şi îi dete pe apa şi merserà pe râu, la vale, cu apa.

Feciorii sosirà la o moară şi stăpânul moarei aflà pe copii în ladă, îi scoase afară şi luându-i în braţe îi duse nevestei sale:

— Na-ţi copii; tu ai unul, eu îţi-voiu da

www.dacoromanica.ro

doi feciori. Şi vei creşte pe tustrei, n'ai fi aşà de rea.

Soacra nevestei scrise împăratului că s'au născut doi şerpi, iar împăratul primì scrisoarea şi răspunse că această afacere să sămânà aşà până va venì acasă dânsul.

Impăratul sosì acasă după vreo patrusprezece zile şi află şerpii şi se întristă. Soţia fugì şi merse într'un sat, şi rămase acolo.

Feciorii cei cu părul de aur crescură la moara aceea, iar stăpânul i-a numit «vodeniaţi» (scăpaţi din apă).

Într'o zi le dete păsul şi feciorii plecară călare; când obosiră, veniră la o casa şi întrebă dacă îi lasă să doarmă.

Femeia de acolo erà chiar mama acestor feciori; dar feciorii n'au ştiut că e mama lor, dar mama i-a recunoscut pe ei.

Feciorii se aşezară pe pat, mâncară din pâine şi se culcară. Dimineaţa plecară la drum şi muma merse cu ei şi ajunseră la un han. Acì se aflà un om care nu erà decât împărătul. El îi întrebà de unde sunt, iar ei ziseră, că dela moară.

Iar împăratul vorbì: voi sunteţi ai mei; eu vă recunosc după păr, care este de aur. Şi voi îmi veţi spune cum aţi trăit? Ei spuseră şi îi deteră pâine şi toţi merseră îndărăt la moară. Impăratul întrebă pe stăpânul morii: de unde are aceşti feciori, iar el îi răspunse că i-au venit pe apă, într'o albie.

Atunci împăratul se duse la palatul său şi

www.dacoromanica.ro

întrebă pe mamă-sa: «Cum ți-s'ar părea dacă te-ar pune cinevà într'o ladă și te-ar da pe apă?»

Ea răspunse că ar merità să fie spânzurat.

Iar împăratul îi zise: «Decì, tu ai merità să fii spânzurată, fiindcă ai pus feciorii cu părul de aur în ladă».

Fiindcă ea fu foarte ruşinată, împăratul o iertà și făcù masă mare și veselie, că și-a aflat feciorii.

Din I «*Jahresbericht*» de G. Weigand.

www.dacoromanica.ro

TABLA DE MATERII

Pag.

Prefaţă V
Introducere VII

Muntenia

Ileana Simziana 3
Omul de piatră 33
Făt-Frumos cu părul de aur 45
Balaurul cel cu şapte capete 65
Fata săraculuı cea isteaţă 74
Cotoşmanul năsdrăvan 87

Moldova

Povestea lui Harap Alb 105

Basarabia

Legenda despre zidirea lumii 183

Bucovina

Pepelea 187

Maramureş (Ţara oaşului)

. 229

Ardeal

Agheran-Viteazul 241
Stan Bolovan 260

www.dacoromanica.ro

Banat

Poveste din Banat 271

Macedo-Românii

Dafna 277
Barbă-cot şi Palmă-om 285
Yani Tastrulia (Ivan Turbincă) 293

Megleno-Românii

Fecioru care se prefăcù în cerb 303

Istro-Românii

Hoţul schimbat în cal 309
Feciorii cu părul-de-aur 312

www.dacoromanica.ro

BIBLIOTECA SOCEC

— SCRIITORI ROMÂNI —

„Biblioteca Socec“ își propune a publică, într'o ediție elegantă și eftină în acelaș timp, scrierile autorilor români, vechi și contemporani. Poezia, proza literară, proza științifică, studiile istorice și beletristice, pedagogia și critica, vor fi cultivate în volumele acestei biblioteci; mai departe: cronicarii, literatura populară, scrierile autorilor decedați ca și ale celor în vieață, etc., etc. Nu vom face vreo clasificație exclusivă de școală, și vom preferă numai talentul, orideunde ar venì.

Au apărut până acum din această bibliotecă:

No. 1. **Carmen Sylva,** *Poveștile Peleșului.*

No. 2. **Mircea C. A. Rosetti,** *Nuvele.*

No. 3. **Poezii populare ale Românilor** (colecția Alecsandri), partea I-a *Cântece bătrânești.*

No. 4. Idem, partea II-a *Doine și Hore.*

No. 5. **Const. Negruzzi,** *Păcatele Tinerețelor, Amintiri din Junețe* și *Fragmente istorice.*

No. 6. **Vasile Alecsandri,** *Poezii alese.*

No. 7. **Dimitre Onciul,** *Din Istoria României.*

No. 8. **Ion Ghica.** *Munca, Creditul, Imprumuturile Statului,* (din „Convorbiri Economice“).

No. 9. **Ioan Neculce,** *O seamă de cuvinte și Cronica.*

No. 10 și 11. **Dimitrie Cantemir,** *Descrierea Moldovei,* cu o notiță introductivă, note explicative, un portret și o hartă de *Miron Nicolescu,* membru al Societății Geografice Române.

No. 12 și 13. *Poezii populare* din toate ținuturile românești.

Prețul fiecărui număr 95 de bani

www.dacoromanica.ro